

ISSN: 2672-9490 (print)

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ISSN: 2672-9962 (online)

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการและบทความทวิสารณหนังสือที่เป็นภาษาไทยและมีข้อค้นพบข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในวงกว้าง อีกทั้งยังมุ่งหมายที่จะเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสาขาต่าง ๆ และสนับสนุนการศึกษา การสอน โดยเน้นสาขาวิชาพระพุทธศาสนา การบริหารการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน และฉบับที่ 4 กรกฎาคม-ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิจัยวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

ราชบัณฑิต

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพพรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

พระสุวรมณเฑาะภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญชัย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

รองศาสตราจารย์ ดร.โกณัฐ ศรีทอง

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระศรีสมโพธิ, ดร.

รองศาสตราจารย์ สยาม ต่าปรีดา

ดร.ภารดา แก้วบุตรดี

ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระเมธาวิธาน, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชินนทร์ วสันต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ พ.ด.อ. ดร.ทักษกร แสงทองดี

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญชัย บุญหนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาศ ปฐมวนิชกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร.จตุรงค์ดี สุนทรเดช

บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 099-2969229

E-mail: journal.jra@gmail.com

https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/index

จัดพิมพ์โดย

ร้านอ่าจวัน 867/9 ม.9 ต.นครสวรรค์ตก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์ 60000 โทร. 056-331150

E-mail: copy5@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารวิจัยวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชวัชรเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระราชรัตนเวที, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระศรีสมโพธิ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระครูนิวาสิตขันธ์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษฏ์ ภูริปญโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. พระมหาไธย์ ธรรมเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. ศ.ดร.กฤษณ์ เพิ่มทันจิตต์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. ศ.ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมากร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รศ.ดร.พิสมัย ราชชนะชัย พูลสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. รศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. รศ.ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผศ.ดร.สมคิด พุ่มทุเรียน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผศ.ดร.อมลวรรณ อปสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผศ.ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรณัฏฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผศ.ดร.ปฐวีธรรม สำเนียง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33. ผศ.ดร.ผดุง วรธนทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. ผศ.ดร.ชนทอง วัฒนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
36. ผศ.ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
37. ดร.สมบัติ นามบุรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
38. ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
39. ดร.ภารดร แก้วบุตรดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
40. ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ศ. (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญศรี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
4. รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังสรรค์ มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
7. รศ.ดร.ธานี เกสทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
8. รศ.ดร.อุทัยวรรณ ภูเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รศ.ดร.ชนินทร์ วสินนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
11. รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุเวช นักวิชาการอิสระ
12. รศ.ดร.พทุทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
13. รศ.ดร.สุริยพงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
14. รศ.พ.ด.อ. ดร.ทัชชกร แสงทองดี โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
15. รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
16. รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. ผศ.ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
18. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน มหาวิทยาลัยมหิดล
19. ผศ.ดร.ยุวดี วิทย์พันธ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
20. ผศ.ดร.นันทนา อุ่นเจริญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.เนติรัฐ วีระนาคินทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.อุทัย สติมันท์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
22. ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
23. ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
24. ผศ.ดร.ธัญชัย บุญหนัก มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
25. ผศ.ดร.วิมลมาศ ปฐมวนิชกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
26. ผศ.ดร.ภูริวัฒน์ คัมภีร์ภาพพัฒน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
27. ผศ.ดร.กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
28. ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
29. ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
30. ผศ.ดร.ประภัสสร วรณสถิตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
31. ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
32. ผศ.ดร.กฤษณะ ดาราเรือง มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
33. ผศ.ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง
34. ผศ.ดร.พรรณอร วันทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
35. ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
36. สิบเอก ดร.เศรษฐวิทย์ พรหมสิทธิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
37. ดร.อัคนันท์ อริยศรีพงษ์ นักวิชาการอิสระ
38. ดร.จินตนาภา โสภณ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
39. ดร.ชนิกา แสงทองดี นักวิชาการอิสระ
40. ดร.พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
41. ดร.จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
42. ดร.สมนึก หงษ์ยิ้ม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี
43. ดร.วรพล ชินเพชร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

44. นางสาวรอนงค์ สรรเสริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
45. นางสาวโอปอล์ รังสิมันต์ชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 4 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) ซึ่งเพิ่มจำนวนจาก 2 ท่าน เป็น 3 ท่าน เพื่อที่จะได้ช่วยพิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์ ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกและการกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และเกิดคุณภาพสูงสุด ก่อนที่จะมีการตีพิมพ์และเผยแพร่ ทั้งนี้เพราะบทความวิจัย บทความวิชาการที่อยู่ในวารสารฯ นั้นต่างก็มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ ที่จะกลายเป็นนวัตกรรม รวมถึงอาจจะส่งผลกระทบ (Impact) ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 20 บท บทความวิชาการ 5 บท และบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 บท ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ ดังนี้

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) วารสารวิจัยวิชาการฉบับนี้จึงมีบทความวิชาการที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้นว่า การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมานุสัญญาสภาพพื้นที่กรณีศึกษาสถานการณ์ COVID 19 โดย พลฤชา สิ้นกลิ่นนาม และคณะ ที่ศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่าความท้าทายของการบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมานุสัญญาสภาพพื้นที่ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID นั้นจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมปฏิบัติ และติดตามผล และนำไปสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุขที่ กัลยา ทอณูช ศึกษาแล้วพบว่ามี 5 หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความสุขในการทำงาน ได้แก่ หลักอิทธิบาทธรรม หลักสังคหวัตถุธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสัปปุริสธรรม และหลักกัลยาณมิตรธรรม โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุธรรมนั้นยังถือเป็นยาเม็ดสำคัญที่จะป้องกันความขัดแย้งตามแนววิถีพุทธ ซึ่งพระครูพิสุทธิปัญญาวชิรวัฒน์ และคณะ ได้ศึกษาวิเคราะห์ไว้ว่าหากมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ผู้คน และวางตนเหมาะสมจะถือเป็นแนวทางในการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในทุกมิติ

วารสารวิจัยวิชาการฉบับนี้ยังได้มีการนำเสนอบทความวิจัยความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ ชุตติมา แหวนนาคและคณะ ศึกษาวิจัยแล้วพบว่าเมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงานจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกิดขึ้นในเชิงบวก ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ที่ พระวัชรพงศ์ มหาบุญโญและคณะ ศึกษาแล้วพบว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง หลีกเลียงอบายมุข มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชุมชน ผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูล การมีส่วนร่วม และมีจิตสำนึกสาธารณะ ขณะที่ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ศึกษาวิจัยโดย พระมหาพงศ์กร จิตญาโณ และคณะนั้นพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดส่วนเกิน เพิ่มเติมส่วนที่ขาด มีการจัดวางให้เป็นระเบียบ สะอาด มีการปรับปรุงมาตรฐานให้ดียิ่งขึ้นและสร้างวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนมิติทางการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ สุวารินทร์ จอมคำ และคณะศึกษาวิจัยแล้วพบว่า ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการติดตามประเมินผลการผลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ ชนัญชิตา มูลชีพ และคณะศึกษาวิจัยแล้วพบว่าบุคลากรยังมีระดับความรู้ในระดับปานกลาง ระดับเจตคติอยู่ในระดับน้อย และระดับการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย

วารสารวิจัยวิชาการฉบับนี้ยังได้มีการนำเสนอบทความวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการศึกษา เป็นต้นว่า การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาของ กิตติศักดิ์ เชื้อนวนงค์ และคณะที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ด้านการรู้จักวางแผน ด้านความกระตือรือร้น และด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ในส่วนของคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานครที่ เบญจพร ห่อประเสริฐ และคณะที่ศึกษาวิจัยแล้วพบว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ และด้านมีความกระตือรือร้น ขณะที่ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาของ ดุลคิพลี หลั่งจิ และคณะที่ศึกษาแล้วพบว่า ผู้บริหารควรมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ มีการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และมีการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การ ส่วนการวิจัยเรื่องรูปแบบสมการ

โครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของ จำเนียร นิลพวง และคณะนั้นศึกษาแล้วพบว่า ครูมีความผูกพันต่อองค์กร ทัศนคติและการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ส่วนรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของ ชูติมา จันทร์ประเสริฐ และคณะที่ศึกษาวิจัยแล้วพบว่า การบริหารงานวิชาการจะเป็นเลิศได้นั้นจะต้องมีความสอดคล้องความสัมพันธ์กันทั้ง 7 องค์ประกอบและมีความสำคัญเท่าเทียมกันทุกองค์ประกอบ

บทความวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาในวารสารฉบับนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่ วรินทร์ภัทร พันพิพิธ และคณะศึกษาแล้วพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดปัญหา นำไปสู่การค้นหาคำตอบ ส่วนการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ของยุทธชัย จริตน้อย และคณะที่ศึกษาวิจัยแล้วพบว่า 4 ปัจจัย 6 กระบวนการ 5 ขั้นตอนในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขณะที่แนวทางการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ของศิริรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์ และคณะ พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน และรายงานผลการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายรับทราบในทุก ๆ เรื่อง ส่วนแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ของอัมดี คอเต๊ะ และคณะพบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบการ และสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ มีการวิเคราะห์และตัดสินใจ และจัดการความเสี่ยงด้วยการทำงานเชิงรุกให้มากขึ้น ทางด้านการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ของ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ และคณะพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านและเมื่อจำแนกตามเพศ และชั้นปียังพบว่ายังมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีล ของราเชล แยมสุนทร ที่พบว่ามีส่วนในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ได้แก่ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง

ในส่วนของการวิจัยในมิติทางเศรษฐกิจในวารสารฉบับนี้มีเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าทุเรียน: กรณีศึกษาการค้าของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี ของวงธรรม สรณะ ที่ศึกษาแล้วพบว่า กลุ่มพ่อค้าจะมีการสำรวจข้อมูลสินค้าแล้วจะเสนอราคาสินค้าต่อชาวสวนก่อนทำการตกลงในเก็บเกี่ยว จากนั้นจึงรวบรวมส่งไปยังล้งรับซื้อหรือตลาดรวบรวมสินค้าเกษตร ส่วนทุเรียนที่ด้อยคุณภาพจะเสนอราคาและเงื่อนไขใหม่ต่อชาวสวนเพื่อสร้างกำไรให้ได้มากขึ้น ทั้งนี้มีมิติที่แตกต่างจากการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธเศรษฐศาสตร์: โอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้า

ข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย ซึ่งเป็นสินค้าการเกษตรอีกชนิดหนึ่งของ ปริญา นิกรกุล ที่ศึกษาวิจัยพบว่ารูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์นั้นประกอบด้วย หลักการพึ่งพาตนเอง หลักสัมาอาชีวะ หลักความเกื้อกูล หลักความพอเพียง และหลักความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งไม่ยึดติดหรือผูกพันกับเรื่องผลกำไรเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนในมิติของการขับเคลื่อนพัฒนาหรือการส่งเสริมกลไกทางเศรษฐกิจผ่านนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน: กลไก กระบวนการ และความสอดคล้องเชิงนโยบาย กรณีศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่ ภาณุเดช ชื่นจิตร ศึกษาแล้วพบว่าโครงการนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ซึ่งพบเป็นเพียงว่าเป็นการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อหวังผลประโยชน์ในทางการเมืองเท่านั้น

นอกจากนี้วารสารวิจัยวิชาการฉบับนี้ยังได้มีการนำเสนอบทความวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องของ “ทุนทางสังคม” ทรัพยากรมนุษย์ทางวัฒนธรรม: ว่าด้วยเครือข่ายช่างทำเรือยาวจังหวัด พิจิตร ของ พระครูพิจิตรวรเวท และคณะ ที่พบว่ามีความเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม เครือข่ายของรัฐและภาคประชาสังคม โดยมีจารีต วัฒนธรรม สายน้ำ เรือ งานบุญแข่งเรือยาวเป็นพื้นฐาน ขณะที่ในเรื่องของการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังคมศาสตร์ของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ของมณูญ กันฟอง และคณะนั้นพบว่า ในด้านการวางแผนทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ร่วมกันคิด วางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติ ส่วนการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษาการเดินทางเรือเส้นทางพญา – เกาะล้าน ของปิ่นทาร์ย์ สีสะอาด ที่พบว่าลักษณะประชากรกับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน และส่งผลกับพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ ปิดท้ายในวารสารวิจัยวิชาการฉบับนี้ เพ็ญแข คงเพชรศักดิ์ ได้ศึกษาและวิจารณ์หนังสือเรื่องอานาปานสติสมบูรณ์แบบที่นิพนธ์โดยท่านพุทธทาสภิกขุว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติ 16 ขั้นตอนละเอียดทุกขั้นตอน มีสำนวนการเขียนที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย มีความเป็นวิทยาศาสตร์ที่ผู้สนใจสามารถปฏิบัติตามได้จริง และถือเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอนวิธีการนั่งสมาธิและไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่พุทธศาสนิกชนควรศึกษา ค้นคว้า ได้เก็บเกี่ยวความรู้ในเรื่องข้างต้น

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ก
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข-ง
บทบรรณาธิการ	จ-ช
สารบัญ	ฅ-ฎ

บทความวิจัย:

ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์	
: พระมหาพงศ์กร ฐิตญาโณ (มะลิลา), พระครูนิวิฐศีลขันธ และพระราชรัตนเวที	1
การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์	
: พระวัชพงศ์ มหาปัญญา, อมลวรรณ อบสิน และสมคิด พุ่มทุเรียน	15
ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่	
: สุวารินทร์ จอมคำ และจิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์	25
การศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	
: ชัญญูจิตา มุลชีพ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	39
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา	
: กิตติศักดิ์ เชื้อนวนงค์, ทศพล อีฆะพร และสิทธิพร เขาอุ่น	53
คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนใน กรุงเทพมหานคร	
: เบญจพร ห่อประเสริฐ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ	65

พุทธเศรษฐศาสตร์: โอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย

: ปริญญา นิกรกุล, พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโน
และณฐยา ราชสมบัติ

79

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

: ดุลคิพลี หลั่งจิ และเอกรินทร์ สังข์ทอง

93

รูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

: จำเนียร นิลพวง, กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และสุชุม มูลเมือง

107

การบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสัจจวัตถุของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

: มนุญ กันฟอง, สมคิด พุ่มทุเรียน และพระครูนิวิฐศีลขันธ

121

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษาการเดินทางพัทยา - เกาะล้าน

: ปันฑารีย์ สีสะอาด

133

รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

: ชุตติมา จันทรประเสริฐ, กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และสุชุม มูลเมือง

143

ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

: ชุตติมา แหวนนาค และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ

157

เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าทุเรียน: กรณีศึกษาการค้าของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี

: วงธรรม สรณะ

167

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

: วีรินทร์ภัทร พันพิพิธ, रेชา อธิวงค์ และดนุชา สลึงค์

179

**การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11**

: ยุทธชัย จิตน้อม, วาโร เฟิงสวัสดิ์, วัลนิกา ฉลากบาง
และพรเทพ เสถียรนพเกล้า

193

**แนวทางการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**

: ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์, สาธิต ทรัพย์รวงทอง
และปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์

205

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
ทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15**

: ฮัมดี คอแต๊ะ และเอกรินทร์ สังข์ทอง

221

พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

: พิมลพรรณ เพชรสมบัติ และอริพงษ์ เพชรสุทธิ

235

**การศึกษานโยบายไทยนิยม ยั่งยืน: กลไก กระบวนการ และความสอดคล้อง
เชิงนโยบาย กรณีศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี**

: ภาณุเดช ชื่นจิตร

245

บทความวิชาการ:

**“ทุนทางสังคม” ทรัพยากรมนุษย์ทางวัฒนธรรม: ว่าด้วยเครือข่ายช่างทำเรือ
ยาวจังหวัดพิจิตร**

: พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมธ สมานิตโต

255

สังคหวัตถุ: แนวทางป้องกันความขัดแย้งวิถีพุทธ

: พระครูพิสุทธิปัญญาวิวัฒน์ (นพณัฐ กิตติปัญญา)
และพระมหาสุเมธ สมานิตโต

271

**การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมานุสสุภาพพื้นที่ กรณีศึกษา
สถานการณ์ COVID 19**

: พกษา สิ้นลีอนาม และกรรณิ ชุมนุรักษ์

283

หลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข

: กัลยา ทองนุช

295

ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีล

: ราเชล แยมสุนทร

305

บทวิจารณ์หนังสือ:

อานาปานสติสมบูรณ์แบบ

: เพ็ญแข คงเพชรศักดิ์

319

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

328

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์

329

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

347

ใบสมัครสมาชิก

348

ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

The Effectiveness of Driving Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for
Happiness Creation Project according to the “5s” of the Temples in
Krok Phra District, Nakhon Sawan Province

พระมหาพงศ์กร จิตญาโณ (มะลิลา)¹ พระครูนิวิฐศีลขันธ² และพระราชรัตนเวที³
Phramaha Phongsakon Titayano (Malila), Phrakhrunivitsinlakhon and
Phrarachrattanavedhi (Prasert Jotidhammo)

Received: November 6, 2020

Revised: January 31, 2021

Accepted: February 3, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.78

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม 7 และการมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อนตามแนว 5ส และ 2) นำเสนอแนวทางในการพัฒนา ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ออกแบบการวิจัยแบบผสานวิธีโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .963 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ พระภิกษุ 100 รูป ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ 100 คน และประชาชนทั่วไป 200 คน จากประชากร จำนวน 35,451 รูปหรือคน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมและหลักการมีส่วนร่วมกับหลักทฤษฎี 5ส ในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (Pearson Correlation (r) = 0.912**) และ 2) แนวทางในการพัฒนา ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ควรดำเนินงานดังนี้ 1) ด้านสละสลวย ควรมีการจัดส่วนเกิน และ

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์; Nakhon Sawan Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Panzer82664@gmail.com, Tel. 086-0006210

เพิ่มเติมส่วนที่ขาดเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน 2) ด้านสะดวก ควรมีการจัดวางให้ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้งานเพื่อความปลอดภัยต่อการปฏิบัติงาน 3) ด้านสะอาด ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ 4) ด้านการสร้างมาตรฐาน ควรมีการกำหนดมาตรฐานให้เป็นลายลักษณ์อักษร มีการฝึกอบรม ติดตามประเมินผลแล้วปรับปรุงมาตรฐานให้ดียิ่งขึ้น และ 5) ด้านสร้างวินัย ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การขับเคลื่อนโครงการ, วัด ประชา รัฐ สร้างสุข, หลักการบริหารนิยธรรม 7, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the relationship between Aparihaniyadhamma 7 and participation in driving based on the 5S; and 2) to propose guidelines for developing effectiveness of driving the temple, people and state for happiness creation project according to the 5S in Krok Phra District Nakhon Sawan Province. This research was the a mixed methods research consisting of the qualitative and quantitative research. For qualitative research, questionnaires were used with confidence value of .963 to the sample group selected by purposive sampling which was divided into 3 groups as follows: 100 monks, 100 government officials, and 200 general people from 35,451 people/monks. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. And Pearson's correlation coefficient. Qualitative research was done by in-depth interview with 20 key informants by using descriptive content analysis techniques. The results of the research were found that 1) the relationship between Aparihaniyadhamma and participation in driving temple, people and state for happiness creation project based on the 5S in Krok Phra District. Nakhon Sawan Province was a very high positive correlation (Pearson Correlation (r) = 0.912**); and 2) developing guidelines for the effectiveness of driving the temple, people and state for happiness creation project according to the 5S in Krok Phra District Nakhon Sawan Province should be carried out as follows: 1) on the cleaning up side, the excess should be removed and the broken part should be added to make it sufficient for use; 2) on organizing side, it should be arranged to make it easier to find and implementation for safety in operation; 3) on cleaning side, it should be assigned to responsible persons in each area; 4) on standardizing side, there should be written standards, training, monitoring,

evaluation and improvement of standards; and 5) on training and discipline side, there should be ongoing campaigns and public relations.

Keywords: Effectiveness, Driving Project, Temple-people-state for Happiness Creation, Aparihaniyadhamma 7, Participation

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรมจึงทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจปฏิบัติตนผิดเพี้ยนไม่อยู่ในศีลในธรรมขอประพฤติดังปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ทำให้สังคมไทยเสื่อมจากศีลธรรมอันดีงามสังคมจึงมีพฤติกรรมขาดคุณธรรม และจริยธรรมกันมากขึ้น ประชาชนห่างไกลจากวัด พระสงฆ์ วัดและคณะสงฆ์ ไม่สามารถดำเนินการด้านรักษาความเรียบร้อยให้ดังเดิมได้ดังเช่น ในอดีตที่ผ่านมา จึงกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ในที่สุดเป็นส่วนหนึ่งเหมือนกัน ที่เกี่ยวเนื่องด้วยการพัฒนาวัดทางราชการและคณะสงฆ์ รวมถึงพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ทั้งมวลควรช่วยกันพัฒนากิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติความเป็นมาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สังคมไทยเป็นสังคมที่ยอมรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเพราะคนไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือพระพุทธศาสนาและได้รับการหล่อหลอม ด้วยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามายาวนานวิถีชีวิตของคนไทยจึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนาแต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชนเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้สังคมไทยก้าวไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤตในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ ด้านการเมืองด้านเศรษฐกิจด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จากภาวะวิกฤตด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อพระพุทธศาสนาในว่าหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะเป็นสัจธรรมทันสมัยต่อองค์กรทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทำให้เกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อรักษาศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้มั่นคง ทนต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นที่พึงทางจิตใจ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง ในครั้งอดีตที่ผ่านมาคณะสงฆ์อาเภอโกรกพระ ความเจริญทางการพัฒนาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นวัดที่อยู่ในความศรัทธาของประชาชนในพื้นที่ และประชาชนพุทธศาสนิกชนทั่วไปตลอดมาสภาพปัญหาที่เห็นในปัจจุบันของวัดที่เห็นในปัจจุบัน คือ ศาลาการเปรียญของวัดที่ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมของพระสงฆ์ เป็นศูนย์รวมของชุมชนที่มาใช้เป็นสถานที่จัดประชุม และบำเพ็ญกุศลเป็นสถานที่ทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงเกิดความไม่เป็นระเบียบในการจัดวางสิ่งของที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็นหมวดหมู่ตามที่ได้จัดไว้ให้แต่ต้น ดูแล้วจึงไม่งามตาและค้นหาให้หยิบยืมได้ยาก นอกจากนั้น ยังมีปัญหาขยะสิ่งปฏิกูลและเป็นการหมักหมม ทำให้สิ่งมีชีวิตที่เป็นพาหะนำโรคมายู่อาศัยทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งบริเวณห้องน้ำ ห้องพัสดุ ตลอดจน สถานที่ครัวไม่เป็นระเบียบเกิดความไม่งามตา ทำให้เกิดความไม่ถูกสุขลักษณะ ผู้ที่เข้ามา

ใช้บริการที่วัดยังไม่ตระหนักในการมีส่วนร่วมทำให้พื้นที่ในวัด สะอาด มีระเบียบเรียบร้อย และมีมาตรฐานกำกับการใช้งานพื้นที่โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการนำความสะดวก เข้ามาจัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบหยิบใช้งานได้ง่าย

โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขเป็นหนึ่งในโครงการที่มหาเถรสมาคมมีมติเห็นชอบในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ โดยมีจุดมุ่งหมายให้วัดเป็นสถานที่สัปปายะเหมาะสมกับการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่พักทางกาย จิตใจ และปัญญา ให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของวัดและคณะสงฆ์ การพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ร่มเย็นด้วยหลัก 5ส สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย ย่อมเกื้อกูลประโยชน์แก่พระภิกษุและประชาชนที่มาศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรมมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อพุทธศาสนิกชนและสังคมไทย โดยโครงการดังกล่าวยึดหลักเพื่อจะปรับปรุงดูแลวัดโดยดำเนินการตาม 3 พันธกิจ 5 เครื่องมือ 7 แนวทางในการดำเนินโครงการ 9 แนวทางในการพัฒนา (พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทธิชัย อากาศโร) และพระมหาสุศักดิ์ อภินันโท, 2562) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยคาดหวังว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์โดยการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 และหลักการมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการฯ จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบริบทและปัจจัยเกื้อหนุน แต่ปัจจัยหลักที่ บัวร คือ วัด บ้าน โรงเรียน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพื่อให้เกิดความรับรู้ เข้าใจซึ่งกันและกัน อนุเคราะห์ สงเคราะห์ ต่อกันไม่ผลักร้าง ให้แก่กัน ดังนั้นผลที่ได้รับจากการนำผลการวิจัยไปปรับใช้และแก้ไขจะสามารถก่อให้เกิดความสุข ความสนุก ความสบาย ความสามัคคี ความสมดุล ความมีน้ำใจ เพื่อให้เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้นเมื่อชุมชนได้มีการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส อย่างจริงจัง และผลพลอยได้ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนก็คือ ที่ให้เกิดสุขภาวะที่ของชุมชน และสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไม่กลัวสิ่งใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจ เพื่อทำการวิจัยเรื่องนี้ จากวิดีโอ (VDO) ที่ได้รับชมจากเฟสบุ๊ก (Facebook) วัดบันดาลใจ ที่ได้ดูโดยบังเอิญซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาของสังคม และวัด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยโครงการวัดบันดาลใจ เป็นโครงการต้นแบบของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส จึงทำให้ผู้เกิดความสนใจอยากนำโครงการดังกล่าว มาดำเนินโครงการในวัดและชุมชน และเพื่อพัฒนาและเป็นตัวอย่าง ต่อไป ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกทำงานวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม การมีส่วนร่วม และเครื่องมือ 5ส ต่อประสิทธิผลการบริหารวัดตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา ประสิทธิผลการบริหารวัดตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความเชื่อมั่น .963 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ พระภิกษุ 100 รูป ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ 100 คน และประชาชนทั่วไป 200 คน จากประชากร (Population) ได้แก่ 1) คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ จำนวน 26 วัด ในเขตปกครองทางคณะสงฆ์จำนวน 5 ตำบล มีพระสงฆ์จำนวน 190 รูป ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ลงนามในความร่วมมือ (MOU) ขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส จำนวน 10 หน่วยงาน รวมจำนวน 427 คน 3) ประชาชนในอำเภอโกรกพระแบ่งเป็น 9 ตำบล 65 หมู่บ้าน มีจำนวน 35,451 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) พระสังฆาธิการ 2) เจ้าหน้าที่รัฐ 3) ผู้แทนชุมชน 4) นักวิชาการ 5ส เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 และหลักการมีส่วนร่วม ตามหลักการขับเคลื่อนตามแนว 5ส โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 และหลักการมีส่วนร่วม กับการขับเคลื่อนตามแนว 5ส ในเขตพื้นที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.912$)

2. แนวทางในการพัฒนา ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

2.1 ด้านสะดวก พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย ต้องทำข้อตกลง ทำความเข้าใจร่วมกันก่อนและหลังปฏิบัติงาน มีเจ้าหน้าที่จัดการดูแลสิ่งของให้เป็นระเบียบ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาใช้งาน มีป้ายบอกตำแหน่งสถานที่ต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทุกคนต้องมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม 5ส และควรดำเนินโครงการ 5ส อย่างจริงจังเพื่อให้สถานที่มีความ สะดวก สงบ สะอาด รมรื่น และสัปปายะ

2.2 ด้านสร้างวินัย พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย จะต้องร่วมกันสร้างวินัย ให้ทุกคนเคารพกฎ สร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อสร้างแรงจูงใจ ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ แนวทาง และ พันธกิจ ของโครงการ ให้มีพระภิกษุหรือกรรมการคอยควบคุมดูแล นำหลัก 5ส มาปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งขณะทำกิจกรรม และในชีวิตประจำวัน

2.3 ด้านสะอาด พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่ายจะต้องสะอาด โดยเปลี่ยนจาก ของที่ใช้แล้วทิ้ง มาเป็นของที่ใช้ประโยชน์ ทำปุ๋ยจากขยะอินทรีย์ แทนการเผาทิ้ง สิ่งของที่ยังใช้ได้ ไม่มอบให้แก่ผู้อื่น ร่วมกันคัดแยกขยะเพื่อลดจำนวนขยะที่ไม่จำเป็น และนำสิ่งของเหลือทิ้งกลับมา ใช้ใหม่

2.4 ด้านสะอาด พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย จะต้องร่วมกันสร้างความ สะอาด โดยจัดการขยะอย่างถูกวิธี โดยใช้หลัก 3R ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ ทุกคนมีส่วนร่วม ในการรักษาความสะอาด สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ในการทำความสะอาด จัดกิจกรรม Big Cleaning Day และปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ โครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อให้เป็นไปตาม เป้าประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้

2.5 ด้านสร้างมาตรฐาน พระภิกษุสามเณรและภาคีเครือข่าย วางแผนการ ปฏิบัติงาน ทั้งก่อนและหลัง ปลุกฝังมาตรฐานที่ตัวบุคคล และรักษามาตรฐานในตนเอง ปฏิบัติตาม 3ส เพื่อทำให้เกิดเป็นนิสัย เป็นตัวอย่างที่ต่อครอบครัวและชุมชน และปฏิบัติตามคู่มือของโครงการ อันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อวัดและชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม 7 และการมีส่วนร่วม กับหลักการ ขับเคลื่อนตามแนว 5ส ที่มีต่อประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตาม แนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัด นครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า ความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมมี ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.912^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านการ ปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรม 7 และการมีส่วนร่วมกับหลักการขับเคลื่อนตามแนว 5ส ของ โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักอปริหานิยธรรม 7 กับหลักการขับเคลื่อนตามแนว 5ส มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติระดับ ($r = 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระคาร์ณ อติภโท (ทองน้อย) และพระครูนิวิฐ ศิลขันธ (2563) พบว่า ด้านการรับรู้มุมมองที่เหมือนกันควรมีการ ร่วมพูดคุย ประสานงาน กำหนด ราคา และการป้องกันโรคระบาด ด้านสร้างความคิดร่วมกันควรมีจัดทำข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบ ผลผลิต บันทึกข้อมูลการผลิต ต้นทุน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ด้านรับผลประโยชน์ร่วมกันควรมี การส่งเสริมให้ผู้ปลูกชาได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็น มีการจัดทำกฎระเบียบ แปรรูป และขอให้ ภาครัฐเข้ามาส่งเสริม ด้านการมีส่วนร่วมในเครือข่ายควรมีโอกาสในการเลือกผู้นำกลุ่ม ร่วมกำหนด กฎระเบียบ และร่วมคัดเลือกคณะกรรมการบริหาร ด้านมีความสามัคคีกันในเครือข่าย ควรมีการ เคารพซึ่งกันและกัน นอบน้อมให้เกียรติกัน แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหา ด้านการพึ่งพากันในการ รักษาระบบนิเวศน์ มีการกำหนดเป้าหมาย จัดหาตลาดและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และด้านการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในเครือข่าย ควรมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ให้ภาครัฐเข้ามาแนะนำหา แนวทางใหม่ ๆ และควรมีการแชร์ประสบการณ์ดี ๆ หรือใหม่ ๆ ให้แก่กันและกัน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของสรินญา จินประชา (2560) พบว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับการ ขับเคลื่อนตามแนว 5ส ทุกด้าน คือ 1) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการทำกิจกรรม 5ส. คิดเป็นร้อยละ 93.75 2) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำกิจกรรม 5ส. คิดเป็นร้อยละ 81.25 3) ส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรม 5ส. คิดเป็นร้อยละ 75 พบถึง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงให้กิจกรรม 5ส. ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้

2. แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารวัดตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอไกรภพระ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

2.1 ด้านสร้างวินัย คือ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ เช่น การนำเสนอตัวอย่างให้เห็นถึงผลดีที่ได้รับจากการทำ 5ส ซึ่งการดำเนินโครงการทุก ครั้งต้องมีการตรวจประเมินทุกครั้งและ ชี้จุดบกพร่อง เพื่อสามารถปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป ซึ่ง การทำ 5ส นี้ต้องมีความรักความเข้าใจ โดยการสร้างบรรยากาศที่ดีให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาวัดเห็นวัดของทุกคน ไม่ใช่วัดของพระเพียงอย่างเดียว เป็นวัดที่ให้ความรู้ หลักธรรมและการปฏิบัติธรรม และพัฒนาวัดให้เป็นวัดสัปปายะ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติธรรม มี ความร่มรื่น สงบ ร่มเย็นซึ่งเหล่านี้เป็นเป้าประสงค์ของโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศ แพงสี (2560) พบว่า การประเมินผลการทำกิจกรรม 5ส ผู้บริหารควรมีแนวคิดในการสร้างนิสัยของพนักงานให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานมากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมบุญ จันกองมี (2561) พบว่า ได้มีเกณฑ์ชี้วัดด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้เชิงพุทธควบคู่กัน

2) ด้านสะดวก คือ การจัดวางสิ่งต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้งาน และการจัดเก็บให้มีความสะดวกต่อการนำไปใช้งาน ซึ่งสิ่งนี้ก่การจัดความสูญเสียในด้านการจัด กิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยมีภาคีเครือข่ายเข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยซึ่งการ ทำ ส ที่ 2 คือ สะดวกนี้ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งการ ปฏิบัติตามด้าน สะดวกนี้ ภาคีเครือข่ายต้องมีส่วนร่วมทำความเข้าใจร่วมกัน รู้ระบบสิ่งที่เกี่ยวข้อง

อย่างชัดเจน คือการจัดวางสิ่งต่าง ๆ ให้คั่นห่างง่ายสะดวกต่อการใช้งาน และแยกสิ่งต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์ และการจัดหมวดหมู่และติดป้ายให้ทราบอย่างชัดเจน และสุดท้ายมีการตรวจสอบ และดูแลอำนวยความสะดวกต่อผู้เข้ามาใช้บริการซึ่งทำให้งานที่กระทำอยู่นั้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความปลอดภัย สามารถมองเห็นสิ่งผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นขณะปฏิบัติงานอีกด้วย ซึ่งผลที่ได้คือ สถานที่ มีความสงบ และร่มรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาล รวยล้ำเลิศ (2553) พบว่า การจัดวางสิ่งของที่จำเป็นให้ง่ายต่อการหยิบใช้ ให้รู้ได้ทันทีว่าอยู่ที่ใดของครัวเรือนและหมู่บ้านคือการเก็บของใช้ให้เป็นระเบียบและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในบ้านเรือนเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติภาพ รอดสถิตย์ (2554) พบว่า ความร่วมมือจากภายนอก บ้าน วัดและโรงเรียนประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ด้านผู้นำบ้าน วัด และโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการส่งเสริมด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม คนในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองและชุมชนจะได้รับจากความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศ แพงสี (2560) พบว่า ด้านการที่กิจกรรม ควรมีการทำกิจกรรม 5ส อย่างต่อเนื่องและมีการประเมินผล

2.3 ด้านสละสาง การกำจัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกจากสถานที่ เวลาเราปฏิบัติงาน โดยคัดแยก ขยะหรือสิ่งของ ที่ต้องทิ้ง สามารถขายได้ ซ่อมแซมได้ นำไปสร้างนวัตกรรม นำไปทำเป็นปุ๋ย เพื่อลดปัญหาขยะที่มีจำนวนมากจนเกินไปทำให้ยากต่อการจัดการ ซึ่งปัจจุบันวัดหลายๆวัดได้เปลี่ยนจากการถวายพวงหรีด มาเป็นสิ่งของที่ใช้ได้ แทนพวงหรีดที่ใช้แล้วทิ้ง เพื่อลดปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้น หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่เสียยกก็นำไปซ่อมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ หรือมอบให้แก่ผู้ยากไร้ ดังเช่นข้าวสาร ที่ศรัทธาสาธุชน ผู้เลื่อมใส ได้น้อมนำสังฆทาน มาถวายแก่พระภิกษุซึ่งของบางอย่างที่มีมากจนเกินไป พระภิกษุก็นำมาแจกจ่ายให้แก่ญาติโยม หรือจำหน่ายเพื่อนำปัจจัยที่ได้มาซื้อสิ่งของที่ยังขาดเหลือหรือจำเป็นต่อทางวัดอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) สำรวจสิ่งของและขั้นตอนว่าพอดีต่อการใช้งานหรือไม่ 2) แยะแยะสิ่งของและขั้นตอนการทำงานโดยจำแนกเป็นสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น 3) จัดส่วนเกิน หากสิ่งของนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นแต่ยังใช้งานได้ ให้จำหน่ายหรือนำกลับมาใช้ใหม่หรือไปให้ผู้อื่นใช้งานแต่หากสิ่งของนั้นใช้งานไม่ได้แล้วให้นำไปจำหน่ายหรือไปทิ้งอย่างถูกวิธี 4) เพิ่มเติมส่วนที่ขาด สิ่งของที่จำเป็นแต่ยังไม่มี ต้องจัดหาให้เพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธีธรรมาจารย์ และพระมหาสุทิตย์ อาภากร (2558) พบว่า กระบวนการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การจัดการของเสีย การทำความสะอาด รวมไปถึงการจัดการสภาพแวดล้อมทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ ต่อมาเมื่อมีการศึกษาและพัฒนา ร่วมกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์ธนภุต ขนติพล (สมบุญ) (2560) พบว่า หากมีการจัดการระบบนิเวศและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

2.4 ด้านสร้างมาตรฐาน การดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข นั้น ผู้ปฏิบัติต้องมีการดำเนินการตาม คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ พันธกิจ ของโครงการ และต้องมีการตกลง ร่วมลงนามรับทราบกับภาคีเครือข่าย โดยกำหนดมาตรฐานให้เป็นลายลักษณ์อักษร ผูกอบรม ติดตามประเมินผล สร้างแรงจูงใจในผู้ปฏิบัติกิจกรรม 5ส ในการปฏิบัติงาน และปรับปรุงมาตรฐานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างมาตรฐานนั้นต้องมีมาตรฐานร่วมกัน คือมาตรฐานกลาง ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมลงนาม และรับทราบโดยทั่วกัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องต่องานนั้น ๆ ดังนั้นการสร้างมาตรฐานได้ดีแค่นั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ว่า การทำ 5ส ในองค์กรของท่านมีการปฏิบัติจริงจึงมายน้อยเพียงใด โดยการตรวจประเมินอยู่เป็นประจำ เพื่อหาข้อผิดพลาดและนำมาปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวชิษฐ ญาณโร (2559) พบว่า หลักการดำเนินงาน ตามหลักพันธกิจทั้ง 4 ด้าน และการดำเนินงานก็มีประสิทธิผลตามเป้าหมายโดยการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการดำเนินงาน ติดตามผล ประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป พิชทองกลาง (2561) พบว่า วัดควรอยู่ในฐานะที่เป็นศาสนสถานเพื่อปฏิบัติธรรม บำเพ็ญศาสนกิจ ศาสนพิธีทำให้เกิดความสงบเย็นใจ มากกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงหรรษา มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อหาความสุขที่ผูกติดกับรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส แต่ควรเน้นที่ความสงบเย็นใจจากการเข้าวัด ปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดความสุขภายในที่สัมพันธ์กับความรู้สึทางจิตใจ ความสงบภายในและการเรียนรู้ชีวิต

2.5 ด้านสะอาด การทำความสะอาด อาคารสถานที่และอื่น ๆ อยู่เป็นประจำให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ซึ่งการปฏิบัติ ส3 คือ ส สะอาดนี้มีส่วนช่วยในการสร้างความปลอดภัยจากสิ่งที่มีผิดพลาดเพราะมองไม่เห็นสิ่งผิดพลาดนั้นได้ ซึ่งการทำความสะอาดสามารถ ตรวจสอบสิ่งผิดปกติควบคู่ไปพร้อมกับการทำความสะอาด เพื่อปรับปรุงและแก้ไข และการทำความสะอาดที่ดีที่สุดนั้นเริ่มจากการลดสิ่งที่ทำให้สกปรก เช่น ขยะ ควรมีการใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หลาย ๆ ครั้งเช่นเปลี่ยนจากถุงพลาสติกมาเป็นถุงผ้า เปลี่ยนจากกล่องโฟมเป็นปิ่นโต หรือปรับปรุงพฤติกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อขยะของตนเอง ทิ้งให้ถูกที่ใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และให้ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมทำ กิจกรรม บิ๊กคลีนนิ่งเดย์ (Big Cleaning Day) อาทิตย์ละครั้ง โดยมีการตรวจสอบก่อนทำและหลังทำอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมบุญ จันกองมี (2561) พบว่า โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ จิตอาสา วิถีพุทธ การฝึกสมาธิ และการดูแลสุขภาพ การรักษาความสะอาดและมีวินัยในตัวเองมาเป็นเครื่องมือให้เกิดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาล รวยล้ำเลิศ (2553) พบว่า ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอมีการจัดตารางในการทำความสะอาดในบ้านเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอำไพ สามขุนทด (2560) พบว่า การจัดวางสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสม สวยงาม รักษาทรัพยากร สภาพแวดล้อม มีประโยชน์ที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้รับความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบถึง ระดับประสิทธิผลการบริหารวัดตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

ตลอดถึงปัญหา และอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสืบไป สามารถสรุปเป็นแผนภาพ องค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ในอำเภอ โกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 5 ด้านทำให้เกิดแบบแผนในการดำเนินโครงการฯ ทำให้ วัด บ้าน

ราชการ (บวร) เกิดความสามัคคีในชุมชน มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานและเมื่อปฏิบัติงานก็จะออกมาอย่างหน้าฟุ้งพอใจ สร้างความรู้ความเข้าใจเกิดเป็นชุมชน ที่มีความสะอาดจากการบริหารจัดการขยะโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เกิดความมีระเบียบ แบบแผนลดความขัดแย้งในชุมชนเป็นสร้างสุข ชุมชนหน้าอยู่อาศัย สร้างสุขภาวะอันดีในชุมชน และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อันจะทำให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ จนเป็นต้นแบบของสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีนโยบายให้ทุกวัดสร้างวินัย ที่วัด บ้าน และ ราชการ โดยผ่านการดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส อย่างจริงจัง ให้เกิดรูปธรรม
2. คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีนโยบายให้ทุกวัดสร้าง ต่อเติมและปฏิบัติ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้การดำเนินโครงการของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการที่เพิ่มมากขึ้น
3. คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีนโยบายให้ทุกวัดจุดศูนย์กลางการให้ความรู้ เรื่องการจัดการขยะ การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และการนำสิ่งของเหลือใช้มาสร้างมูลค่าเพิ่ม
4. คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีนโยบายให้ทุกวัด หรือประชาสัมพันธ์ให้เกิดความตื่นตัวอยากที่จะพัฒนาวัด และ ชุมชน โดยผ่านการดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ทั้งในด้านการวางแผนการทำงาน การสร้างมาตรฐาน สร้างความเข้าใจที่ดีต่อตนเองและชุมชน
5. คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีนโยบายให้ทุกวัด สร้างความสะอาด โดยมีวัด และชุมชนเป็นต้นแบบ เพื่อให้การดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดทุกวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรสร้างวินัย ในวัดของตน และส่งเสริมการสร้างวินัยในบุคคลชุมชนและ ข้าราชการ โดยผ่านการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส อย่างจริงจัง ให้เกิดรูปธรรม
2. วัดทุกวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้การดำเนินโครงการ ของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการที่เพิ่มมากขึ้น
3. วัดทุกวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรพัฒนาให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางการให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และการนำสิ่งของเหลือใช้มาสร้างมูลค่าเพิ่ม

4. วัดทุกวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวอยากที่จะพัฒนาวัด และ ชุมชน โดยผ่านการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส ทั้งในด้านการวางแผนการทำงาน การสร้างมาตรฐาน สร้างความเข้าใจที่ดีต่อตนเองและชุมชน

5. วัดทุกวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์คณะสงฆ์อำเภอโกรกพระ ควรมีความสะอาดเป็นต้นแบบ เพื่อให้การดำเนินโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5ส สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล รวยล้ำเลิศ. (2553). *แนวทางการพัฒนาตามหลัก 5ส. ของหมู่บ้านผาเกะเจ้า ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประทีป พิษทองกลาง (2562). วัดงาม นามมงคล: แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดนามมงคล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 7(1), 212-242.
- พระคำรณ อติภทฺโท (ทองน้อย) พระครูนิวาสิตขันธ์. (2563). การบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตามหลักการบริหารนิยธรรมในเขตเทศบาลตำบลทุ่งน้อย อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(2), 27-40.
- พระเมธีธรรมาจารย์ และพระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. Eco-town: การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เชิงนิเวศวิทยา พระพุทธศาสนาของวัดในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(2), 245-254.
- พระวิศิษฐ์ ปญฺญโร (ปานจันทร์). (2559). *ประสิทธิผลการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมบุญ จันทกอมมี. (2561). *การศึกษากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์ธนภฤต ขนติโปล (สมบุญ). (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: กรณีศึกษาเขื่อนวชิราลงกรณ์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากร) และพระมหาชุตีภัก อภินันโท. (2562). *แผนยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข พ.ศ.2561-2565*. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- สรินญา จินประชา. (2560). *ทัศนคติ แรงจูงใจ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินกิจกรรม 5 ส ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. (งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำหรับผู้บริหาร). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันติภาพ รอดสถิต. (2554). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 11(4), 542-555.
- สุพิศ แพงสี. (2560). *แนวทางการพัฒนากิจกรรม 5ส ของบริษัท NEIS ประเทศไทย จำกัด จังหวัดชลบุรี*. (งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำหรับผู้บริหาร). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอำไพ สามขุนทด. (2560). *แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

Promoting the Quality of Life According to the Sufficiency Economy
Philosophy of People in Bueng Pla Tu Sub-district Administrative
Organization Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province

พระวัชพงศ์ มหาบุญ¹ อมลวรรณ ออบสิน² และสมคิด พุ่มทุเรียน³

Phra Watcharaphong Mahapunyo, Amonwan Opsin and Somkid Punturain

Received: October 24, 2020

Revised: January 27, 2021

Accepted: February 2, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.79

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตของประชาชน และ 2) นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 366 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 รูปหรือคน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) 0.778 และ 2) แนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ควรดำเนินการดังนี้ 2.1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง มีลานกีฬาชุมชน 2.2) ส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเองให้มีจิตใจ

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์; Nakhon Sawan Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: somboonp03@gmail.com, Tel. 093-2974442

เข้มแข็ง หลีกเลี่ยงอบายมุขที่จะนำไปสู่ความเสื่อมเสียแก่ตนเองและครอบครัว 2.3) ส่งเสริมให้ประชาชนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีส่วนรวมในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมและมีจิตสำนึกสาธารณะ และ 2.4) ส่งเสริมให้ประชาชนไม่ทิ้งของเสียลงในแม่น้ำลำคลอง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า มีส่วนรวมในการป้องกันน้ำเน่าเสีย และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, เศรษฐกิจพอเพียง, หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the relationship between Ditthidhammakattha and the promotion of life according to the sufficiency economy philosophy and the quality of life; and 2) to present guidelines for enhancing the quality of life according to the sufficiency economy philosophy of the people in Bueng Pla Thu Sub-district Administrative Organization, Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province. This study was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. For quantitative research, a questionnaire was used with a confidence value of 0.973. The sample group obtained by stratified random sampling consisted of 366 people. The statistics used in the research were percentage, frequency, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient by using the social science package. And qualitative research was done by in-depth interview with 17 key informants selected by purposive sampling. The results of the research were found that 1) the relationship between Ditthidhammakattha and the promotion of life according to the sufficiency economy philosophy and the quality of life of the people in Bueng Pla Thu Sub-district Administrative Organization, Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province, in overall, was a statistically significant correlation at 0.01 level. In overall, it was at a very high level, Pearson Correlation (r) 0.778; and 2) guidelines for promoting quality of life according to the sufficiency economy philosophy of the people in the Bueng Pla Thu Sub-district Administrative Organization, Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province should proceed as follows: 2.1) there should be encouraging people to have good health and a community sports field; 2.2) there should be encouraging people to develop themselves to have a strong mind to avoid Apayamukha (all vices) that will lead to disgrace oneself and family; 2.3) there should be encouraging people to build good relationships with each other in the community, to support the others, to participate

in solving environmental problems in society and to have a public consciousness; and 2.4) there should be encouraging people not to dump waste into rivers and canals, no deforestation, participating in prevention of sewage and conserving local resources

Keywords: Quality of Life, Sufficiency Economy, Dittthidhammikaththa

บทนำ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนคนไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในสังคมอย่างรุนแรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเน้นย้ำถึงความพอเพียง พออยู่ พอกิน ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้งว่าเป็นแนวทางแก้ไขให้ผ่านพ้นวิกฤติและเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ดังนั้นในกระบวนการการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-10 (พ.ศ. 2540-2554) จึงได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564** ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่นอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นโดยเฉพาะภาคชนบทที่ประชาชนมีฐานะยากจน ขาดความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ทำให้ส่งผลต่อสุขภาพจิต ประชาชนกลุ่มที่มีความลำบากยากแค้นจึงจำเป็นต้องสร้างรายได้หลักและรายได้เสริมให้มีความมั่นคงมากขึ้น พร้อมทั้งกับลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้เพียงพอกับรายรับ อย่างไรก็ตามคุณภาพชีวิตของประชาชนภาคชนบทที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญเนื่องจากมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ซึ่งประเทศใดที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ก็จะสามารถพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และพัฒนาให้เศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ภาครัฐจึงให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวอย่างมากด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การศึกษาอย่างเท่าถึงและเท่าเทียมกัน เน้นการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนการส่งเสริมให้มีร่างกายที่แข็งแรง ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพาะหากประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้วย่อมทำให้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง รวมถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมในสังคมตามมา ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ตำบลบึงปลาหู อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีความสำคัญต่อท้องถิ่นและมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชน และเสริมสร้างความแข็งแรงของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สมาชิกและชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียง สามารถพึ่งพาตนเองได้ สำหรับพื้นที่ตำบลบึงปลาหู อำเภอบรรพตพิสัย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนาร้อยละ 90) แต่มักจะประสบกับปัญหาภัยแล้ง ด้วยเหตุตำบลบึงปลาหูต้องเผชิญกับปัญหาภัยแล้งอย่างบ่อยครั้งจึงทำให้รายได้ขาดหายหรือลดลงไปบ้าง ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ รัฐบาลพยายามให้เกิดความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อให้สังคมมีความมั่นคงและเกิดความสงบสุข สิ่งที่สำคัญคือประชาชนจะต้องสร้างความเข้มแข็งไปด้วยกัน ไม่ถูกชักจูงไปง่าย ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกแยกในประเทศ ดังนั้นตำบลบึงปลาหู อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าว รวมถึงมีความน่าสนใจด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาหู อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการกระตุ้นการมีจิตสำนึกที่ดี และส่งเสริมให้ทุกคนรอบรู้ได้รู้จักการนำไปปรับแผนการดำเนินชีวิตให้รู้จักความพอเพียง และสามารถสร้างความแข็งแรงให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .911 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ประชากรในตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นระดับในกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (1967) จากประชากรที่เป็นประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ย้ายอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ รวม 4,232 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยสมมติฐานการวิจัย คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์และการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ในเชิงบวกในระดับสูง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูปหรือคน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย เจ้าอาวาส นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ เกษตรตำบลบึงปลาทุ นักวิชาการ ราษฎรชาวบ้านและชาวบ้าน เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) (0.835) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ความสัมพันธ์ของการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.824$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า คู่ของด้านอารักขสัมปทา มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.745$) รองลงมาคือ คู่ของด้านกัลยาณมิตตา ($r = 0.738$) คู่ของด้านอุฏฐานสัมปทา ($r = 0.695$) และคู่ของด้านสมชีวิตา ($r = 0.518$) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์และการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) (0.835**) จึงยอมรับสมมติฐาน

2. แนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ด้านร่างกาย องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการออกกำลังกาย จัดลานกิจกรรม ลานโยคะเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ มีร่างกายที่สมบูรณ์ก็ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

2.2 ด้านจิตใจ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง มีความใฝ่ดี หลีกเลียงอบายมุขที่จะนำไปสู่ความเสื่อมเสียแก่ตนเอง และครอบครัว มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรต่อผู้อื่น นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

2.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ของชาวบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การฝึกอาชีพจากบุคคลในท้องถิ่น การรักษาอาชีพของท้องถิ่น การเสริมสร้างรายได้แก่สังคม เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวเพื่อจำหน่าย

2.4 ด้านแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสนับสนุนประยุกต์ที่อยู่อาศัยให้เกิดประโยชน์ทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การไม่ทิ้งของเสียลงในแม่น้ำลำคลอง การป้องกันสารพิษหรือน้ำเสียแพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งเสื่อมโทรมในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์และการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.835) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความสัมพันธ์ของการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.824$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมี พุทธโมกษ์ (2556) พบว่า ความสัมพันธ์การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตทุกด้าน

2. แนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

2.1 ด้านร่างกาย แนวทางการประยุกต์ใช้ การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย สุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาเกียรติ พงศ์กุลศร, สารัช วิเศษหลง และโสภา ชัยพัฒน์ (2561) พบว่า การพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาพและจิตใจ ส่วนด้านเศรษฐกิจครอบครัวพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คุณภาพชีวิตของผู้ใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ

2. ด้านจิตใจ แนวทางการประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง มีความใฝ่ดี หลีกเลียงอบายมุขที่จะนำไปสู่ความเสื่อมเสียแก่ตนเองและครอบครัว มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรต่อผู้อื่น นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก รู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพยากรที่มีเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2558) พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนปทุมโคก คือ การตั้งใจ ฝึกฝนตนเอง เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย มีศีลมีธรรมเป็นหลักเป็นที่ยึด ฝึกตนให้พึ่งตนเอง ขวนขวาย เอาภาระรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของชุมชน และมีชีวิต อยู่อย่างผู้ให้เสียสละ

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม แนวทางการประยุกต์ใช้ การพัฒนาความรู้ของตนเองจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การฝึกอาชีพจากบุคคลในท้องถิ่น การรักษาอาชีพของท้องถิ่น การเสริมสร้างรายได้แก่สังคม เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวเพื่อจำหน่าย นำของเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในสังคม ร่วมกันปลูกจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ภูไพบูลย์ (2558) พบว่า เน้นการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อย ทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขอบเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การประกอบอาชีพเน้นการเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผักสวนครัวเน้นการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันในการประกอบอาชีพงานจักสานหวาย-ไม้ไผ่

4. ด้านแวดล้อม แนวทางการประยุกต์ใช้ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การไม่ทิ้งของเสียลงในแม่น้ำลำคลอง การไม่ตัดไม้ทำลายป่า การป้องกันสารพิษหรือน้ำเสียแพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งเสื่อมโทรมในท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวัลย์ (2559) พบว่า สำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 1) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนและ มีการบริหารจัดการโดยชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน 2) การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมประเพณีที่ดั้งเดิม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน 3) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 4) การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้ และการส่งเสริมให้มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น 5) ด้านความมั่นคงปลอดภัย การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาในการรักษาความสงบเรียบร้อย และการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุควรมีนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้
2. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุควรมีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุควรมีนโยบายในการสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชน
4. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุควรมีนโยบายในการจัดอบรมการส่งเสริมให้มีอาชีพเสริม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ พึ่งพาตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาหูกควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาหูกควรจัดให้มีโครงการสนับสนุนพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง
4. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาหูกควรจัดให้มีโครงการพัฒนาอาชีพเสริมในช่วงว่างเว้นจากการทำการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

- จรูญเกียรติ พงศ์กุลสร สารัช วิเศษหลง และโสภา ชัยพัฒน์. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก* (น. 149-157). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. (2558). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนปทุมโศก จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 2(1), 27-44.
- บุญมี ฤทธิมงคล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ปรานทิพย์ ภัคศิรีไพรวัลย์. (2559). การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน*. กรุงเทพฯ: บริษัทเท็กซ์แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- สุภาพร ภูไพบูลย์. (2558). *การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yamana, T. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

Good Governance in E- Government Procurement Process of
the Sub-district Administrative Organizations in Chiang Mai Province

สุวารินทร์ จอมคำ¹ และจิรวรรณ เมธาสุทธีรัตน์²
Suwarin Jomkham and Jirawat Metasuttiratt

Received: February 11, 2021

Revised: March 29, 2021

Accepted: April 01, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.80

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับธรรมาภิบาล 2) ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และ 3) ปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น 0.965 กับกลุ่มตัวอย่าง 252 คน จากประชากรทั้งหมด 623 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คำนวณตามสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัญหาที่พบคือ เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานงบประมาณในการดำเนินการยังเป็นตัวกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง หน่วยงานยังมีการผูกขาดกับผู้รับจ้างรายเดิม อำนาจในการตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้างยังคงเป็นของผู้บริหาร สำหรับแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล พบว่า ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการติดตามประเมินผลการผลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้แก่

¹⁻² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding author, email: suwarin_456@hotmail.com, Tel. 061-6297922

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการพัฒนา
ระบบและจัดทำคู่มือการจัดซื้อจัดจ้างให้ง่ายต่อการใช้งาน

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, องค์การบริหารส่วนตำบล, จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of good governance; 2) procurement process factors; and 3) problems and proposing guidelines for enhancing good governance in the electronic government procurement process of the Subdistrict Administrative Organization in Chiang Mai Province. This study was quantitative research by distributing questionnaires with the confidence of 0.965. The sample group was 252 people out of a total population of 623 people by simple random sampling. Taro Yamane's formula was used to calculate. The statistics used in the data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, T test and Pearson's correlation coefficient. The results showed that 1) the level of good governance in the government procurement process by electronic system of the Sub-District Administrative Organization in Chiang Mai Province was at the highest level; 2) the electronic government procurement process factors related to the level of good governance in the electronic government procurement process of the Sub-District Administrative Organization in Chiang Mai Province were at a moderate correlation with statistical significance at the 0.05; and 3) the problems were found that the staff still lack knowledge and understanding of the operation, lack of coordination between budget departments in the implementation which were also determination of the procurement method. The agency also had a monopoly on the original contractor. The power to make procurement decisions remained with management. For the guidelines for enhancing good governance, it was found that training should be provided to develop knowledge on procurement regulations for workers. Procurement performance should be monitored and evaluated. There should be building knowledge and understanding about the principles of good governance for executives and staff. There should be providing opportunities for people to participate in procurement. The system should be developed and a procurement manual should be made easy to use.

Keywords: Good Governance, Government Procurement, Subdistrict Administrative Organization, Chiang Mai Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้ปฏิบัติ ซึ่งจะมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใสให้ผู้ประสงค์จะเสนอราคาต่อภาครัฐมีโอกาสแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม และส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ประกอบกับรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูประบบราชการ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน และทันต่อเวลา จำเป็นต้องสร้างความโปร่งใสในการทำงาน โดยกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังได้นำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ช่วยประหยัดเวลา ลดข้อผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานลดความยุ่งยากซับซ้อนของการปฏิบัติงานในระบบ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภายใต้ตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดเอาไว้กระบวนการจัดหาพัสดุดลอดจนการนำรายละเอียดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างบันทึกในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นกระบวนการที่สำคัญมากที่จะทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม ขอบด้วยระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ทั้ง 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในการปฏิบัติงานในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการดำเนินการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้าง ในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง แต่กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ยังจำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ผู้มีอำนาจสั่งซื้อสั่งจ้าง หัวหน้าเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงาน เป็นต้น ย่อมส่งผลต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานนั้น ๆ อาจมีการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง เริ่มต้นจากการให้ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ประกอบการโดยการร่วมกันเพื่อริเริ่มเสนอและจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อของบประมาณจากภาครัฐ ซึ่งเป็นผลให้การจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐบางแห่งอาจมีผู้ประกอบการรายเดียวเป็นผู้ผูกขาดประจำในการจัดทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ (ตรีเพชร จิตรมहिมา, 2562) มีการปิดบังข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ค้ารายอื่น ทำให้คุณภาพของงานหรือพัสดุไม่ได้มาตรฐาน ไม่เกิดความคุ้มค่าในการจัดซื้อ

จัดจ้าง ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารงานงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล (ณัฐนนท ทวีสิน และธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์, 2561) และนำไปสู่การถูกหักท้วงจากหน่วยตรวจสอบ ได้แก่ สำนักงานการตรวจสอบเงินแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2561) และที่สำคัญการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ยังพบการสมยอมราคาและมีการตกลงราคาที่มีผลประโยชน์ตอบแทนกัน (ธวัช ชัยแก้ว, 2550) จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาระดับธรรมาภิบาล ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และศึกษาถึงปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เป็นการป้องกันปัญหาการทุจริต และให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในการบริหารงานด้านพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการวิเคราะห์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดจากแนวคิดตามทฤษฎีอื่น ๆ ตำราวิชาการ บทความ เอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและจากการศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎี โดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ตัวแปรอิสระ ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ 4 ด้าน คือ 1) การทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง 2) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง 3) การทำสัญญา 4) การบริหารสัญญา และตัวแปรตาม ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า สมมติฐานของการศึกษามีดังนี้

1. ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง 252 คน จากประชากรทั้งหมด 623 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (1973) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับธรรมาภิบาล	อันดับ
1	หลักนิติธรรม	4.41	0.721	มากที่สุด	1
2	หลักคุณธรรม	4.29	0.696	มากที่สุด	6
3	หลักความโปร่งใส	4.40	0.713	มากที่สุด	3
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.36	0.700	มากที่สุด	4
5	หลักความรับผิดชอบ	4.41	0.650	มากที่สุด	2
6	หลักความคุ้มค่า	4.33	0.692	มากที่สุด	5
รวม		4.37	0.695	มากที่สุด	

ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละหลัก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$

= 4.41) รองลงมา ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.41$) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.40$) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.36$) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.33$) และหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ธรรมาภิบาล	อันดับ
1	การทำการแผนการจัดซื้อจัดจ้าง	4.42	0.689	มากที่สุด	1
2	การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	4.32	0.742	มากที่สุด	3
3	การทำสัญญา	4.40	0.695	มากที่สุด	2
4	การบริหารสัญญา	4.30	0.764	มากที่สุด	4
รวม		4.36	0.723	มากที่สุด	

ระดับปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา ได้แก่ การทำสัญญา ($\bar{X} = 4.40$) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X} = 4.32$) และการบริหารสัญญา ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์หาระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ทดสอบโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) โดยการทดสอบทางเดียว (One-Sample test)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

Test Value : = 4.2								
ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	Std. Error Mean	95% CI of Mean Differene	t	df	Sig (2-tailed)
ความสำเร็จ ธรรมาภิบาล	252	4.38	0.266	0.017	0.14–0.21	10.593	251	.000*

*P < .05

การวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) โดยการทดสอบทางเดียว (One-Sample test) เพื่อทดสอบระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.38 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.266 ค่า (t-test) 10.593 มีค่า significance เท่ากับ .000 โดยใช้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ทดสอบกับค่า Test value พบว่าระดับธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

(n=252)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	กับธรรมาภิบาล	.540*	0.000	ปานกลาง
การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	กับธรรมาภิบาล	.545*	0.000	ปานกลาง
การทำสัญญา	กับธรรมาภิบาล	.497*	0.000	ต่ำ
การบริหารสัญญา	กับธรรมาภิบาล	.299*	0.000	ต่ำมาก
ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างฯ ในภาพรวม	กับธรรมาภิบาล	.642*	0.000	ปานกลาง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวม กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .642 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง

3. ปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด

เชียงใหม่ จำนวน 74 คน ร้อยละ 29.37 และไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 178 คน ร้อยละ 70.63

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์	จำนวน	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	25	33.78
2. การประสานงานระหว่างหน่วยงานในการจัดซื้อจัดจ้างยังขาดการประสานงานกัน	18	24.32
3. งบประมาณในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างยังเป็นตัวกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างอยู่	11	14.86
4. หน่วยงานยังมีการผูกขาดกับผู้รับจ้างรายเดิมในกรณีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง	8	10.81
5. อำนาจในการตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้างยังคงเป็นของผู้บริหาร	5	6.76
6. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เสนอราคาหรือคู่สัญญาของหน่วยงาน	3	4.05
7. ระเบียบพัสดุมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ยากต่อการปฏิบัติงาน	2	2.71
8. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุมีไม่เพียงพอ	2	2.71
รวม	74	100.00

ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ประเด็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบ จำนวน 25 คน ร้อยละ 33.78 รองลงมา การประสานงานระหว่างหน่วยงานในการจัดซื้อจัดจ้างยังขาดการประสานงานกัน จำนวน 18 คน ร้อยละ 24.32 และงบประมาณในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างยังเป็นตัวกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ จำนวน 11 คน ร้อยละ 14.86

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะใด ที่จะทำให้อธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประสบความสำเร็จมากขึ้น

ข้อเสนอแนะใด ที่จะทำให้อธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประสบความสำเร็จมากขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดให้มีการอบรมพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น	30	40.54
2. มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้มากขึ้น	15	20.27
3. มีการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยการเพิ่มความรู้และให้ศึกษาระเบียบมากยิ่งขึ้น	9	12.16
4. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น	7	9.46

ข้อเสนอแนะใด ที่จะทำใหัธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประสบความสำเร็จมากขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
5. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมากยิ่งขึ้น	6	8.11
6. ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้ง่ายต่อการใช้งาน	4	5.41
7. ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้าง	3	4.05
รวม	74	100.00

ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับ คือ ประเด็นจัดให้มีการอบรมพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น จำนวน 30 คน ร้อยละ 40.54 รองลงมา มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้มากขึ้น จำนวน 15 คน ร้อยละ 20.27 คน และมีการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยการเพิ่มความรู้และให้ศึกษาระเบียบมากยิ่งขึ้น จำนวน 9 คน ร้อยละ 12.16

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ใน ระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างจากทั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในและหน่วยงานตรวจสอบภายนอก เช่น สำนักงานการตรวจสอบเงินแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และได้มีการนำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างที่ถูกต้องและเกิดความโปร่งใส อีกทั้งได้เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2561) ประกอบกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีการจัดทำการประเมินเกณฑ์ชี้วัด สำหรับการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี (ธรรมาภิบาล) ประจำปี หรือการประเมินประสิทธิภาพผลการปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษประจำปี โดยถือว่าการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเป็นเรื่องที่ต้องมีการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าว เพื่อเป็นการกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลในทุกระดับได้มีการตื่นตัวในการรวมกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น จึงทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติงานถูกต้องและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อค้นพบเรื่องระดับธรรมาภิบาลนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของรินทร์ชิสา เกล็ดประทุมกานต์ และพงษ์เสถียร

เหลือองลงกต (2563) ที่พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลได้เป็นอย่างดีส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์มีประสิทธิภาพการดำเนินงานดีขึ้นอย่างชัดเจน ดังนั้นหากผู้บริหารและบุคลากรขาดการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลแล้วส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงไปด้วย อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่ง สาเหตุที่ทำให้ระดับธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกด้านนั้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามอาจให้ข้อมูลที่สูงกว่าความเป็นจริง เนื่องจากไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่แท้จริงมากนัก ส่งผลให้ระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งนักวิจัยที่สนใจในประเด็นดังกล่าวอาจใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาหาข้อเท็จจริงเชิงลึกต่อไป

2. ปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานจะเห็นว่าการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบ โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีหน้าที่ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้อื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญา มีการดำเนินการด้วยความโปร่งใส คำนึง และตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในขั้นตอนการทำสัญญา ในส่วนของการลงนามในสัญญาจัดซื้อจัดจ้างจากข้อค้นพบ พบว่าความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลมีอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้แม้ว่าปัจจุบันการลงนามในสัญญาจะมีรูปแบบของสัญญาในระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ลดโอกาสผิดพลาดของการลงนามในสัญญาได้ แต่ก็ยังไม่อาจป้องกันการทุจริตได้ทั้งหมดซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยตรวจสอบควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นที่สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่เป็นผู้ผูกขาดในการทำสัญญาหรือไม่ สำหรับในขั้นตอนที่สำคัญที่ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ ด้านการบริหารสัญญา ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในระดับต่ำมาก อาจเป็นเพราะด้านการบริหารสัญญาเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ที่ต้องตรวจรับพัสดุตามสัญญาและบางครั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอาจไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบพัสดุ อาจเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่อาจขาดความโปร่งใสในการตรวจรับงานพัสดุ เนื่องจากมีผลประโยชน์แอบแฝงกับคู่สัญญาที่ตรวจรับงานประกอบหลักเกณฑ์และข้อระเบียบงานพัสดุมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนและขาดความเข้าใจในกฎระเบียบ เกี่ยวกับงานพัสดุนั้น ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรกช อ่อนน่วม และณาน เรือนธรรมสิงห์ (2562) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละแห่งมีความสอดคล้องกันปัญหาด้านการจัดหาพัสดุยังมีปัญหายู่มากในเรื่องความต้องการพัสดุ บุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการวางแผน ด้านการบริหารสัญญา พบว่า การบริหารสัญญางานก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ระบุไว้ในสัญญา เมื่อถูกตรวจสอบและพบข้อผิดพลาดองค์กรก็จะได้รับความเสียหาย

3. ปัญหาและเสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามกฎหมาย ทำให้ในบางครั้งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดความผิดพลาดได้ โดยหน่วยงานยังมีการผูกขาดกับผู้รับจ้างรายเดิม และอำนาจในการตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้างยังคงเป็นของผู้บริหาร สำหรับแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลพบว่า ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการพัฒนาระบบและจัดทำคู่มือการจัดซื้อจัดจ้างให้ง่ายต่อการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐธิดา ชูแก้ว, ธนสุวิทย์ ทับทิมรัฐรักษ์และสุคนธ์ เครือคำ (2560) พบว่า ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในระเบียบพัสดุส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบพัสดุอยู่ในระดับดี ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรค พบว่าประสิทธิภาพของระบบการจัดซื้อจัดจ้างนั้นมีการปฏิบัติตามที่ยุ่งยากหลายขั้นตอนขาดความคล่องตัว ไม่มีความยืดหยุ่น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนได้ นอกจากนั้นระเบียบไม่สามารถป้องกันการสมยอมในการเสนอราคาและระเบียบกำหนดให้พิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำสุดทำให้สินค้าไม่มีคุณภาพมาใช้งาน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงระดับธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแล้วกลับพบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ พบว่า ด้านการทำสัญญามีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลอยู่ในระดับต่ำ เพราะว่าการจัดทำสัญญาที่ลงนามมักจะเป็นคู่ค้ารายเดิมกับหน่วยงาน และด้านการบริหารสัญญามีระดับความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลต่ำมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุยังขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบพัสดุและอาจมีผลประโยชน์แอบแฝงกับคู่สัญญาและระเบียบพัสดุมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยทำให้ยากต่อการปฏิบัติงาน ข้อค้นพบทั้งสองประการนี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผน และระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการทุจริตของภาครัฐได้ สำหรับแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างควรมีจิตสำนึกและความตระหนักในหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ไม่แสวงหาประโยชน์แอบแฝงในการ

ปฏิบัติงาน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันจะเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและแผน รวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันการทุจริตจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะในสองด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการทำสัญญาและด้านบริหารสัญญา เนื่องจากหากพิจารณารายการกระบวนการแล้วพบว่า มีระดับธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักซึ่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดการทุจริต นอกจากนี้ภาครัฐสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ไปประยุกต์ใช้เป็นสารสนเทศที่สำคัญได้

2. ภาครัฐควรมีการกำหนดกระบวนการติดตามและประเมินผลกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาคประชาชนและสำนักงานการตรวจสอบเงินแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง มีความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อจะได้ทราบเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามหลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบริบทแตกต่างกัน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเภทอื่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น เพื่อให้สามารถเห็นถึงความแตกต่างของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละท้องถิ่น ในแต่ละพื้นที่และในแต่ละจังหวัดได้

เอกสารอ้างอิง

กรกร อ่อนน้อม และณาน เรืองธรรมสิงห์. (2562). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 222-233.

เชษฐธิติ ชูแก้ว, ธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์และสุนันท์ เครือน้ำคำ. (2560). ปัญหาและอุปสรรคต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8* (น. 648-659). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ณัฏฐนนท ทวีสิน และธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์. (2561). ธรรมนูญในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 4(2), 247-259.
- ตรีเพชร จิตรมहिมา. (2562). *การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยศรีปทุม: คณะนิติศาสตร์.
- ธวัช ชัยแก้ว. (2550). *ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- “ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560”. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง, หน้า 1-72.
- รินทร์ชิสา เกล็ดประทุมกานต์ และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต (2563). อิทธิพลของธรรมนูญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 13-26.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2561). *แนวทางในการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลเพื่อสกัดกั้นการทุจริต*. เข้าถึงได้จาก http://www.nacc.go.th/more_news.php?cid=1634&filename=index
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Rows.

**การศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย**

A Study Knowledge, Attitude and Compliance with the Computer -
Related Crime Act B.E. 2560 Of local personnel: a case study of local
administrative organizations in Khiri Mat district Sukhothai

ชญชิตา มุลชีพ¹ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์²

Chananthida Mooncheep and Kampanart Wongwatthanaphong

Received: January 16, 2021

Revised: April 05, 2021

Accepted: April 14, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.81

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมาย
พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วน
ท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย โดยการวิจัยเชิง
ปริมาณ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 594 คน ตัวแปรต้นคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง
หน้าที่ในการทำงาน ประสพการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต การใช้งานโทรศัพท์มือถือ
เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต และระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อครั้ง ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้าใจ
ที่มีต่อกฎหมาย เจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อกฎหมาย และการปฏิบัติตามกฎหมาย เครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การ
แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้อยู่ในระดับ
ปานกลาง ระดับเจตคติอยู่ในระดับน้อย และระดับการปฏิบัติตามอยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ: การศึกษาความรู้, เจตคติ, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560, บุคลากรส่วนท้องถิ่น

^{1,2} วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; College of Local Management
and Development Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: chananthitm@gmail.com, Tel. 061-6325141

Abstract

This research article aimed to study knowledge, attitudes and compliance with the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017) of local personnel, a case study of local government organizations in Kirimas District, Sukhothai. This study was a quantitative research. The total number of samples were 594 people. The independent variables were sex, age, educational level, job position, experience in using computer/Internet, a mobile phone in connecting to the Internet and length of internet usage per time. The dependent variables were understanding of the law, attitude towards the law and compliance with the law. The tool used for collecting data was a questionnaire through the reliability test. Data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that knowledge was at a moderate level. The attitude and behavior were at the low level.

Keywords: Knowledge Education, Attitude, Computer Related-Crime Act B.E. 2560
Local Personnel

บทนำ

ในปัจจุบันผู้คนเริ่มหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์แทนสื่อแบบเดิม ๆ กันมากขึ้น ในการสื่อสารข้อมูลถึงกัน ซึ่งในช่วงเริ่มแรกการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรกสื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง สาเหตุสำคัญที่ทำให้สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมขึ้นเรื่อย ๆ มาจาก การใช้งานที่ง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นไปมา และสื่อที่นำมาแบ่งปันมีลักษณะหลากหลาย (พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554) รวมทั้งการพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ทำให้มีแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่า สื่อสังคมออนไลน์ จะเป็นสื่อหลักของผู้คนในโลกอนาคตอย่างแท้จริงในการเข้าถึงได้ง่ายของคอมพิวเตอร์ของคนในยุคนี้ย่อมมีทั้งคุณและโทษ การรับรู้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ แบ่งปันสร้างแรงบันดาลใจ ย่อมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง หากแต่ทุกสิ่งเมื่อมีด้านสว่างย่อมมี ด้านมืด หากมีการใช้เพื่อเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ บิดเบือน ปลอมแปลง อีกทั้งอาชญากรรมทางการเงิน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ความวุ่นวาย ปลุกปั่น ลุกلامเป็นประเด็นสังคม ซึ่งการใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสารมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบในด้านบวกจะช่วยส่งเสริมความสะอาดสบาย ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการค้าคว่ำวิจัย และทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ นอกจากนี้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันยังมีราคาถูกใช้งานง่ายทำให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถเป็นเจ้าของได้ ส่วนผลกระทบทางด้านลบเกิดจากการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น 1) ลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพราะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและการสื่อสาร

ทำให้เกิดความสะดวกสบายทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ลดน้อยลงและก่อให้เกิดโรคติดการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นและอาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมาได้ 2) เพิ่มช่องทางในการก่ออาชญากรรม การแสวงหาผลประโยชน์อย่างผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือทำร้ายร่างกายหรือจิตใจของผู้ใช้โดยตรงหรือทางอ้อมโดยใช้เครือข่ายโทรคมนาคมสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่จนกลายเป็นปัญหาสำคัญของสังคม เช่น การเจาะระบบเครือข่าย การละเมิดลิขสิทธิ์ สื่อลามกอนาจารเด็กและการล่วงละเมิดเด็กซึ่งปัญหาเหล่านี้จะนำไปสู่การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นตามข่าวที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมช่องทางต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้งว่า มีผู้นำเอาความรู้ความสามารถและคุณสมบัติของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตไปใช้ในทางมิชอบจนทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือถึงแก่ชีวิต เพียงเพื่อได้รับประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งทำความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น ทำให้สังคมเดือดร้อนอยู่เป็นระยะ เนื่องมาจากในปัจจุบันการใช้คอมพิวเตอร์โดยการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นการนำเข้าซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากมายหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง และรูปแบบวิดีโอ ด้วยจุดเด่นของสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถมีความสะดวกและรวดเร็วในการเผยแพร่และการรับข้อมูล ข่าวสาร จึงทำให้สื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทั้งของ ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ถูกปรุงแต่งขึ้นด้วยหลากหลายวัตถุประสงค์ ทั้งด้วยเจตนาการเปิดเผยข้อเท็จจริง การให้ความรู้ การโฆษณา ซึ่งเป็นเจตนาที่ดี รวมถึงเจตนาไปในทางที่ไม่ดี ทั้งด้วยการบิดเบือนข้อเท็จจริง หลอกลวง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาและคดีความต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์จึงได้ถูกบัญญัติขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบและกำกับดูแล มีเครื่องมือที่จะสามารถตรวจสอบการกระทำความผิดและมีบทลงโทษหากเกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับบุคคล ส่วนรวม รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศได้ (ว่องวิษ ขวัญพัทลุง, 2562) ดังนั้น ในกรณีเหล่านี้กฎหมายจึงต้องเข้ามากำหนดกฎเกณฑ์ ซึ่งก็คือ “พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) และ พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ซึ่งมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีการกึกในการกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ”

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวอาจเป็นเรื่องที่ไกลตัวและคนบางกลุ่มยังมิได้ให้ความสำคัญต่อกฎหมายฉบับนี้นัก และบุคลากรบางกลุ่มอาจกระทำความผิดไปแล้วโดยไม่รู้ตัว ซึ่งอาจ

ก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ขององค์กรและตัวของบุคคลเอง ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจจะยังไม่ถึงกับเป็นคดีความทางกฎหมาย แต่ก็มีโอกาสเข้าข่ายการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ได้ โดยไม่จำเป็นที่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ได้สนใจต่อกฎหมาย จึงอาจเกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ขึ้นได้ง่าย ทั้งในด้านการแบ่งปันข้อมูล (Share) การกดถูกใจ (Like) และการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ในสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งยังสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว ไปเป็นแนวทางในการป้องกันหรือส่งเสริมความรู้ในด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง และไม่ขัดต่อ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจและความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรส่วนท้องถิ่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรส่วนท้องถิ่น ที่ทำงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย จำนวนทั้งสิ้น 594 คน จัดเก็บข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ด้วย Google Form ตามไฮเปอร์ลิงค์ <https://forms.gle/TBHXf1CXo2zzSYrT9> แบบสอบถามในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกระบวนการการสร้างเครื่องมือ สำหรับงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ กำหนดเป็นแบบวัดระดับความรู้ที่มีต่อกฎหมายจำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อกฎหมาย จำนวน 10 ข้อ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบ Rating Scales และแบบวัดระดับการปฏิบัติตามกฎหมาย มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบ Rating Scales จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ที่แสดงปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต การใช้งานโทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อครั้ง พบว่า

1. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายทั้งหมด 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และเพศหญิง 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50

2. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ช่วงอายุ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 222 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 193 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 130 รายคิดเป็นร้อยละ 21.9 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ ช่วงอายุต่ำกว่าปี จำนวน ราย คิดเป็นร้อยละ และช่วงอายุตั้งแต่ ปีขึ้นไป จำนวน รายคิดเป็นร้อยละ 7.4 และช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.8

3. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับ ปริญญาตรี จำนวน 398 ราย คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.9 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.6 และปริญญาเอก จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.5

4. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานคือ พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 153 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.8 รองลงมาคือ ข้าราชการ จำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมา คือพนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมา คือ ลูกจ้างประจำ จำนวน 97 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.3 รองลงมา คือ คนงานทั่วไป จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.8 และ อื่นๆ จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7

5. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาและประสบการณ์ในการใช้งานคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต มากกว่า 6 ปี จำนวน 478 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาคือ 4-6 ปี จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมา คือ 1-3 ปี จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.1 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.9 และ ไม่เคยใช้ จำนวน 2 รายคิดเป็นร้อยละ 0.3

6. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการใช้งานโทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต มากกว่า 5 ปี จำนวน 493 ราย คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมา คือ 3-5 ปี จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.9 รองลงมา คือ 1-3 ปี จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.9 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7 และไม่เคยใช้ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.5

7. บุคลากรส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 4 ชั่วโมงต่อครั้ง จำนวน 312 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ 3-4 ชั่วโมง ต่อครั้ง จำนวน 122 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมา คือ 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง จำนวน 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.3 และต่ำกว่า 1 ชั่วโมงต่อครั้ง จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.6

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับความเข้าใจในเนื้อหาของ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ปานกลาง

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอ คีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ระดับความรู้ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ประเทศไทยได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี พ.ศ. 2560 เมื่อ 24 มกราคม พ.ศ. 2560	2.75	.547	ปานกลาง
2. ระบบคอมพิวเตอร์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี พ.ศ. 2560 หมายถึงระบบคอมพิวเตอร์ คือ อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของ คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนด คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์ หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ	1.67	.798	น้อย
3. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	2.69	.567	ปานกลาง
4. การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลใดที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560	2.86	.507	ปานกลาง
5. การนำข้อมูล/ภาพ ของผู้ที่เสียชีวิต ที่เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ฯลฯ เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560	2.65	.635	ปานกลาง
6. ผู้ให้บริการสามารถเก็บข้อมูลการใช้บริการได้ไม่น้อยกว่า 90 วัน แต่ไม่เกิน 2 ปี นับแต่ที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์	2.41	.649	ปานกลาง
7. การกระทำความผิด ตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 หากกระทำความผิดนอกประเทศไทยจะต้องได้รับโทษภายในประเทศไทย	2.40	.703	ปานกลาง
8. หากท่านได้นำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แล้วลบออก ท่านจะมีความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 หรือไม่	2.07	.784	ปานกลาง

ระดับความรู้ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
9. การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560	1.97	.779	น้อย
10. โทษสูงสุด ตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 คือ จำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี ปรับตั้งแต่ 100,000 บาท-400,000 บาท	2.24	.615	ปานกลาง
11. การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์และมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนด	2.42	.629	ปานกลาง
12. ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มิไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	2.32	.572	ปานกลาง
13. ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มิไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	2.30	.580	ปานกลาง
14. ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	2.33	.555	ปานกลาง
15. ผู้ใดกระทำความผิดประการใดโดยมิชอบ เพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ขัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	2.26	.573	ปานกลาง
16. ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลดังกล่าว อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท	2.27	.573	ปานกลาง
17. ผู้ใดทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	2.28	.543	ปานกลาง
18. ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นอันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสามารถบอกเลิกหรือแจ้งความประสงค์เพื่อปฏิเสธการตอบรับได้โดยง่าย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท	2.24	.578	ปานกลาง

ระดับความรู้ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
19. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ผู้กระทำไม่มีความผิด	2.45	.651	ปานกลาง
20. ถ้าผู้เสียหายตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย	2.30	.557	ปานกลาง
โดยรวม	2.34	6.19	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ระดับเจตคติหรือทัศนคติที่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พบว่า อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 2 เจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น

เจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ตัวบทกฎหมายของ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ยังไม่มีความชัดเจน โดยผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตไม่สามารถทราบได้ว่าตัวผู้ใช้อ้างอิงได้กระทำความผิดแล้วหรือไม่	3.45	.754	ปานกลาง
2. จำกัด สิทธิเสรีภาพ ในการโพสต์ การแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์	3.17	.802	ปานกลาง
3. ท่านไม่แน่ใจว่าสิ่งไหนที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560	2.54	.879	น้อย
4. พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ 2560 เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต	2.88	.812	น้อย
5. การวินิจฉัยความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 อาจมีความคลาดเคลื่อนและไม่เป็นธรรม	3.22	.969	ปานกลาง
6. การบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ยังไม่มีความหนักแน่นพอในการลงโทษผู้ทำความผิด เช่น ยังมีข้อความที่เป็นสแปม (spam) รบกวนอยู่ตลอด โดยผู้รับไม่สามารถปฏิเสธการรับได้ ตัวอย่าง ข้อความชวนเล่นเกมออนไลน์ พนันออนไลน์ เป็นต้น	3.18	.769	ปานกลาง
7. การโพสต์ การกดไลค์ การเผยแพร่ข้อมูล (Share) ในสื่อโซเชียลมีเดีย อาจเสี่ยงต่อการกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560	2.57	.950	น้อย
8. พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ยังไม่มีบทลงโทษจริงจังกสำหรับ ผู้ที่ขายสินค้าในโลกออนไลน์ ทำให้ผู้บริโภคยังได้รับผลกระทบ	2.78	.891	น้อย

เจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	S.D.	แปลผล
9. แม้ท่านมิได้มีเจตนากระทำความผิด แต่บางที่ท่านอาจจะกระทำความผิดแล้วตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560	2.42	.885	น้อย
10 .ถึงแม้จะมีการตรากฎหมาย พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 แต่ท่านก็ยังรู้สึกว่ายังไม่ได้รับความปลอดภัยในโลกออนไลน์ ทั้งในด้านความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.11	.871	ปานกลาง
โดยรวม	2.93	.858	น้อย

ส่วนที่ 4 ระดับการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติบางครั้ง

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น

ระดับการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีการส่งต่อข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ตอยู่เป็นประจำ	3.88	1.281	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2. ท่านใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการทำงานเป็นหลัก	3.64	1.353	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3. ท่านมีการกดไลค์หรือแชร์ข้อความ, โพสต์ ที่ท่านชื่นชอบ โดยมิได้คำนึงถึงความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ	2.55	.959	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4. พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ 2560 เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต	2.88	.812	น้อย
5. ท่านมีการใช้คอมพิวเตอร์ของเพื่อนร่วมงาน โดยมิได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ อยู่บ่อยครั้ง	1.37	.836	ไม่เคยปฏิบัติเลย
6. การบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ยังไม่มีความหนักแน่นพอในการลงโทษผู้ทำความผิด เช่น ยังมีข้อความที่เป็นสแปม (spam) รบกวนอยู่ตลอด โดยผู้รับไม่สามารถปฏิเสธการรับได้ ตัวอย่าง ข้อความชวนเล่นเกมออนไลน์ พนันออนไลน์ เป็นต้น	3.81	.769	ปานกลาง

ระดับการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	S.D.	แปลผล
7. ท่านนำข้อมูลที่ผิด บิดเบือนหลอกลวง (Fake News) ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (อย่างเช่น ข่าวปลอม โฆษณาธุรกิจลูกโซ่ที่หลอกลวงเอาเงินลูกค้า และไม่มี การส่งมอบของให้จริง ๆ เป็นต้น) โดยมีได้กระทำต่อสาธารณะ หาก แต่เป็นการกระทำต่อคนใดคนหนึ่ง	1.30	.768	ไม่เคยปฏิบัติเลย
8. ท่านเคยใช้ชื่อผู้ใช้ (Username) รหัสผ่าน (Password) ของผู้อื่นเข้าสู่ระบบ	1.32	.733	ไม่เคยปฏิบัติเลย
9. ท่านเคยมีการนำเข้าสู่ข้อมูลอันเป็นเท็จ ที่กระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ สาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ	1.24	.672	ไม่เคยปฏิบัติเลย
10. ท่านคิดว่าท่านอาจเคยกระทำความผิดเกี่ยวกับการคอมพิวเตอร์แล้ว	1.41	.741	ไม่เคยปฏิบัติเลย
โดยรวม	2.07	.910	ปฏิบัติบางครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัยในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่คล้าย ๆ กัน คือ งานวิจัยของนันทิกาญจน์ ทองบุญฤทธิ์ (2552) พบว่า ด้านการรับรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการรับรู้เนื้อหาสาระของ พ.ร.บ. ในระดับปานกลาง ชัดแจ้งกับงานวิจัยของศิยานิลห์ ศักดิ์คุลยธรรม (2551) พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ในระดับต่ำ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ข่าวสารพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มีน้อย อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ไม่หลากหลาย และควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรภาครัฐ ที่เมื่อกระทำความผิดไป อาจจะส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงาน และควรให้ความรู้ในด้านเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย

2. ระดับเจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรี

มาศ จังหวัดสุโขทัยในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ และระดับน้อย 5 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวบทกฎหมายของ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ยังไม่มีความชัดเจน โดยผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตไม่สามารถทราบได้ว่าตัวผู้ใช้อ้างอิง ได้กระทำความผิดแล้วหรือไม่ ระดับเจตคติหรือทัศนคติอยู่ในระดับ ปานกลาง การโพสต์ การกดไลค์ การเผยแพร่ข้อมูล (Share) ในสื่อโซเชียลมีเดีย อาจเสี่ยงต่อการกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ 2560 ระดับเจตคติหรือทัศนคติอยู่ในระดับ น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ภูพัฒน์วิบูลย์ (2550) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีเจตคติ ต่อ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการใช้ คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตว่า ในระดับน้อย ซึ่งควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ดังกล่าวผ่านทางสื่อต่าง ๆ ให้ ประชาชนทั่วไปรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราภรณ์ โรจนโรวรรณ (2553) พบว่า นิสิต คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีเจตคติเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในระดับน้อย และควร มีความรู้เรื่อง พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำ ผิดทางคอมพิวเตอร์ หากขาดการตระหนัก อาจมีภัยได้การรู้ กฎหมายเป็นทางออกในการแก้ปัญหา

3. ระดับการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรี มาศ จังหวัดสุโขทัยในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X} = 2.07$) และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ ไม่เคยปฏิบัติเลย 6 ข้อ ระดับบางครั้ง 2 ข้อ อยู่ในระดับ ปฏิบัติบ่อยครั้ง 2 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านมีการส่งต่อข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ตอยู่ เป็นประจำ การปฏิบัติตนอยู่ในระดับ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ท่านใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการ ทำงานเป็นหลัก การปฏิบัติตนอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ท่านเคยมีการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จ ที่ กระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ สาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือโครงสร้าง พื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ($\bar{X} = 1.24$) การปฏิบัติตนอยู่ในระดับ ไม่เคยปฏิบัติเลย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิกาญจน์ ทองบุญฤทธิ์ (2552) พบว่า ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต ใน อำเภอเมือง เชียงใหม่ มีความเข้าใจต่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มากที่สุดในเรื่อง การนำเข้าข้อมูล เป็นเท็จเนื้อหาไม่ เหมาะสม และมีความเข้าใจน้อยที่สุดในเรื่องการดักข้อมูลคอมพิวเตอร์

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่า ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของบุคลากรส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในด้านความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านเจตคติอยู่ในระดับน้อย และด้านการปฏิบัติตนอยู่ในการปฏิบัติระดับบางครั้ง ผู้วิจัยได้ขอ
นำเสนอข้อมูลดังนี้

1. ด้านความรู้ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ภาครัฐ ควรให้การส่งเสริมให้บุคลากรส่วนท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับ
กฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากบทลงโทษค่อนข้างสูง และในปัจจุบันการเข้าถึงเทคโนโลยีของประชาชน
ในทุกระดับ เข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะบุคลากรในภาครัฐ หากกระทำความผิดจากพระราชบัญญัติ
ฉบับนี้แล้ว ที่ไม่เพียงแต่จะได้รับโทษจากกฎหมายฉบับนี้ แต่ยังส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ใน
การทำงานอีกด้วย

2. ด้านเจตคติหรือทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ด้วยการเข้าถึงเนื้อหาที่มีน้อยทำให้ในบางครั้ง บุคลากรภาครัฐหรือแม้แต่
ประชาชนทั่วไป อาจจะกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 แล้ว สิ่งที่สำคัญควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้หลากหลาย
ช่องทาง

3. ด้านการปฏิบัติตนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้เกี่ยวกับ
บทลงโทษของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ถึงข้อควรระวังการใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ใน
ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะบุคลากรในภาครัฐและประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการแก้ไขเนื้อหาในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 โดยระบุมความผิดให้มีความชัดเจน ดังนี้

1.1 แก้ไขมาตรา 14 (1) (การนำเข้าข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอม
หรือเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวงที่นำจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน)
และมาตรา 14 (2) (การนำเข้าข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ที่นำจะเกิด
ความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคง
ในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือ
ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน)

1.2. จำกัดอำนาจของรัฐมนตรีในการออกประกาศ ถ้าไม่กระทบต่อสิทธิ
เสรีภาพของประชาชน รัฐมนตรี สามารถออกได้ด้วยตนเอง แต่ถ้ามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชน อาทิ การระงับการเข้าถึงข้อมูล การเปิดเผย ตัวตน ฯลฯ ต้องให้สภาเป็นผู้พิจารณา

2. จัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ ดัง
ศาลชำนาญพิเศษที่มีการจัดตั้ง แล้ว อาทิ ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลเยาวชนและครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านความรู้ควรส่งเสริมให้บุคลากรส่วนท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาเพื่อรบกวนการทำงานของผู้อื่น การเผยแพร่ภาพ ตัดต่อที่เป็นการหมิ่นประมาทเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งโทษตามกฎหมาย
2. ด้านเจตคติหรือทัศนคติ ควรให้บุคลากรส่วนท้องถิ่นทราบว่า การออกกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ มิได้เป็นการสร้างความยุ่งยากและรำคาญใจให้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และผู้ที่มีความรู้ทางศาสตร์คอมพิวเตอร์ไม่ควรประมาท เพราะจะเป็นผู้ที่อาจกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560
3. ด้านการปฏิบัติ ควรจัดอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศมาอธิบาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ เน้นการปฏิบัติ และข้อควรระวังเพื่อมิให้ผิดพลาด

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ภูพัฒน์วิบูลย์. (2550). *ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการใช้คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศ). คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นัตติกาญจน์ ทองบุญฤทธิ์. (2552). *การรับรู้และความเข้าใจต่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ของผู้ใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ในอำเภอเมือง เชียงใหม่*. (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชิต วิจิตรบุญรักษ์. (2554). *สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต*. เข้าถึงได้จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550”. (2550, 18 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอน 27 ก, หน้า 4–13.
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560”. (2560, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอน 10 ก, หน้า 24–35.

- ภัทรารณณ์ โรจนโรวรรณ. (2553). *ทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร*. (การศึกษาค้นคว้าการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ว่องวิช ขวัญพัทลุง. (2562). วัฒนธรรม “กลั่นแกล้ง” บนโลกออนไลน์ ความรับผิดชอบทางกฎหมาย. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647882>.
- ศิยานิลห์ ศักดิ์ดุยธรรม. (2551). *ความรู้ การประเมินผลกระทบและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ). คณะ นิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา

The Achievement Motivation in Personal Practice Affecting Effectiveness of
the Special Education Center Network 7 under the Special Education
Bureau

กิตติศักดิ์ เชื้อนวนวงศ์¹ ทศพล ธีษะพร² และสิทธิพร เขาอุ้น³

Kittisak Khunwong, Tosapon Teekaporn and Sittiporn Kao-Un

Received: December 20, 2020

Revised: January 10, 2021

Accepted: January 10, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.82

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 และ 4) สร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และพนักงานราชการศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 จากตารางการสุ่มของเครจซี่และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 224 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 316 คน ค่าความเที่ยงตรงของอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟาของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร เท่ากับ .968 และประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เท่ากับ .956 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษฯ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา; Chaopraya University

Corresponding author, e-mail: kitti_t97@hotmail.com, Tel. 094-7082709

ปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ด้านการรู้จักวางแผน ด้านความกระตือรือร้น และด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษฯ ได้ร้อยละ 45.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน, ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of achievement motivation in the personnel practice of Special Education Center Network 7; 2) to study the level of effectiveness of Special Education Center Network 7; 3) to study the relationship between achievement motivation in the performance of personnel and the effectiveness of Special Education Center Network 7; and 4) to formulate forecasting equations for achievement motivation in the personnel practice affecting the effectiveness of Special Education Center Network 7. This was a quantitative research. The sample group was the administrators of the schools, government teachers and government employees of the Special Education Center Network 7. From Craig C and Morgan's random sampling table at 95% confidence level, a sample of 224 people from a total population of 316 people were obtained. The validity value was from 0.60 to 1.00. Reliability was the alpha reliability coefficient of achievement motivation in personnel practice was .968 and the effectiveness of Special Education Centers was .956. The data collection tool was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results of the research showed that 1) achievement motivation in the personal practice of the Special Education Center in overall and each aspect was at a high level; 2) the effectiveness of the Special Education Center, in overall, was at a high level; 3) the staff's achievement motivation was positively correlated with the effectiveness of the Special Education Center at a moderate to high level with statistical significance at the 0.01 level; and 4) the personnel's achievement motivation in practice affecting the effectiveness of the Special Education Center on

the side of planning knowledge, enthusiasm and self-responsibility could be explained by the variation of effectiveness of the Special Education Center at the 45.20% with a statistically significant at 0.01 level.

Keywords: Performance Motivation in practice, Effectiveness of Special Education Centers, Bureau of Special Education Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3) มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นต้องคำนึงถึงคุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 6 ที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบกับมีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 สำหรับใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่เป้าหมายตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) มาตรฐานการศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนมนุษย์และเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่บุคลากรทุกฝ่ายทุกคน ต้องรับรู้และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น ดังที่ภารดี อนันต์นาวิ (2557) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา สถานศึกษาจะอยู่รอดและมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าการบริหารงานของสถานศึกษาสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดและวัดความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กร จึงเป็นวิธีที่องค์กรควรให้ความสำคัญ เนื่องจากบุคลากรในองค์กรเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบุคลากรในองค์กรมีแรงจูงใจในการทำงาน ทুমเทแรงกายแรงใจให้แก่การปฏิบัติงาน นั่นคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความต้องการการสัมฤทธิ์ผลเป็นลักษณะภายในที่สำคัญลักษณะหนึ่ง ซึ่งผลักดันบุคคลแต่ละคนมีความต้องการที่จะทำงานให้เกิดความพยายามพากเพียรที่จะทำงานจนสำเร็จลงด้วยมาตรฐานที่ดีเยี่ยม (วลัยพรรณ พรไพโรธสาร, 2557)

สำหรับการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นงานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง ต้องใช้ทั้งกำลังกายและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพราะการทำงานร่วมกับคนพิการนั้น ต้องใช้ความละเอียดอ่อน และต้องใช้จิตวิทยาในการเชื่อมโยงจิตใจของคนพิการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงในการมารับบริการด้านการศึกษา อีกทั้งสภาพปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 จะพบปัญหาหลักๆ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนหนึ่งขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีภาระงานที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานซึ่งน่าจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาและขับเคลื่อนงานของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561) การที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวบุคลากรหลายอย่างและปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้องค์การประสบความสำเร็จ ทำให้บุคลากรประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปรากฏการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น ยังไม่มีข้อค้นพบใดที่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ จึงจำเป็นต้องทำวิจัยเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ผลของการวิจัยนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารและใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้าง พัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และพนักงานราชการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก 4) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร 5) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ 6) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย 7) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร 8) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ และ 9) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี ทั้งหมดจำนวน 316 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และพนักงานราชการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการสุ่มของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 224 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อกระทงคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) หรือความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟา (Alpha-reliability Coefficient) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร เท่ากับ .968 และประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เท่ากับ .956 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 224 ฉบับ จาก 224 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation

Coefficient) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง ($\bar{X} = 4.41$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านความกล้าเสี่ยง ($\bar{X} = 4.19$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความทะเยอทะยาน	4.35	0.47	มาก
2. ด้านความกระตือรือร้น	4.38	0.47	มาก
3. ด้านความกล้าเสี่ยง	4.19	0.51	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง	4.41	0.47	มาก
5. ด้านการรู้จักวางแผน	4.35	0.47	มาก
6. ด้านความมีเอกลักษณ์	4.23	0.59	มาก
รวม	4.32	0.42	มาก

2. ระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.47$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 4.39$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	4.39	0.46	มาก
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	4.41	0.46	มาก
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.47	0.44	มาก
รวม	4.42	0.41	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าความสัมพันธ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.478 – 0.628 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ด้านการรู้จักวางแผน (X_5) กับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (Y_{tot}) ($r = 0.628$) และด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านความมีเอกลักษณ์ (X_6) กับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (Y_{tot}) ($r = 0.478$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Y_{tot}
X_1	1						
X_2	.788**	1					
X_3	.632**	.670**	1				
X_4	.547**	.596**	.634**	1			
X_5	.759**	.746**	.612**	.630**	1		
X_6	.648**	.610**	.688**	.517**	.663**	1	
Y_{tot}	.570**	.597**	.508**	.539**	.628**	.478**	1

** $p < 0.01$

4. การสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าการสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีจำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักวางแผน 2) ด้านความกระตือรือร้น และ 3) ด้านความรับผิดชอบ ต่อตนเอง สามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ร้อยละ 45.20 ($R^2 = .452$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ค่าสถิติของตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดีที่สุดที่ใช้พยากรณ์ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร	B	Bata (β)	t	Sig.
1. ด้านการรู้จักวางแผน	.292	.333	4.168**	.000
2. ด้านความกระตือรือร้น	.208	.236	3.051**	.003
3. ด้านความรับผิดชอบตนเอง	.166	.188	2.838**	.005
Constant (B_0) = 1.510 R = .672 R Square = .452 Adjusted R Square = .444 F = 60.382**				

**p < 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความกล้าเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร ยศธนวรกุล (2561) พบว่า ด้านความกระตือรือร้น ด้านความรับผิดชอบตนเอง ด้านทักษะการจัดการระบบงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความต้องการทราบผลการตัดสินใจ และด้านความกล้าเสี่ยงพอสมควร ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของราชวดี เพชรรัตน์ (2560) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะภายในของบุคลากรที่เป็นแรงผลักดันให้แสดงถึงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการตั้งเป้าหมายที่เป็นไปได้ที่จะทำให้สำเร็จมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความทะเยอทะยานในการทำให้ผลงานเป็นที่ยอมรับและเกิดความก้าวหน้าในงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสูง เนื่องจากมีความต้องการที่จะปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น รู้สึกกังวลใจเมื่องานไม่สำเร็จ พร้อมกับมีความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จแม้จะมีปัญหาและอุปสรรค

2. ระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย คำผล (2558) พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของบุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้น มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้เป็นกลไกในการควบคุมตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษกำหนดโดยใช้

เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้ ตรงตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกับ ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดย ภาพรวม พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยศักดิ์ ขาวสังข์ (2562) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารกับประสิทธิภาพ โรงเรียนทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุทธภา รติรัชชานนท์ (2559) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มี ความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ เป็นทิศทางการดำเนินงานใน แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในกำหนดแผนการ ปฏิบัติงาน มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการนำข้อมูลมาใช้ในการ ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานและทำงานตามบทบาท หน้าที่อย่างเต็มความสามารถสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะส่งผลให้ศูนย์การศึกษาพิเศษมี ประสิทธิภาพได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของศูนย์ การศึกษาพิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มี 3 ด้านที่เป็นตัวแปร พยากรณ์ที่ดีที่สุด ตามลำดับดังนี้ คือ 1) ด้านการรู้จักวางแผน 2) ด้านความกระตือรือร้น และ 3) ด้านความรับผิดชอบตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษา พิเศษเครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ร้อยละ 45.20 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธภา รติรัชชานนท์ (2559) พบว่า แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย ด้านความกระตือรือร้น ด้านความกล้าเสี่ยง ความรับผิดชอบตนเอง และการรู้จัก วางแผน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความกระตือรือร้นและด้านการรู้จักวางแผน มีผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัด นครราชสีมา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิดา นาพรม (2558) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ศูนย์ การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการ และบุคลากรปฏิบัติงานด้วยความ เอาใจใส่และมุ่งมั่นในการทำงานให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความคิดสร้างสรรค์ ปฏิบัติงานให้บรรลุแผน กลยุทธ์ จุดเน้น แนว

ทางการดำเนินงานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ และนำแผนสู่การปฏิบัติตามแผน ดังนั้นบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานในศูนย์การศึกษาพิเศษเกิดประสิทธิผลและบรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการรู้จักวางแผน สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนากระบวนการวางแผน โดยการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการทบทวนและศึกษาข้อมูล กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการทำงานที่ถูกต้อง มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนทุกระยะ และเมื่อเกิดข้อผิดพลาดจากการดำเนินงาน จะต้องทำการศึกษาหาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการ PDCA ทั้งทั้งองค์กร

2. ด้านความกระตือรือร้น สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และมีมืออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อรองรับกับงานใหม่ ๆ ที่ท้าทาย มีความพยายามที่จะปฏิบัติงานที่รับผิดชอบตามแผนที่วางไว้ มีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์แปลกใหม่ในการพัฒนางาน ตลอดจนเน้นการสร้างเชื่อมั่นและสร้างความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเวลาที่กำหนด

3. ด้านรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาบุคลากรในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน สร้างความมุ่งมั่น ความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จแม้มีปัญหาและอุปสรรคมารบกวน มีความกล้าที่จะรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงและมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนเงินเดือน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรได้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาบุคลากรในสังกัด ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกด้านต่อไป แม้ว่าจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สามารถนำผลไปเป็นข้อมูลในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม การสัมมนา การเป็นวิทยากร การศึกษาต่อ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน เพื่อให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานทุกด้าน เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สามารถนำไปใช้เป็นกรอบจัดทำแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา หรือนำผลการศึกษาไปใช้กับสถานศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยศักดิ์ ขวสียง. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารกับประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธนิดา นาพรหม. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี อนันต์นารี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ชลบุรี: มนตรี.
- ราชวดี เพชรรัตน์. (2560). *ปัจจัยด้านเจตคติต่อการทำงาน ความต้องการการฝึกอบรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วลัยพรรณ พรไพโรธสาร. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มอะไหล่รถยนต์ จังหวัดนครราชสีมา*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สิริพร ยศธนวรกุล. (2561). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุทธภา ตรีรักษานนท์. (2559). คุณภาพชีวิตในการทำงาน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. *วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 67-79.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2561). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- เอกชัย คำพล. (2558). *การบริหารระบบคุณภาพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร

Leadership Characteristics of the School Administrators of Private Chinese Schools in Bangkok

เบญจพร ห่อประเสริฐ¹ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ²

Benjaporn Horprasert and Pimolpun Phetsombat

Received: November 15, 2020

Revised: January 15, 2021

Accepted: January 16, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.83

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามกับประชากร จำนวน 200 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ และด้านมีความกระตือรือร้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2.1) ด้านมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด ผู้บริหารควรมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ในการวางแผนนโยบายและวางแผนงาน 2.2) ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต 2.3) ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารต้องกล้าพูด กล้าคิด และกล้าที่จะลงมือทำเพื่อริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง 2.4) ด้านมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ ผู้บริหารควรมีการแสดงออกทางความคิด อารมณ์ความรู้สึกในทางที่ดี 2.5) ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ ผู้บริหารควรมุ่งที่จะจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

¹⁻² มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding author, e-mail: benjaporn_h@mail.rmutt.ac.th, Tel. 066-0963615

เพื่อพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสม และ 2.6) ด้านมีความกระตือรือร้น ผู้บริหารควรมีความใฝ่รู้ ใฝ่ใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ ทันท่วงทีเหตุการณ์ โดยการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม

คำสำคัญ: คุณลักษณะภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนจีนเอกชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study leadership characteristics; and 2) to study guidelines for developing leadership characteristics of school administrators of private Chinese schools in Bangkok. This study was a mixed methods research. Questionnaires were distributed to 200 people and in-depth interviews were used with key informants who were 7 administrators of private Chinese schools in Bangkok selected by purposive sampling. The research tools were questionnaires and interview forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research showed that 1) leadership characteristics of school administrators in private Chinese schools in Bangkok, overall, were at a high level. While considering each aspect, it was found that the side of honesty had the highest average followed by a commitment to development, aim for success and the enthusiastic side; 2) the guidelines for developing leadership characteristics of school administrators in private Chinese schools in Bangkok consisted of: 2.1) in the aspect of intelligence, administrators should have analytical thinking skills and synthesize in policy making and planning; 2.2) on the side of integrity, administrators should be those who adhere to the truth and correctness in life; 2.3) on the side of self confidence, administrators must have the courage to speak up, dare to think, and dare to act in order to innovate new things, respect and self-worth; 2.4) in the aspect of emotional and mental maturity, administrators should express their ideas, emotion and good feelings; 2.5) in the aspect of committing development and aim for success, administrators should aim to allocate resources thoroughly and promote various activities to develop personnel appropriately; and 2.6) on the side of enthusiasm, administrators should be curious, pay attention to study to develop knowledge and ability of oneself and others at all times in time by applying the theory to practice appropriately in order to develop better schools.

Keywords: Leadership Characteristics, School Administrators, Private Chinese Schools

บทนำ

สภาพในปัจจุบันของการบริหารงานในโรงเรียนหรือในองค์กรใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง จากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โลกข้อมูลข่าวสาร ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สถานะการแข่งขันที่ไร้พรมแดน อีกทั้งยังต้องเผชิญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม จารีตประเพณีและเชื้อชาติที่มีมากขึ้นในสังคมไทยทุกวันนี้ ซึ่งปัจจุบันนี้มีคนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาพำนักอาศัยในประเทศไทย หนึ่งในเชื้อชาติที่เข้ามาพำนักในดินแดนไทยเราเป็นจำนวนมากตั้งแต่โบราณกาลก็คือ คนเชื้อชาติจีนที่ถือสัญชาติจีนย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีจนมาถึงทุกวันนี้ เมื่อคนจีนที่อพยพเข้ามาในสมัยโบราณ ก่อตั้งชุมชนมั่นคงเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นก็จะมีการก่อตั้งศาลเจ้า สุสาน และโรงเรียนจีนตามมาสนองตอบต่อจารีตวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม และดำรงอัตลักษณ์ของชนชาติจีนสืบต่อกันมา (ปิ่นเทพ ตั้งศรีวงศ์, 2563)

ปัจจุบันกลุ่มโรงเรียนจีนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย มีอยู่ทั่วประเทศ ประมาณ 86 โรงเรียน ได้ผลประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 3 (พ.ศ.2558) พบว่า อยู่ในระดับดีมาก-ดี โดยคิดเป็นระดับดีมากอยู่ที่ร้อยละ 52.3 และระดับดีอยู่ที่ร้อยละ 48 ขณะที่ภาพรวมการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ทั่วไป) ซึ่งมีประมาณ 36,972 แห่งทั่วประเทศไทยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี-ดีมาก ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จัดทำการประเมินคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศทุก ๆ 5 ปี เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งการประเมินจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสถาบันการศึกษา และผู้ที่จะเป็นบุคคลสำคัญในการผลักดันความร่วมมือให้ประสบความสำเร็จคือ ผู้นำอย่างผู้บริหารสถาบันการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจีนเอกชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน โดยความสำเร็จของคนจีน รวมถึงคนไทยเชื้อสายจีนมาจากค่านิยมที่ของคนจีนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ค่านิยมของพ่อแม่คนจีนให้ความสำคัญกับการเรียนของลูก ตั้งความหวังไว้สูงและผลักดันลูกอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะยากดีมีจนก็มีโอกาสประสบความสำเร็จหากมีความพยายามและความขยันอย่างไม่หยุดยั้ง ดังจะเห็นได้ว่าที่ผ่านมามีประเทศจีนมีนักคิด นักปรัชญา ชื่อดังเป็นที่ยอมรับระดับโลก เรื่องเล่าที่ยกย่องบุคคลผู้ประสบความสำเร็จจากความพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอยู่มากรมาย และมหาเศรษฐีในประเทศไทยส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ในองค์กรทุกองค์การรวมทั้งในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำ บุคคลใดจะเป็นผู้นำในอนาคตได้หรือไม่ขึ้นอยู่ที่คุณลักษณะ เพราะผู้นำที่มีคุณลักษณะที่ดีจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ คุณลักษณะดังกล่าว คือ ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง พลังแห่งความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์มั่นคงต่อหลักการ ทำให้องค์การหรือหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลถึงประสิทธิผลของงาน ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะเป็นภาวะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ลักษณะของบุคคล และความสามารถของคนซึ่งจะไม่พบในตัวบุคคลที่ไม่ใช่ผู้นำ คนที่เป็นผู้นำจะมีลักษณะเฉพาะด้านบุคลิกภาพ อารมณ์และจิตใจ ความต้องการ และ

ค่านิยมที่แตกต่างกับผู้ที่ไม่เป็นผู้นำ ซึ่งอาจได้มาแต่กำเนิด และสามารถเรียนรู้ได้ในภายหลัง จากการศึกษาเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์ การฝึกฝน จึงทำให้ผู้นำมีลักษณะที่โดดเด่นกว่าบุคคลทั่วไปในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งทำให้บุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และมีความยินดีให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามด้วยเป็นอย่างดีแต่ไม่แน่นอนว่าจะต้องมีประสิทธิผล ผู้นำที่มีคุณลักษณะแบบหนึ่งเฉพาะตนอาจมีประสิทธิผลได้ในสถานการณ์หนึ่ง แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งไม่มีประสิทธิผลก็ได้ (นิรดา เวชญาลักษณ์, 2560)

ผู้บริหารโรงเรียนจีนเอกชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน และมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกับคนไทยอยู่บ้าง อันเนื่องมาจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จากคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ และจากการฝึกฝน แต่ในความแตกต่างของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ที่มีทั้งเชื้อสายจีนและเชื้อสายไทยแท้ อาจจะส่งผลให้มีคุณลักษณะของตนเอง มุมมองและแนวทางวิธีการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไป อนึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนจีนก็มีเชื้อสายไทยแท้ จึงทำให้มีคุณลักษณะนิสัยและวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกับผู้ที่มิมีเชื้อสายจีน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะแบบใดบ้างที่จะสามารถแก้ไขปัญหาความแตกต่างดังกล่าวได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร และคาดว่าผลการศึกษานี้จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนจีนที่เป็นเอกชน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร” เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร แจกแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Rensis Likert, 1976) กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนจีน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 10 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 200 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์กับผู้บริหารสถานศึกษา ตามที่ได้ศึกษาแนวคิดคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มาวิเคราะห์และสังเคราะห์จาก

นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการเลือก เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลการประเมินภายนอกอยู่ในระดับดีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 7 คน โดยใช้การสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป จึงได้ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน (1) ด้านมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด (2) ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต (3) ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง (4) ด้านมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ (5) ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ (6) ด้านมีความกระตือรือร้น

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 อายุ ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ และด้านมีความกระตือรือร้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ด้านมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ในการวางนโยบายและวางแผนงาน มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ เปิดรับแง่มุมใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต สามารถบริหารงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง พัฒนาสถานศึกษาไปสู่ทิศทาง การเปลี่ยนแปลงที่ดี มีการไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจ สามารถวางแผนและมีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน กำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานที่ชัดเจน มุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ

2.2 ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้กับครูผู้สอนและนักเรียนถือปฏิบัติในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตที่จะช่วยให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความจริงใจสุจริต ตั้งมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีพิธีโอตปปะ เกรงกลัวและละอายในการกระทำผิด และปฏิบัติหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา

2.3 ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจันทก้าพุด ก้าคิด ก้าเสี่ยง และก้าที่จะลงมือทำเพื่อริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีความเป็นผู้นำ เคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมุ่งมั่นและคิด เชิงบวกซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถและการเคารพในคุณค่าของตนประกอบกัน เข้าเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง

2.4 ด้านมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจัน มีความเป็นผู้ใหญ่ทางพฤติกรรมทางอารมณ์ในการแสดงออกทางความคิด อารมณ์ความรู้สึก มี ความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยอาศัย ความรู้ทางมนุษยสัมพันธ์ นำมาสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับผู้ร่วมงาน ให้โอกาสผู้ร่วมงานร่วมแสดง ความคิดเห็นและรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ร่วมทำกิจกรรม ให้เกียรติกัน มีความยุติธรรม ให้ ความสำคัญแก่ผู้ร่วมงานอย่างจริงจัง มีสวัสดิการดี ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความศรัทธาและความพึง พอใจแก่ผู้ร่วมงาน

2.5 ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน จันมุ่งที่จะส่งเสริม สนับสนุน การจัดสรรทรัพยากร การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรได้ อย่างเหมาะสม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถยอมรับผลจากการกระทำของตนเองและ พร้อมแก้ไขปรับปรุง ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งข้อดีและข้อเสีย เมื่อทำงานผิดพลาด เต็มใจรับคำแนะนำ ยอมรับฟังข้อเสนอแนะ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ เช่น การนำผลการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาใน รอบปีที่ผ่านมาไปวางแผนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในปีการศึกษาใหม่ ซึ่งการที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว และให้ความสำคัญกับการ ทำงานเป็นทีม จะส่งผลให้งานที่ทำสำเร็จและได้ผลที่ดี ทำให้ได้ประสบการณ์ในการบริหารมากขึ้น ความซื่อสัตย์ ความเกียจคร้านเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องเอาชนะ จึงควรเอาชนะความเกียจคร้านได้ ด้วยวิริยะ ด้วยจิตริเริ่มที่จะทำในสิ่งที่ควรทำ ด้วยความเพียรพยายาม ด้วยความอดทนต่ออุปสรรค ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานต่าง ๆ

2.6 ด้านมีความกระตือรือร้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจัน มีความ กระตือรือร้นในการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ไม่ให้หยุดอยู่กับที่ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนา สถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ความกระตือรือร้น เป็นบุคลิกภาพที่ช่วยสร้างเสริมให้ผู้บริหารได้รับ ความเชื่อมั่นในการบริหารงาน และยังช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษามีความ กระตือรือร้นเช่นเดียวกัน ถือเป็นคุณสมบัติของผู้ผู้นำที่จะต้องมี เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็น แบบอย่างส่งผลต่อภาวะด้านจิตใจที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้มีการลงมือทำ สร้าง ความตื่นตัว ความสนุกสนาน และความสามัคคี การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้น รัก ความก้าวหน้าจึงส่งผลให้มีความขยัน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความมุ่งมั่น พร้อมทั้งจะ ดำเนินงานทุกอย่างให้สำเร็จด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ “คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร” มีประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ มีสติปัญญาที่ชาญฉลาด มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ และจิตใจ มีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ และมีความกระตือรือร้น จากการวิเคราะห์ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา มีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ และมีความกระตือรือร้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน รอบรู้ด้านวิชาการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีความสามารถในการใช้ความรู้ในการบริหารสถานศึกษาได้ทุกลักษณะงาน มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการวางนโยบายและแผนงาน มีความสามารถในการบูรณาการสิ่งต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองและให้ความรู้ บริหารจัดการการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้วยการใช้ทักษะหลายด้าน เข้าใจความรู้สึนึกคิดของครู สามารถมอบหมายงานโดยพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยของครูได้เป็นอย่างดี สามารถเผชิญกับปัญหาได้ทุกสถานการณ์และพร้อมตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สามารถนำวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้และกำหนดเป็นนโยบายระยะยาวได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Bernard M Bass (1990) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การมีไหวพริบ ปฏิภาณดี มีความรอบคอบ มีเหตุผล มีความรู้ ความเข้าใจและความราบรื่นในการใช้ความคิดตลอดจนการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ralph M Stogdill (1948) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำที่ช่วยให้กลุ่มสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องประกอบไปด้วยความเฉลียวฉลาด ความเข้าใจงาน ความริเริ่มและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ David A. Nadler and Michael L. Tushman (2007) ที่กล่าวว่า ความฉลาด มีไหวพริบ (Intellectual Capacity) มีมันสมองเฉียบแหลม และเต็มไปด้วยความรู้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำ ไม่มีใครอยากได้ผู้นำที่เสียที่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Richard Andrews and Margaret Grogan (2002) ศึกษาการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอาชีพ พบว่า อาจารย์ใหญ่ต้องเป็นผู้ดูแลหลัก และมีทักษะ มีความรู้ และประสบการณ์ในการเขียนหลักสูตร เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโปรแกรมจะต้องเตรียมการสะท้อนสิ่งที่เราได้เรียนรู้จากความพยายามปรับปรุงโรงเรียนขนาดใหญ่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chester

Irving Barnard (2009) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้นำที่ดีควรมีความฉลาด มีไหวพริบ มีมันสมองเฉียบแหลม และเต็มไปด้วยความรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำ ไม่มีใครอยากได้ผู้นำที่เสียที่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ความฉลาด มีไหวพริบ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำ ความฉลาด มีไหวพริบ จะมีได้ก็ต่อเมื่อผู้นำเป็นคนมีความรู้ดี ใช้งาน รู้นโยบายและวัตถุประสงค์ของงานที่แจ่มชัด รู้กระบวนการวิธีการบริหารงาน มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการเป็นผู้รอบรู้และสนใจเรื่องต่าง ๆ รอบด้าน มีความคิดริเริ่ม และที่สำคัญที่สุด คือ การมีร่างกาย จิตใจ และอารมณ์สมบูรณ์ เพราะถ้าร่างกายอ่อนแอจิตใจอ่อนแออารมณ์ไม่มั่นคง ไม่ว่าจะมียศดั่งสมหรือเชาว์ปัญญาสูงเพียงใด การใช้สมองและเชาว์ปัญญาย่อมบกพร่องผิดพลาดได้เสมอ

2.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเคารพในวิชาชีพของการบริหารและมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ไม่ทำความเสื่อมเสีย สามารถกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ตรงตามความสามารถ มีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละกลุ่มงานอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำหน้าที่อย่างดีที่สุด ไม่ละทิ้งงานแม้จะมีอุปสรรคมาเกี่ยวข้อง ตรงไปตรงมา แสดงความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ยินดียอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งข้อดีและข้อเสีย เมื่อทำงานผิดพลาดเต็มใจรับคำแนะนำ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างสามารถยอมรับผลจากการกระทำของตนเองและพร้อมแก้ไขปรับปรุง เอาใจใส่ต่อปัญหาของครู นักเรียน ชุมชน และการให้บริการต่าง ๆ ของโรงเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหา ตระหนักในสิทธิหน้าที่ รวมถึงความสำนึกของตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน สามารถจัดพฤติกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Wayne K. Hoy and Miskel G. Cecil (2001) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ คือ เป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดควรในเชิงศีลธรรม และคุณธรรมตามสภาพสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำที่ดีย่อมยินดีรับผิดชอบเมื่อผิดพลาดและเต็มใจรับคำตำหนิขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้ว และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรมีและประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย ความกล้าหาญทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกปลอดภัย เมื่อผิดพลาดต้องเต็มใจรับคำตำหนิและต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของขงจื้อ (475 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ที่กล่าวว่าคนที่รู้จักละอายในคำพูดและการกระทำของตน เมื่อถูกส่งไปสร้างสัมพันธ์มิตรกับคนอื่น ก็สามารถทำสำเร็จอย่างสมบูรณ์ คนเช่นนี้ คือ สู้ ควรเป็นคนที่มีพุดจา มีสัจจะ คำพูดต้องสัตย์ การกระทำเห็นผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ Shelly Kirkpatrick and Edwin Locke (1991) ที่อธิบายว่า ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์และยึดถือหลักคุณธรรม (Honesty and Integrity) เป็นผู้นำที่ผู้อื่นให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ เพราะเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูดกับการกระทำ มีความจริงใจ ไม่หลอกลวง มีความโปร่งใสจนบุคคลอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมได้ล่วงหน้า

2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร กล้าพูด กล้าคิด กล้าเสี่ยง และกล้าที่จะลงมือทำเพื่อริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีความเป็นผู้นำ เคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถและการเคารพในคุณค่าของตนประกอบกันเข้าเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารที่เชื่อมั่นในตนเองจะมีแนวทางในกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน นำกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้องมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา มีทักษะและมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี สามารถตัดสินใจจากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์เรียบร้อยแล้ว มีการประเมินทางเลือกด้วยวิธีที่หลากหลายสามารถเลือกทางเลือกที่เหมาะสมดีที่สุดในการปฏิบัติงาน ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วอย่างมั่นใจ โดยไม่เกิดข้อผิดพลาด แก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับเวลา โอกาส ศักยภาพ และความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2557) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Andrew J DuBrin (2004) ว่าได้ให้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่เน้นในเรื่อง การมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) อย่างแท้จริงและเหมาะสมของผู้ผู้นำ มีลักษณะเด่นหรือมีความโดดเด่นแตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ผู้นำที่เก่งจะมีความมั่นใจที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งในการแสดงความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็น ทักษะ และมีการแสดงออกอย่างมั่นใจสามารถกำหนดยุทธวิธีการตัดสินใจตามความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์ ใช้สติปัญญา หลักวิชา มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาช่วยการตัดสินใจ ตระหนักถึงปัญหามุ่งมั่นไปสู่การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สามารถพิจารณาเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยความละเอียด รอบคอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Shelly Kirkpatrick and Edwin Locke (1991) ที่กล่าวว่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ผู้นำควรเป็นคนที่มีความมั่นใจในขีดความสามารถของตนเอง และมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในตนเอง สามารถชักจูงผู้ตามให้เชื่อถือในการตัดสินใจและพร้อมที่จะปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert B. Bowin and Mohsen Attaran (1987) ได้อธิบายว่าความมั่นใจในตัวเอง (Self-assurance) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลรับรู้ตนเองว่ามีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา การตัดสินใจถูกต้อง และเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถพอที่จะต่อสู้กับปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีวุฒิภาวะควบคุมอารมณ์ได้ดี สามารถให้คำปรึกษา แนะนำในด้านต่าง ๆ แก่ครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เข้าใจและแสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายของสถานศึกษา มีน้ำใจและช่วยเหลือผู้อื่น เป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงานและครูในสถานศึกษา ใส่ใจในเรื่องหน้าที่การทำงานของเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้สร้างความสามัคคีให้เกิดในหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเท่า

เทียมกัน และยกย่องให้เกียรติ มุ่งให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีความร่วมมือประสานงานกันในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gary Yukl (1999) กล่าวว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะหลาย ๆ อย่างหนึ่งในนั้นคือการมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ เป็นผู้มีระดับความมีพลังสูง และทนต่อความเครียดได้ดี สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Richard W. Fair (2001) ได้ทำการศึกษา เรื่อง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาที่มีประสิทธิผลตามการรับรู้ของผู้อำนวยการศึกษารัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาที่มีประสิทธิผล คือ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา บริหารแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

2.4 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งมั่นที่จะประสพผลสำเร็จในหน้าที่การบริหารสถานศึกษา และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการกระตุ้น หรือผลักดันให้ครูครูปฏิบัติตามภาระหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ พยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการปฏิบัติงาน สามารถควบคุมการปฏิบัติงานโดยยึดหลักตามนโยบายและหลักการ มอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของครู มีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรมและสัมมนา ให้เกียรติยกย่อง มีสัมพันธภาพที่ดี เสริมสร้างสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Gary Dessler (1998) กล่าวถึงการเป็นผู้นำบุคคลและองค์การในศตวรรษที่ 21 ในประเด็นคุณลักษณะของผู้นำควรต้องมีแรงขับและปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำงานสำเร็จ (Leaders Have Drive) คือ ผู้นำจะต้องมีแรงจูงใจจากภายในตัวเองมากกว่าแรงจูงใจจากภายนอกคุณลักษณะของผู้บริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทยา ทวยเศษ (2558) พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเด็ดขาด และให้คำปรึกษาด้านวิชาการแก่ผู้อื่นได้ 2) ด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรตลอดทั้งชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น 3) ด้านการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ด้านการสร้างแรงจูงใจ คือ ควรมีการยกย่องและให้คำชมเชยครูอยู่เสมอ 5) ด้านอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรใช้เวลาว่างในการทำงานส่วนตัว 6) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้ครูได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดแนวคิดที่สร้างสรรค์ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน 7) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

ใช้สื่อและเทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี และ 8) ด้านการติดต่อสื่อสาร คือ การมีการสื่อสารให้ครูที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกันได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

2.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านมีความกระตือรือร้น จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง ใฝ่รู้ ใฝ่ใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ ทันต่อโลก ทันต่อเหตุการณ์ สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นนักวางแผน แก้ไข และพัฒนา สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและเกณฑ์การประเมินอื่น ๆ ใช้ทรัพยากรได้อย่างดีที่สุดในที่สุดและประหยัดที่สุดในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ปรับปรุงสถานศึกษา ระบบ ระเบียบและกฎหมายให้สอดคล้องกับแผนงานและกลยุทธ์ที่วางไว้ บริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิคในการสื่อสาร/การมอบหมายงาน จัดระบบฐานข้อมูล และใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของฮาร์ทและควิน (Stuart L. Hart and Robert E. Quinn, 1993) กล่าวว่า การกระตุ้นจิตใจ คือ ผู้นำทางการศึกษาจะต้องกระตุ้นจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความกระตือรือร้นทำงาน ซึ่งการกระตุ้นจิตใจก็ต้องอาศัยปัจจัยจิตใจทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Ralph M. Stogdill (1974) ที่ให้ความเห็นว่า ความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถที่ผู้บริหารทำให้เกิดผลในการงาน สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติและเกณฑ์อื่น ๆ ที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากร ได้แก่ คน วัสดุ เงิน เวลา อย่างดีที่สุดในที่สุดและประหยัดที่สุดในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chester Irving Barnard (2009) ที่อธิบายว่า ผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะที่มีความกระตือรือร้น หมายถึง ความคล่องแคล่วว่องไว ตื่นตัวที่จะรับสถานการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ ปรับตัวได้ ร่าเริงแจ่มใส มีความทนทานคือ ความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่องกันได้โดยไม่ต้องหยุดพัก ทนต่อความยากลำบากได้ หรือไม่แสดงอาการท้อแท้ให้ผู้พบเห็น ความมีชีวิตชีวา ความคล่องตัว ว่องไว ร่าเริงแจ่มใส จะทำให้ผู้นำมีเสน่ห์ถูกใจคน ความทนทาน ทำให้มีโอกาสหภาพระสบการณ์ได้มากขึ้นเรียนรู้ได้ตลอดเวลาไม่หยุดยั้ง ทำให้เป็นคนทันต่อโลก ทันต่อเหตุการณ์ และทำให้ได้รับความสำเร็จได้ง่าย และความร่วมมือของบุคลากรอื่นขึ้นอยู่กับความจริงของผู้นำในการทำงานเหมือนกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. มีสติปัญญาที่ชาญฉลาด จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ในการวางนโยบายและแผนงานของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย

ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนควรฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการวางแผนและวางแผนงาน ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ เปิดรับแง่มุมใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคตและเพื่อสามารถบริหารงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารควรมีการไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ สามารถวางแผนและมีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน กำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานที่ชัดเจน มุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ

2. มีความซื่อสัตย์สุจริต จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน ควรปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความจริงใจสุจริต ตั้งมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีhiriโอตบปะ เกรงกลัวและละอายในการกระทำผิด ยึดมั่นความถูกต้องในการดำเนินชีวิต และวิชาชีพของตน ปฏิบัติหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา มีความจริงใจ ไม่มีความลำเอียง ไม่ทุจริตคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่การงานของตนเอง ปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน กล้าพูด กล้าคิด กล้าเสี่ยง และกล้าที่จะลงมือทำเพื่อริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน ควรเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกความกล้าแสดงออกเชิงสร้างสรรค์แบบผู้นำกล้าที่จะเสี่ยงและกล้าที่จะลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษา นำความรู้ความสามารถและการเคารพในคุณค่าของตนประกอบกันเข้าเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง

4. มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนอาศัยความรู้ทางมนุษยสัมพันธ์ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูในสถานศึกษาเป็นรายบุคคล มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคลากรในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้คำแนะนำที่ดีและเข้าใจความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล มอบหมายงานตามความสามารถ ความถนัด และตามความเหมาะสม

5. มีความมุ่งมั่นพัฒนา มุ่งความสำเร็จ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน มุ่งที่จะส่งเสริม สนับสนุน การจัดสรรทรัพยากร การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนควรให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม ให้เกียรติบุคลากรในสถานศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน มุ่งที่จะส่งเสริม สนับสนุน การจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมและอย่างเท่าเทียม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถยอมรับผลจากการกระทำของตนเองและพร้อมแก้ไขปรับปรุงและยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งข้อดีและข้อเสีย เมื่อทำงานผิดพลาดเต็มใจยอมรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน

6. มีความกระตือรือร้นจากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีน มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนควรใส่ใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ ทันท่วงที ทันท่อเหตุการ์ณ โดยการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ผักการวางแผน แก้ไข และพัฒนาอย่างคล่องแคล่ว ว่องไวหรือทำงานอย่างต่อเนื่องได้โดยไม่ต้องหยุดพัก ทนต่อความยากลำบาก โดยไม่แสดงอาการท้อแท้ให้ผู้พบเห็น เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปกำหนดนโยบายคุณลักษณะภาวะผู้นำ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ควรมีความตระหนักต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงมีในการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรมีการศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนและต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายคุณลักษณะภาวะผู้นำที่กำหนดขึ้นมาปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมคุณลักษณะของตนเองเพื่อให้บรรลุผลในหน้าที่รับผิดชอบ ควรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในตนเอง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดมั่นในคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีต่อไปและเพิ่มเติมในคุณลักษณะที่ยังไม่มี
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาคุณลักษณะตนเองในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นเลิศ นักเรียนนักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนสถานศึกษามีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับ

เอกสารอ้างอิง

- ณิรดา เวชญาติลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นทพ ตั้งศรีวงศ์. (2563). *High Performance Organization*. เข้าถึงได้จาก <http://www.takomoph.go.th/takomoph/download/pmqa/HPOContent.pdf>
- พัทยา ทวยเสชา. (2558). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รัตติภรณ์ จงวิศาล. (2557). *ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Barnard, C. I. (2009). *Management*. Retrieved from www.kunkroo.com.
- Bass, M. B. (1990). *Bass & Stogdill's Handbook of Leadership: Theory Research, And Managerial Applications*. (3rd ed.). Columbus, Ohio: Collegiate.
- Bowin, R. B., & Attaran, M. (1987). The Ghiselli study of abilities and traits of more and less successful middle managers: A replication. *Psychological Reports*, 60(3), 1275-1277.
- Dessler, G. (1998). *Leading People and Organizations in the 21st Century*. New Jersey: Prentice Hall.
- Dubrin, A. J. (2004). *Leadership research finding. Practice and skills*. (4th ed). New York: McGraw-Hill.
- Edwin A. Locke and Kirkpatrick S. (1991). *The Essence of Leadership: The Four Keys to Leading Successfully*. New York: Lexington Books.
- Fair, R. W. (2001). *A Study of New Jersey Public School Superintendents' Perceptions Regarding the Behavioral Characteristics of Effective Elementary School Principals*. (Dissertation of the degree of Doctor of Education). New Jersey: Seton Hall University.
- Grogan, M. & Andrews, R. (2002). Defining Preparation and Professional Development for the Future. *Educational Administration Quarterly*, 38(2): 233-256.
- Hart, S., and R. Quinn. (1993). Roles Executives Play: CEOs, Behavioral Complexity and Firm Performance. *Human Relations*, 46(5), 543-574.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2001). *Education and Administration Theory, Research, and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw Hill.
- Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Value*. New York: McGraw Hill.
- Nadler, D. A., & Tushman, M. L. (1980). A model for diagnosing organizational behavior. *Organizational Dynamics*, 9(2), 35-51.
- Stogdill, R. M. (1948). *Personal Factors Associated with Leadership: A Survey of the Literature*. *Journal of Psychology*, 25
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership*. New York: Free Press.
- Yukl, G. A. (1999). *Leadership in Organization*. New York: Prentice Hall Inc.

พุทธเศรษฐศาสตร์: โอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออก ชาวไทย

Buddhist Economics: Opportunities, Obstacles and Management of the
Rice Trading System of Thai Rice Exporters

ปริญญานิกรกุล¹ พระครูใบฎีกาสุวินท์ สุวิชาโน² ณฐญา ราชสมบัติ³

Parinya Nikornkul Phrakhrubaidika Suwin Suwichano and Nathaya Rajchasombut

Received: October 22, 2020

Revised: January 15, 2021

Accepted: January 16, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.84

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การค้าข้าว 2) วิเคราะห์ระบบการค้าข้าว และ 3) พัฒนารูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 7 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและอธิบายด้วยวิธีพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์การค้าข้าวในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ นั่นก็คือ 1.1) ภัยแล้งที่ทำให้ชาวนาปลูกข้าวและได้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการส่งให้ลานรับซื้อข้าวและตลาดกลาง ถึงแม้ราคาจะสูงมากเพียงใดก็ตามแต่ชาวนาก็ไม่มีข้าวส่งให้ ฉะนั้นโรงสี ผู้ประกอบการจึงออกตะเวนรับซื้อข้าวตามจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท พิจิตร นครสวรรค์ สุพรรณบุรี อุดรธานี ลพบุรี ร้อยเอ็ด เป็นต้น 1.2) สถานการณ์โควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกจึงทำให้กำลังซื้อต่างประเทศลดลงและมีการแข่งขันสูงในตลาดผู้ส่งออกข้าวเช่นกันประกอบไปด้วยเวียดนาม พม่า จีน และอินเดีย เป็นต้น 2) ระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทยมีด้วยกัน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) เกษตรกร (ชาวนา) 2.2) ลานรับซื้อข้าว ตลาดกลางรับซื้อข้าว และโรงสี 2.3) บริษัทผู้ส่งออกข้าวที่น่าสังเกตคือระหว่างโรงสีและบริษัทส่งออกข้าวมักเป็นเจ้าของเดียวกันแต่ตั้งหลายบริษัทและมีหลายชนิดในการส่งออกข้าว เช่น ข้าวหนึ่งไปทวีปแอฟริกา ข้าวขาวแถบประเทศอาเซียน เป็นต้น และ 2.4) ผู้กำหนดราคาหรือผู้รับ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: parinya555@msn.com, Tel. 056-619711

ออเดอร์ในต่างประเทศซึ่งจะเป็นผู้กำหนดราคาในการซื้อข้าวจากบริษัทผู้ส่งออกข้าวไทยและไปกระจายในประเทศต่าง ๆ และ 3) รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย หลักการพึ่งพาตนเอง หลักไม่ประมาท หลักความอดทนอดกลั้น หลักสัปปายะ หลักความเกื้อกูล หลักความพอเพียง และหลักความซื่อสัตย์สุจริต

คำสำคัญ: พุทธเศรษฐศาสตร์, ระบบการค้าข้าว, ผู้ส่งออกข้าวไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the situation of rice trade; 2) to analyze the rice trading system; and 3) to develop a rice trading model for export according to the Buddhist economics of Thai rice exporters. It is a qualitative research in the field by in-depth interviews with 7 key informants selected by purposive sampling, and group discussions with 8 experts, the data were triangulated and described in a descriptive manner. The results of the research showed that 1) the current rice trade situation is divided into 2 main issues, namely 1.1) the drought that causes the rice farmers to grow rice to get not enough products to send to the rice buying fields and the central market. Although the price is very high, but the farmers do not have rice to deliver. Therefore, mills and entrepreneurs go out to buy rice in Uthai Thani, Chainat, Phichit, Nakhon Sawan, Suphan Buri, Uttaradit, Lopburi, Roi Et provinces, etc.; 1.2) the situation of COVID-19, which affects the global economy has therefore reduced foreign purchasing power and has high competition in the rice exporter market as well, including Vietnam, Myanmar, China and India, etc.; 2) the rice trading system for exports of Thai rice exporters consists of 4 components as follows: 2.1) agriculturist (farmers); 2.2) rice buying fields, the central market for buying rice and mills; 2.3) it is noteworthy that rice exporting companies, the mill and the rice exporting company are usually the same owner but he has many companies and different types of rice to export, such as parboiled rice to Africa, white rice to ASEAN countries, etc.; and 2.4) a price-fixer or foreign order taker will determine the price for purchasing rice from a Thai rice exporting company and distributing it in various countries; and 3) the rice trading pattern for export according to Buddhist economics consists of principles of self-reliance, carelessness, patience, right livelihood, assistance, sufficiency, and honesty

Keywords: Buddhist Economics, Rice Trading System, Thai Rice Exporters

บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่สำคัญในการบริโภคสำหรับประชากรโลก แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปเอเชีย ซึ่งรวมถึงประเทศไทย โดยไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก เป็นสิ่งที่สร้างรายได้และสร้างเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย และยังเป็นอาหารหลักที่คนไทยบริโภคเป็นส่วนใหญ่ทั้งประเทศ ข้าวจึงได้รับการพัฒนามาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันเพื่อให้ข้าวที่ผลิตในประเทศไทยมีคุณภาพและสามารถส่งออกแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ที่ส่งออกข้าวได้ เนื่องจากปัจจุบันไทยประสบปัญหาในเรื่องการส่งออกข้าวซึ่งเหตุมาจากการแข่งขันในกลุ่มประเทศที่มีการส่งออกข้าวเป็นต้นว่าการแข่งขันจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่าไทย (ธนพัฒน์ จงมีสุข, ภัทรพล ทศมาศ และไพวรรณ วรปรีดา, 2560) ข้าวถือเป็นอาหารหลักสำคัญของประชากรในภูมิภาคอาเซียนที่มีการบริโภคในลักษณะทั้งอาหารหลักที่เป็นอาหารคาวและอาหารว่างจำพวกขนมต่าง ๆ โดยทุกประเทศในอาเซียนมีการปลูกข้าวเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรหลัก (ยกเว้นสิงคโปร์ที่มีพื้นที่เพาะปลูกและรัฐบาลควบคุมพื้นที่ทำการเกษตรเพียงร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมดเพื่อเพาะปลูกผัก ผลไม้ ดอกไม้เลี้ยงสัตว์ แต่ไม่มีการเพาะปลูกข้าว) สำหรับประเทศที่สามารถปลูกข้าวได้มากแต่ผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ยังจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ อีกทั้งประชากรในประเทศเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งจากการขยายตัวของประชากรในประเทศ รวมถึงแรงงานต่างถิ่น ส่งผลให้แนวโน้มการนำเข้าข้าวจะมากเพิ่มขึ้นในอนาคต (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2562)

กระทรวงพาณิชย์ รายงานว่า การส่งออกข้าวในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2563 มีปริมาณรวม 3,651,600 ตัน มูลค่า 76,835.2 ล้านบาท (2,456.9 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) โดยปริมาณส่งออกลดลง 31.82% และมูลค่าส่งออกลดลง 14.9% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปี 2562 ที่มีการส่งออกปริมาณ 5,355,924 ตัน มูลค่า 90,284 ล้านบาท (2,872.7 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2563) การส่งออกข้าวของไทยในครึ่งปีแรกของปี 2563 พบว่า ไทยส่งออกข้าวไปแล้วปริมาณ 3.14 ล้านตัน ลดลง 32 % เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน มีมูลค่า 2,200 ล้านดอลลาร์ ลดลง 12% ส่งผลให้การส่งออกของไทยตกเป็นอันดับ 3 ของโลกรองมาจากอินเดียและเวียดนามตามลำดับ สาเหตุที่การส่งออกลดลงเป็นผลมาจากปัญหาร้ายแรงทำให้ผลผลิตข้าวลดลง, การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่กระทบต่อกำลังซื้อผู้บริโภคลดลงและ ค่าเงินบาทแข็งค่ากว่าประเทศคู่แข่ง ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ประกอบกับพันธุ์ข้าวไทยในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค จึงส่งผลให้ประเทศผู้ซื้อรายสำคัญอย่างฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย หันไปซื้อข้าวจากเวียดนามเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะข้าวพันธุ์พื้นนุ่มซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด นอกจากนี้ ยังพบว่า จีนกำลังจะเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญแข่งกับไทยเพราะขณะนี้จีนสามารถพัฒนาพันธุ์ข้าวได้หลากหลาย เพิ่มผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และส่งออกได้สูงขึ้น ๆ ทุกปีจนสามารถแย่งตลาดข้าวของไทยในตลาดแอฟริกาใต้ไปแล้วบางส่วน เพราะราคาข้าวต่ำกว่าของไทยโดยข้าวขาวจีนขายเพียง 310-320 ดอลลาร์ต่อตัน โดยปีนี้จีนส่งออกได้ 3 ล้านตัน ดังนั้นหากข้าวไทยไม่ถูกพัฒนาสายพันธุ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด ผลผลิตต่อไร่ที่ต่ำ ค่าแรงยังสูง ทำให้ต้นทุนสูงกว่าคู่แข่ง ก็จะทำให้การส่งออก

ข้าวไทยตกลงอาจไม่ติดหนึ่งในสามของประเทศผู้ส่งออก (กรุงเทพฯธุรกิจ มีเดีย จำกัด, 2563) อีกรูปแบบหนึ่งของการประยุกต์ใช้การจัดการระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทยคือนำหลักพุทธศาสนา มาปรับใช้

ดังนั้น พุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhist Economics) คือ การนำกระบวนการที่ค้นแบบพุทธ มาประยุกต์เพื่อสามารถเข้าใจมนุษย์ในมิติที่กว้างและลึกซึ้งกว่า โดยเน้นเป้าหมายที่สำคัญของปัจเจกชนและสังคมที่สานตีสู่ ในการนิยามพุทธเศรษฐศาสตร์ได้ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมบรรลุซึ่งสานตีสู่ จากการมีชีวิตอยู่ในโลกของวัตถุภายใต้เงื่อนไขของการมีทรัพยากรที่จำกัด (อภิชัย พันธเสน, 2558) เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธศาสนิกชนมุ่งที่จะหาทางให้มนุษย์มีความพอใจสูงสุดโดยการมีรูปแบบการบริโภคที่ตีเลิศ โดยเศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธมีค่าควรแก่การศึกษาแม้กระทั่งสำหรับผู้ที่มีความเชื่อว่าการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจสำคัญยิ่งกว่าคุณค่าทางจิตใจหรือคุณค่าทางศาสนาใด ๆ ในการเลือกมรรคแห่งการพัฒนาที่ถูกต้องอันได้แก่ทางสายกลาง ระหว่างความไม่ระมัดระวังของนักวัตถุนิยมกับความไร้จลนภาพของคนที่หัวเก่า กล่าวโดยสรุปก็คือปัญหาการแสวงหา “สัมมาอาชีวะ” เศรษฐศาสตร์แนวพุทธนี้มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจจะเรียกว่า เศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมา เพราะว่าระบบชีวิตของพุทธศาสนาที่เรียกว่ามรรคนั้น ก็มีชื่ออยู่แล้วว่ามัชฌิมาปฏิปทาองค์ของมรรคนั้นแต่ละข้อเป็นสัมมา เช่น สัมมาอาชีวะ การที่เป็นสัมมานั้นก็คือ โดยถูกต้องก็คือทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมาหรือสายกลางนั้น ก็คือความพอดีนั่นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2558)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านการผลิต การบริหารและการจัดการระบบการค้าข้าว รวมถึงโอกาส อุปสรรค และการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย หากจะมีการบูรณาการโดยการนำหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาดังกล่าวว่ามาสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อมุ่งที่จะลดทอนแนวคิด ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอรรถประโยชน์ ทฤษฎีการกระจายผลผลิตในมิติขององค์ความรู้ในทางตะวันตก และหันมาให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญขององค์ความรู้ในโลกตะวันออกที่เกี่ยวกับพุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhist Economics) ที่ประกอบด้วย หลักการพึ่งพาตนเอง หลักไม่ประมาท หลักความอดทนอดกลั้น หลักสัมมาอาชีวะ หลักความเกื้อกูล หลักความพอเพียง และหลักความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีในระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทยในอนาคต ซึ่งถ้าหากสามารถทำได้ก็จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการส่งออกข้าวไทยทั้งระบบของผู้ส่งออกข้าวไทย และอาจจะก่อให้เกิดการพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการระบบการค้าข้าว เพื่อลดอุปสรรคและปัญหาที่จะนำไปสู่การส่งออกข้าวไทยของผู้ส่งออกในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาจากสถานการณ์การค้าข้าว ระบบการค้าข้าว รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ วิทยุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธเศรษฐศาสตร์มาศึกษาวิเคราะห์และนำมาศึกษาในรูปของการอธิบายพรรณนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น และสร้างสรรค์แนวทางการคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความถูกต้องมากที่สุด

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 7 คน ด้วยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย บริษัทส่งออกข้าวไทย ตลาดกลาง เกษตรกร ผู้ประกอบการรถเกี่ยว และผู้ประกอบการรับซื้อข้าว โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก มีการกำหนดโครงสร้างคำถามเป็น 2 ส่วนคือ ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และส่วนประเด็นการสัมภาษณ์ที่ประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ ภูมิหลังและประวัติความเป็นมาในการประกอบธุรกิจ การสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจของท่าน (หลักไม่ประมาท) การแข่งขันในตลาด ความสุจริตในการประกอบการ การเอื้ออาทร การแบ่งปันในธุรกิจการส่งออกข้าว การค้าข้าวตามกำลังความสามารถหรือศักยภาพที่สามารถทำได้หรือรองรับได้ (หลักความซื่อสัตย์สุจริต) การป้องกันการทุจริตมีวิธีการและสัมพันธ์ในธุรกิจ ข้อเสนอแนะสำหรับโอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นต้น

3. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกร คนรับจ้างฉีดยาข้าว ร้านขายปุ๋ย-ยา ผู้ประกอบการปั้มน้ำมัน ดำเนินการสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มที่เลือกแบบเจาะจงแล้ว เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างกว้างขวางในประเด็นพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการแล้วพยายามหาข้อสรุป เพื่อหารูปแบบโครงสร้าง แนวคิดใหม่ ๆ รวมทั้งค้นหารูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นสามประเด็นหลักคือสถานการณ์การค้าข้าวเพื่อการส่งออก ระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออก รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทยผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์การค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย พบว่า ภัยแล้งส่งผลกระทบต่อ การผลิตข้าวของเกษตรกรข้าวจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของลานรับซื้อข้าวหรือโรงสี ผู้ซื้อจึง เปลี่ยนวิธีคือการตะเวนออกรับซื้อในพื้นที่มีชลประทานและมีแหล่งน้ำบาดาลที่สามารถทำนาได้ เช่น พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี สุพรรณบุรี ลพบุรี อุดรดิตถ์ และร้อยเอ็ด เป็นต้น ชนิดข้าวที่ส่งออก คือ ข้าวหนึ่งส่งออกไปยังประเทศแถบทวีปแอฟริกา ข้าวขาวส่งออกไปยังประเทศแถบอาเซียน โดยมีผู้รับ ออเดอร์เป็นคนกำหนดราคาและจำนวนการซื้อและกระจายต่อไปอีกในประเทศเหล่านั้น และข้าวหนึ่ง ข้อมูล ณ กันยายน 2563 ราคาอยู่ที่ตันละ 380 เหรียญ การวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ในประเด็น ผู้ส่งออกเท่านั้นเพราะเห็นว่าเป็นตัวกลางระหว่างเกษตรกรและผู้ซื้อในต่างประเทศที่สำคัญ

จุดแข็ง มีลานรับซื้อข้าวหรือโรงสีเป็นของตนเองที่กระจายอยู่ทั่วประเทศที่มีแหล่ง น้ำหรือชลประทานและมีประสบการณ์ในการค้าขายข้าวมาอย่างยาวนาน

จุดอ่อน ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยแล้ง และสถานการณ์ราคาใน ต่างประเทศ

อุปสรรค คู่แข่งทั้งในและต่างประเทศที่พร้อมจะขายข้าวที่ราคาถูกลงกว่า

โอกาส ใช้ประสบการณ์และเทคโนโลยีในการตรวจสอบ ติดตามสื่อสารผู้ซื้อใน ต่างประเทศและทำการขยายตลาดนอกเหนือจากอาเซียนและแอฟริกา เป็นต้น

2. ระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย พบว่า มีความสัมพันธ์กับ ชาวนาร้านขายปุ๋ย-ยา ปั่นน้ำมัน ร้านขายพันธุ์ข้าว ผู้ประกอบการรถเกี่ยวรถเข็นข้าว ลานรับซื้อข้าว โรงสีหรือบริษัทส่งออก Trader และผู้รับออเดอร์ในต่างประเทศ คู่แข่งที่สำคัญ คือ เวียดนาม พม่า อินเดีย และจีน ประเทศเหล่านี้ต้นทุนในการผลิตถูกกว่าในประเทศไทยและยังสามารถส่งออกใน ราคาที่ถูกกว่าข้าวไทย จึงทำให้การต่อรองหรือการขายที่ผู้ส่งออกไทยมีความเสียเปรียบเปรียบผู้ค้าราย อื่นในต่างประเทศ เช่น ตลาดและการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า

จุดแข็ง การที่จะทำให้อยู่รอดได้ก็คือการซื้อสต็อกและมาตรฐานการชั่ง วัด ตวง โดยผ่านตามที่กรมการค้าภายในและกระทรวงพาณิชย์ตั้งไว้ จุดแข็งของธุรกิจก็ต้องเป็นทุน คือ เงิน เป็นการกู้ธนาคารโดยเอาธุรกิจไปกู้

จุดอ่อน การคอร์รัปชันในทุกภาคส่วนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพให้ เจริญก้าวหน้าในการแข่งขันก็เป็นเรื่องค่าเงิน และจังหวะราคาข้าวๆ ราคาถูกจะขายได้ดีและขึ้นอยู่กับ การมองเกมมองตลาดประกอบด้วย

อุปสรรค (การแข่งขันและเทคโนโลยี) การพัฒนาที่เกิดการแข่งขันมากยิ่งขึ้นคู่แข่งใน ต่างประเทศมีทั้งอินเดีย จีน เวียดนาม พม่าที่ราคาถูกกว่าแต่คุณภาพสู้ข้าวในประเทศไทยไม่ได้ คุณภาพข้าวในประเทศดีกว่า โอกาสที่ข้าวต่างประเทศจะแข่งข้าวไทยเรื่องคุณภาพข้าวผู้ส่งออกไม่ มั่นใจเพราะขึ้นอยู่กับหลาย ๆ อย่าง เช่น ฝน ฟ้า หนาว น้ำท่วม อากาศในแต่ละช่วงปรวนแปรตาม สภาพอากาศ ณ ปัจจุบันติดหน้าแล้งก็ทำให้ข้าวหายไปจากระบบมากทีเดียว และจากสถานการณ์ Covid และภัยแล้ง ดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรค

โอกาส เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสารทำให้ธุรกิจสามารถเจริญเติบโตได้รวดเร็ว โอกาสในการค้าขายขึ้นอยู่กับเทรดเดอร์เป็นคนกำหนดราคาและการสั่งซื้อในแต่ละครั้ง บริษัทส่งออกมีแผนกติดต่อกับเทรดเดอร์ตลอดเวลาและกำหนดราคา บริษัทส่งออกมีฝ่ายขายที่ทำการรุกไปเรื่อย (ตลอดต่างประเทศ) ตอนนี้ก็ทวีปแอฟริกา อาเซียนเป็นหลัก

ผู้ส่งออกต้องเดินสายกลางและ “สัมมาอาชีวะ” กล่าวคือ คู่แข่งขันในต่างประเทศก็มีมากมายที่พร้อมจะขายข้าวถูกกว่าผู้ส่งออกในประเทศไทย ก็มีผู้ส่งออกอีกหลายรายและบางรายเป็นเจ้าของใหญ่ในการส่งออกประกอบอาชีพนี้มานาน และการส่งข้าวออกต่างประเทศข้าวก็มีหลายชนิด และอีกอย่างความต้องการของแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกัน เช่น อเมริกา ยุโรปมีความต้องการข้าวคุณภาพดีและราคาสูง แอฟริกา อาเซียน โดยใช้หลักปัญญาวนา ให้รู้เข้าใจระบบการค้าตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะเศรษฐกิจโลกด้วย

3. รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย ผลการวิจัย พบว่า

3.1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจ การสร้างความเข้มแข็งให้กับการทำนาส่วนใหญ่ชาวนาก็จะเอื้อเฟื้อกันในเรื่องของการแบ่งปันกันใช้น้ำทำนา ส่วนการสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจค้าข้าวก็ต้องเป็นตัวเงินอย่างเดียว การซื้อข้าวเงินผ่อนกับชาวนาชาวนาก็ไม่ขายให้กับผู้ประกอบการ เพราะเขาต้องเอาเงินไปจ่ายค่าปุ๋ย ค่ายา ค่ารถเกี่ยว ค่าปั่นข้าว เป็นต้น ส่วนการค้าขายระหว่างประเทศใช้ระบบออนไลน์การติดต่อสื่อสารและการจ่ายเงิน

3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ (หลักไม่ประมาท) การสร้างภูมิคุ้มกันในการทำนาคือก่อนจะหว่านข้าวต้องรอฟังข่าวจากกรมอุตุนิยมวิทยาว่าฝนจะตกเมื่อไร และจะต้องใส่ถุงมือถุงเท้าและใส่แมสปิดจมูกทุกครั้งที่ฉีดยาข้าวพอสprayข้าวเสร็จแล้วก็กลับมาอาบน้ำชำระร่างกายตัวเอง ก่อนขายข้าวให้กับโรงสีทุกครั้งต้องเช็คกิโลตราชั่งก่อน ส่วนการสร้างภูมิคุ้มกันของผู้ประกอบการคือหาลูกน้องที่มีความซื่อสัตย์ที่ไว้วางใจได้ ฝ่ายตรวจสอบผู้ค้าในต่างประเทศและตรวจสอบประวัติการบริโภคในภูมิภาคนั้น ๆ

3.3 การแข่งขันในตลาด ปัจจุบันราคาข้าวอยู่ที่ 6,500 บาทต่อตัน พอเกิดภัยแล้งขึ้นจึงทำให้ชาวนาในพื้นที่ออกผลผลิตไม่ทัน เป็นผลทำให้ผู้ประกอบการโรงสีค้าข้าวในพื้นที่ก็ต้องออกไปต่างจังหวัด ซึ่งถ้าชาวนาคนไหนมีข้าว ณ ตอนนี้อยู่ที่ราคา 8-9 พันบาทต่อตัน ทำให้พ่อค้าโรงสีแย่งราคากันก็เลยทำให้ข้าวแพง

3.4 ความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ความซื่อสัตย์สุจริตในการทำนา คือจะไม่เกิดปัญหาชาวนาแบบปลักน้ำจากคลองใช้ทำนา แต่ถ้าในช่วงเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิตชาวนาจะให้รถมาเกี่ยวข้าว ชาวนาก็จะบอกคนขับรถเกี่ยวก่อนว่าทำ 13 ไร่ แล้วให้เขาลองวัดดูก่อน ในส่วนของธุรกิจค้าข้าวโรงสีในความซื่อสัตย์ หลักสำคัญคือกิโลชั่งน้ำหนักข้าวจะไม่มีมีการปรับเปลี่ยนกิโลตราชั่ง การตรวจสอบผ่านกรมการค้าภายในและระบบออนไลน์ในต่างประเทศและการค้าขายด้วยกันมานาน

3.5 การเอื้ออาทร การแบ่งปันในธุรกิจการส่งออกข้าว มีการเอื้ออาทรต่อกันรอบข้าง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องน้ำที่ต้องการเป็นอย่างมากถ้ามีน้ำมากก็แบ่งปันกันใช้ทำนา แต่ในส่วนของผู้ประกอบการอย่างรถเกี่ยวข้าวเวลาเขาไปเกี่ยวข้าวให้ ชาวนาขอลดเขาก็ลดให้ แต่ถ้าเป็นในส่วนทางด้านค้าข้าวโรงสีโดยอาชีพนี้มันคือการแข่งขันกันอยู่แล้ว โดยจะอาศัยความพึงพอใจของชาวนาเป็นหลักแต่ก็มีการพูดคุยปรึกษากับโรงสีข้าวใกล้เคียงกันได้ทุกเรื่องในส่วนการส่งออกจะเป็นบริษัทในเครือกันเองและการแข่งขันค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มที่กล่าวมา

3.6 การค้าข้าวตามกำลังความสามารถหรือศักยภาพที่สามารถทำได้หรือรองรับได้ ส่วนใหญ่ชาวนาจะจ้างคนมาไถนา ปั่นนา หว่านปุ๋ยเป็นส่วนใหญ่ในส่วนที่ชาวนาพอทำเองได้ก็จะมีตัดหญ้าตามคันนา ตึงน้ำใส่นา โดยส่วนใหญ่หน้าที่ทำจะเป็นนาของตัวเองในส่วนของผู้ทำธุรกิจส่วนมากจะจ้างรถตักข้าว รถเกี่ยวข้าว เป็นต้น บริษัทส่งออกมีสต็อกในการเก็บสินค้าและส่งออกตามออร์เดอร์การสั่งซื้อและการแปรรูปข้าวที่หลากหลาย เช่น ข้าวขาว ข้าวเหนียว เป็นต้น

3.7 หลักความซื่อสัตย์สุจริต การป้องกันการทุจริต และความสัมพันธ์ในธุรกิจ ในการป้องกันการทุจริตในการซื้อขายข้าวของชาวนาก็จะมีการเช็คประวัติของกิจการก่อน รวมถึงการสอบถามราคาข้าวแต่ละลานข้าวด้วย ส่วนการทุจริตของธุรกิจทำข้าวมันไม่มีเนื่องจากต้องตัดยอดวันต่อวัน จึงสามารถรู้เลยว่าข้าวหายหรือมีการทุจริตหรือป่าว ในส่วนการส่งออกมีระบบในการตรวจสอบ (แต่ในส่วนนี้ผู้ให้ข้อมูลขอไม่เปิดเผยข้อมูล)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตจากขอบเขตด้านการศึกษา คณะผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

1. สถานการณ์ในปัจจุบัน ในส่วนการทำนาส่วนใหญ่เกิดภัยแล้งมาประมาณ 2 – 3 ปี น้ำที่นำมาใช้นั้นมาจากคลองจากสระน้ำที่ชาวนาขุดเอาไว้ใช้ทำเกษตรกรรมซึ่งสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นกับชาวนาส่งผลกระทบไปยังผู้ประกอบการรถเกี่ยวข้าวและผู้ประกอบการค้าข้าว โรงสี เนื่องจากชาวนาไม่สามารถออกผลผลิตมาให้ผู้ประกอบการค้าข้าวโรงสีในพื้นที่ได้ ผู้รับซื้อข้าวหรือโรงสีจึงตะเวนออกรับซื้อข้าวในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อนำส่งให้บริษัทส่งออกอีกที สถานการณ์โควิด 19 จึงทำให้ยอดสั่งซื้อจากต่างประเทศลดลงและคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออก คือ เวียดนาม พม่า อินเดีย และจีน ที่ต่างประเทศสามารถซื้อข้าวในราคาที่ถูกลงกว่าประเทศไทยได้ สอดคล้องกับหลักแห่งอนุตตริยะ 3 ที่ว่า ทัสสนานุตตริยะ การเห็นอันเยี่ยม ได้แก่ ปัญญาอันเห็นธรรม (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม) การมองเห็นสถานการณ์ ตลาด คู่ค้า และระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นต้น

2. ระบบการค้าข้าวประกอบไปด้วยเกษตรกร (ชาวนา) คนรับจ้างฉีกข้าว ร้านขายปุ๋ย-ยา ผู้ประกอบการปัมน้ำมัน ลานรับซื้อข้าว ตลาดกลางรับซื้อข้าว โรงสีหรือบริษัทส่งออก “Trader” (ทำหน้าที่ซื้อ-ขายข้าวในต่างประเทศ) หรือผู้รับใบสั่งการซื้อข้าว (Order) ในต่างประเทศ

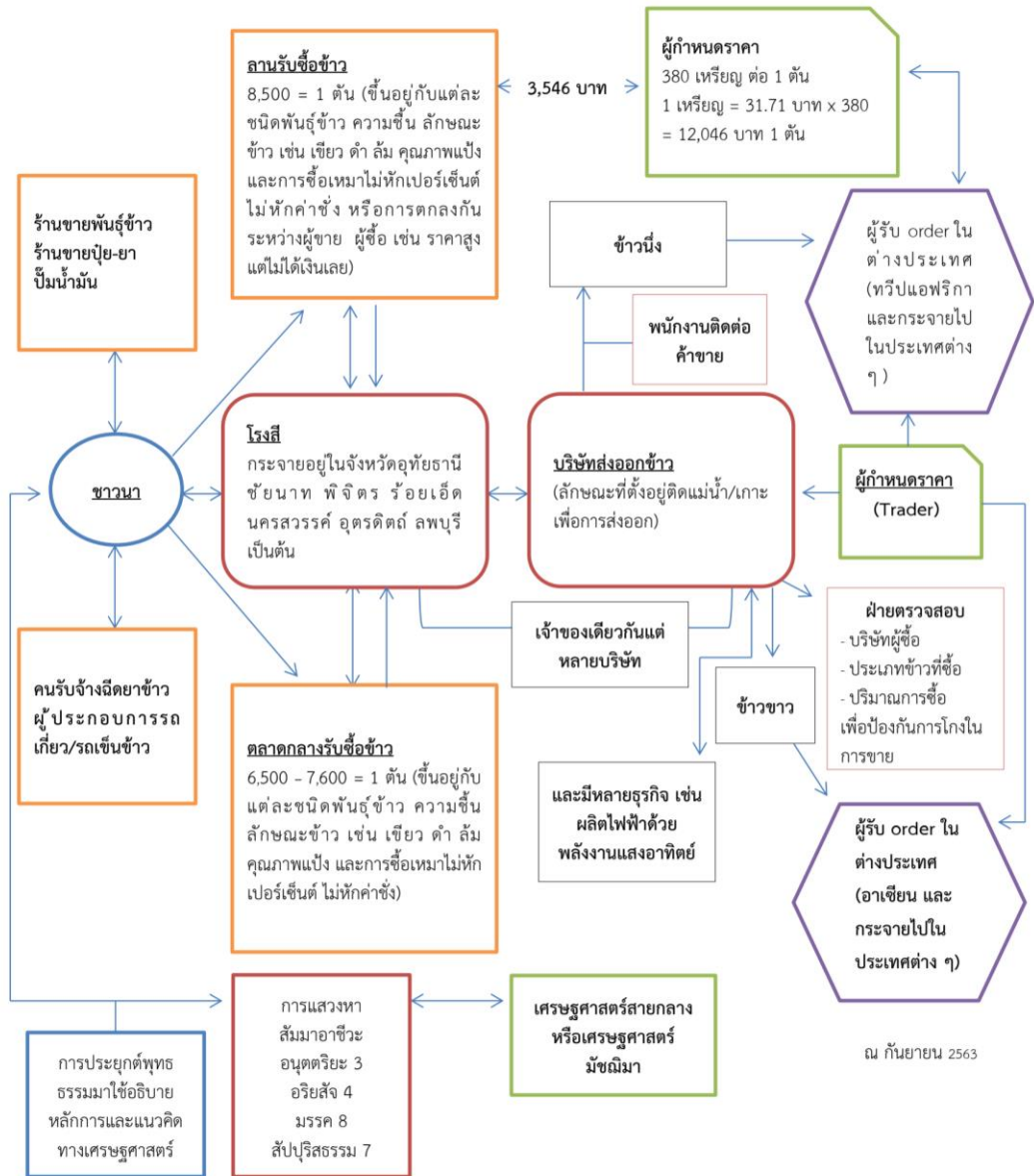
และกระจายข้าวไปยังประเทศต่าง ๆ โดยรวมแล้วเป็นเรื่องของราคาข้าว ชาวนาและผู้ประกอบการค้าข้าวโรงสีมีความคิดเห็นตรงกันว่าอยากให้ปรับราคาข้าวให้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมและอยากให้มีราคาประกันข้าวไม่ต้องมากแต่อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 7,000 บาท เพราะราคาประมาณนี้ชาวนารับได้และพอเหลือใช้เพราะจังหวัดชัยนาทมีแหล่งน้ำบาดาลมาก ส่วนทางจังหวัดอุทัยธานีมีอำเภอลานสัก ตำบลประดู่ยืนมีแหล่งน้ำบาดาลมาก ในส่วนอำเภอสว่างอารมณ์และอำเภอทัพทันที่เกิดภัยแล้งจึงทำให้ผลผลิตไม่พอขายให้กับทางผู้ประกอบการ จึงทำให้เจ้าของโรงสีทุกวันนี้อยู่ยากเปรียบเหมือนกับเป็นลานตากแดดเฉย ๆ ไม่สามารถประกอบกิจการได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นอาชีพนี้ก็ต้องเปลี่ยนไปตามสภาวะเศรษฐกิจก็ต้องประกอบอาชีพอื่น ๆ ด้วย และบริษัทส่งออกข้าวมักตั้งบริเวณแม่น้ำและเกาะเพื่อง่ายต่อการส่งออก (สัมมาอาชีวะ (การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต - right means of livelihood) การไม่เบียดเบียนผู้อื่นระหว่างกลุ่มบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นและคู่กับข้อที่ 2) สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฤทัย ทัศนะใจ (2559) พบว่า การผลิตข้าวของไทย ในปีการผลิต 2557/58 มีพื้นที่เพาะปลูกลดลงจากปีการผลิต 2556/57 ร้อยละ 3.83 ซึ่งผลผลิตลดลงจากปีการผลิต 2556/57 ร้อยละ 3.04 เนื่องจากเกิดจากผลกระทบจากภัยแล้งและการผลิตข้าวไทยที่มีต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตสูงขึ้นทุกปี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดิศพรบุตร เหล่าสุนทร และคณะ (2558) พบว่า ด้านปัจจัยภายในประเทศการเสริมศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยควรปรับปรุง ระบบชลประทาน คุณภาพดิน และการส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวของไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้สูงขึ้น ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจน์วิจิ ธนโชติรุ่งสาทิส (2557) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการขนส่งข้าวทางถนนมากที่สุดเพราะมีโครงข่ายทางถนนมากมียานพาหนะในการขนส่งหลากหลายรูปแบบ มีจุดเชื่อมโยงกับการขนส่งทั้งทางน้ำและทางราง มีประตูการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านและมีเทคโนโลยีในการขนส่งที่ทันสมัย โดยมีการขนส่งข้าวทางน้ำรองลงมา ส่วนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโลจิสติกส์ขนส่งข้าว นั้น ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับต้นทุนในการขนส่ง

3. รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย โดยใช้การประยุกต์แนวความคิดทางศาสนาพุทธเกี่ยวกับการส่งออกข้าวไทยมาใช้อธิบายหลักการและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจผู้ส่งออกต้องมีประสบการณ์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ค้าในต่างประเทศและมีทุนในการประกอบการคือ เงินการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ (หลักไม่ประมาท) ด้วยการเก็บสต็อกข้าวไว้เพื่อป้องกันข้าวดาตลาดใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบผู้ค้าประวัติการซื้อ และภูมิภาคในการบริโภคข้าวด้วย การแข่งขันในตลาดคุณภาพและราคาที่ต้องแข่งขันและคู่แข่งในประเทศด้วย ความซื่อสัตย์ใช้ระบบในการตรวจสอบการซื้อขายและใช้กลไกของรัฐในการตรวจสอบ เช่น ตราซังกิโล เป็นต้น ความสุจริตในการประกอบการไม่คดโกงผู้ขาย-ผู้ซื้อ การเอื้ออาทรอาจแสดงออกในรูปแบบผู้ประกอบการและลูกจ้างของบริษัทและสวัสดิการต่าง ๆ แต่ในระหว่างคู่แข่งในตลาดอาจไม่ค่อยมีหรือน้อยเพราะคำว่า “คู่แข่ง” การแบ่งปันในธุรกิจการส่งออกข้าวอยู่ในรูปของข้อมูลออนไลน์ เช่น ไลน์กลุ่มเป็นช่องทางการค้าขาย การค้าข้าวตามกำลังความสามารถหรือศักยภาพที่สามารถทำได้หรือรองรับได้

ตามตลาดที่มีความต้องการชนิด ประเภทในการส่งออกของบริษัทตนเองดำเนินการ เช่น ข้าวขาว ข้าวเหนียว เป็นต้น หลักความซื่อสัตย์สุจริตทำธุรกรรมการเงินผ่านระบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวก การป้องกันการทุจริตใช้ระบบและคนพร้อมทั้งเทคโนโลยีเข้ามาช่วย และความสัมพันธ์ในธุรกิจเริ่มตั้งแต่เกษตรกร ผู้ประกอบการ ลานรับซื้อข้าว บริษัทส่งออก “Trader” (ทำหน้าที่ซื้อ-ขาย ข้าวในต่างประเทศ) หรือผู้รับใบสั่งการซื้อข้าว (Order) ในต่างประเทศ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระประภาส ปัญญาาคม, พระครูภาวนาโพธิคุณ และอุดม บัวศรี (2561) พบว่าแนวคิดที่สำคัญในการบูรณาการคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการ ขวัญและกำลังใจ ผลการผสมผสานแนวคิดแบบองค์ธรรมในสี่มิติ คือ ประหยัด ความพอดี ประโยชน์ สันติ ในทางเศรษฐศาสตร์นี้การไม่เบียดเบียนในทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ชูเมกเกอร์เห็นว่ามนุษย์ทุกคนที่ทำงานนั้นควรเป็นไปเพื่อเป้าหมายในการเติมเต็มความเป็นธรรมชาติ เพราะทุกชีวิตร่วมอยู่ในระบบนิเวศเดียวกันต่างพึ่งพาอาศัยกัน แสดงให้เห็นถึงความมีสันติทั้งต่อมนุษย์และธรรมชาติ การบูรณาการเชิงสังคม คือ เป็นคนเย็น เห็นใจผู้อื่น ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ฉลาดการใช้ชีวิต มีจิตใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่สังคม อุดมด้วยความดี อุทิศชีวิตเพื่อสังคม เป็นการบูรณาการทั้งแบบพหุเศรษฐศาสตร์และสหเศรษฐศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่

คณะผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้: พุทธเศรษฐศาสตร์: โอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้าข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย

สถานการณ์การค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย ณ ปัจจุบันได้รับผลกระทบเนื่องจาก 2 ประเด็นหลัก ๆ นั่นก็คือ (1) ภัยแล้งที่เกิดขึ้น 2-3 ปีหลัง จึงทำให้ชาวนาปลูกข้าวและส่งให้ลานรับซื้อข้าวตลาดกลางไม่มากเท่าที่ควร ในขณะที่การรับซื้อจะให้ราคาสูงชาวนาก็ไม่สามารถผลิตข้าวส่งขายได้ ลักษณะโรงสีจะกระจายตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท พิจิตร นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ ลพบุรี ร้อยเอ็ด เป็นต้น และ (2) ภัยที่เกิดจาก COVID-19 ซึ่งกระทบกับระบบเศรษฐกิจของชุมชนและของโลก เนื่องจากการกักขังหรือผู้บริโภคในต่างประเทศลดลงเพราะแอฟริกา

และตลาดอาเซียนบริโภคข้าวแตกต่างกันตลาดยุโรปและอเมริกาต้องการข้าวที่มีคุณภาพสูงกว่า พร้อมทั้งขั้นตอนการส่งออกมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนกว่าบริษัทผู้ส่งออกจึงเลือกส่งออกข้าวหนึ่งและข้าวขาวไปในทวีปแอฟริกาและในอาเซียนแทน คู่แข่งที่สำคัญนั้นก็ คือ เวียดนาม จีน อินเดีย พม่า แต่ประเทศเหล่านี้คุณภาพข้าวยังสู้ของประเทศไทยไม่ได้ผู้ซื้อจึงนิยมมาซื้อในประเทศไทยแทน

ระบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกของผู้ส่งออกข้าวไทย ซึ่งสัมพันธ์กับร้านขายพันธุ์ข้าว ร้านขายปุ๋ย-ยายยา ปั่นน้ำมัน ขาวนา คนรับจ้างฉีดยาข้าว ผู้ประกอบการรถเกี่ยว-รถเข็นข้าว มีอยู่ 2 แหล่งใหญ่ ๆ นั่นคือลานรับซื้อข้าวและตลาดกลางรับซื้อข้าวซึ่งลักษณะการซื้อและราคาจะแตกต่างกัน ดังนี้ ลานรับซื้อข้าวหรือตลาดกลางรับซื้อข้าวในการขายนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละชนิดพันธุ์ข้าว ความชื้น ลักษณะของข้าว เช่น ข้าวเขียว ดำ ล้ม คุณภาพแป้ง และการซื้อเหมาแบบไม่หักเปอร์เซ็นต์ไม่หักค่าชั่งหรือการตกลงกันระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย เช่น ราคาสูงแต่อาจไม่ได้เงินเลยหลังจากนั้นโรงสีก็จะไปรับซื้อต่อจากลานรับซื้อข้าวและตลาดกลางรับซื้อข้าวต่ออีกทอด และส่งต่อมายังบริษัทผู้ส่งออกข้าวซึ่งลักษณะการที่ตังนั้นอยู่ติดแม่น้ำหรือเกาะเพื่อง่ายต่อการส่งออกแต่เป็นในลักษณะเจ้าของเดียวกันแต่หลายบริษัท ในการส่งออกนั้นมีอยู่ 2 ที่หลัก ๆ นั่นก็คือขายข้าวหนึ่งโดยใช้พนักงานติดต่อค้าขายกับผู้รับไปสั่งการซื้อข้าวในต่างประเทศแถบทวีปแอฟริกาและกระจายในประเทศต่าง ๆ และผู้รับไปสั่งการซื้อข้าวในประเทศแถบอาเซียนและกระจายในประเทศต่าง ๆ โดยผู้รับไปสั่งการซื้อข้าวเป็นผู้กำหนดราคา โดยมีการตรวจสอบโดยใช้พนักงานขายติดต่อในการตรวจสอบบริษัทผู้ซื้อ ประเภทข้าวที่ซื้อ ปริมาณการซื้อเพื่อป้องกันการโกง ทั้งผู้ขาย-ผู้ซื้อต้องมีสัจจะต่อกันทั้งสองฝ่าย (สัจจะ (ความสัตย์ ความซื่อตรง - truthfulness, sincerity) คู่กับศีลข้อที่ 4) เป็นต้น

รูปแบบการค้าข้าวเพื่อการส่งออกตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ของผู้ส่งออกข้าวไทย
รูปแบบการค้าข้าวประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลักใหญ่ ๆ นั่นก็คือขาวนา ลานรับซื้อข้าว ตลาดกลางรับซื้อข้าวโรงสี บริษัทผู้ส่งออก และผู้รับไปสั่งการซื้อข้าว ในต่างประเทศโดยหลักพุทธเศรษฐศาสตร์และประกอบไปด้วยการสร้างคามเข้มแข็งให้กับธุรกิจ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ การแข่งขันในตลาด ความซื่อสัตย์สุจริตการเอื้ออาทร การแบ่งปันในธุรกิจการประกอบการค้าตามกำลังความสามารถหรือศักยภาพ หลักความซื่อสัตย์สุจริตและการป้องกันการทุจริต เป็นต้น รูปแบบการซื้อขายระหว่างลานรับซื้อข้าวตลาดกลางกับขาวนาต้องเป็นระบบเงินสดเท่านั้น แต่การซื้อขายระหว่างโรงสีบริษัทส่งออกและผู้รับไปสั่งการซื้อข้าวในต่างประเทศต้องเป็นระบบออนไลน์เท่านั้น พร้อมทั้งการตรวจสอบผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อป้องกันการทุจริตและการเก็บเงินสดไว้เยอะ ๆ เป็นอันตรายต่อผู้ประกอบการเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรเข้ามาควบคุมการปล่อยสินเชื่อที่มากเกินไปของเกษตรกรจากธนาคารที่รัฐควบคุมเพื่อป้องกันการถูกยึดที่ไร่ ที่นาของขาวนาจากธนาคาร

2. ก่อนกำหนดนโยบายรัฐบาลควรมองระบบแบบเชื่อมโยง เช่น กลไกตลาดการส่งออกข้าว เป็นต้น เพราะผู้กำหนดราคาคือผู้ซื้อในประเทศและราคาในตลาดโลกเพราะคู่แข่งที่สำคัญในการแข่งขันไม่ได้อยู่ที่ประเทศไทยประเทศเดียวมีเวียดนาม อินдия จีน ที่พร้อมจะขายถูกกว่าประเทศไทย

3. ภาครัฐควรให้ความรู้จากผลกระทบที่เกิดจากองค์ระหว่างประเทศ FTA, WTO ต่อผู้ผลิต ผู้รับซื้อ และผู้ส่งออก

4. ภาครัฐควรเข้าไปควบคุมปัจจัยในการผลิตที่อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนต่อไร่ของเกษตรกรที่สูงเกินไป เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าว ราคาปุ๋ย-ยา ราคาน้ำมัน ตามหลักว่า อหิสา สพพปาณานัม แปลว่า ไม่เบียดเบียนชีวิตทั้งปวง ผู้ประกอบการควรไม่เบียดเบียนเกษตรกรจนเกินงาม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เกษตรควรมีความเข้าใจการลดกระแสการซื้อตามกันเพื่อลดภาระหนี้สินในครัวเรือน เช่น รถคู่บูต่า รถไถนา เป็นต้น ตามเศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธในหลักที่เรียกว่า โภชนะ มตตญญตา คือ ความรู้จักประมาณในการบริโภค

2. แผนกหรือฝ่ายขายคือการติดต่อสื่อสารที่สำคัญกับผู้ทำหน้าที่ซื้อ-ขายข้าวในต่างประเทศ (Trader) ซึ่งเป็นคนกำหนดราคาในการซื้อขายข้าวที่สำคัญในธุรกิจการส่งออกข้าวไทย

3. สภาพอากาศคือตัวแปรที่สำคัญและเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ที่อาจส่งผลทำให้ข้าวเพิ่มหรือหายไปในระบบตลาดการค้าข้าว เช่น ภัยแล้งส่งผลให้ข้าวลดไปจากระบบการค้าได้

4. จุดแข็งของธุรกิจคือทุน (เงิน) จุดอ่อนธุรกิจในการแข่งขันเป็นเรื่องค่าเงิน และจังหวะราคา เช่น ข้าวราคาถูกขายได้ดีและขึ้นอยู่กับมุมมองเกมส่มองตลาดของผู้ส่งออกด้วย

5. การอยู่กันแบบครอบครัวอยู่กันแบบคนกันเองและการคุยกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยช่วยให้ระบบการค้าขายได้อีกรูปแบบหนึ่งระหว่างผู้ประกอบการและลูกค้า

6. ระบบการค้าข้าวต้องอาศัยประสบการณ์และการถ่ายทอดเพราะในทางทฤษฎีวิชาการเหตุการณ์จริงอาจไม่มีระบุไว้ในตำรา

7. ตลาดกลางเป็นกลยุทธ์และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ขายและผู้ซื้อได้เพราะมีมาตรฐานและการกำกับตรวจสอบจากภาครัฐอีกรูปแบบหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2562). *สถานการณ์ภาพรวมตลาดข้าวในอาเซียน ประจำปีเดือนกันยายน 2562*. เข้าถึงได้จาก https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/564288/564288.pdf&title=564288&cate=455&d=0

กรุงเทพธุรกิจ มีเดีย จำกัด. (2563). *ส่งออกข้าวไทยครึ่งปีแรกติดลบ 32 %*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/890544>

- กาญจน์วดี ธนโชติรุ่งสาทิส. (2557). ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโลจิสติกส์ขนส่งข้าวไทยในเส้นทางขนส่งจากจังหวัดนครสวรรค์-ส่งออกต่างประเทศ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 28(88), 109-142.
- ดิศวรบุตร เหล่าสุนทร และคณะ. (2558). ยุทธศาสตร์การส่งออกข้าวของประเทศไทยสู่อาเซียน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 8(พิเศษ), 242-256.
- ธนพัฒน์ จงมีสุข, ภัทรพล ทศมาศ และไพวรรณ วรปรีดา. (2560). การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวและการแปรรูปข้าวไทยกับการแข่งขันในตลาดโลก. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 13-26.
- พระประภาส ปณฺญาโคโม, พระครูภาวนาโพธิคุณ และอุดม บัวศรี. (2561). การบูรณาการหลักพุทธเศรษฐศาสตร์กับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของอี เอฟ ชูเมกเกอร์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(2), 63-72.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: ผลิตัณม์
- รุ่งฤทัย ทะนันใจ. (2559). *การพยากรณ์แนวโน้มการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศจีน และประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2559-2563*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). วิทยาลัยการจัดการ: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. (2563). *กระทรวงพาณิชย์ รายงานว่า การส่งออกข้าวในช่วงเดือน มกราคม-สิงหาคม 2563*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairiceexporters.or.th/>
- อภิชัย พันธเสน. (2558). *พุทธเศรษฐศาสตร์: วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

Strategic Leadership of School Administrators Affecting Learning
Organization of Private Schools under the Office of
the Private Education in Yala Province

ดูลคิปลี หลังจิ¹ และเอกรินทร์ สังข์ทอง²
Dunkhipli Langchi and Ekkarin Sungtong

Received: November 11, 2020

Revised: January 16, 2021

Accepted: January 20, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.85

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา 2) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา และ 4) ค้นหาตัวพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำนวน 237 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษา

¹⁻² มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; Prince of Songkla University

Corresponding author, e-mail: ibnun.umi@gmail.com, Tel. 083-1844085

เอกชนจังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .834 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์สูงมาก และ 4) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา องค์ประกอบการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา การกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร มีความสามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ร้อยละ 69.7

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of strategic leadership of private school administrators under the Office of Private Education in Yala Province; 2) study the level of being a learning organization of private schools under the Office of Private Education in Yala Province; 3) study the relationship between strategic leadership of administrators and being a learning organization of private schools under the Office of Private Education in Yala Province; and 4) search for predictors of strategic leadership of administrators affecting the learning organization of private schools under the Office of Private Education in Yala Province. The sample group used in this research was 237 private school administrators, head of academic department and teachers under the Office of Private Education in Yala Province. The tool used in this research was a 5-level estimation scale questionnaire. The statistics used to analyze the data consisted of mean, standard deviation and multiple regression coefficients. The results of the research found that 1) private school administrators under the Office of Private Education in Yala Province had strategic leadership, in overall, at a high level; 2) being a learning organization of private schools under the Office of Private Education in Yala Province, in overall, was at a high level; 3) strategic leadership of private school administrators under the Office of Private Education in Yala Province related to being a learning organization of private schools under the Office of Private Education in Yala Province was at the significance a level of .01. The correlation coefficient (r) was .834, indicating that both variables were highly correlated; and 4) in the aspect of strategic leadership of private school administrators under the Office of Private Education in Yala Province, components of a revolutionary way of thinking were setting a vision of the organization, focusing on ethical conduct and cultivating organizational culture, having the ability to predict

the organization of learning of private schools under the Office of Private Education in Yala Province, 69.7%

Keywords: Strategic Leadership, Private School Administrators, Learning Organization

บทนำ

โรงเรียนเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้เกิดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งมีบุคลากรในองค์การประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และบุคลากรในการร่วมกันขับเคลื่อนองค์การให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ และสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์การได้ โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์การในการมุ่งพัฒนาทั้งระบบตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรให้เกิดการเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นและเกิดความสำเร็จต่อองค์การในปัจจุบัน นั่นคือ การสร้างองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อขยายขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพ สร้างผลงานและสร้างอนาคตอันมั่นคงอย่างต่อเนื่องของโรงเรียน โดยบุคลากรในองค์การได้เรียนรู้หลักปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และบุคลากรมีวิธีที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองและองค์การ ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด (Peter Senge, 1990) โดยมีกระบวนการขั้นตอนและวิธีการในการสร้างและกระตุ้นบุคลากรในองค์การให้มีการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เช่น การใช้รูปแบบการทำงานที่เป็นทีมและการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเข้าใจเชิงระบบสามารถเชื่อมประสานการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน เพื่อให้้องค์การเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีความได้เปรียบแข่งขันที่ยั่งยืนขึ้นท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (สุกัญญา มกฏอรุณศิริ, 2551) เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ความเข้มแข็งและมีสมรรถนะที่สูงขึ้น สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสสังคมในยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันนั้น นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งหนึ่งในทางเลือกแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน นั่นคือ การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานในโรงเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคล ทีมงาน และอยู่ในรูปขององค์การ เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สอดคล้องตามวีรวุฑ มาชะศิริรานนท์ (2545) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตน โรงเรียนต้องมีผู้บริหารแบบใหม่ เป็นผู้บริหารที่มองงานอย่างเป็นระบบ มีภาพใหญ่ของงานที่มองเห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ผู้บริหารต้องเป็นผู้สร้างพลังขับเคลื่อนร่วมกันไปสู่ภาพความสำเร็จขั้นสูงสุดตามที่กำหนดไว้ ผู้นำในองค์การที่มีหน้าที่ในการบังคับบัญชาในองค์การ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดจากกลยุทธ์เดิม ๆ มาปรับ

กระบวนการตัดสินใจในการคิดในเชิงสร้างสรรค์ และมีวิธีคิดขั้นสูง (DuBrin, Andrew J., 2004) จัดการของผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมุ่งไปยังการเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเป็นตัวกำหนด

สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดการศึกษาที่มีสัดส่วนของการจัดการศึกษาของรัฐบาลต่อเอกชนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือ ประมาณร้อยละ 30:70 (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2550) สืบเนื่องจากเป็นที่ยินยอมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาในพื้นที่ดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของคนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม และในขณะเดียวกันจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ยังขาดความเป็นระบบในการบริหารงานภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนใช้หลักการบริหารงานแบบเดิม ๆ ขาดการส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีความเป็นมาตรฐานของโรงเรียนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ ในขณะที่บุคลากรครูผู้สอนขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เป็นเพราะโรงเรียนขาดการสนับสนุน ส่งเสริม ให้บุคลากรครูผู้สอนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ในรูปแบบทีมงาน และไม่มีเวทีใช้ในการแสดงวิธีการคิด ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนมุมมองการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน

ด้วยความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา เพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น ขึ้นอยู่กับการที่โรงเรียนต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะความเป็นผู้บริหารอย่างแท้จริงและมีคุณภาพ โดยเฉพาะการมีภาวะความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา เพื่อสร้างให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และเพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาในอนาคต ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

4. เพื่อค้นหาตัวแปรที่ตีในการทำนายนการเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบ วิธีกรวิจัย โดยมีประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำนวน 97 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane/ (ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 79 โรงเรียน เลือกผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 237 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละอำเภอตามสัดส่วนที่คำนวณได้ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การตัดสินค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การตัดสินค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ขององค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ และมีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2555) จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น จึงสรุปได้ว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น จึงนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ของผู้บริหาร
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร	4.09	.560	มาก
2	ด้านการกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร	4.02	.575	มาก
3	ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ	4.02	.610	มาก
4	ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร	4.04	.618	มาก
5	ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม	4.25	.607	มาก
รวม		4.08	.531	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม แต่ด้านการกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร และด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกเป็นภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกันของบุคลากร	4.09	.558	มาก
2	ด้านการพัฒนาบุคลากรแห่งการเรียนรู้ในองค์กร	4.12	.536	มาก
3	ด้านการพัฒนาระบบการคิดของบุคลากร	4.07	.638	มาก
4	ด้านการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ในองค์กร	3.97	.608	มาก
5	ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในองค์กร	4.03	.585	มาก
6	ด้านการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและภาระงานในองค์กร	4.05	.618	มาก
รวม		4.05	.522	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรแห่งการเรียนรู้ในองค์กร แต่ด้านการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ในองค์กร ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตัวแปร		การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา						รวม
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหาร		Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	(TY)
ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์ขององค์กร	(X ₁)	.754**	.622**	.654**	.587**	.618**	.707**	.742**
ด้านการกำหนด ทิศทางเชิงกลยุทธ์ ขององค์กร	(X ₂)	.753**	.661**	.681**	.622**	.640**	.696**	.763**
ด้านการมีวิธีการคิด เชิงปฏิบัติ	(X ₃)	.730**	.688**	.680**	.647**	.657**	.693**	.771**
ด้านการปลูกฝัง วัฒนธรรมองค์กร	(X ₄)	.754**	.653**	.654**	.633**	.652**	.658**	.754**
ด้านการมุ่งเน้นการ ปฏิบัติอย่างมี คุณธรรมจริยธรรม	(X ₅)	.673**	.653**	.558**	.560**	.619**	.643**	.696**
รวม	(TX)	.820**	.734**	.722**	.683**	.714**	.760**	.834**

**p<.01

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy} , $y = .834$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .696 ถึง .771 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ความสัมพันธ์ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (X_3, TY) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = .771$) และความสัมพันธ์ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (X_5, TY) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ($r = .696$) โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ ($r = .771$) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ($r = .763$) ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ($r = .754$) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร

($r = .742$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา คือ ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ($r = .696$)

4) ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายความเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (ค่าอำนาจการพยากรณ์) ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ตัวแปรต้น	R	R ²	Adjusted R ²	S.E.	F	Sig
X ₃	.771	.594	.593	.333	344.228	.000**
X ₃ X ₁	.813	.661	.658	.306	227.625	.000**
X ₃ X ₁ X ₅	.829	.688	.684	.294	170.932	.000**
X ₃ X ₁ X ₅ X ₄	.835	.697	.692	.290	133.450	.000**

** $p < .01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว จากจำนวนทั้งหมด 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตั้งแต่ .771 ถึง .835 โดยเมื่อใส่องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา (X₃) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .771 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .594 (ร้อยละ 59.4) เมื่อเพิ่มองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ (X₁) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .813 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .661 (ร้อยละ 66.1) เมื่อเพิ่มองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม (X₅) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .829 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .688 (ร้อยละ 68.8) และเมื่อเพิ่มองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การ (X₄) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .835 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .697 (ร้อยละ 69.7) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา (X₃) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ (X₁) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม (X₅) และด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การ (X₄) ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .835 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .697 (ร้อยละ 69.7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้วยวิธีการ Stepwise

ตัวพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig
	B	Std.Error	Beta		
ค่าคงที่ (constant)	1.403	.144		9.708	.000**
ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ (X_3)	.659	.036	.771	18.553	.000**
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร (X_1)	.355	.053	.381	6.756	.000**
ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม (X_5)	.203	.045	.236	4.494	.000**
ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร (X_4)	.161	.060	.191	2.693	.008*
$R = .835$, $R^2 = .697$, Adjusted $R^2 = .692$, $S.E. = .290$, $F = 133.450$					

** $p < .01$

จากตารางที่ 5 พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร 4 ด้าน ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ ($r = .659$) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร ($r = .355$) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ($r = .203$) และด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ($r = .161$) เมื่อพิจารณาปัจจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ ($r = .659$) แต่ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ($r = .161$) ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ปัจจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กรไม่ส่งผลต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กรไม่สามารถเป็นตัวพยากรณ์ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ได้ร้อยละ 69.7 มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ที่ปรับแล้ว เท่ากับ .692 ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .290 สามารถแสดงผลและสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 1.403 + .659(X_3) + .355(X_1) + .203(X_5) + .161(X_4)$$

จะได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .771(X_3) + .381(X_1) + .236(X_5) + .191(X_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ ปันดดา วรกานต์ทิวิธ (2555) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริการและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สูงกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา กองเงิน และสำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2555) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 1 ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม อยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าว เป็นเพราะโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดียึดหลักในการบริหารงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามาครองไว้ในการบริหารงาน ส่วนด้านที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร และด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ยังขาดทักษะการความคิดเชิงสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่และความคิดเชิงรุกเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานและแก้ปัญหา

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเพาชีเยะ บินแวมายี (2553) พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา เกิดความตระหนักในการมุ่งแสวงหาแนววิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ของบุคลากรในองค์กรเพื่อสร้างคุณภาพของผลผลิตตามเป้าหมายของ

โรงเรียน โดยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติของบุคลากรที่มีความสามารถในองค์การผ่านช่องทางการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ เพื่อสร้างเป็นคลังแนวความรู้ใหม่ ๆ จัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเพิ่มสมรรถนะหรือศักยภาพของบุคลากรในองค์การให้สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณารายด้านของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาบุคลากรแห่งการเรียนรู้ในองค์การ สูงกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวีวรรณ บุญสม (2553) พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3 ด้านฝึกฝนตนเองให้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ได้มีการกระตุ้นให้บุคลากรครูผู้สอนในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรครูเกิดกระบวนการคิดในสิ่งใหม่ ๆ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ อยู่เสมอ ส่วนด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ในองค์การ ทั้งนี้ อาจเกิดจากโรงเรียนยังขาดการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการทำเหมืองความรู้ การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ และการประยุกต์ใช้ในการสร้างข้อมูลให้ถูกต้องเที่ยงตรง ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์การเกิดการถ่ายโอนความรู้ให้มีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ในขณะที่ความสัมพันธ์ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องของมนสิชา ธรรมรักษ์ (2561) พบว่า ผู้บริหารได้กระตุ้นและเปิดกว้างให้บุคลากรในองค์การทุกคนได้ส่งเสริมความสัมพันธ์ คิดสร้างสรรค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ผู้บริหารมีการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลผลิตของงานที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานมากกว่ารูปแบบวิธีการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางในการทำงานที่มุ่งวัดผลสำเร็จได้อย่างชัดเจน

4. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ทั้ง 5 ด้าน กับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ปรากฏว่า มีตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา 4 ด้าน ที่เป็นตัวทำนายที่ดี คือ 1) ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ 3) ด้านการมุ่งเน้นการ

ปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และ 4) ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะขออภิปรายผลด้านที่เป็นตัวทำนายนดีที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ เป็นเพราะ ปัจจัยด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ ช่วยทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ มีการคิดนอกกรอบเพื่อเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในการสร้างวิธีการคิดเชิงรุกในการทำงาน โดยตระหนักและให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลผลิตของงานที่สูง จึงส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา สอดคล้องตามเพ็ญประภา สาริภา (2556) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการอบรมพัฒนาไม่ว่าจะเป็น การอบรม สัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติงานในโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จ รวมทั้งการประเมินการตรวจสอบจากทั้งภายในและภายนอก ทำให้ผู้บริหารตื่นตัวและเป็นแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และมีการพัฒนาระบบความคิดเพื่อเชื่อมโยงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ขององค์กรพัฒนาระบบงานให้การทำงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย ส่วนด้านที่เป็นตัวทำนายนต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร เป็นเพราะ ปัจจัยด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร ช่วยทำให้โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีเครื่องยึดเหนี่ยวแก่ครูผู้สอน บุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยโรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอน บุคลากรที่มีพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากรที่เอื้อต่อการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยมุ่งไปสู่ผลผลิตภาพที่สูงขึ้นของโรงเรียนร่วมกัน และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ครูผู้สอน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จึงตระหนักและให้ความสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยากร อรุณ จินดาตระกูล สมบูรณ์ บุรีศิริรักษ์ และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ (2561) พบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนด ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมในสังคม สร้างค่านิยมที่ดีในการทำงานให้เกิดขึ้นภายในองค์กร สร้างสรรค์วัฒนธรรมองค์กรให้เหมาะสมกับการทำงานของบุคลากรครู และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรครูภายในโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนในการสร้างระบบวัฒนธรรมของโรงเรียนใหม่ โดยมุ่งไปสู่การสร้างผลผลิตภาพที่สูงขึ้นของโรงเรียนร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

การสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมกำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์เพื่อรวบรวมแนวความคิดของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนนำมาวางแผนกำหนดกลยุทธ์พัฒนางานและกำหนดแผนปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องเป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และตัวบ่งชี้ของโรงเรียน และพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะ และเทคนิคในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และจัดให้มีการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องนั้นให้มีความเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสะดวก คล่องตัว และง่ายต่อ

การสืบค้นของบุคลากรในการเรียนรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ จะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาให้เกิดคุณภาพในการจัดการการศึกษาตามที่ต้องการได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ควรพัฒนาและกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานที่สร้างสรรค์ มีความหลากหลาย และเชิงรุกในการพัฒนากระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อกำหนดเป้าหมายสูงสุดที่มีความเป็นไปได้
2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์หรือแปลงวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์วิจัยพัฒนาศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมพหุวัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของศูนย์วิจัยพัฒนาศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่ออำนวยความสะดวก และความคล่องตัวเกี่ยวกับทรัพยากรต่าง ๆ จากการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2555). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา วรกานต์ทิวิทย์. (2555). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการจัดการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปรียากร อรรถจินดาตระกูล, สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1*. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(29), 11-20.
- ผ่องศรี วาณิชยสุภาวงศ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปัตตานี: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- เพ็ญประภา สาริภา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เพาซียะ บินแวมะยิ. (2553). ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครู. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มอาชีวศึกษา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มันทนา กองเงิน, และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2555). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2(2), 201-209.
- ระวีวรรณ บุญสม. (2554). ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วีรจ ฆาณะศิริานนท์. (2545). การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แอคทิฟ พรินท์.
- สุกัญญา มกุฎอรุณี. (2551). การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อก้าวสู่การบริการเป็นเลิศด้วย 4 Learn ในงานห้องสมุด. วารสารโดมทัศน์, 29(2), 57-58.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Dubrin, A.J. (2004). *Leadership research finding. Practice and skills*. (4th ed). New York: McGraw-Hill.
- Senge, P. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. London: Century Business.

รูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

A Structural Equation Model of the school administrators' role influencing
the Professional Learning Community of School Teachers under the
Secondary Educational Service Area Office

จำเนียร นิลพวง¹ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา² และสุขุม มูลเมือง³
Chumnian Nilpuang, Kamolmal Chaisirithanya and Sukhum Moonmuang

Received: October 25, 2020

Revised: January 19, 2021

Accepted: January 22, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.86

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 2) ยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้าง ประชากร คือ ครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,302 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบ Simple random sampling กำหนดจำนวนตัวอย่างในการวิเคราะห์พระดัดโดยใช้โปรแกรม Optimal design ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 40 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 ตัวอย่าง และครูโรงเรียนละ 8 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 360 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สร้างรูปแบบสมการด้วยโปรแกรม Mplus ประกอบด้วย 3 โมเดล ได้แก่ 1.1) รูปแบบสมการโครงสร้างพระดัด Random intercept โมเดลเต็ม 1.2) รูปแบบสมการโครงสร้างพระดัดโมเดลพระดัดกลุ่มพหุจำแนกตามเพศ และ 1.3) รูปแบบสมการโครงสร้างพระดัดโมเดลพระดัดกลุ่ม

¹⁻³ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; Bangkokthonburi University

Corresponding author, e-mail: looknam2004@yahoo.com, Tel. 081-0123534

พหุจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ครูมีความผูกพันต่อองค์กร ทัศนคติ และการทำงานเป็นทีมซึ่งมีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู และครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 ระดับโรงเรียนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และโรงเรียนแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน 2) การยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้าง พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไคสแควร์ χ^2 เท่ากับ 8.287 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า df เท่ากับ 3 ค่า p-value เท่ากับ 0.0404 ค่า CFI เท่ากับ 0.994 ค่าดัชนี TLI เท่ากับ 0.976 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.074 ค่าSRMR_w เท่ากับ 0.001 ค่า SRMR_b เท่ากับ 0.013 และค่า χ^2/df เท่ากับ 2.762

คำสำคัญ: สมการโครงสร้าง, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู

Abstract

The objectives of this research were 1) to construct a structural equation model of the school administrators' role influencing the professional learning community of school teachers under the Secondary Educational Service Area Office; and 2) to confirm the structural equation model. The population consisted of 2,302 teachers and administrators under the Secondary Educational Service Area Office by using Simple random sampling. The sample group of administrators and teachers of 40 schools was one sample of administrators of each school and 8 samples of teachers from each school, a total of 360 samples. The research instrument was 2 questionnaires, namely school administrators and teachers. The results of the research were found that 1) in the aspect of a structural equation model of the school administrators' role influencing the professional learning community of school teachers under the Secondary Educational Service Area Office, the equation model was created using Mplus program which consisted of 3 models: 1.1) random intercept multiple structure equation model, full model; 1.2) multiple structure equation model of multiple group classified by sex; and 1.3) multiple structure equation model of multiple group classified by school size. The results of the analysis at the first level found that teachers' organizational commitment, attitude, and teamwork positively influenced towards the professional learning community of teachers and each teacher had a different teaching professional learning community. The results of the analysis at the second level found that in the school level, the role of school

administrators as a whole had no effect on being a professional learning community and each school had the same professional learning community; 2) on confirming the structural equation model, it was found that there was consistent with the empirical data. It was also found that the chi-square value was equal and statistically significant : $df = 3$, $p = 0.0404$, $CFI = 0.994$, $TLI \text{ index} = 0.976$, $RMSEA = 0.074$, $SRMR_w = 0.001$, $SRMR_b = 0.013$, and $\chi^2/df = 2.762$.

Keywords: Structural Equation, School Administrators' role, Professional Learning Community of Teachers

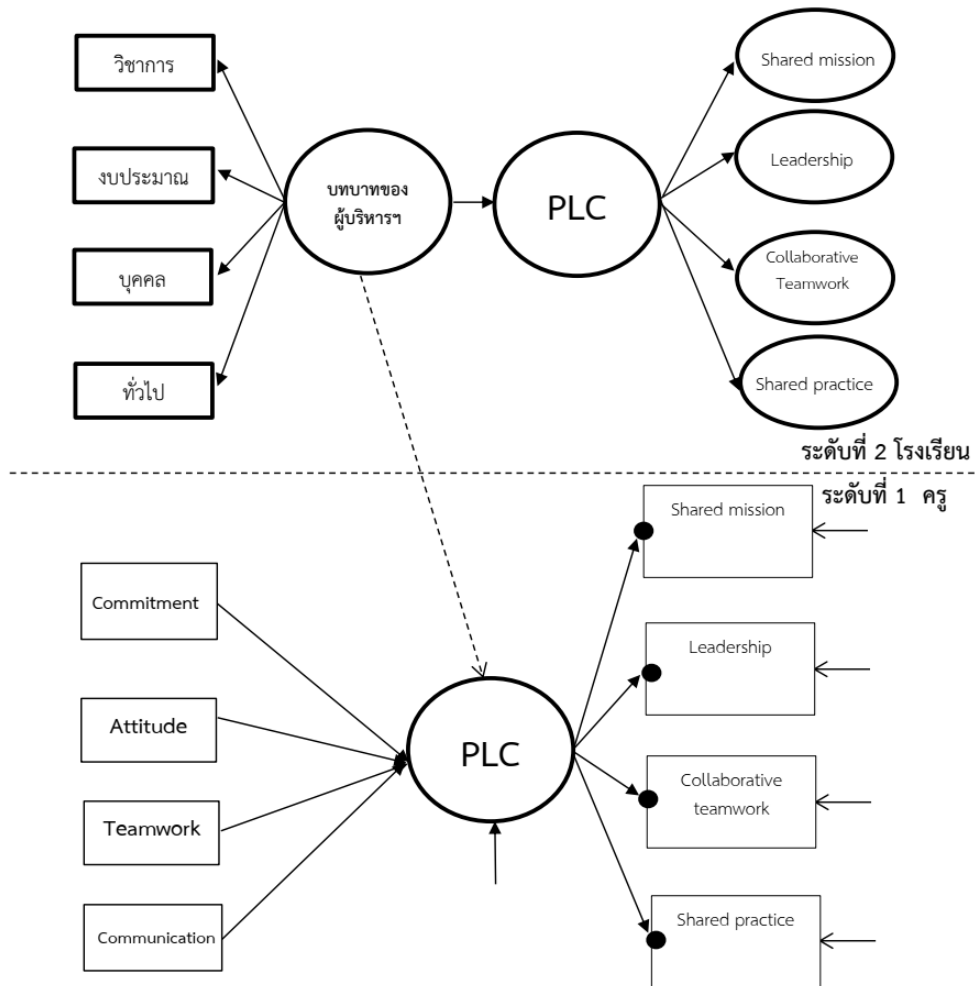
บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งจากกระแสโลกาภิวัตน์ และจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สนองต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ระบบการศึกษาของประเทศไทยก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากคุณภาพของคนไทย การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังเป็นจุดอ่อน โอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ พ.ศ. 2560-2561 (The Global Competitiveness Report: GCR) การประชุมผู้นำเศรษฐกิจของโลก (The World Economic Forum) ได้เผยแพร่รายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ โดย WEF ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 137 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ สำหรับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน WEF ได้กำหนดปัจจัยที่นำมาใช้ในการจัดอันดับต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า Global Competitiveness Index: GCI ไว้ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยยกระดับประสิทธิภาพ และปัจจัยนวัตกรรม และศักยภาพทางธุรกิจ และประกอบด้วยปัจจัยย่อยทั้งหมด 12 ปัจจัย โดยมี 11 ปัจจัยย่อยมีอันดับที่คงที่ และเพิ่มขึ้น ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับ สถาบัน โครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาค การฝึกอบรมและการศึกษาขั้นสูง ประสิทธิภาพของตลาดสินค้า ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน พัฒนาการของตลาดการเงิน ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ขนาดของตลาด ศักยภาพทางธุรกิจ และนวัตกรรม แต่พบว่ามีเพียงปัจจัยพื้นฐานด้านสุขภาพ และการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้นที่อยู่ในอันดับ 90 จากเดิมอันดับที่ 62 (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2560) โดยผลการพัฒนาการศึกษาไทย ปี 2552-2558 และ WEF สะท้อนปัญหาการด้อยคุณภาพของเด็กไทย ทั้งด้านโอกาส ความเสมอภาคทางการศึกษา และประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ทำให้เราต้องพัฒนา

การศึกษาของไทยทั้งระบบ เพื่อให้มีคุณภาพการศึกษาที่ดีอย่างยั่งยืน สู่ความเป็นมาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวทัญญู ภูครองนา และคณะ (2558) เกี่ยวกับตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์ (2557) พบว่ารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย สอดคล้องกับณัฐภา นครสูงเนิน (2558) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งควบคุมอิทธิพลที่เกิดจากกลุ่มให้คงที่โดยจากประชากรที่เป็นครูและผู้บริหาร ประชากรถูกกำหนดให้อยู่เป็นกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อมมีสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และมักจะส่งผลต่อตัวแปรตามที่เรา กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวกร รัตติโชติ (2561) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้วิเคราะห์อิทธิพลพหุระดับที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครู

จากที่ได้กล่าวมาการศึกษาของไทยพบปัญหาด้านโอกาส ความเสมอภาคทางการศึกษา และประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ผู้วิจัยจึงมีสนใจศึกษาหารูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โมเดลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับ (Multilevel Structural Equation Models: MSEM) เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูแต่ละคนส่งผลต่อค่าเฉลี่ยความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของทั้งสถานศึกษา กล่าวคือ ตัวแปรความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ในขณะที่ตัวแปรบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ซึ่งการวิเคราะห์พหุระดับจะช่วยศึกษาส่วนประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำแนกเป็นความผันแปรในระดับที่ 1 ระดับครู กับความผันแปรในระดับที่มี 2 ระดับโรงเรียน

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับ (Multilevel Structural Equation Models: MSEM)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ซึ่งรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างของแต่ละประชากรมีจำนวนที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนตัวอย่างจากการคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Optimal Design (สุชุม มูลเมือง, 2558) ผลการคำนวณพบว่าเมื่อกำหนดจำนวนตัวอย่างระดับกลุ่มจำนวน 40 โรงเรียน และระดับบุคคล คือครู จำนวนสถานศึกษาละ 8 คน ได้ค่าอำนาจการทดสอบมากกว่า 0.80 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 360 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และฉบับสำหรับครู เครื่องมือที่ใช้ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับตัวบ่งชี้และนิยามเชิงปฏิบัติการ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษาและรูปแบบของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และได้รับการปรับแก้แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง และครูผู้สอน จำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่าผลการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 โดยใช้วิธีของครอนบาค

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างที่ทำการศึกษา 2) การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ทำการศึกษา ด้วยการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงข้อมูลแบบปกติ 3) การวิเคราะห์เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 4) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากนั้น ได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ใช้ค่าสถิติที่จะเป็นเกณฑ์ตรวจสอบ (Kenneth A. Bollen, 1989; Adamantios Diamantopoulos and Judy A Siguaw, 2000; Randall E. Schumacker and Richard G. Lomax, 2010) พบว่า ค่าสถิติที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไคสแควร์ ค่า χ^2 / df ค่า CFI ค่า TLI และค่า RMSEA 5) นำผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมการโครงสร้างคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ เพื่อสร้าง และเพื่อยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 6) การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับ ประกอบด้วย 3 โมเดล ดังนี้

1.1 รูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับ Random intercept โมเดลเต็ม (Full Model) ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ครู ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (I) ทักษะ (J) และการทำงานเป็นทีม (K) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครู และมีผลต่อตัวแปรตาม และครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแตกต่างกัน และ ผลการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 ระดับผู้บริหาร บทบาทของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และโรงเรียนแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน (สุขุม มูลเมือง และคณะ, 2561)

1.2 รูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุ (MMSEM) จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มผู้บริหารเพศชาย ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ระดับครู ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (I) ทักษะ (J) และการทำงานเป็นทีม (K) มีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และมีผลต่อตัวแปรตาม และพบว่าครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแตกต่างกัน และรูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุจำแนกตามเพศ กลุ่มผู้บริหารเพศชาย ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 2 ระดับโรงเรียน คือ บทบาทของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่าโรงเรียน หรือสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน และพบว่า กลุ่มผู้บริหารเพศหญิง ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ระดับครู ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (I) ทักษะ (J) และการสื่อสาร (L) มีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู และมีผลต่อตัวแปรตาม และพบว่าครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแตกต่าง และรูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุจำแนกตามเพศ กลุ่มผู้บริหารเพศหญิง ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 2 ระดับโรงเรียน คือ บทบาทของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่มีผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน

1.3 รูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุ (MMSEM) จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ระดับครู ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (I) และทักษะ (J) มีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู และมีผลต่อตัวแปรตาม และพบว่าครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแตกต่างกัน และรูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุจำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 2 ระดับโรงเรียน คือ บทบาท

ของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมไม่มีผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน และพบว่า กลุ่มโรงเรียนขนาดอื่น ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 1 ระดับครู ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (I) ทักษะ (J) และการทำงานเป็นทีม (K) มีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และมีผลต่อตัวแปรตาม และพบว่าครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน และรูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับโมเดลพหุระดับกลุ่มพหุจำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนขนาดอื่น ผลการวิเคราะห์ระดับที่ 2 ระดับโรงเรียน คือ บทบาทของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมไม่มีผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพบว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแตกต่างกัน

2. ผลการยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้างแบบพหุระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการประเมินโมเดลมีความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ค่าสถิติที่จะเป็นเกณฑ์ตรวจสอบ โดยการวิจัยนี้ใช้โปรแกรม Mplus พบว่า ค่าไคสแควร์ (Chi-square Statistics) χ^2 เท่ากับ 8.287 ค่า df เท่ากับ 3 ค่า p-value เท่ากับ 0.0404 ค่า CFI เท่ากับ 0.994 ค่าดัชนี TLI เท่ากับ 0.976 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.074 ค่า SRMR_w เท่ากับ 0.001 ค่า SRMR_b เท่ากับ 0.013 และค่า χ^2/df เท่ากับ 2.762 ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาค่าดัชนี CFI และ TLI ที่มีค่าใกล้เคียง 1 ขณะที่ ค่า RMSEA SRMR_w และ SRMR_b มีค่าต่ำกว่า 0.08 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้างพหุระดับ พบว่า

ตัวแปรระดับครู ตัวแปรพยากรณ์ที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร ทักษะ และการทำงานเป็นทีม ที่พบเช่นนั้นมิสาเหตุมาจากความผูกพันต่อองค์กรเป็นความรู้สึกของครูที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับโรงเรียน ครูมีค่านิยมที่กลมกลืนกับเพื่อนครู ครูเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกาย และกำลังใจ และความรู้สึกของครูที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของพิมฟอร์ สดเอี่ยม (2555) และบุญมี เลิศศึกษากุล และคณะ (2557) และ Horton, J. N., & Martin, B. N. (2009) พบว่า ผลลัพธ์พฤติกรรม และทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับคิวกร รัตนโชติ (2561) ที่ว่าการทำงานแบบร่วมมือกันเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อผลของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครู

ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน ทั้งนี้ครูแต่ละคนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ตัวแปรการมีพันธกิจ วิสัยทัศน์ คุณค่า ค่านิยม เป้าหมาย และบรรทัดฐานร่วมกัน เป็นการรับรู้ของครูต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เป้าหมาย และบรรทัดฐานร่วมกัน เจตจำนงร่วมที่เห็นภาพความสำเร็จร่วมกัน ยึดเหนี่ยวผูกพันกันด้วยอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ เป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่บ่งชี้ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ดี สอดคล้องกับณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) และเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของวรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญนั้นต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อเป็นเป้าหมาย

องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำร่วม และสนับสนุน เป็นการสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองได้ และผู้บริหารและครูมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่บ่งชี้ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูได้ดี เพราะข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของวรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ยังชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำร่วมใน PLC มีนัยสำคัญของการผู้นำร่วม 2 ลักษณะสำคัญ คือ ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม และภาวะผู้นำร่วมกันให้เป็น PLC ที่ขับเคลื่อนด้วยการนำร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 3 ทีมร่วมแรงร่วมใจ และชุมชนกัลยาณมิตรเป็นการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทีมครู และทีมผู้บริหารมีแนวปฏิบัติร่วมกันยึดแนวทางจากค่านิยม ความสามารถ ความศรัทธา ความเชื่อ และประสบการณ์ ให้เป็นพลังในการทำงานร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ โดยเฉพาะक्रमุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเป็นหัวใจสำคัญ และมีความสัมพันธ์กันมากกับการสร้างสรรค์ร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) และงานวิจัยของวรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) กล่าวถึงยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้นในการพัฒนาผู้เรียนครูต้องทีมร่วมแรงร่วมใจรวมพลังกันในชุมชนกัลยาณมิตร เช่นเดียวกับของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561)

องค์ประกอบที่ 4 การแลกเปลี่ยน พัฒนา เรียนรู้ และการสร้างสรรค์ร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีแนวคิด และความสนใจในเรื่องเดียวกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และครูที่เป็นการบูรณาการกลยุทธ์ และบุคลากรพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผลลัพธ์ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของสยามล อินสะอาด, จิตติยา เนตรวงศ์ และศิวินิต อรรถวุฒิกุล (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ส่งผลให้ครูมีทักษะการใช้ ICT เพื่อการสอน เพิ่มความมั่นใจในการสอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ระดับโรงเรียน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบุคคล และ 4) งานทั่วไป โดยที่องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ งานบุคคลกับงานทั่วไป และแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ และทำหน้าที่วัดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หรือตัวแปรได้จริง ดังนี้ คือ

องค์ประกอบที่ 1 งานวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้นำทางวิชาการ ผู้วัดและประเมินผล ผู้ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการเรียนการสอน ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมาย ผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้ส่งเสริมทำวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี ผู้จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้ใช้หลักพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และผู้ใช้หลักการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของ Paul V. Bredeson (2000) ได้ศึกษาผู้บริหารมีโอกาสที่จะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ในฐานะผู้นำการเรียนการสอน อีกทั้งงานวิจัยของณัฐภา นรสูงเนิน สมศักดิ์ สิตากุลฤทธิ์ และสมาน นาวาสีห์ (2558) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 งานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานงบประมาณเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ระดมทรัพยากรและพัฒนาทรัพยากร ผู้อำนวยการความสะอาด ผู้มอบหมาย กำกับ ตรวจสอบ และติดตามงาน และผู้ใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของ Willis, Justin C. and Templeton, Nathan R (2017) ได้ตรวจสอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่านักวิจัยได้สรุปผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อกรอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 3 งานบุคคล เนื่องมาจากงานบุคคลมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารในการควบคุม ดูแล งานบุคคลซึ่งเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้สร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงาน ผู้ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู ผู้นำการปฏิบัติงาน และผู้กำหนดตารางการปฏิบัติงาน ผู้ใช้หลักการทำงานเป็นทีม ผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช ผู้คาดการณ์ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้บังคับบัญชา ผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย และผู้นำด้านนวัตกรรม ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของอำไพ นงค์ เยาว์, ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพ่วง (2560) เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2556) ศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง

องค์ประกอบที่ 4 งานทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะงานทั่วไปเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ผลิตผลงาน สร้างบรรยากาศ และสร้างวัฒนธรรมองค์กร ผู้จัดระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้สร้างและประสานความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ผู้จัดกิจกรรมประสานงาน สร้างความร่วมมือ ระดมสมองเพื่อการบริหาร ผู้จัดระบบบริหารคุณภาพ ผู้

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผู้จัดระบบบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน ผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน และผู้ใช้หลักการพลวัติการเปลี่ยนแปลงของผู้นำซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเช่นงานวิจัยของธำปณัฐ อุดมศรี (2558) ได้ชี้ให้เห็นว่าสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์คือ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน

2. การยืนยันรูปแบบสมการโครงสร้างแบบพหุระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งระดับครู และระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบระดับโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูข้ามระดับจากสหสัมพันธ์ภายในชั้นของรูปแบบโครงสร้างพหุระดับความแปรปรวนระหว่างกลุ่มมีค่อนข้างสูง หรือประมาณร้อยละ 30 ของความแปรปรวนทั้งหมด หรือในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน อันเนื่องจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกัน (สุขุม มูลเมือง และคณะ, 2561) โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์พหุระดับเพื่อประมาณค่าส่วนประกอบความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละตัวว่าความแปรปรวนในแต่ละระดับวิถีวิทยาที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการวิเคราะห์ส่วนประกอบความแปรปรวน การวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในแต่ละระดับ วิถีวิทยาที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอยแยกแต่ละระดับเป็นระดับกลุ่ม และระดับบุคคล และการวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในระดับหน่วยวัดที่เล็กที่สุด และศึกษาว่าอิทธิพลจากความแตกต่าง แต่ละระดับมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามอย่างไร ตามแนวคิดของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2535) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าตัวแปรต้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามการความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เนื่องโรงเรียน หรือสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ รูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์แบบพหุระดับเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามากที่สุด และสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาได้องค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย เพื่อการวิจัยต่อเนื่อง หรือพัฒนาให้สมบูรณ์ต่อไป สรุปได้ว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแต่ละแห่ง มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ในส่วนตัวแปรระดับครูที่มีอิทธิพลทางบวกต่อผลของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครู ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลพหุระดับที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครู และระดับโรงเรียน หรือสถานศึกษา ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(PLC) ของโรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าองค์ประกอบความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูที่บ่งชี้ ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนได้ดีที่สุด คือองค์ประกอบภาวะผู้นำร่วม และ สนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาครูด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครูทั้งระบบของกระทรวงศึกษาธิการ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรมีนโยบายเพื่อการพัฒนาครูด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เฉพาะกลุ่มตามความรู้ความสามารถ และความต้องการของครู
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการ และสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาครูด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรจัดโครงการเพื่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคล
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรจัดโครงการเพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ทั้งในระดับสถานศึกษา และระดับเครือข่าย พร้อมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล
3. ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการให้เชี่ยวชาญโดยอาศัยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อลดภาระการทำงานอย่างโดดเดี่ยวของครู

เอกสารอ้างอิง

- ฐาปณีย์ อุดมศรี. (2558). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. (ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนามง. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียน. (ดุสิตนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณัฐิกา นครสูงเนิน สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ และสมาน นาวาสีทธิ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 10(31), 7-18.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2535). *การวิเคราะห์ประมาณค่าส่วนประกอบความแปรปรวน (Analysis of Variance Component Estimation)*. *ข่าวการวิจัย*, 15(4), 9-14.
- บุญมี เลิศศึกษากุล, พิมพ์อร สดเอี่ยม และสุคนธ์ สุคนธ์รัตนสุข. (2557). เสนอรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(2), 30-39.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. (2555). การพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพในโรงเรียนมัธยม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 12(1), 163-175.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). วิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศึกษาศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 2774-2791.
- วาทัญญู ภูครองนา, วิชัย วงษ์ใหญ่, สรวงพงศ์ ขวนชม และศรุดา ชัยสุวรรณ. (2558). ตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 5(1), 39-49.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังทอง. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 25(1), 93-102.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกรินทร์ สังทอง และชวลิต เกิดทิพย์. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 12(1), 123-134.
- ศยามล อินสอาด, จิตติยา เนตรวงศ์, และศิวินิต อรรถวุฒิกุล. (2560). ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ไอซีทีของครูสังกัด สพฐ. *Veridan E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศึกษา และศิลปะ*, 10(2), 795-995.
- ศิวกร รัตติโชติ. (2561). *แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: วิจัยแบบผสมผสานวิธีการ*. (ดุสิตนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2560). *บทวิเคราะห์การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ประจำปี 2017 - 2018* โดย World Economic Forum: WEF. เข้าถึงได้จาก <http://sti.or.th>.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2556). *การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=aQzyUmQnnQ>.
- สุขุม มูลเมือง และคณะ. (2561). *เอกสารประกอบการสอนสถิติขั้นสูงเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และทางการศึกษา การวิเคราะห์พหุระดับ การประยุกต์ใช้โปรแกรม Mplus*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- สุขุม มูลเมือง. (2558). *โมเดลสมการโครงสร้าง: การประยุกต์ใช้โปรแกรม AMOS และ Mplus*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- อำไพ นงค์เยาว์, ชนม์ชกรณ วรอินทร์ และอนุชา กอนพวง. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 10(1), 132-143.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: Wiley.
- Bredeson, P. V. (2000). The School Principal's Role in Teacher Professional Development. *Journal of In-Service Education*, 26, 385-401.
- Diamantopoulos, A., & Siuaw, J. A. (2000). *Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated*. London: SAGE Publications, Inc.
- Horton, J. N., & Martin, B. N. (2009). *The role of district administration in the establishment of professional learning communities*. Columbia: University of Missouri-Columbia.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. (3rd Edition). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Willis, J. C., & Templeton, N. R. (2017). Investigating the establishment and sustainability of professional learning communities in rural east Texas: The principal's perspective. *Rural Educator*, 38(1), 30-37.

การบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังกัดวัตถุของเทศบาลเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

Management for selling products in public areas According to the
Sangahavatthu of Kamphaeng Phet municipality, Kamphaeng Phet
Province

มนูญ กันฟอง¹ สมคิด พุ่มทุเรียน² และพระครูนิวาสินขันธ์³

Manoon Kunfong, Somkid Phumturian and Phrakhrunivitsinlakhan

Received: November 11, 2020

Revised: January 14, 2021

Accepted: January 21, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.87

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังกัดวัตถุของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .958 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้สุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการสำรวจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 395 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 29,074 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการเลือกเฉพาะเจาะจงจำนวน 20 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังกัดวัตถุของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 1) การวางแผน ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ร่วมกันคิด วางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติ 2) การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการควรใช้กริยาและวาจาสุภาพสื่อสารแบบมีเหตุผล 3) การตรวจสอบ ควรมีแนวทางการทำงานในลักษณะประนีประนอมเป็นขั้นตอน คือ แนะนำตักเตือนด้วยวาจา ออกบันทึกเตือน และหากมีการกระทำผิดซ้ำ ก็จะมีการเปรียบเทียบปรับ และปรับเพิ่มขึ้นตามจำนวนการกระทำผิดซ้ำ 4) การปรับปรุงแก้ไข ควรส่งเสริมให้

¹ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร; Kamphaeng Phet municipality

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: manoon_2009@hotmail.com, Tel. 099-5502009

ความรู้ แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มกิจกรรม ศึกษางานต่างพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงาน และผู้ประกอบการได้พัฒนาความรู้

คำสำคัญ: การบริหาร, การจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ, หลักสังคหวัตถุ

Abstract

The objective of this research aimed to present the guidelines for selling products in public areas according to Sangahavatthu of Kamphaeng Phet Municipality, Kamphaeng Phet Province. This study was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. A questionnaire was distributed with a confidence value of .958 to a stratified randomized sample. The data were collected from a sample of the population aged 18 years and over living in Kamphaeng Phet Municipality. Kamphaeng Phet Province consisted of 395 people out of a total population of 29,074 people. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. Whereas, qualitative research used in-depth interviews with 20 key informants selected by purposive sampling and using descriptive content analysis techniques. The results of the research revealed that the guidelines for selling products in public areas according to the Sangahavatthu of Kamphaeng Phet Municipality, Kamphaeng Phet Province consisted of 1) on the side of planning, all sectors should participate in the meeting, jointly thinking, planning, setting visions, policies, objectives to propose guidelines; 2) on the side of operation, officers and operators should use polite manners and speech to communicate in a reasonable manner; 3) on the side of audit, there should be a compromise, step-by-step approach, i.e. verbal warning. issue a reminder and if there was a repeated offense, there would be a fine comparison and increased according to the number of repeated offenses; and 4) on the side of revision, there should be a promotion of knowledge, activity exchange among groups, study tour in different areas to develop the potential of officers for working and entrepreneurs to develop knowledge.

Keywords: Administration, Distribution of Products in Public Areas, Sangahavatthu

บทนำ

แนวทางการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาลและภารกิจขับเคลื่อนงานตามแผนที่นำทาง (Roadmap) ของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (2561) รวมถึงการ

บริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความปรองดอง ซึ่งแนวทางการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จะต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บัญชาการพื้นที่แทนรัฐบาล จะต้องบูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้ครบถ้วน เน้นการทำงานเชิงรุก เข้าถึงปัญหา รอบรู้ รับผิดชอบภารกิจทั้งในเชิง Agenda Function และ Area Based เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น และมวลชนในพื้นที่ โดยต้องมีการ ดำเนินการตรวจติดตามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ อย่างต่อเนื่อง

ในส่วนประเด็นเน้นย้ำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ตามข้อที่ 18 ดังนี้การจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะ ต้องจัดระเบียบผู้ค้าบนทางเท้าและริมชายหาด จะต้องศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่จำหน่ายอาหารบนทางเท้า ไปสู่ Street Food โดยบนทางเท้าต้องมีที่เดินของประชาชนผู้ว่าราชการทุกจังหวัด จะต้องขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดินตามโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินในทุกด้าน และร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจด้วยความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเกิดความผาสุกแก่ประชาชน

เทศบาลเมืองกำแพงเพชร เป็นศูนย์กลางของจังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ครอบคลุมเนื้อที่ 14.9 ตารางกิโลเมตร และยังครอบคลุมไปถึงทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมอีกด้วย เช่น เป็นที่ตั้งของบริษัท ห้างร้าน ตลาดและธุรกิจต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมไปถึงสถาบันทางการเงิน และทางด้านการศึกษา โดยมีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาอาชีวศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยที่ทุกระดับล้วนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จึงเป็นศูนย์รวมของประชาชนจากอำเภอต่าง ๆ มาอาศัยอยู่เพื่อความต้องการที่จะมีชีวิตที่มีคุณภาพและดีขึ้นกว่าเดิม

กลุ่มประชาชนส่วนหนึ่ง โยกย้ายอพยพมาจากต่างอำเภอที่มีความต้องการเข้ามาขายแรงงานให้ภาคการผลิต และบริการ โดยเฉพาะในพื้นที่ย่านเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ และมีประชาชนผู้มีรายได้น้อยบางส่วนก็ได้หันมาประกอบอาชีพจำหน่ายสินค้าหาบเร่แผงลอยบนถนนและทางเดินเท้า รวมถึงในพื้นที่สาธารณะทั่วไป เพราะว่าการค้าขายดังกล่าวใช้เงินลงทุนน้อย เสียภาษีให้รัฐไม่แพงมาก บางรายก็ลักลอบจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่เสียภาษีให้รัฐ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยมีจำนวนผู้ค้าและผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงยิ่งทำให้เป็นที่นิยมและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันคือรูปแบบการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่นิยมซื้อสินค้าอาหารที่มีความหลากหลาย สะดวกและราคาถูกเนื่องมาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการมีหาบเร่แผงลอย คือ ปัญหาการปฏิบัติผิดกฎหมายและเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติผิดกฎหมายเช่นการที่ผู้ประกอบการบางรายสามารถเข้าถึงพื้นที่ประกอบการค้าในพื้นที่ที่ไม่ใช่จุดผ่อนผันมีการประกอบกิจกรรมการค้าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และประกาศเทศบาลเมืองกำแพงเพชรเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์

การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2559 เป็นการกระทำอันละเมิดสิทธิประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมมีการเข้าครอบครองพื้นที่บนทางเดินเท้าและถนนสาธารณะเพื่อประกอบกิจกรรมการค้าของตนซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีทำให้ร้านค้าต่าง ๆริมทางเดินเท้าที่ประกอบกิจการอย่างถูกกฎหมายพยายามวางสินค้าของตนบนทางเดินเท้าบ้างเพื่อเสนอขายสินค้าและกีดกันคู่แข่งที่เป็นหาบเร่แผงลอยด้วยกันนอกจากนั้นยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนด ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบทั้งด้านทัศนียภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและอื่น ๆ โดยเฉพาะหาบเร่แผงลอยประเภทจำหน่ายอาหารปรุงสุกส่วนใหญ่จะไม่คำนึงถึงสุขอนามัยหรือความสะอาด และไม่ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของอาหารทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียนจากประชาชนผู้บริโภคและผู้ที่ได้รับผลกระทบบ่อยครั้ง การค้าประเภทหาบเร่แผงลอยบนทางเดินเท้าในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชรจังหวัดกำแพงเพชรยังคงประสบปัญหาที่ยากต่อการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกทำให้สังคมทั่วไปมองเจ้าหน้าที่ที่ไปดำเนินการเข้มงวดกวดขัน หรือการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มักจะถูกมองไปในแง่ของรังแกผู้ที่มีฐานะเสียเปรียบทางสังคมหรือมีฐานะยากจนหรือถูกมองว่าเป็นผู้แล้งน้ำใจ รังแกประชาชนผู้ทำมาหากินสุจริต ครั้นจะไม่ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังก็มักจะถูกมองว่าปล่อยปละละเลย (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2536) ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชรที่มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่โดยทำการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันและทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปในปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นรวมถึงความคิดเห็นต่าง ๆ จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้กับการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยการนำหลักทฤษฎีด้านการบริหาร PDCA เป็นแนวคิดหนึ่งที่ไม่ใช่ให้ความสำคัญเพียงแค่การวางแผนเท่านั้น แต่แนวคิดนี้เน้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิด PDCA ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Walter Shewhart ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม และต่อมาวงจร PDCA ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มากขึ้น เมื่อ W.Edwards Deming ได้นำมาเผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการ วงจรนี้จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า “Deming Cycle” วงจร PDCA หรือ Deming Cycle โดยเฉพาะในแวดวงของการทำงาน มักจะมีการนำ เข้ามาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดประยุกต์ใช้ทั้งการทำงานประจำ เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการทำงานโดยพนักงานเอง แนวคิดในการใช้วงจร PDCA นั้นสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรมของการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานให้มีรูปแบบการจัดการที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และสามารถดำเนินการได้จริง เป็นประโยชน์ในการ

นำมาปรับปรุงใช้และพัฒนาทิศทางการบริหารจัดการการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชรและพื้นที่อื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ ของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .958 ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Lee Joseph Cronbach, 1990) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้สุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 395 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 29,074 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ สังคหวัตถุ ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51) และตัวแปรตาม คือ หลักบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการปฏิบัติงาน (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) (Edwards Deming, 1986) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะทั้งในจุดกำหนดเป็นพื้นที่ผ่อนผัน และไม่ได้กำหนดเป็นพื้นที่ผ่อนผันและผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าที่ถูกระเบียบและผิดระเบียบจำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้ซื้อและประชาชนในเขตที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มนักวิชาการผู้ที่มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการและด้านสังคม จำนวน 5 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.48) ด้านการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.53) และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้าน

การตรวจสอบ ($\bar{X}$ = 3.47, S.D. = 0.62) ต่อมาเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรตามหลักสังคหวัตถุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทาน (การเอื้อเพื่อการให้บริการ) ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านสมานัตตตา (การประพฤติเสมอดันเสมอปลาย) ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.50) ด้านปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.45) และด้านอัตถจริยา (การประพฤติในสิ่งที่ประโยชน์) มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.49) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุกับการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันเชิงบวก หรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (r = 0. 0.553**) ต่อมาผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มาสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังคหวัตถุของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า

1) ด้านการวางแผน เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ควรมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประจำปี ด้านการวางแผนการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยทุกคนร่วมกันคิด กำหนดเป้าหมาย ร่วมกันสร้างแผน รวมถึงการมองถึงวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และกำหนดแผนงานเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพการจัดตั้งวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงาน แผนการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

2) ด้านการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่เทศกิจควรมีหลักการพูดจาไพเราะ พูดจาสุภาพ ในการปฏิบัติงานที่ดี ควรสร้างมิตรไมตรีตั้งแต่แรกพบ เจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการ ควรสนทนากันแบบมีเหตุผล กริยาและวาจาสุภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการบริการที่ดี รวดเร็ว และการปฏิบัติงานควรสร้างภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะเพื่อเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะสามารถทำให้กระบวนการการทำงานง่ายขึ้น ได้รับความร่วมมือที่ดีจากประชาชน

3) ด้านการตรวจสอบ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ควรกระตุ้นสังคมให้ทุกคนมีส่วนร่วมรักบ้านเกิด ภาครัฐสร้างกลุ่มเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ มีช่องทางช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำเสนอหรือรายงานจุดที่สร้างความสกปรกให้กับพื้นที่สาธารณะ เจ้าหน้าที่เทศกิจควรช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น นึกถึงความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนด้วยความจริงใจ ตามความรู้ความสามารถของตนอย่างเหมาะสม ไม่ว่างงานในหน้าที่หรือนอกเหนือจากงานในหน้าที่ เพื่อให้

ประชาชนได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ต้องเป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เสมอต้นเสมอปลาย ไม่มีใจเอนเอียง การตรวจสอบ ควรมีแนวทางการทำงานในลักษณะประนีประนอม มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ แนะนำตักเตือนด้วยวาจา ออกบันทึกเตือน และดำเนินการเปรียบเทียบปรับ และค่อยเพิ่มขึ้นตามการกระทำผิดซ้ำ

4) ด้านการปรับปรุงแก้ไข เจ้าหน้าที่เทศกิจต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อคนใดคนหนึ่ง เทศบาลเมืองกำแพงเพชรควรส่งเสริมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มกิจกรรม ศึกษาดูงานต่างพื้นที่เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ได้เปิดโลกทัศน์ พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หากจุดอ่อนผัน ให้เร่งรีบ สอบถามความต้องการ และแนะแนวทางในจุดที่สามารถขายได้ ควรแบ่งสัดส่วนใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ให้ผู้ประกอบการสามารถค้าขายได้อย่างถูกต้องสุจริต ผู้สัญจรไปมาสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกสบาย ปลอดภัย ไม่มีสิ่งกีดขวางการจราจร และรวมถึงผู้อยู่อาศัยบริเวณนั้น ๆ และการอนุญาต อนุมัติ ควรดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่สาธารณะ ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย จัดกิจกรรมถนนคนเดิน เพื่อส่งเสริมให้รถเริ่มพื้นที่ขาย เสริมสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการรักและห่วงใยในพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันเกิดพื้นที่เศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังเกตวัตถุ ของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ควรดำเนินการดังนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan) จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการวางแผนด้านการจัดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดให้มี ตลาด ตลาดนัด จุดผ่อนผันการจำหน่ายสินค้า รองลงมาคือ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการวางแผนด้านการจัดระเบียบชุมชนและการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่สาธารณะ เช่น งานเทศกิจ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการวางแผนด้านงานส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการวางแผนด้านการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.95) และอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร มีการวางแผนด้านการรักษาความสะอาดในพื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.73) การวางแผนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยทุกคนร่วมกันคิด กำหนดเป้าหมาย ร่วมกันสร้างแผน รวมถึงการมองถึงวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และกำหนด แผนงานเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ การจัดตั้งวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงาน แผนการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงภา เพชรแท้ (2554) ได้ศึกษาวิจัย “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทับซุง ตำบลห้วยเหนียว อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า ด้านการกำหนด

เป้าหมาย และวางแผนการทำงานในเชิงปริมาณมีประสิทธิภาพเป็นอันดับที่ 1 และในเชิงคุณภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่ามีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงานจริงในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งอาจหมายความว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ทับซุงมีการจัดการกับการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนการทำงาน เพื่อลดความซับซ้อนในขั้นตอน การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการปฏิบัติงาน (Do) จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.65$, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการออกดูแลพื้นที่สาธารณะ เช่น ตลาด ตลาดนัด จุดผ่อนผันการจำหน่ายสินค้า ($\bar{X}= 3.74$, S.D.= 0.75) รองลงมาคือเทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}= 3.71$, S.D.= 0.85) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการรักษาความสะอาดในพื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}= 3.71$, S.D.= 0.84) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชน ($\bar{X}= 3.64$, S.D.= 0.70) และอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ($\bar{X}= 3.44$, S.D.= 1.07) การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่เทศกิจควรพูดจาไพเราะ ในการปฏิบัติงานที่ดี สร้างมิตรไมตรี ตั้งแต่แรกพบ การพูดจาสุภาพอ่อนหวาน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะสามารถทำให้กระบวนการทำงานง่ายขึ้น และชาวบ้านให้ความร่วมมือ ควรมีโครงการถนนคนเดิน มีการจัดภาคีเครือข่าย เพื่อให้หลาย ๆ กลุ่มเข้ามาขับเคลื่อนการทำงานให้ทุกอย่างประสบผลสำเร็จ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ แสนคำลือ (2554) ได้ศึกษาวิจัย “การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า การให้บริการนั้น ผู้ให้บริการต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการ โดยการใช้วาจาที่ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน พูดด้วยความจริงใจ หลีกเลี่ยงถ้อยคำที่นำไปสู่การทะเลาะวิวาท หลีกเลี่ยงวาจาถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริการ ที่ต้องมีในเบื้องต้นเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนสร้างความประทับใจและพึงพอใจในการรับบริการต่อไป

3. ด้านการตรวจสอบ (Check) จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.47$, S.D.= 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ที่ละเมิดเทศบัญญัติหรือกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}= 3.62$, S.D.= 0.84) รองลงมาคือ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการออกตรวจสอบใบอนุญาตการประกอบการการจำหน่ายสินค้า ($\bar{X}= 3.54$, S.D.= 0.88) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการออกตรวจการตั้งวางจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}= 3.45$, S.D.= 1.08) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการออกตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน ($\bar{X}= 3.37$, S.D.= 0.95) และอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการตรวจสอบความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่สาธารณะ ($\bar{X}= 3.36$, S.D.= 0.85) ดังนั้น แนวทางการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมือง

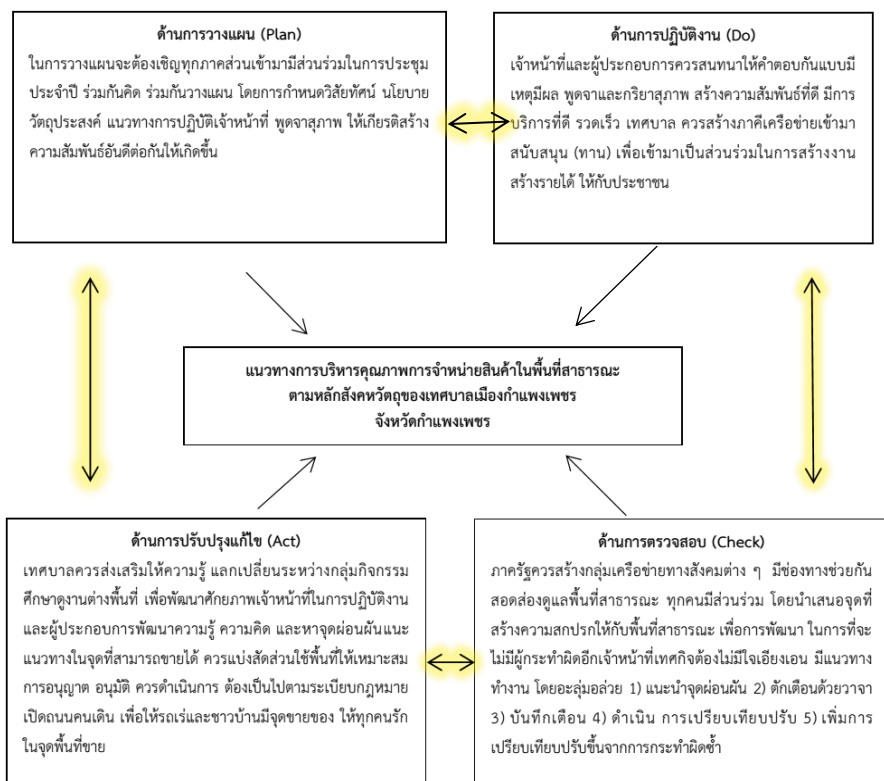
กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ด้านการตรวจสอบ (Check) การประพาดดินให้เป็นประโยชน์ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร ควรกระตุ้นสังคม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมรักบ้านเกิด ภาครัฐสร้างกลุ่มเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ มีช่องทางช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำเสนอหรือรายงาน จุดที่สร้างความสกปรกให้กับพื้นที่สาธารณะ เจ้าหน้าที่เทศกิจควรช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น นึกถึงความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนด้วยความจริงใจ ตามความรู้ ความสามารถของตนอย่างเหมาะสม ไม่ว่างงานในหน้าที่หรือนอกเหนือจากงานในหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ต้องเป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เสมอต้นเสมอปลาย ไม่มีใจเอินเอียง การตรวจสอบ ควรมีแนวทางการทำงานในลักษณะประนีประนอม มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ แนะนำ ตักเตือนด้วยวาจา บันทึกเตือน และดำเนินการเปรียบเทียบปรับ โดยเพิ่มขึ้นตามการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรรา แสงผาบ (2557) ได้ศึกษาวิจัย “การให้บริการตามหลักสังคหัตถธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า ด้านสมานัตตตานี้เป็นหลักแห่งความเสมอภาค ซึ่งการให้บริการจำเป็นต้องมีความเสมอภาคในการให้บริการ ให้บริการด้วยความเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติเฉพาะใครเป็นพิเศษ ความเท่าเทียมทางสิทธิในการรับบริการมีเสมอเหมือนเท่ากันทุกคน การให้บริการตามหลักสมานัตตตานี้เป็นความสำคัญในการให้บริการที่สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนมากที่สุด เพราะประชาชนจะไว้วางใจได้ว่าจะได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน

4. ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการแนะนำ ตักเตือนและบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิด ตามขั้นตอนระเบียบกฎหมาย หรือเทศบัญญัติ ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดวางจำหน่ายสินค้าอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.77) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการสำรวจความพึงพอใจในการจัดการพื้นที่สาธารณะ เพื่อการพัฒนาอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.75) เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการปรับปรุงแก้ไขด้านการจัดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงตลาด ตลาดนัด จุดผ่อนผันการจำหน่ายสินค้า ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.87) และอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชรมีการจัดประชาคมเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่จำหน่ายสินค้าให้กับประชาชน ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.88) เทศบาลเมืองกำแพงเพชร ควรส่งเสริมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มกิจกรรม ศึกษาดูงานต่างพื้นที่ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ได้เปิดโลกทัศน์ และเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หาจุดอ่อนผัน ให้รู้เร่ สอบถามความต้องการ และแนะแนวทางในจุดที่สามารถขายได้ ควรแบ่งสัดส่วนใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ให้ผู้ประกอบการสามารถค้าขายได้อย่างถูกสุขลักษณะ ผู้สัญจรไปมาสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกสบาย ปลอดภัย ไม่มีสิ่งกีดขวางการจราจร และรวมถึงผู้อยู่อาศัยบริเวณนั้น ๆ และการอนุญาต อนุมัติ ควรดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่สาธารณะ

ต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย การดำเนินการจัดระเบียบในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง นอกจากการเน้นมิติด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยแล้ว ควรพิจารณามิติด้านเศรษฐกิจที่อาจได้รับผลกระทบจากการจัดระเบียบ ฯ และเปิดโครงการถนนคนเดิน เพื่อให้ประชาชนเกิดรายได้ และมีจุดขายชัดเจน ให้ผู้ประกอบการรักในจุดพื้นที่ขาย เกิดพื้นที่เศรษฐกิจในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา แสงผาบ (2557) ได้ศึกษาวิจัย “การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า การให้บริการแก่ประชาชนด้วยการทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง อุทิศเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ตลอดถึงการชี้แจงสิ่งต่าง ๆ ที่ประชาชนสงสัยเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการในด้านเอกสาร ซึ่งมีความยุ่งยากเพราะต้องใช้เอกสารเป็นจำนวนมาก การให้คำแนะนำแก่ประชาชนจึงถือเป็นการให้ทานด้วยอย่างหนึ่ง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังคหวัตถุของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร” ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ
2. เทศบาลเมืองกำแพงเพชรควรกำหนดยุทธศาสตร์ หรือออกเทศบัญญัติในการพัฒนาการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ต้องกำหนดแผนพัฒนาเทศบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ ของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
2. เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ต้องประสานกับกลุ่มภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการบริหารการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่สาธารณะของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
3. เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่สาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ แสนคำลือ. (2557). *การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิตรา แสงผาบ. (2557). *การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดวงนภา เพชรแท้. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทึบชุดตำบลห้วยเหนียว อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ). คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประยุทธ์ จันทโรชา. (2561). *แนวทางการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาลและภารกิจขับเคลื่อนงานตามแผนที่นำทาง (Roadmap) ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikiquote.org/w/index.php>
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed). New York: Harper & Row.

Deming, W. Edwards. (1986). *Out of the Crisis*. USA: The Massachusetts Institute of Technology.

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการ
เดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษาการเดินทาง
พัทยา - เกาะล้าน

The Relationship between Attitudes and Behavior toward the Safety
Measures for Water Tourism of Ship's Staff: Case Study
Maritime Route Pattaya-Koh Lan

ปัทมารีย์ สีสะอาด¹

Pantaree Seesa-ard

Received: July 22, 2020

Revised: January 10, 2021

Accepted: January 24, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.88

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยทางน้ำ 2) ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยทางน้ำ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยทางน้ำ กลุ่มตัวอย่างคือประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นพนักงานประจำเรือเส้นทางพัทยา-เกาะล้าน จำนวน 150 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ LSD และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรกับทัศนคติและพฤติกรรม พบว่า เพศ อายุแตกต่างกันส่งผลกับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันส่งผลกับพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ และ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ

¹ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; Royal Police Cadet Academy

Corresponding Author, email: pantaree.seesaard@gmail.com, Tel. 082-4416441

และพฤติกรรม พบว่า ทักษะด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ต่อมามาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำ

คำสำคัญ: ความปลอดภัย, พนักงานประจำเรือ, เรือข้ามฟาก, เกาะลัน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the attitude and behavioral level towards water safety measures; 2) to compare the differences between population characteristics and attitudes and behaviors towards water safety measures; and 3) to study the relationship between attitudes and behaviors towards water safety measures. The sample consisted of a total population of 150 crews on the Pattaya-Koh Larn route using questionnaires to collect data. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test, ANOVA, LSD Test and Pearson correlation coefficient analysis. The results of the research revealed 1) the level of attitude and behavior level towards safety measures in water travel, overall, were at the highest level; 2) comparison of differences between population characteristics and attitudes and behaviors found that sex and age were different. This affected the attitude of safety in using harbors. Different work experience affected behavior in compliance with qualifications of ship operators and entrepreneurs; and 3) an analysis of the relationship between attitude and behavior found that safety attitudes of passenger ships had no behavioral relationship to safety measures in water tourism.

Keywords: Safety, Crew, Ferry, Koh Larn

บทนำ

การคมนาคมทางน้ำเป็นรูปแบบการเดินทางที่มีมาตั้งแต่อดีตเพื่อใช้เดินทางไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ตามลำน้ำและเดินทางออกสู่ทะเลเพื่อติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ สืบเนื่องมาจนปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำยังเป็นที่นิยมอย่างมาก เนื่องจากบางเส้นทางเป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อการเดินทางจากพื้นที่ชายฝั่งสู่เกาะกลางน้ำหรือเกาะกลางทะเล โดยใช้เรือเป็นพาหนะซึ่งมีหลากหลายประเภทและขนาดของลำเรือที่แตกต่างกัน เพื่อจุดประสงค์ในการเดินทางต่าง ๆ เช่น การเดินทางเพื่อใช้ชีวิตประจำวัน การเดินทางเพื่อธุรกิจ การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้าหรือสัมภาระ (สุพิชชา ณ ป้อมเพ็ชร, 2553) อุบัติเหตุเรือโดยสารในประเทศไทยมีความสูญเสียไม่รุนแรงแต่ส่งผลกระทบในด้านความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.

2563 เรือเฟอร์รี่ล่มกลางทะเลเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี บนเรือบรรทุกรถสิบล้อพ่วง 3 คัน รถกระบะ 1 คัน และลูกเรือจำนวน 15 คน จากท่าเกาะสมุยไปท่าดอนสัก แต่ประสบเหตุคลื่นลมแรง จนเป็นเหตุให้เรือล่ม สามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ 10 คน เสียชีวิต 5 คน (คมชัดลึก, 2563) และเหตุการณ์เรือโดยสาร 2 ชั้น ชนตอม่อ ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2559 จ.พระนครศรีอยุธยา คนขับเรือให้การว่าเมื่อแล่นเรือมาถึงบริเวณจุดเกิดเหตุซึ่งเป็นช่วงโค้ง กระแสน้ำไหลแรงและมีเรือบรรทุกแล่นสวนทางมาในร่องน้ำเดียวกันจึงพยายามหักหลบ ทำให้บังคับเรือไม่ได้ เสียหลักพุ่งชนแพท่าน้ำ และเมื่อตรวจสอบท่าเรือที่ชนพบว่ามีความสูงยื่นออกมา 5 เมตร เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 28 คน บาดเจ็บ 51 คน ในกรณีนี้เรือลำดังกล่าวรับจำนวนผู้โดยสารได้ 50 คน ใบประกาศนียบัตรผู้ทำการในเรือของคนขับเรือหมดอายุตั้งแต่ปี 2558 และเรือจะหมดอายุในวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2560 อีกทั้งเสื้อชูชีพในเรือมีไม่เพียงพอกับผู้โดยสาร ซึ่งพบว่าก่อนเกิดเหตุมีผู้โดยสารในเรือไม่ต่ำกว่า 120 คน (Sanook, 2559)

เกาะลัน ใช้เวลาเดินทางจากกรุงเทพฯประมาณ 2 ชั่วโมง เป็นเกาะในอ่าวไทย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี การเดินทางไปเกาะลันสามารถเดินทางได้ทางเดียว คือ การคมนาคมทางน้ำโดยใช้เรือเป็นพาหนะ ใช้เวลาเดินทางข้ามฝั่งประมาณ 45 นาที (สำนักงานเมืองพัทยาสาขาเกาะลัน, 2560) ตัวอย่างอุบัติเหตุของเรือโดยสารเส้นทางพัทยา – เกาะลัน ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรฐานความปลอดภัยที่ไม่เพียงพอ เช่น เหตุการณ์วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 เรือนำเที่ยวแบบ 2 ชั้นอับปางขณะเดินทางจากเกาะลันมุ่งหน้าเข้าท่าเทียบเรือแหลมบาลีฮาย โดยก่อนออกเรือนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติแย่งกันขึ้นเรือและสวมเสื้อชูชีพตามคำแนะนำของคนขับเรือแต่เสื้อชูชีพมีไม่เพียงพอกับผู้โดยสาร หลังเรือออกจากท่าได้ไม่นานถูกคลื่นซัดโถมเข้าด้านซ้ายของลำเรือหลายครั้งทำให้เรือโยกไปมาก่อนที่ท้ายเรือจะค่อย ๆ จมลง เรือลำนี้บรรทุกผู้โดยสารได้ 150 คน แต่ช่วงเกิดเหตุบรรทุกผู้โดยสาร 230 คน สามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ 209 คน สาเหตุของอุบัติเหตุขึ้นเกิดจากเครื่องยนต์ขัดข้อง ทำให้ผู้โดยสารที่อยู่ชั้นแรกแตกตื่นวิ่งกรูขึ้นไปชั้นสองจนตัวเรือพลิกและจมลงในที่สุด (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) บนเรือโดยสารนั้นมีพนักงานประจำเรือที่ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ เช่น กัปตันเรือ กลาสีเรือ ช่างเครื่อง ลูกเรือ เป็นต้น จุดประสงค์เพื่อนำเรือไปถึงจุดหมายด้วยความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทุกตำแหน่งบนเรือนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการช่วยลดระดับความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุ โดยการป้องกันและเฝ้าระวัง ซึ่งสามารถลดการสูญเสียหรือบรรเทาความสูญเสียจากอุบัติเหตุให้ลดลงได้ และสามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุได้ทันถ่วงที เนื่องจากเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์อุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น (ธัญญาภัทร์ ศรสุวรรณศิริ และประภาพร ประเทศ, 2559)

เนื่องจากการเดินเรือเส้นทางพัทยา – เกาะลันมีความเกี่ยวเนื่องกับการทำงานของกรมเจ้าท่าซึ่งปฏิบัติงานบริเวณชายฝั่งหรือท่าเทียบเรือ แต่ขณะล่องลำหรือเดินทางอยู่ในทะเลถือเป็นความรับผิดชอบของบริษัทเดินเรือและพนักงานประจำเรือ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงอยากศึกษาเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษาการเดินเรือเส้นทางพัทยา-เกาะลัน เพื่อให้บริษัทเดินเรือ ผู้รับสัมปทานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นำข้อมูลที่ได้ไปใช้อ้างอิงในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานประจำเรือ เพื่อให้พนักงานที่มีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะล้าน อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวที่กำลังตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะล้านและประเทศไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ
2. ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษา การเดินเรือเส้นทางพัทยา - เกาะล้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษา การเดินเรือเส้นทางพัทยา-เกาะล้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการวิจัย ขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานบนเรือโดยสาร การเดินเรือเส้นทางพัทยา-เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี จำนวน 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.87 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก คุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.09 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานประจำเรือ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา หน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน และรายได้

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ด้านคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ ด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร ด้านการประชาสัมพันธ์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ด้านการตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ ด้านการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้โดยสาร ด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์

การเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลที่ทำเรือแหลมบาลีฮาย เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของเรือทุกลำและพนักงานประจำเรือทุกคน โดยเก็บข้อมูลทุกคนที่ทำงานประจำเรือแต่ละลำในขณะที่เรือเวลาออกเรือบริเวณท่าเรือ อุปสรรคของการเก็บข้อมูล คือการอ่านหนังสือไม่ออกของพนักงานและการไม่ค่อยให้ความร่วมมือของพนักงาน เนื่องจากרבเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference Test) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ โดยการแปลงผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า พนักงานประจำเรือจำนวน 150 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 73 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 50 การศึกษาระดับมัธยมปลาย หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 47 ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งลูกเรือ คิดเป็นร้อยละ 47 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 77 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 43

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า ทัศนคติด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ด้านคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ ด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร และด้านการประชาสัมพันธ์ มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษา การเดินเรือเส้นทางพัทยา-เกาะล้าน พบว่า พฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ด้านการตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ ด้านการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้โดยสาร และด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีเพศแตกต่างกันส่งผลกับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสารและด้านการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และกลุ่มประชากรที่มีอายุแตกต่างกันส่งผลกับทัศนคติด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสารและด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า กลุ่มประชากรที่มีเพศแตกต่างกันส่งผลกับพฤติกรรมด้านการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้โดยสารและด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กลุ่มประชากรที่หน้าที่ปฏิบัติงานแตกต่างกันส่งผลกับพฤติกรรมด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และกลุ่มประชากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันส่งผลกับพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า 1) ทศนคติด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ทั้ง 5 ด้าน 2) ทศนคติด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสารโดยสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร และด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05 3) ทศนคติด้านคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัย ด้านการตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร และด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05 4) ทศนคติด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร มีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.01 5) ทศนคติด้านการประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับมัธยมปลาย หรือ ปวช. ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งลูกเรือ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-2 ปี เนื่องจากพนักงานส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ พักอาศัยอยู่ในพื้นที่และมีการเปลี่ยนงานบ่อย จึงทำให้มีกลุ่มนี้ทำงานนี้เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุราช วิมล (2555) ได้ศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุทางน้ำของคนประจำเรือโดยสาร อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุต่ำกว่า 30 ปี การศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า 1) ทศนคติด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเชื่อว่าการตรวจความพร้อมของอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำเรือให้มีสภาพ และจำนวนครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

ช่วยลดอัตราการสูญเสียได้ 2) ทักษะด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ชื่อ คือ การตรวจสอบสภาพความมั่นคง แข็งแรงของท่าเทียบเรือและโป๊ะเทียบเรือ สามารถรักษามาตรฐานความปลอดภัยได้ และการควบคุมจำนวนผู้โดยสารที่ลงเรือโดยสารและโป๊ะเทียบเรือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเฝ้าระวังการเกิดอุบัติเหตุ 3) ทักษะด้านคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเชื่อว่าการตรวจตรา ตรวจสอบอุปกรณ์จอดเรือ (สมอเรือ เชือกผูกเรือ) เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง 4) ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านคิดว่าการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิต เป็นสิ่งที่ผู้โดยสารควรปฏิบัติตามและให้ความสำคัญ 5) ทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและคลื่นลมอย่างฉับพลันเป็นภาวะเสี่ยงอันตรายจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้โดยสารทราบโดยทันที ไม่มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยใด เนื่องจากการศึกษาวิจัยที่ทำการศึกษามาก่อนมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องพฤติกรรม อีกทั้งผลการศึกษาเกี่ยวกับพนักงานประจำเรือหรือการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำเรือมีไม่มากนัก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า 1) พฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยของตัวเรือโดยสาร รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านตรวจนับและตรวจความพร้อมของอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำเรือ ให้มีสภาพและจำนวนครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุราช วิมล (2555) ได้ศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุทางน้ำของคนประจำเรือโดยสาร อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า คนประจำเรือมีส่วนร่วมในการตรวจความพร้อมของอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำเรือให้มีสภาพและจำนวนครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด 2) พฤติกรรมด้านการตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อท่านพบว่าจำนวนผู้โดยสารลงเรือโดยสารและโป๊ะเทียบเรือเกินอัตราที่กำหนด ท่านรีบหักท้วงทันที และคนประจำเรือมีส่วนร่วมในการควบคุมจำนวนคนโดยสารที่ลงเรือโดยสาร 3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามคุณสมบัติของผู้ทำการในเรือและผู้ประกอบการ รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านตรวจนับและจดบันทึกจำนวนผู้โดยสารที่ลงเรือโดยสารทุกครั้งก่อนออกเดินทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์รัตน์ วุฒิสินธุ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัย “ความคิดเห็นของผู้โดยสารต่อความปลอดภัยในการโดยสารทางเรือระหว่างท่าเรือศรีราชาและเกาะสีชัง” พบว่า เจ้าหน้าที่เดินตรวจสอบเรือไม่ให้บรรทุกผู้โดยสารเกินตามที่กรมเจ้าท่ากำหนด 4) พฤติกรรมด้านการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้โดยสาร รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านยินยอมคุมการขึ้น-ลงเรือโดยสารของผู้โดยสาร เพื่อเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเพื่อดูแลความปลอดภัยของผู้โดยสารทั้งขณะขึ้นลงเรือและขณะใช้เรือโดยสาร 5) พฤติกรรมด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านแจ้งผู้โดยสารทราบในทันทีเมื่อมีสถานการณ์ผิดปกติหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเรือโดยสารขณะเดินทางทางน้ำ ไม่มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยใด ๆ เนื่องจาก

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ของการวิจัยที่ผ่านมาเน้นศึกษาในเรื่องการแจ้งเตือนเรื่องสภาพอากาศเป็นหลัก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ พบว่า ความเห็นสูงสุดในด้านทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานประจำเรือในเรื่องความปลอดภัย คือ 1) การแจ้งให้ผู้โดยสารทราบโดยทันทีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและคลื่นลมอย่างฉับพลัน และ 2) การยื่นคอยกำกับดูแลขณะผู้โดยสารขึ้น-ลงเรือโดยสาร เพื่อเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปพัฒนารูปแบบการป้องกันหรือการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางน้ำหรือการขนส่งทางน้ำได้โดยบริษัทเดินเรือ ผู้รับสัมปทานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปใช้อ้างอิงในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานประจำเรือ เพื่อให้พนักงานท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะล้าน อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวที่กำลังตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะล้านและประเทศไทยในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บริษัทเดินเรือ ผู้รับสัมปทานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการฝึกอบรม แนะนำฝึกซ้อม และเพิ่มความเข้มงวดแก่พนักงานประจำเรืออยู่เสมอ รวมทั้งมีแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานประจำเรือ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยไปใช้ประโยชน์

การวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า พนักงานประจำเรือการเดินทางท่องเที่ยว-เกาะล้านนั้นมีทัศนคติและพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของกรมเจ้าท่าปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองการทำงานซึ่งกันและกัน ช่วยเพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติงานและมีการส่งรายงานสถานการณ์รายวันรวมถึงจำนวนผู้โดยสารที่โดยสารเรือแต่ละลำให้กับสำนักงานนายกเมืองพัทยา แต่ถึงอย่างไรยังมิตทัศนคติและพฤติกรรมบางด้านที่ควรปลูกฝังจิตสำนึกและเพิ่มการกวดขันแก่พนักงานประจำเรือเพื่อความตระหนักถึงความปลอดภัยและให้ความสำคัญกับการป้องกันอุบัติเหตุมากยิ่งขึ้น เช่น การดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้โดยสาร การขอความร่วมมือจากผู้โดยสารในการสอดส่องวัตถุต้องสงสัยรวมทั้งสภาพผิดปกติของเรือโดยสารและโป๊ะเทียบเรือ การตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ขอความช่วยเหลือประจำเรือ การตรวจสอบการจัดวางอุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำท่าเรือ การเข้าร่วมการฝึกช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ และการตักเตือนผู้โดยสาร เมื่อพบเห็นการปฏิบัติที่ไม่ปลอดภัยหรือเสี่ยงอันตรายขณะโดยสารเรือ

เอกสารอ้างอิง

- คมชัดลึก. (2563). เหตุเรือล่มสมุย. เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/news/regional/438951>
- ทิพย์รัตน์ วุฒิสินธุ์. (2560). ความคิดเห็นของผู้โดยสารต่อความปลอดภัยในการโดยสารทางเรือระหว่างท่าเรือศรีราชาและเกาะสีชัง. (งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). ย้อนนาทีระทึก-เรือล่ม 6 ศพ “พัทยา”. เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/380452>
- ธัญญาภัทร์ ศรสวรรณศิริ และประภาพร ประเทศ. (2559). ความปลอดภัยบนเรือ. เข้าถึงได้จาก: <https://sites.google.com/site/khwampxnim/about-the-location>
- สำนักงานเมืองพัทยาสาขากะลั่น. (2556). เกาะลั่นและการบริหารสำนักเมืองพัทยาสาขากะลั่น. เข้าถึงได้จาก: <http://info.pattaya.go.th/DocLib7/เกาะลั่นและการบริหารสำนักเมืองพัทยาสาขากะลั่น.aspx>
- สุพิชชา ณ ป้อมเพ็ชร. (2553). สวัสดิภาพในการจราจรทางน้ำ. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ipesp.ac.th/learning/supitcha/html/E4-3.html>
- อนุราช วัฒน. (2555). การมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุทางน้ำของคนประจำเรือโดยสาร อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Sanook. (2559). เรือล่ม หน้าวัดสนามไชย. เข้าถึงได้จาก: <https://www.sanook.com/news/2070570/>

รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

The Excellence Model of The Academic Administration of School
Administrators Under the Secondary Educational Service Area

ชุตินา จันทร์ประเสริฐ¹ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา² และสุขุม มูลเมือง³

Chutima Junparsart, Kamolmal Chaisirithanya and Sukhum Moonmuang

Received: November 3, 2020

Revised: January 19, 2021

Accepted: January 22, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.89

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 345 โรงเรียน โดยวิธีการเปิดตาราง Taro Yamane จากประชากร จำนวน 2,400 โรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยมีทั้งหมด 7 ด้าน แต่ละด้านมีข้อคำถามหรือตัวชี้วัดทั้งหมด 17 ข้อ รวมเป็น 119 ข้อ โดย ด้านที่ 1 การวางแผนด้านวิชาการ ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านที่ 4 การวัดผลและประเมินผล ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา ด้านที่ 6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านที่ 7 การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เมื่อนำมาวิเคราะห์เป็นโมเดลประหยัด มีความสอดคล้องกัน ทั้ง 7 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และสามารถรวมเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้ ถ้าสถานศึกษาใดจะนำไปใช้จำเป็นต้องศึกษา และให้ความสำคัญในทุกด้าน ทุกองค์ประกอบ เพราะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญเท่า ๆ กัน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; Bangkok Thonburi University

Corresponding author, e-mail: chutima3021@gmail.com, Tel. 089-0124809

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ, รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

This research article aimed to study the model of excellence in academic administration of Basic Educational Schools under the Secondary Education Service Area Office which was consistent with the empirical data. This study was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. The questionnaire was distributed to a sample group of administrators under the Office of Secondary Education Service Area of 345 schools by means of opening the Taro Yamane table from a population of 2,400 schools. The statistics used in the research were confirmatory factor analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation and in-depth interviews with 8 key informants selected by purposive sampling. The results revealed that the model of excellence in academic administration of Basic Educational Schools under the Secondary Education Service Area Office was consistent with the empirical data with a total of 7 aspects. Each side contains 17 questions or indicators, for a total of 119 items, namely: aspect 1 was academic planning; aspect 2 was teaching and learning management in schools; aspect 3 was curriculum development of schools; aspect 4 was measurement and evaluation; aspect 5 was educational supervision; aspect 6 was development of internal quality assurance system and educational standards; aspect 7 was development and use of media and technology for education. When an economical model was analyzed, it was consistent with all seven elements related, and could be combined into the same element. If any school would use, need to study, and giving importance to all aspects, every element, because all the elements were related and equally important.

Keywords: School Administrators, Academic Administration, School Administration Model towards Excellence

บทนำ

การศึกษาเป็นก้าวแรกของความพยายามที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่ม ทั้งสตรี เด็กชนบท คนยากจนในเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส และเด็กเป็นจำนวนล้านๆ คนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนและไม่มีงานทำ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นฐานของการพัฒนา โดยเฉพาะฐานการสร้างความสามารถ ในการแข่งขันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยี และการสื่อสาร ที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่ม มากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการได้รับการศึกษาของประชาชนในชาติให้มากขึ้นตามดัชนี ความเจริญเติบโตของประเทศ การบริหารจัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนองตอบความต้องการของประเทศและประชาชนที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงเป็นความจำเป็นที่แต่ละประเทศต่างคำนึงถึงและมุ่งมั่น เพื่อความสำเร็จ และสานต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นแหล่งศึกษา ซึ่งให้บริการทางการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาต้องมีความสนใจ เป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องมีการวางแผน การปฏิบัติการ ประเมินผลและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากรัฐได้อย่างแท้จริง ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหาร งานบุคคล และการบริหารทั่วไปจากความสำคัญ และความจำเป็นของการปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2556) โดยมีเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขซึ่งงานสำคัญของโรงเรียนคือ งานวิชาการ ถ้าหากโรงเรียนดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนการบริหารงานวิชาการก็น่าจะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนนั้นก็สมควรได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจได้ผลดี เพราะหน้าที่หลักที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษาก็คือความเข้มแข็งของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเหตุว่า การบริหารวิชาการเป็นงานที่มีสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โรงเรียนจะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นหรือแย่ลงขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ ถ้างานวิชาการมีความเข้มแข็ง งานอื่น ๆ ก็จะพัฒนาและเข้มแข็งตาม ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่ต้องเน้นการบริหารงานวิชาการ นั่นคือต้องเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและจากปัญหาการบริหารงานวิชาการที่ขาดประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียนเป็น

อย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางการบริหารงานวิชาการภายใต้ขอบข่ายบริหารงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ธีระพร อายุวัฒน์, 2552) จำนวน 17 ด้าน โดยมีการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่มั่นคง และมีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างยั่งยืนและเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

1. การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามกับประชากร (Population) ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขตพื้นที่การศึกษา 2,400 โรงเรียน ดำเนินวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และขั้นตอนที่ 2 สุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การหาจำนวนตัวอย่าง พบว่า วิธีการหาจำนวนตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตาราง Taro Yamane (1973) ได้จำนวน 345 ตัวอย่าง เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) ที่ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรย่อยและวิธีการรวมตัวแปรย่อยโดยมีทฤษฎีและงานวิจัยเป็นฐานแล้วกำหนด น้ำหนักของตัวแปรย่อยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เนื้อหาแล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการวิจัย 2) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เนื้อหาแล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการวิจัย 3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน เพื่อสรุปเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการที่เชื่อมโยงถึงการกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ หรือสาระหลักเพื่อการวัดของแต่ละองค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการวิจัย 4) สร้างตารางความสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบความสมเหตุสมผลในเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบ หรือสาระหลักเพื่อการวัดในลักษณะย้อนกลับไปกลับมา เมื่อพบว่ามีความสมเหตุสมผลแล้วจึงสร้างข้อคำถามจากตัวบ่งชี้ โดย 1 ตัวบ่งชี้ อาจสร้างคำถามได้ 1 ข้อคำถาม หรือมากกว่า 1 ข้อคำถาม 5) สร้างตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อย นิยามเชิงปฏิบัติการตัวบ่งชี้/สาระหลักเพื่อการวัด และข้อคำถามของแต่ละองค์ประกอบหลัก เพื่อใช้เป็นแบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและตัวบ่งชี้ และนิยาม

เชิงปฏิบัติการและสร้างแบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม 6) นำแบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับตัวบ่งชี้และนิยามเชิงปฏิบัติการ และแบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษาและรูปแบบของคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ 7) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งจากแบบตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับตัวบ่งชี้และนิยามเชิงปฏิบัติการ และแบบตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษาและรูปแบบของแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไข ในคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 และหรือในข้อความที่มีข้อแนะนำให้มีการปรับปรุงสำนวนภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและได้รับการปรับแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก สพม.จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient of Reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยกำหนดเกณฑ์เท่ากับหรือสูงกว่า 0.70

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อให้ทราบสภาพภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร ขนาดของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ เพื่อการคัดสรรตัวบ่งชี้ไว้ในโมเดล โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือน้อยกว่า 20%

1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้และทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากนั้น ได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งแรก ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดผู้วิจัยต้องปรับโมเดลเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กำหนดใช้ค่าสถิติที่จะเป็นเกณฑ์ตรวจสอบ ดังนี้

1) ค่าไคสแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าไคสแควร์ (Chi-square Statistics) มีค่าต่ำมาก หรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไร แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness-of-Fit Index: GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความถ่วงถ่วงจากโมเดลก่อนและหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชันความถ่วงถ่วงก่อนปรับค่า GFI หากมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ดัชนีวัดความ

กลมกลืนที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness- of-Fit Index: AGFI) ซึ่งนำค่า GFI มาปรับแก้โดยคำนึงถึงขนาดของอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง หากค่า AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่กลมกลืนของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.4 การแปลผลโดยใช้ตารางของ Schmid-Leiman

1.5 นำผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตามเกณฑ์ ดังนี้ (1) เท่ากับหรือมากกว่า 0.7 สำหรับองค์ประกอบหลัก และ (2) เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 สำหรับองค์ประกอบย่อย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samplings) จำนวน 8 คน การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เพื่อนำมาสรุปรวมกับหลักการแนวคิด ทฤษฎี ในการกำหนดรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ การแบ่งขนาดโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่เพื่อสรุปเป็นข้อกระทงคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยใช้การศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ 1) กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือก 1.1) มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษาอย่างน้อย 10 ปี 1.2) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษหรือดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา วิชยฐานะเชี่ยวชาญ และ 1.3) เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีและมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการศึกษา โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการนำแนวคิดที่มาจากความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ผนวกเข้ากับแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อสรุปเป็นข้อกระทงคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง 1) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครไปถึงสำนักงานพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นสังกัดของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและแจ้งให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบและให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม 2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์เพื่อตอบแบบสอบถามและขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ และ 3) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) (Timothy A. Brown, 2015) ในรูปแบบโมเดล 7-องค์ประกอบ (7-factor CFA Model) เพื่อวิเคราะห์หาว่ารูปแบบการบริหารในแต่ละข้อคำถามนั้นสามารถวัดกลุ่มองค์ประกอบในแต่ละด้านได้มากน้อยเพียงใด เพื่อหาความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) เชิงปริมาณ และโมเดลประหยัด

จากรูปแบบองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบ จำนวน 17 ด้านของ (ธีระพร อายุวัฒน์, 2552) และได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่านโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง มีเกณฑ์พิจารณาจากคุณวุฒิจากประสบการณ์เชี่ยวชาญในการบริหารงานอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไปและต้องเป็นผู้ชำนาญการที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญขึ้นไป นำตัวแปรรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มาจัดทำเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionair) เพื่อวัดระดับความคิดเห็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยการตรวจสอบความตรง (Content Validity) ของแบบสอบถามความคิดเห็น โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ IOC (Index of Item-Objective Congruence) นำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มที่ใช้วิจัย และนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติพรรณนาของตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จำนวนผู้บริหารสถานเป็นเพศชาย ร้อยละ 65.8 และเพศหญิง ร้อยละ 34.2 เมื่อกำหนดตามอายุ พบว่า มีอายุมากที่สุด คือ 51-60 ปี ร้อยละ 51.6 รองลงมา คือ 41-50 ปี ร้อยละ 39.7 และ 31-40 ปี ร้อยละ 7.2 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทมากที่สุด ร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก ร้อยละ 8.4 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยละ 57.1 รองลงมา คือ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยละ 39.1 และตำแหน่งรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทางการบริหาร พบว่า มากที่สุด คือ 16-20 ปี ร้อยละ 26.7 รองลงมาคือ 11-15 ปี ร้อยละ 21.7 ปี รองลงมาคือ 21-25 ปี ร้อยละ 20.0 รองลงมาคือ 5-10 ปี ร้อยละ 15.9 มากกว่า 25 ปี จำนวน และต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 7.2 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า มากที่สุด คือ ขนาดกลาง ร้อยละ 33.6 รองลงมา คือ ขนาด

เล็ก ร้อยละ 31.0 รองลงมา คือ ขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 21.7 และโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 13.6 ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในภูมิภาค พบว่า มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 33.9 รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 29.9 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 15.4 ภาคเหนือ ร้อยละ 12.5 และภาคตะวันออก ร้อยละ 8.4 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ทำการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ทำการศึกษา มีทั้งหมด 7 ด้าน แต่ละด้านมีข้อคำถามหรือตัวชี้วัดทั้งหมด 17 ข้อ โดยด้านที่ 1 การวางแผนด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.48-4.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .501-.586 ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.34-4.56 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .534-.599 ด้านที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.39-4.56 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .552-.618 ด้านที่ 4 การวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.42-4.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .514-.600 ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.39-4.56 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .515-.600 ด้านที่ 6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.47-4.57 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .521-.565 ด้านที่ 7 การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.43-4.57 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ .513-.608 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบโมเดลเต็ม ความเป็นเลิศทางวิชาการในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบโมเดลเต็ม ความเป็นเลิศทางวิชาการในแต่ละด้านจากการวิเคราะห์ผล 119 ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา ดังตารางที่ 4.3 ได้ข้อสังเกตว่า องค์ประกอบกลุ่มจำเพาะ ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีค่าสถิติ ไค-สแควร์ χ^2 เท่ากับ 20261.848 ค่าสถิติ ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-square: χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 2.945 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด $\chi^2 / df < 3$ ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.685 ค่าดัชนีประเมินความฟิตของโมเดล (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.678 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square of Approximation : RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.075 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด $0 \leq RMSEA \leq 0.08$ แสดงว่าค่าสถิติสันนิษฐานการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ ด้านที่ 1 การวางแผนด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .591-.779 ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.197-.791 ด้านที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .178-.799 ด้านที่ 4 การวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .670-.808 ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .697-.813 ด้านที่ 6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .702-.823 ด้านที่ 7 การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ .682-.837 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 4 การคัดเลือกข้อคำถามเพื่อสร้างเป็นโมเดลประหยัด

ผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 21 ข้อ จาก 119 ข้อ แบ่งเป็นรายด้าน ด้านละ 3 ข้อ ได้แก่ ด้านที่ 1 การวางแผนด้านวิชาการ มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงานที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อ 17 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดโครงสร้างสายบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความเป็นเอกภาพของการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ข้อ 16 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานวิชาการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.778 0.771 และ 0.766 ตามลำดับ ด้านที่ 2.การจัดการเรียนการสอน มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 30 ผู้บริหารมีนโยบายให้คุณครูนำความรู้ที่ได้รับจากชุมชน ท้องถิ่นและสังคมมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ข้อ 31 ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมให้คุณครูเสริมสร้างองค์ความรู้ทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ความสามารถและมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ข้อ 33 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิชาการในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.766 0.791 และ 0.773 ตามลำดับ ด้าน 3 การพัฒนาหลักสูตรมีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 46 สถานศึกษาของท่านสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม ข้อ 49 สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ข้อ 48 สถานศึกษาของท่านมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.799 0.794 และ 0.789 ตามลำดับ ด้านที่ 4 การวัดผลและการประเมินผล มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 62 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลเพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบผลการเรียนและพัฒนาการเรียนการสอน ข้อ 60 ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ข้อ 52 ครูมีการวิเคราะห์ผลการเรียนเพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.808 0.805 และ 0.767 ตามลำดับ ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 84 ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทางงานได้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อ 82 ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบร่วมมือให้แรงจูงใจต่อการทำงานของครูและให้การสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ข้อ 77 การนิเทศเป็นการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่องในด้านการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.813 0.81 และ 0.803 ตามลำดับด้านที่ 6 การพัฒนาระบบประกัน มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 94 มีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบและตรงตามมาตรฐาน ข้อ 91 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดทำรายงานให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการจัดประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ข้อ 95 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดทำรายงานให้แก่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดประเมินผลการ

ปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบโดยมีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.823 0.823 และ 0.822 ตามลำดับ ด้านที่ 7 การพัฒนาและการใช้สื่อฯ มีข้อคำถามดังนี้ ข้อ 115 ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายให้ครูได้มีการจัดการความรู้เพื่อให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีสมรรถนะสูงอย่างแท้จริง ข้อ 112 ครูจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ข้อ 110 ครูทำการผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบดังนี้ 0.837 0.834 และ 0.816 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 5 การศึกษาโมเดลทางเลือก 4 โมเดล เพื่อหาโมเดลที่เหมาะสมที่สุด

ผลการเปรียบเทียบโมเดล ผู้วิจัยใช้สถิติ χ^2 ดัชนี RMSEA ดัชนี CFI ดัชนี TLI ดัชนี AIC จากโมเดลทางเลือก One-Factor General (Model A), 7-Factor Correlated (Model B), 2nd-order Factor (Model C), Bifactor CFA (Model D) ในการพิจารณา โดยดูว่าโมเดลที่มีค่า χ^2 น้อยกว่าเป็นโมเดลที่ถูกต้อง หรือเป็นโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่า แต่ในการเปรียบเทียบค่า χ^2 โดยตรงจะไม่สามารถทำได้เนื่องจาก χ^2 จะมีการแจกแจงความถี่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับจำนวนองศาอิสระ เราจึงพิจารณาจากค่าดัชนี χ^2 / df แทน โดยพิจารณาจากค่าที่น้อยที่สุด การเปรียบเทียบด้วยดัชนี RMSEA โดยพิจารณาจากโมเดลที่มีค่า RMSEA น้อยที่สุดเป็นโมเดลที่ดีที่สุด การเปรียบเทียบด้วยดัชนี CFI โดยพิจารณาจากโมเดลที่มีค่า CFI มากที่สุดเป็นโมเดลที่ดีที่สุด การเปรียบเทียบด้วยดัชนี TLI โดยพิจารณาจากโมเดลที่มีค่า TLI มากที่สุดเป็นโมเดลที่ดีที่สุด (Joseph F. Hair, Jr. et al., 2015) การเปรียบเทียบด้วยดัชนี AIC โดยพิจารณาจากโมเดลที่มีค่า AIC น้อยที่สุดเป็นโมเดลที่ดี (Timothy A. Brown, 2015) ผลจากการเปรียบเทียบโมเดลทางเลือกทั้ง 4 พบว่าดัชนีทุกตัวชี้ให้เห็นว่า โมเดลทางเลือกที่ 4 Bifactor CFA (Model D) เป็นโมเดลที่ดีที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้โมเดล Bifactor CFA เป็นโมเดลรูปแบบการบริหารความเป็นเลิศทางวิชาการ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์รูปแบบโมเดลองค์ประกอบ Bifactor

เมื่อพิจารณาจากความเชื่อมั่น (Omega) ในโมเดลองค์ประกอบ Bifactor นี้มีค่าความเชื่อมั่นค่าดัชนี ECV (Explained Common Variance) ในโมเดลองค์ประกอบ Bifactor นี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทุกองค์ประกอบมีค่ามาก คือ 0.952 เข้าใกล้เกณฑ์ที่ตั้งไว้ ในขณะที่ ค่าเชื่อมั่นรายองค์ประกอบมีค่า ตั้งแต่ 0.004-0.009 ซึ่งสอดคล้องกับค่า ECV (Explained Common Variance) ซึ่งใช้วัดองค์ประกอบในมิติเดียว ในโมเดลนี้มีค่า ECV คือ 0.962 อยู่ในเกณฑ์สูง แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 7 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และสามารถรวมเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้ กล่าวคือ 7 องค์ประกอบนี้ เป็นองค์ประกอบเดียวกันทั้งหมด (Jichuan Wang and Xiaoqian Wang, 2012) โมเดลนี้จึงเป็นโมเดลทั่ว ๆ ไป ถ้าสถานศึกษาสามารถได้นำไปใช้ จำเป็นต้องศึกษา และให้ความสำคัญในทุกด้าน ทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้าน

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพราะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญเท่า ๆ กัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมื่อพิจารณาตัวแปรที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 7 ด้าน แต่ละด้านมีข้อคำถามหรือตัวชี้วัดทั้งหมด 17 ข้อ รวมเป็น 119 ข้อ โดยตัวแปรที่ทำการศึกษาทั้ง 7 ด้านประกอบด้วย การวางแผนด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวัดผลและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เมื่อนำมาวิเคราะห์เป็นโมเดลประหยัด และพิจารณาจากค่าสถิติ ไค-สแควร์สัมพันธ์ ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ ค่าดัชนีประเมินความฟิตของโมเดล (TLI) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) ปรากฏแล้วว่าทุกค่าดัชนี อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาจากความเชื่อมั่น (Omega) ในโมเดลองค์ประกอบ Bifactor และค่า ECV (Explained Common Variance) อยู่ในเกณฑ์สูง แสดงว่าโมเดลสันนิษฐาน การวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 7 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และสามารถรวมเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้ ถ้าสถานศึกษาจะนำไปใช้ จำเป็นต้องศึกษา และให้ความสำคัญในทุกด้าน ทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพราะทุกองค์ประกอบมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสัมพันธ์ของ รูปแบบความเป็นเลิศทางวิชาการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปใช้ในการทำให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการได้จริง เมื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน และอิทธิพลของรูปแบบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน อิทธิพลของรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยรายด้านตั้งแต่ -0.117- 0.043 และในองค์ประกอบทั่วไป (GEN) มีค่าเท่ากับ 0.188 ค่าดัชนี สถิติ ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-square : χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 2.230 ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) มีค่าเท่ากับ 0.960 ค่าดัชนีประเมินความฟิตของโมเดล (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.951 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square of Approximation : RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.060 แสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) ขององค์ประกอบทั่วไป มีค่า 0.001 แสดงให้เห็นถึงความมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.001 ทุกตัวแปรมีความสอดคล้องกัน การวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์สรุปได้ว่าถ้าศึกษาเฉพาะรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งของรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะไม่ส่งผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ถ้าศึกษาในภาพรวม ทุกรูปแบบทุกองค์ประกอบจะพบว่ารูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสมกิต บุญยะโพธิ์และประเสริฐ อีตรักษ์ (2557) พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรบุคคล กระบวนการบริหารจัดการ ความคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียน 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านความคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียนและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อองค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์และองค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารจัดการ 3) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีความถูกต้อง ครบคลุม เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา ห้าวหาญ, ธัชชัย จิตรนันท์, วีรพล สารบรรณ (2559) พบว่า รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) แหล่งเรียนรู้ 5) การบริหารจัดการ 6) เครือข่ายร่วมพัฒนา และ 7) การพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับงานวิจัยรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉบับนี้ ในเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ งานวิจัยรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉบับนี้ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งคล้ายคลึงกันกับศึกษารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีความสัมพันธ์กันทุกภาคส่วน งานวิจัยรูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉบับนี้ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งคล้ายคลึงกันกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศพบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความสัมพันธ์กัน และเป็นองค์ประกอบเดียวกัน สามารถรวมกันเป็น 1 องค์ประกอบได้ ถ้าศึกษาทุกองค์ประกอบร่วมกัน จะพบว่าส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนและเกิดความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งบประมาณ และด้านการพัฒนาบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอื่นให้มุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศในแต่ละด้านที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- ธีระพร อายุวัฒน์. (2552). *แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมกิต บุญยะโพธิ์และประเสริฐ อิทธิรักษ์. (2557). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 6(2), 80-95.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา ท้าวหาญ, ธัชชัย จิตรนันท์ และวีรพล สารบรรณ. (2559). รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(4), 133-164.
- Brown, Timothy A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. (2nd Edition). New York: The Guilford Press.
- Hair, Jr., Joseph F., et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th Edition). New Jersey: Prentice-Hall.

- Wang, J. and Wang, X. (2012). *Structural Equation Modeling Applications Using Mplus*. West Sussex: JohnWiley & Sons Ltd.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.) New York: Harper and Row.

ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัด สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

Happiness in Work Affecting the Performance of Civil Servants under the
BMA Training and Development Institute

ชุตินา แหวนนาค¹ และชินโสณ วิสิฐนิติกิจา²

Chutima Hwannak and Chinnaso Visitnitikija

Received: October 28, 2020

Revised: February 1, 2021

Accepted: February 3, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.90

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสุขในการทำงาน 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 3) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .911 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และสมการถดถอยพหุคูณเป็นขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับมาก 3) ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และด้านระดับตำแหน่งแตกต่างกันมีประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลางทิศทางเดียวกัน ความสุขในการทำงาน ด้านสังคมดีและด้านแสวงหาความรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ข้าราชการกรุงเทพมหานคร

¹⁻² มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต; KasemBundit University

Corresponding author, e-mail: jassy_bo@yahoo.com, Tel. 099-2890029

Abstract

The objectives of this research were 1) to study happiness at work; 2) to study job efficiency; 3) to compare job efficiency classified by personal data; and 4) to study the relationship between happiness at work and the performance of government officials under BMA (Bangkok Metropolitan Administration) Training and Development Institute. This study was a quantitative research using a questionnaire with a confidence value of .911. The sample size was determined using the Taro Yamane formula. A sample of 84 people was calculated. The sample was chosen by simple random sampling. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way analysis of variance, Pearson's Simple Correlation Coefficient and stepwise multiple regression equations. The results of the research found that 1) happiness at work was at a high level; 2) the performance of government officials was at a high level; 3) personal data on the side of different level of education and position had different efficiency in the performance of government officials; and 4) the relationship between happiness at work and the performance of government officials under BMA Training and Development Institute was at the moderate level in the same direction. The happiness at work on the side of good society and knowledge seeking influenced the performance of government officials under BMA Training and Development Institute statistically significant at the .05 level.

Keywords: Happiness at Work, Performance, Bangkok Civil Servants

บทนำ

การทำงานอย่างมีความสุขนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรนั้นปรารถนา หากได้ทำงานในที่ทำงานที่รู้สึกมีความสุขจะรู้สึกรัก ผูกพัน สนุกสนาน ความรู้สึกในการที่ตนจะต้องมาทำงานจะหมดไป กลายเป็นการร่วมสนุกกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในงาน ปัจจุบันกระแสการสร้างการทำงานอย่างมีความสุขในประเทศไทยได้เริ่มแพร่หลายมากยิ่งขึ้น สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากร รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน การทำงานเป็นทีม ทำงานแล้วรู้สึกมีความสุข สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เกิดความรู้สึกดีตนเอง มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร รู้สึกถึงความมั่นคงในงาน การเจริญเติบโตก้าวหน้า กระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงานและมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานกับสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กรซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีความสุข เจริญก้าวหน้าและสามารถพัฒนาเป็น “องค์กรสุขภาวะ” หรือ “องค์กรแห่งความสุข” (Happy

Workplace) ได้องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) คือ องค์กรที่มีการส่งเสริมและพัฒนาคนในองค์กรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมายให้คนทำงานในองค์กรมีสุขภาพที่ดีในการทำงาน มีความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน มีทักษะและประสิทธิภาพที่ดีในการทำงาน มีความรักและผูกพันในองค์กร เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ของระบบการจัดการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมและยั่งยืน (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, 2557)

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักของกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาข้าราชการและบุคลากรของกรุงเทพมหานครด้วยกระบวนการฝึกอบรม ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ส่งเสริมให้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม สัมมนา ดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2561-2565) โดยข้าราชการและบุคลากรกรุงเทพมหานครสามารถปฏิบัติงานได้ดี มีผลงานโดดเด่น และพัฒนาผู้อื่นได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดต่อกรุงเทพมหานคร จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสุขในการทำงานซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปปรับปรุงและเสริมสร้างความสุขในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย โดยกำหนดขอบเขตประชากร คือ ข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 106 คน การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มอย่างง่าย เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บแบบสอบถาม จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 95 คน

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .911 ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา จำนวน 30 คน โดยนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาค่าความเชื่อมั่นรวมโดยวิธีการของ Cronbach's Coefficient Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคำถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .95 ทั้งนี้ แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุราชการ และระดับตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความสำคัญเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของข้าราชการสังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	ความสำคัญ/ความคิดเห็น มากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	ความสำคัญ/ความคิดเห็น มาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	ความสำคัญ/ความคิดเห็น ปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	ความสำคัญ/ความคิดเห็น น้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	ความสำคัญ/ความคิดเห็น น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลส่วนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนที่ 2 เกี่ยวกับระดับความสำคัญความสุขในการทำงาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้ t-test (Independent Simple Test) และใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และสมการถดถอยพหุคูณเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ข้อมูลส่วนที่ 3 เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 95 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.8 อายุมากกว่า 51 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.4 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.3 อายุราชการระหว่าง 16-20 ปี และ อายุราชการระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.6 ระดับตำแหน่งชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 32.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาสรุปผลได้ดังนี้

1. ความสุขในการทำงาน 8 ประการ พบว่า ความสุขในการทำงาน 8 ประการ ของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครในระดับมากเรียงตามลำดับ คือ ครอบครัวยุติ การมีน้ำใจงาม ศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม สังคมดี การผ่อนคลาย แสวงหาความรู้ สุขภาพดี ระดับความสำคัญปานกลาง คือ ด้านการจัดการรายรับรายจ่ายของตนเองได้

ตารางที่ 1 ความสุขในการทำงาน 8 ประการ ของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการ กรุงเทพมหานคร

ความสุขในการทำงาน 8 ประการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านครอบครัวดี	4.40	.693	มาก
ด้านการมีน้ำใจงาม	4.35	.607	มาก
ด้านศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม	4.26	.702	มาก
ด้านสังคมดี	4.26	.604	มาก
ด้านการผ่อนคลาย	4.02	.840	มาก
ด้านแสวงหาความรู้	4.02	.725	มาก
ด้านสุขภาพดี	3.71	.939	มาก
ด้านการจัดการรายรับและรายจ่ายของตนเอง	3.49	.908	ปานกลาง
ภาพรวมเฉลี่ย	4.06	.752	มาก

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร เรียงตามลำดับ คือ เวลาในการปฏิบัติงาน ปริมาณงาน คุณภาพของงาน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	4.26	.651	มาก
ด้านปริมาณงาน	4.06	.653	มาก
ด้านคุณภาพของงาน	3.97	.640	มาก

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	3.74	.920	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	4.01	.716	มาก

3. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุราชการ และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาและระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน การศึกษา ความสุขในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านแสวงหาความรู้ ด้านสังคมดี มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ความสุขในการทำงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.620	.456		1.358	.178	
ด้านสุขภาพดี	.021	.090	.026	.231	.818	ไม่มี
ด้านการมีน้ำใจงาม	.094	.131	.093	.719	.474	ไม่มี
ด้านการผ่อนคลาย	-.047	.105	-.056	-.450	.654	ไม่มี
ด้านแสวงหาความรู้	.226	.101	.245	2.234	.028*	มี
ด้านศรัทธาต่อศาสนาศีลธรรม	.123	.090	.143	1.357	.178	ไม่มี
ด้านการจัดการรายรับรายจ่าย	.127	.073	.180	1.753	.083	ไม่มี
ด้านครอบครัวดี	-.001	.105	-.001	-.011	.991	ไม่มี
ด้านสังคมดี	.287	.117	.278	2.448	.016*	มี
ภาพรวม	.290	.116	.281	2.501	.014*	มี

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ด้านสุขภาพดี ด้านการมีน้ำใจงาม ด้านการผ่อนคลาย ด้านแสวงหาความรู้ ด้าน

ศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม ด้านการจัดการรายรับรายจ่ายของตนเองได้ ด้านครอบครัวดี ด้านสังคมดี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ความสุขในการทำงาน 8 ประการ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านสุขภาพดี	.375**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	5
ด้านการมีน้ำใจงาม	.434**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	3
ด้านการผ่อนคลาย	.346**	.001	น้อยทิศทางเดียวกัน	7
ด้านแสวงหาความรู้	.463**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	2
ด้านศรัทธาต่อศาสนาศีลธรรม	.427**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	4
ด้านการจัดการรายรับรายจ่าย	.356**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	6
ด้านครอบครัวดี	.284**	.005	น้อยทิศทางเดียวกัน	8
ด้านสังคมดี	.478**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	1
ภาพรวมเฉลี่ย	.544**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

1. ความสุขในการทำงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยภาพรวมและค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับความสำคัญมากและรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านครอบครัวดี ด้านการมีน้ำใจงาม ด้านศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม ด้านสังคมดี ด้านการผ่อนคลาย ด้านแสวงหาความรู้ ด้านสุขภาพดี ด้านการจัดการรายรับรายจ่ายของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิมา ยุวกโศล (2562) พบว่า ระดับความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ระดับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.082

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับความคิดเห็นมากและรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านเวลาใน

การปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของของนันทนา ละม่อมและพิชญาดา พินผา (2561) พบว่า ระดับความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ความสุขในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 และปัจจัยภายในองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87

3. ข้อมูลด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุราชการ และระดับตำแหน่ง ที่มีผลต่อระดับความคิดเห็นของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี จอมคำสิงห์และธนาชัย สุขวณิช (2561) พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจำแนกตามเพศนั้นโดยรวมมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ด้านสังคมดี ด้านแสวงหาความรู้ ด้านการมีน้ำใจงาม และด้านศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม ส่วนความสุขในการทำงานด้านสังคมดี และด้านแสวงหาความรู้ มีอิทธิพลส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

ความสุขในการทำงาน ด้านสังคมดี ด้านแสวงหาความรู้ ด้านการมีน้ำใจงาม และด้านศรัทธาต่อศาสนาและศีลธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร และยังพบอีกว่า ด้านสังคมดี และด้านแสวงหาความรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ควรพัฒนาและสนับสนุนหน่วยงานให้เป็นสังคมที่ดี และ พัฒนาด้านการเรียนรู้ให้กับข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร จึงทำให้เห็นว่า ความสุขในการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะได้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักปลัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาของตนเอง ด้วยการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถ จนเกิดทักษะที่เชี่ยวชาญสามารถปฏิบัติงานได้โดยใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและปริมาณที่สูงที่สุด ส่วนด้านสังคมดี การทำงานร่วมกันย่อมต้องมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงาน เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีทั้งการให้และการรับ ได้รับความเคารพและความเชื่อใจจากเพื่อนร่วมงาน อันนำไปสู่การยอมรับของสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ควรส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงานของแต่ละคนที่อยู่ในองค์กร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเวลาได้อย่างคุ้มค่า และสามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณงานให้ได้มากที่สุด

2. จัดตั้งคณะทำงาน “องค์กรสร้างสุข” โดยให้ทุกคนในองค์กรร่วมกันกำหนดเป้าหมายและดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อยกระดับความสำคัญของความสุขในการทำงาน 8 ประการ จากเดิมระดับคะแนน 4 เปลี่ยนเป็น ระดับคะแนน 5 โดยมีผลลัพธ์ คือ **คนทำงานมีความสุข ที่ทำงานน่าอยู่ ชุมชนสมานฉันท์**

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวในการจัดทำดัชนีชี้วัดความสุขของแต่ละบุคคล “Individual Happy Indicators ” โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กับความสุขด้านที่มีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับปรุงการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป

2. สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวในการจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและเสริมสร้างด้วยความสุข 8 ประการ เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาภายในหน่วยงาน การให้รางวัลกับบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดี กิจกรรม Buddy กิจกรรม Team Building และกิจกรรม Ice Breaking

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2557). *ก้าวไปสู่องค์กรสุขภาวะ ก้าวไปเป็น Happy Workplace*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แอทโพร์พริ้นท์.
- ชุดิมา ยุกโกศล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(3), 60.
- นันทนา ละม่อมและพิชญาดา พันผา. (2561). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อความสุขในการทำงานระหว่างพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้างของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 58(4), 1-25.

อัญชลี จอมคำสิงห์และธนาชัย สุขวณิช. (2561). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8* (น. 3049-3058). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd Edition). New York: Harper and Row.

เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าทุเรียน: กรณีศึกษาการค้าของพ่อค้าคนกลางใน จังหวัดจันทบุรี

The Political Economy of the Durian Trade a Case Study of the Trade of
Middlemen in Chanthaburi Province

วงธรรม สรณะ¹

Wongtham Sarana

Received: December 16, 2020

Revised: January 24, 2021

Accepted: February 1, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.91

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการการค้าและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี ตามแนวคิดที่ว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมแนวสหวิทยาการ ประกอบด้วย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางสถิติ การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างโดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้กระทำการ ณ ตลาดสินค้าทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการในทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลาง พบว่า กลุ่มพ่อค้าจะมีกระบวนการโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลสินค้าเบื้องต้นหลังจากนั้นจะเสนอราคาสินค้าต่อชาวสวน ก่อนทำการตกลงในเก็บบ้าง เช่น เก็บบ้างบางส่วน หรือเก็บบ้างทั้งหมด จากนั้นจะใช้ทีมงาน ได้แก่ มือตัด มือรับ มือขน มาดำเนินการเก็บบ้าง ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นดำเนินการคัดแยกคุณภาพ-ขนาด หลังจากนั้นจึงรวบรวมส่งไปยังล้งรับซื้อ หรือตลาดรวบรวม ส่วนทุเรียนคุณภาพดีไม่สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ พ่อค้าจะเสนอราคาและเงื่อนไขใหม่ต่อชาวสวน ในส่วนนี้พ่อค้าสามารถสะสมกำไรได้เพิ่มขึ้น 2) กลยุทธ์ทางการค้าของพ่อค้าคนกลาง พบว่า พ่อค้าที่เข้าดำเนินการในสวนของชาวสวนทุเรียนก่อนพ่อค้ารายอื่น ๆ สามารถเลือกเก็บบ้างทุเรียนคุณภาพดีเรียกว่า “เล็มหัว” ทำให้พ่อค้าสร้างผลกำไรได้มากขึ้น

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์การเมือง, พ่อค้าคนกลาง, ตลาดการค้าทุเรียน

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี; Rambhai Barni Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: saiiw@yahoo.com, Tel. 092-9639566

Abstract

The objective of this research aimed to study the durian trading process and trading strategies of middlemen in Chanthaburi Province according to the concept of political economics. This study was an interdisciplinary participatory research which consisted of related research papers; statistical document, semi-structured interview with operators at a durian market in Chanthaburi province. The results of the research showed that 1) on the side of the process of durian trading by middlemen, it was found that the merchant group had a process starting from a preliminary survey of the product information and then offering the product price to the farmers before making agreement on a harvest, for example, partially harvesting or harvest all. Then the team, durian cutter, durian taker, and carrier, will be used to harvest. They will check preliminary quality and perform quality-size sorting. After that, they collected them and sent them to the purchasing site or collecting market. If inferior quality durians cannot be exported to foreign markets, the merchants will offer the gardeners new prices and conditions. In this respect, merchants could accumulate more profits; 2) on the side of trading strategies of middlemen, it was found that traders who operated in durian plantations before other traders were able to choose good quality of durians called "Lemhua". This made merchants more profitable.

Keywords: Political Economy, Middleman, Durian Market

บทนำ

“ทุเรียน” เป็นสินค้าระดับโลกที่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ซึ่งประเทศไทยร่วมลงนามกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี (Free trade area: FTA) กับประเทศจีน มูลค่าการค้าทุเรียนในการตลาดการค้าของไทยมีมูลค่าสูงกว่า 7,000 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) ทำให้ “ทุเรียน” (Durian) เป็นสินค้าระดับโลก หรือ “High End” ตลาดการค้าทุเรียนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น พ่อค้าชาวจีนส่วนใหญ่มีแนวทางในการสร้างผลกำไรจากการค้าทุเรียนเพิ่มขึ้นโดยการรวบรวมสินค้าภายในประเทศไทยเพื่อหวังสร้างผลกำไรจากการค้าหลังความร่วมมือระหว่างประเทศเริ่มมีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาตั้งล้งรวบรวมทุเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะบริเวณโดยรอบของตลาดเนินสูง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม นอกจากล้งทุเรียนแล้วยังมีแผงทุเรียนขนาดเล็กสำหรับพ่อค้ารายย่อยอีกเป็นจำนวนมาก (วงธรรม สรณะ, 2561)

กระบวนการทางการค้าทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีได้พัฒนามากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการลงนามความร่วมมือระหว่างรัฐไทยและจีน เมื่อ พ.ศ.2546 อย่างไรก็ตามพ่อค้านายทุนจากประเทศจีนยังไม่สามารถเข้ารวบรวมสินค้าด้วยตนเอง จึงต้องพึ่งพากลุ่มพ่อค้าชาวไทยในการรวบรวมสินค้า ต่อมา พ.ศ. 2560 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ลงนามในหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศหรือสัญญา FTA (Free trade area) นำมาสู่การลดอัตราภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน ให้เหลือ 0% ส่งผลให้มูลค่าสินค้าทุเรียนมีการปรับตัวสูงขึ้นชาวสวนมีการผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออกเป็นหลัก (สำนักเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561) ภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวส่งผลให้ห่วงโซ่สินค้าของทุเรียนถูกผนวกเข้าในห่วงโซ่ระดับโลก ตลาดการค้าทุเรียนมีอัตราการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องพบว่าช่วงปี 2555-2560 ปริมาณความต้องการผลผลิตเฉลี่ยโดยรวมของโลกมีประมาณ 2.13 ล้านตัน (น้ำหนักผลทุเรียนสด) (สมพร อิศวิลานนท์, 2562) ปริมาณทุเรียนสำหรับบริโภคในประเทศลดน้อยลงจนไม่เพียงพอต่อการบริโภค ในปี พ.ศ.2560 ราคาทุเรียนภายในประเทศมีมูลค่าการค้าสูงเทียบเท่ากับราคาส่งออกในตลาดต่างประเทศ (วงธรรม สรณะ, 2561)

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าทุเรียนโดยเฉลี่ย (พ.ศ.2546- พ.ศ.2562)

ปีการเพาะปลูก	ราคาเฉลี่ยทุเรียนคุณภาพส่งออกที่ชาวสวนขายได้ (บาท/กก.)
2548	21.05
2549	22.27
2550	20.32
2551	28.81
2552	24.38
2553	29.07
2554	35.93
2555	33.12
2556	31.93
2557	40.40
2558	50.91
2559	56.60
2560	74.89
2561	80.95
2562	92.90

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559, 2562)

จากมูลค่าการค้าระหว่าง พ.ศ.2548 -2562 มีราคาเฉลี่ยในการซื้อขายที่ 42.90 บาทต่อกิโลกรัม มูลค่าจากการค้าจึงเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการผลิตทุเรียนนอกฤดูกาลแม้จะมีการลงทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว ซึ่งจังหวัดจันทบุรีเป็นศูนย์กลางการผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ปี พ.ศ.2548 ถึง 2562 มีพื้นที่ผลิตทุเรียนกว่า 1 แสนไร่ และมีผลผลิตทุเรียนกว่า 2 ล้านกิโลกรัม (ทวีศักดิ์ เกิดโศคา, 2562) การมีสินค้าทุเรียนจำนวนมาก จังหวัดจันทบุรีมีสถานที่รับซื้อหรือที่รวบรวมทุเรียนขนาดใหญ่ ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันว่า 1) ล้งส่งออก มีนายทุนทั้งในและต่างประเทศ (ประเทศจีน) 2) แผง ส่วนใหญ่มีพ่อค้าชาวไทยเป็นเจ้าของ “แผง” รวบรวม (รับซื้อ) ทุเรียนก่อนจะกระจายไปยังตลาดในประเทศ รวบรวมทุเรียนส่งให้กับ “ล้งส่งออก” โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบของตลาดเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้รวบรวม (เก็บเกี่ยว) ทุเรียนจากสวนมาส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ (กว่า) อีกทอดหนึ่ง ผลอันเกิดจากกระบวนการค้า ณ ตลาดสินค้าทุเรียน จังหวัดจันทบุรี นำมาสู่การศึกษาว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในมิติเชิงอำนาจในตลาดการค้าทุเรียนที่มีกลุ่มผู้กระทำการ ณ ตลาดการค้าทุเรียนที่หลากหลาย ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มพ่อค้าคนกลาง ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาท ณ ตลาดการค้า เพราะทำหน้าที่เป็นคนกลางทำหน้าที่รวบรวมสินค้าจากชาวสวนและส่งต่อไปยังพ่อค้าชาวจีนรวมถึงพ่อค้าในตลาดอื่น ๆ ภายในประเทศ ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ พ่อค้ารวบรวม และพ่อค้าปลีก พ่อค้ารวบรวม คนกลุ่มนี้มีการแย่งชิงทุเรียนเพื่อสร้างผลกำไรในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีทั้งข้อมูลราคาและแหล่งรวบรวมสินค้า จากบทบาทและความสำคัญของพ่อค้าคนกลาง ณ ตลาดสินค้าทุเรียนดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาในเชิงอำนาจ ณ ตลาดการค้าว่าด้วยกระบวนการในการทางการค้า การกำหนดราคาการซื้อขายและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการการค้าและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลาง ณ ตลาดทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เน้นกระบวนการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research (PAR)) โดยใช้แนวทางแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) จึงไม่ใช่เพียงการผสมผสานระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นการมองแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม (Wholeness Approach) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2559) สำหรับเทคนิคในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. การใช้กรณีศึกษา (Case Study Approach) โดยเป็นการใช้ตลาดการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ พ่อค้าคนกลางที่เขารวบรวมสินค้าทุเรียนจากสวนทุเรียนและพ่อค้าทุเรียน ณ ตลาดการค้าทุเรียน บ้านเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จันทบุรี มาเป็นกรณีศึกษาในการอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้า

2. การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางสถิติของภาครัฐ

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมเนื้อหาเฉพาะมาใช้ในการสัมภาษณ์แต่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้พูดเนื้อหาอื่นเพิ่มเติมแต่ส่วนที่เพิ่มเติมมานั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ พ่อค้ารวบรวม ขาวสวนทุเรียน เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากมีการศึกษาเชิงวิพากษ์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จะเน้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามแบบปลายเปิดและการสนทนาเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเน้นการตีความและอธิบายความหมายจากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่เก็บได้ โดยพิจารณาผ่านความคิดทางทฤษฎีสังคมศาสตร์ในแบบการใช้ข้อเท็จจริงเชิงสหวิทยาการ นอกจากนี้จะมีการสังเคราะห์ผลลัพธ์และข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องในแบบบูรณาการและองค์รวมของความรู้อย่างรอบคอบ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษากระบวนการในการทางการค้าของพ่อค้าคนกลาง ณ ตลาดทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2562 พบว่า ลักษณะการค้าในตลาดการค้าทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี มีการค้าทุเรียนในตลาดทั่วไป และซื้อ ณ สวน โดยมีทั้งพ่อค้าชาวไทยและชาวจีนที่เข้าติดต่อการค้า พ่อค้าคนกลาง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1. พ่อค้านายทุน เป็นเจ้าของแผง ล้าง อาจเป็นชาวจีน หรือชาวไทย ที่จะรวบรวมทุเรียนทั้งจากพ่อค้าคนกลาง หรือขาวสวน เพื่อส่งขายในตลาดต่าง ๆ ทั้งตลาดในและตลาดต่างประเทศ และ

1.2. พ่อค้าคนกลางรวบรวมทุเรียน หรือเรียกว่า “เหมาสวนทุเรียน” กรณีเป็นพ่อค้าชาวจีนจะมีตัวแทนคนไทยเป็นผู้ติดต่อซื้อทุเรียนจากขาวสวนโดยตรง

สำหรับกระบวนการในการทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางรวบรวมทุเรียน มีกระบวนการ ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูล โดยพ่อค้าจะทำการสำรวจข้อมูล ได้แก่ ปริมาณของทุเรียน สภาพแวดล้อมโดยรอบของสวน ในกรณีที่สวนมีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำเพียงพอ ในช่วงต้นฤดูการพ่อค้าต้องการต้นทุเรียนที่ไม่สูงจนเกินไป เพราะหากต้นสูงมากจะส่งผลกระทบต่อทุเรียนในช่วงเก็บเกี่ยว แต่ในช่วงกลางและปลายฤดูการแย่งชิงทุเรียนมีสูง ดังนั้นความสูงของต้นทุเรียนจึงมิได้นำมาเป็นประเด็นในการเลือกสินค้า

2) นำเสนอราคา ในส่วนของการเสนอราคาในการเก็บเกี่ยวนี้พ่อค้าจะสอบถามราคาสินค้าจากล่าง รวมถึงพ่อค้าคนกลางในแวดวงเดียวกัน เพื่อให้รู้ราคาระดับล่าง หน้าแผง หรือหน้า

แผงก่อน หากสนใจจึงเข้าพูดคุยและสอบถามราคาจากชาวสวนโดยตรง พ่อค้าทำการสอบถามชาวสวนเกี่ยวกับราคาที่ต้องการ บางรายอาจเสนอราคาให้ชาวสวน

3) เจรจารูปแบบการเก็บเกี่ยว พ่อค้าจะส่วนใหญ่เสนอวิธีการเก็บเกี่ยวต่อชาวสวน เช่น การเหมามัด หรือที่เรียกในวงการค้าทุเรียนว่า “คว่าหนาม” คือ การตัดทุเรียนออกขายทั้งหมด “ซื้อตามเบอร์” หรือพ่อค้าบางรายเรียกว่า “คัดเบอร์” คือ การตัดทุเรียนตามขนาดการส่งออก เช่น ทุเรียนที่มีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 6 กิโลกรัม (กรณีทุเรียนหมอนทอง) และมี 5-6 พู เป็นสินค้าคุณภาพเกรด A B จะส่งออกขายในตลาดประเทศจีน ส่วนคุณภาพที่ต่ำลงมาเป็นสินค้าเกรด C D จะส่งขายในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งในการเก็บเกี่ยวแต่ละแบบนั้นมีผลต่อราคาสินค้า ทุเรียนที่เก็บเกี่ยวแบบคว่าหนามจะมีราคาต่ำกว่า ทุเรียนที่เก็บเกี่ยวแบบคัดเบอร์ และพ่อค้าสามารถสร้างผลกำไรได้จากการตัดทุเรียนแบบคว่าหนามได้หลากหลายชิ้นเพราะสามารถขายทุเรียนในแบบเกรดคุณภาพส่งออกและส่งขายในตลาดทั่วไป

4) การเก็บเกี่ยว เมื่อตกลงราคาและการเก็บเกี่ยวแล้วจึงถึงขั้นของการเก็บเกี่ยว พ่อค้าคนกลางที่สังกัดล้งหรือแผง ไม่ต้องจ่ายเงินค่าจ้างให้กับแรงงาน แต่หากเป็นพ่อค้าคนกลางที่ไม่ได้สังกัดล้งต้องจ่ายเงินค่าจ้าง โดยแบ่งเป็น

4.1) คนตัดหรือมือตัดที่จะต้องมียกขะในการพิจารณาความอ่อน-แก่ของทุเรียนรวมถึงต้องมีความสามารถในการป็นต้นทุเรียนด้วย จะได้รับค่าจ้างวันละ 1,500-2,000 บาท

4.2) คนรับหรือมือรับ เป็นคนสำคัญที่จะช่วยรองรับทุเรียนที่มีมือตัดโยนลงมาจากต้น คนรับจะใช้กระสอบป่านในการรับผลทุเรียนเพื่อลดการกระแทก จะได้รับค่าจ้างวันละ 1,000-1,500 บาท

4.3) คนขน คือ แรงงานที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมผลทุเรียน ซึ่งในระหว่างขนทุเรียนมารอการชั่งน้ำหนัก คนขนอาจคัดแยกและตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น อย่างไรก็ตามพ่อค้าบางรายอาจไม่ใช้คนขนแต่ให้ชาวสวนมาช่วยเพื่อเป็นการลดต้นทุน

5) การคัดแยก หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วพ่อค้าคนกลางและทีมงานทำหน้าที่ในการคัดแยกคุณภาพทุเรียน โดยจะเป็นการคัดตามที่ตกลงกับเจ้าของสวนไว้ บางคนก็จะคัดคุณภาพ เรียกว่า “เหมาคว่าหนาม” หรือ “เหมามัด” หรือ “เหมาแบบคัดไซด์” เป็นต้น ทุเรียนที่มีคุณภาพด้อย เช่น มีตำหนิ ทุเรียนผลใหญ่ที่เรียกว่า “ทุเรียนโบ้” หรือ “ทุเรียนจัมโบ้” ทุเรียนเข้ เป็นทุเรียนเปลือกหนา พูเล็ก ทุเรียนจะราคาต่ำ การตัดสินใจขายหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การตกลงระหว่างชาวสวนและพ่อค้า

6) การรวบรวมส่งขาย หลังจากเก็บเกี่ยวทุเรียนและคัดแยกทุเรียนแล้ว จะทำความสะอาดเปลือกเบื้องต้นโดยใช้แปรงเล็ก ๆ จากนั้นจะนำทุเรียนมาวางเรียงบนกระบะรถ เรียกว่า “เทียบทุเรียน” ป้องกันมิให้ทุเรียนหล่นระหว่างการขนส่ง จากนั้นจะนำทุเรียนไปส่งให้ล้ง/แผง ที่จะมีแรงงานประจำ ทำหน้าที่ในการคัดแยก ตรวจสอบสินค้าและชั่งน้ำหนักสินค้า โดยล้งจะรับซื้อทุเรียนไว้ทั้งหมด ยกเว้นทุเรียนของกลุ่มพ่อค้าคนกลางที่ไม่สังกัดล้ง อาจนำสินค้าที่แรงงานล้งคัดออกเนื่องจากด้อยคุณภาพไปเร่ขายในตลาดหรืออาจส่งไปแผงขนาดเล็กอื่น ๆ

นอกจากพ่อค้าที่เข้าเก็บเกี่ยวทุเรียนในส่วนแล้ว ในตลาดทุเรียนยังมีพ่อค้าคนกลางที่รอรับซื้อ ณ ตลาด พ่อค้ากลุ่มนี้จะมีทุนน้อยจึงรอซื้อ หรือ “ดักซื้อ” ณ ตลาดผลไม้โดยทั่วไป โดยสามารถซื้อทุเรียนจากชาวสวนและจากพ่อค้าคนกลางทั่วไป เป็นการซื้อแบบเหมารวม ซึ่งสามารถได้ในราคาต่ำ แต่พ่อค้าสามารถนำไปสร้างผลกำไรได้มากโดยนำไปปอกเปลือกขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง

2. การศึกษากลยุทธ์ในทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าทุเรียน พบว่า พ่อค้าคนกลางสามารถสะสมทุนจากการเก็บเกี่ยวทุเรียนจากสวนของชาวสวนโดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ผลิต ในแต่ละปีพ่อค้าสามารถสร้างผลกำไรจากการค้าโดยเฉพาะในกลุ่มชาวสวนรายย่อย ซึ่งเป็นชาวสวนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดจันทบุรี ดังจะเห็นได้ว่า กรณีที่เป็นชาวสวนรายใหญ่จะมีการตกลงราคาและทำสัญญาทางการค้า แต่ในกรณีของชาวสวนรายย่อยไม่นิยมทำสัญญา มีเพียงการ “ทำสัญญาใจ” การเก็บเกี่ยวสินค้า เป็นการเสนอราคาจากพ่อค้าที่มีข้อมูลราคาจากล้งและใช้ความสัมพันธ์ของพ่อค้าและชาวสวนเป็นหลัก (นิชากร ศรีบุญ และคณะ, 2561) พ่อค้าที่เก็บเกี่ยวสินค้าทุเรียนจากสวนของชาวสวนได้เป็นรายแรก ๆ อาจเก็บเกี่ยวทุเรียนคุณภาพเกรด A B และ C หรือที่เรียกว่า “เล็มหัว” ในลักษณะนี้พ่อค้าสร้างมูลค่าการค้าได้เพิ่มขึ้น หลังจากเก็บเกี่ยวทุเรียนคุณภาพเกรด A B ไปพ่อค้าสามารถกลับมาเก็บเกี่ยวทุเรียนได้อีกในคราวต่อไปจนกว่าทุเรียนจะหมด ส่วนใหญ่ชาวสวนจะเก็บรักษา ดูแลผลผลิตต่อไปเพื่อรอให้พ่อค้าคนกลางกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิตให้หมดตามสัญญา แต่หากว่าราคาทุเรียนต่ำหรือมีผลผลิตจากสวนอื่นที่มีราคาต่ำกว่านั้น พ่อค้าอาจไม่กลับมาเก็บเกี่ยวอีกตามที่ได้สัญญาไว้ ซึ่งทำให้ผลผลิตเสียหาย เช่น ร่วงหล่นจากพายุ หรือการสุกงอม รวมถึงค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่ชาวสวนจะต้องจ่าย ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

นอกจากนั้นพ่อค้าที่เก็บเกี่ยวสินค้าในช่วงกลาง ถึง ปลายฤดูการ มักมีข้ออ้างเพื่อการกดราคาสินค้าลง เช่น ทุเรียนตกไซด์ มีน้ำหนักน้อยกว่า 5-6 กิโลกรัม หรือที่เรียกว่า “ทุเรียนปอกเปลือก” ไม่สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ “ทุเรียนเข้” คือ ทุเรียนเปลือกหนา เนื้อน้อยไม่ค่อยมีเนื้อจะเป็นได้ทั้งทุเรียนลูกเล็กและลูกใหญ่, ผิวทุเรียนมีร่อง “รอยถลอก” “ราดำ” รอยหนอน “ไต่เปลือก” เรียกว่า “ชี้หนอนแห้ง” บนเปลือกทุเรียนหรือ “ทุเรียนหนามแดง” ซึ่งเป็นทุเรียนที่มีการฉีดพอสารเคมีต่ำทำให้ปลายหนามทุเรียนมีสีแดง สินค้าลักษณะนี้พ่อค้าจะบอกว่า “ส่งออกไม่ได้” “ขายยาก” จึงมีราคาต่ำ พ่อค้ามักไม่กลับมาเก็บเกี่ยวเนื่องจากไม่คุ้มค่าแรง ทำให้ชาวสวนต้องเก็บเกี่ยวและนำไปขายเองในตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าทุเรียน: กรณีศึกษาการค้าของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี โดยการศึกษากระบวนการในการทางการค้าและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางจังหวัดจันทบุรี ณ ตลาดทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2562

1. กระบวนการในการทางการค้าของพ่อค้าคนกลาง ณ ตลาดทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2562 พบว่า ลักษณะการค้าในตลาดการค้าทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี มีการค้าทุเรียนในตลาดทั่วไป และซื้อ ณ สวน โดยมีทั้งพ่อค้าชาวไทยและชาวจีนที่เข้าติดต่อการค้า พ่อค้าคนกลาง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ พ่อค้านายทุน เป็นเจ้าของแผง ลัง อาจเป็นชาวจีน หรือชาวไทย ที่จะรวบรวมทุเรียนทั้งจากพ่อค้าคนกลาง หรือชาวสวน เพื่อส่งขายในตลาดทั้งตลาดในและตลาดต่างประเทศ โดยมีพ่อค้าคนกลางทำหน้าที่รวบรวมทุเรียน พ่อค้าคนกลางกระบวนการในทางการค้าโดยสำรวจข้อมูล ปริมาณของทุเรียน สภาพแวดล้อม ความสูงของต้นทุเรียนมาใช้ในการกำหนดราคา จากนั้นจึงเสนอราคาสินค้า ยื่นข้อเสนอที่ต่าง ๆ รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยวให้ชาวสวนมีส่วนร่วมตัดสินใจ หลังจากเก็บเกี่ยวจึงมีการรวบรวมสินค้าส่งต่อไปยังตลาดปลายทาง ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Terence K. Hopkins and Immanuel Wallerstein (1986) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ก่อนเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 ผู้ผลิตจะมีเสรีภาพในการผลิตสินค้าและสามารถกำหนดมูลค่าของสินค้าเพื่อควบคุมความคงอยู่และความคงที่ของสินค้าและตลาดโดยพิจารณาจากสภาพของปัจจัยการผลิต โดยจะเห็นว่าในกระบวนการทางการค้านั้นมีการแลกเปลี่ยนทางตรงหรือทางอ้อม ระหว่างผู้กระทำการ ณ ห่วงโซ่ระดับต่าง ๆ โดยสามารถจำแนกออกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ การขับเคลื่อนโดย ผู้ผลิต (Producers-driven PD) และการขับเคลื่อนโดยกลุ่มผู้ซื้อ (Buyers-driven Chains BD) โดยจะเห็นว่าอำนาจในการกำหนดมูลค่าสินค้า ณ ตลาดการค้าทุเรียนมิได้เป็นอำนาจของชาวสวน ในฐานะของผู้ผลิตแต่กลับกลายเป็นอำนาจของกลุ่มผู้ซื้อ ซึ่งหมายถึงกลุ่มพ่อค้าคนกลางรวมทั้งนายทุนจากประเทศจีน

2. กลยุทธ์ในการทางการค้าของพ่อค้าคนกลาง ณ ตลาดทุเรียน พบว่า แม้ว่าจะมีการตกลงราคาสินค้ากันแล้วแต่พ่อค้าสามารถเปลี่ยนแปลงราคาการซื้อขายได้อีกหากพบว่า ทุเรียนมีคุณภาพด้อย โดยจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นกลุ่มชาวสวนทุเรียนรายย่อยเป็นผู้ผลิตสินค้าภาคเกษตร ทำให้ส่วนใหญ่มีกระบวนการผลิตและกระบวนการค้าแบบดั้งเดิม (Traditional) ไม่ซับซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตต่ำ แต่การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโลก หลังหลังศตวรรษที่ 20 ที่บริษัทและองค์กรเกิดการปรับตัวในการประกอบธุรกิจ การลดธุรกรรมทางการตลาดเข้ามามีบทบาททางการค้า จนเกิดการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการผลิต การค้า ค่าใช้จ่ายเพื่อประสิทธิภาพทางการค้าและผลกำไรที่เพิ่มสูงขึ้น ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีความสอดคล้องกับ Gary Gereffi and Mei-Lin Pan (1994) ว่าส่งผลกระทบอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ได้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการผลิต แรงงานและกระบวนการทางการค้า กล่าวคือ การผลิตแบบดั้งเดิม (Traditional) ใช้เทคโนโลยีและต้นทุนในการสนับสนุนการผลิตต่ำ (Low-income Country Producers) ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศจีนต้องการรวบรวมสินค้าเพื่อสร้างผลกำไร ประการที่ 2 เกิดผลกระทบต่อการผลิตในระดับท้องถิ่นและระบบการค้าแบบดั้งเดิม (Primary Commodity) เมื่อผู้ซื้อหรือกลุ่มพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจใช้อำนาจในการกำหนดต้นทุนการผลิตและการจัดการความเสี่ยงหรือผลกำไรที่สูงขึ้น กระบวนการที่กล่าวถึงนี้ครอบคลุมอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) การรวบรวมสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค จากผู้ผลิตท้องถิ่นจากนั้นจึงส่งออกสินค้า (Full Package Supply) ไปยังกลุ่มพ่อค้า หรือตลาดที่มีความร่วมมือร่วมกัน (Own-equipment Manufacturer (OEM) สินค้าที่ถูกส่งออกไปได้ผ่านกระบวนการในการแปรรูปใด ๆ

2) สินค้าถูกส่งมาในพื้นที่ใหม่จากนั้นถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (Newly) และสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งต่อสินค้าไปยังตลาดอื่น

นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ Terence K. Hopkins and Immanuel Wallerstein (1986) ด้วยว่าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนายทุนหรือพ่อค่านายทุนจากประเทศจีนมีความมุ่งหมายจะรวบรวมสินค้าเพื่อแสวงหามูลค่าส่วนเกิน โดยนายทุนจะให้ความสำคัญต่อการแสวงหาทรัพยากรในพื้นที่การผลิตที่อุดมสมบูรณ์เพื่อสามารถรวบรวมได้จำนวนมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการในการทางการค้าและกลยุทธ์ทางการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลาง สู่ตลาดการค้าทุเรียนระดับโลก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากกรณี สินค้าทุเรียนจะเห็นว่าทุเรียนถูกผลิตขึ้นในประเทศและส่วนใหญ่ผลิตแบบดั้งเดิม แต่ทุเรียนเป็นสินค้าระดับโลกที่มีการส่งออกขายในระดับโลก ดังนั้นจึงต้องมีการคัดคุณภาพเพื่อส่งขายในตลาดโลก โดยการเป็นตัวแทนของพ่อค้านายทุนที่ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าจากประเทศจีนที่มีความรู้เกี่ยวกับสินค้าทุเรียนน้อยกว่าพ่อค้าคนกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทย ดังนั้นจึงทำให้พ่อค้าคนกลางเป็นผู้รวบรวมสินค้าจากสวนและส่งให้กับพ่อค้านายทุนจีน มีอำนาจในการสร้างอำนาจทั้งในการต่อรองราคา มีกลยุทธ์ในการจัดการกระบวนการทางการค้า โดยเริ่มจากการคัดเลือก การคัดแยกสินค้าและการกำหนดราคา ระหว่างดำเนินการพ่อค้าคนกลางสามารถสร้างผลกำไรโดยการใช้กลยุทธ์ทางการค้าเพิ่มเติม โดยการอ้างว่าเป็นความต้องการของพ่อค้านายทุนจีน รวมถึงผู้บริโภคปลายทาง ทำให้พ่อค้าคนกลางมีอำนาจในการตัดสินใจในกระบวนการค้าทุกระดับรวมถึงสามารถเพิ่มผลกำไรจากสินค้าโดยไม่ต้องเป็นผู้ผลิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เสนอให้รัฐบาลรวมกลุ่มชาวสวนรายย่อยเพื่อผลิตสินค้าคุณภาพเพื่อการค้าทั้งภายในประเทศและเพื่อตลาดส่งออก
2. ให้รัฐบาลส่งเสริมและให้ความสำคัญกับตลาดการค้าภายในประเทศให้มากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมารัฐไม่มีศักยภาพเพียงพอในการควบคุมการตลาดทุกระดับทั้งภายในภายนอก เช่น การส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตัวสินค้าที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ชาวสวนควรศึกษาและให้ความสำคัญกับการตลาดให้มากขึ้น ชาวสวนสามารถขายสินค้านรูปแบบเดิมโดยให้พ่อค้าคนกลางมาเก็บเกี่ยว ส่วนทุเรียนที่มีมูลค่าการค้าต่ำ เช่น ทุเรียนผลเล็ก รูปทรงผิดรูป ทุเรียนเข้ รอยถลอก ขี้นอนแห้ง ราดำ หนามแดง ไม่สามารถส่งออกขายในตลาดต่างประเทศได้ แต่สามารถขายภายในประเทศเนื่องจากไม่กระทบกับเนื้อทุเรียนในผล ชาวสวนควรปรับกลยุทธ์ทางการค้าโดยการขายปลีกแก่ผู้บริโภคโดยตรง การขายในตลาดการค้าออนไลน์ (Online) โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หรือเฟสบุ๊ก รวมทั้งการแปรรูปเป็นสินค้าอื่น ๆ ที่หลากหลายเข้ามาสนับสนุนเพื่อสร้างรายได้ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2559). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคม*. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิชากร ศรีบุญ, ศศิธร สุขเจริญ และอรดา ขาวพรม. (2561). *กระบวนการค้าทุเรียนของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทวีศักดิ์ เกิดโสภา. (2562). *อนาคตทุเรียนไทยภายใต้ความท้าทาย ราคาดีปีนี้อีก 5 ปีอยู่ตรงไหน*. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2018/07/78050>.

- วงธรรม สรณะ. (2561). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยห่วงโซ่สินค้าของผลไม้ภาคตะวันออก: ศึกษากรณีทุเรียน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(1), 82-92.
- สมพร อิศวิลานนท์. (2562). สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนของ ไทย. เอกสารประกอบในเวทีเสวนา “ส่งออกอนาคตตลาดทุเรียนส่งออกไทย” จัดโดย สถาบันคลังสมองของชาติร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) วันที่ 7 มิถุนายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.trf.or.th/component/attachments/download/4827>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). ข้อมูลดัชนีราคาและผลผลิตเกษตร. เข้าถึงได้จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=9749.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). ราคาทุเรียนโดยเฉลี่ย รายเดือนที่เกษตรกรขายได้ทั้งสิ้น ทั้งประเทศ ปี 2548-2562. เข้าถึงได้จาก <http://oae.go.th/view/1>
- สำนักเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). มติคณะรัฐมนตรี โครงการจัดตั้งระเบียงผลไม้ภาคตะวันออก (Eastern Fruit Corridor). เข้าถึงได้จาก <http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3>.
- Gereffi, G, & Pan, M-L. (1994). *The globalization of Taiwan's garment industry. In Global Production: The Apparel Industry in the Pacific Rim*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Hopkins, T. K., & Wallerstein, I. (1986). Commodity chains in the world-economy prior to 1800. *Review*, 10(1), 157-170.

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

The Development of Blended Learning Model to Enhance System thinking
process for students Of National Sports University

วรินทร์ภัทร พันพิพิธ¹ रेखा अरुणวงศ์² และดนุชา สลึงค์³

Werinpat Panpipit, Rekha Arunwong and Danucha Saleewong

Received: November 18, 2020

Revised: March 2, 2021

Accepted: March 7, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.92

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองและในการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสานตรวจสอบความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือ การจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1.1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 1.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1.3) เนื้อหา 1.4) กระบวนการเรียนการสอนแบ่งเป็นจัดการแบบในชั้นเรียนและแบบออนไลน์ 1.5) บทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียน 1.6) บทบาทผู้เรียนแบบออนไลน์ 1.7) วัดและประเมินผล 1.8) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นให้เกิดปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 นำเสนอและสรุป

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Corresponding author, e-mail: lawan2513@gmail.com, Tel. 096-8912762

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงาน และขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) (S.D = 0.568) และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.559)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, การเรียนการสอนแบบผสมผสาน, การคิดเชิงระบบ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the components of blended learning; and 2) to develop a blended learning model that enhanced systems thinking among students of Thailand National Sports University. It was a quasi-experimental research. In synthesis of the components of a blended learning model, suitability was checked by 5 experts. The tool used for data collection was a questionnaire with a 5-level evaluation scale. Data were analyzed by using mean and standard deviation. The results of the synthesis of the components of blended learning were classroom learning and online learning management. In development of learning model, suitability of learning model and learning management plans was checked by 7 experts. The tool for collecting data was a questionnaire with a 5-level evaluation scale. Data were analyzed by using mean and standard deviation. The results of the research revealed that 1) the important components of the blended learning model consisted of 8 components: 1.1) *rational criterion* of the model, 1.2) objectives of the model, 1.3) content, 1.4) learning process divided into classroom learning and online learning management, 1.5) roles of the classroom teachers, 1.6) roles of the online learners, 1.7) measure and evaluation, 1.8) facilities; and 2) the learning management plan consisted of 6 steps as follows: the first stage was provoking the problem, the second was the search for knowledge, the third was the development of intelligence, the fourth was the presentation and conclusion, the fifth was the evaluation of the work, and the sixth was the application of knowledge. Checking the suitability of learning model, overall, was at a high level ($\bar{X} = 4.49$) (S.D = 0.568) and the result of checking the suitability of learning management plan overall was at a very good level ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.559).

Keywords: Learning Model, Blended Learning, Systems Thinking

บทนำ

การจัดการศึกษานับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนภายในประเทศ ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น เพราะการที่เราจะดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จำเป็นต้องคิดวิเคราะห์และเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาคนให้มีความสามารถทางการคิดและมีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้มีประสิทธิภาพ (สุพัตรา ชชาติบัญชาชัย, 2548) ทั้งนี้การศึกษาได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอาศัยสื่อที่ทันสมัยโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมและการสื่อสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนตัวสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและผู้คนหลายสิบล้านคนทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารในเวลาอันสั้น การศึกษาหาข้อมูลและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพียงแต่ปลายนิ้วสัมผัสโดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เกิดเป็นชุมชนบนเครือข่ายขึ้น ผู้คนสามารถติดต่อสัมพันธ์กันผ่านจอคอมพิวเตอร์มากยิ่งขึ้น ข้อมูลข่าวสารความรู้จึงกลายเป็นกุญแจสำคัญไปสู่อำนาจและความมั่นคงของประเทศและเป็นกุญแจที่จะไปสู่ข้อมูลข่าวสารความรู้ก็คือ “การศึกษา” นั่นเอง (หาญศึก เล็บครุฑและคณะ, 2553)

การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นการรวมกันระหว่างนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงด้วยการเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Steven L Thorne, 2003) ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการทางด้านมนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ผสมผสานกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการสอนเข้าไว้ด้วยกันกับการติดต่อสื่อสารจึงทำให้การเรียนรู้เกิดความสะดวก มีแหล่งข้อมูลมาก มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งการสอนแบบผสมผสานนั้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนในลักษณะที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาบทเรียนผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ผนวกกับการสอนแบบเผชิญหน้า (Face to Face Instructional) จากนั้นติดตามการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสรุปบทเรียนด้วยการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนภายในห้องเรียน (ยศระวี วายทองคำ, 2558) สำหรับรายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า เป็นวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาเลือกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนรายวิชานี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานทางการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อใช้ในการสืบค้นความรู้ผ่านหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์นำไปใช้ในการสืบค้นหาความรู้ได้ในทุกรายวิชาและใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว รวมถึงการนำบทเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นยังส่งต่อทักษะทางสติปัญญาที่หลากหลายของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นทักษะการใช้เหตุผลการแก้ปัญหา ทักษะเทคโนโลยีและทักษะการคิด และยังส่งผลต่อความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลได้อย่าง

รวดเร็ว เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครู ได้ทั่วโลกสอดคล้องกับบริบทของสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นตามพันธกิจ (Mission) ของมหาวิทยาลัย คือ 1) ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านศาสตร์การกีฬา 2) วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม ด้านศาสตร์การกีฬา 3) บริการวิชาการแก่สังคม 4) ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย 5) ส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพด้านกีฬาสูงสุดของแต่ละบุคคล (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2563) ส่วนหนึ่งในพันธกิจที่สถาบันได้ปฏิบัติ คือ การให้บริการวิชาการแก่สังคม นั้น คือ การให้บริการในด้านการออกไปตัดสินกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่ทางจังหวัดและชุมชนในท้องถิ่น ขอความอนุเคราะห์มาและมีบางชนิดหรือบางประเภทกีฬาที่นักศึกษาของสถาบันเป็นนักกีฬามืออาชีพที่จะต้องไปเก็บตัวในสมาคมต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

จากสภาพการณ์ ผู้วิจัยได้มองเห็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาและเกิดแรงจูงใจในการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการเรียนรู้รอบด้าน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีความสามารถในการคิดเชิงระบบ คือ สามารถคิดให้ครอบคลุม เป็นองค์รวม มีเหตุผลและแก้ปัญหาได้ ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ สามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้และยังสามารถนำหลักการแนวคิดในการคิดเชิงระบบไปใช้ในการเป็นผู้ตัดสินกีฬา นักกีฬา ครูผู้สอน ได้อีก ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด รูปแบบการสอนหลาย ๆ วิธี แล้วมาสังเคราะห์รูปแบบการสอนกับเนื้อหาวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้าที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษาบางส่วน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำเสนอผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติแล้วนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาได้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบทเรียนและนำบทเรียนไปทดลองใช้รายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้ารหัสวิชา มศ 122002 หน่วยกิต จำนวน 3(3-0-6)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างแบบสอบถาม

2. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสานได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิทเวช วงศ์พรม ผู้เชี่ยวชาญสาขาหลักสูตรและการสอน 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา หล่อศิริ ผู้เชี่ยวชาญสาขาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลพรรณ ไชยมา ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเชียร โบบทอง ผู้เชี่ยวชาญสาขา บรรณารักษศาสตร์ 5) อาจารย์ ดร.พัชรียา เทียง ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สำหรับการวิจัยชนิดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.68 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ $(\bar{X} = 4.97)$ (S.D. = 0.680)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สรุปได้ดังนี้
การจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 40% ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนสอนดังต่อไปนี้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ใช้กิจกรรม การทำงานกลุ่มร่วมกัน การประชุม การอภิปราย ผู้สอนอำนวยความสะดวกในระหว่างเรียน และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาชี้แนะมอบหมายงานและติดตามผล มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยการวัดความรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน มีการตรวจสอบการเข้าเรียนโดยการเช็คชื่อจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 60% ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนสอนดังต่อไปนี้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์ มีการรวมกลุ่มการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมการจัดการชั้นเรียน เช่น Google Classroom ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้บนเครือข่าย Internet ใช้อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต แล็ปท็อป โน้ตบุ๊ก ใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engines) ในการสืบค้นหาข้อมูล มีการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Chat Email Line Group Facebook Fan page มีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบการติดตามและประเมินผลออนไลน์ ตรวจสอบการเข้าเรียนจากการ Log in ผลการตรวจสอบระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสานปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

รายการ	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
การจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน			
1. ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง	5.00	0.000	มากที่สุด
2. นักศึกษามีการทำงานกลุ่มร่วมกัน	5.00	0.000	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
3. มีกิจกรรมการประชุม การอภิปราย	5.00	0.000	มากที่สุด
4. ผู้สอนอำนวยความสะดวกในระหว่างเรียน	5.00	0.000	มากที่สุด
5. ใช้สื่อการจัดการความรู้ที่เป็นเอกสารและสื่อออฟไลน์	5.00	0.000	มากที่สุด
6. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาชี้แนะมอบหมายงานและติดตามผล	5.00	0.000	มากที่สุด
7. มีการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการวัดความรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	5.00	0.000	มากที่สุด
8. มีการตรวจสอบการเข้าเรียนโดยการเช็คชื่อ	5.00	0.000	มากที่สุด
ผลรวม	5.00	0.000	มากที่สุด
การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์			
1. ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์	5.00	0.000	มากที่สุด
2. มีการรวมกลุ่มการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมการจัดการชั้นเรียน เช่น Google Classroom	5.00	0.000	มากที่สุด
3. ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้บนเครือข่าย Internet	5.00	0.000	มากที่สุด
4. ใช้อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต แล็ปท็อป โน้ตบุ๊ก	5.00	0.000	มากที่สุด
5. ใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engines) ในการสืบค้น หาข้อมูล	5.00	0.000	มากที่สุด
6. มีการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Chat Email Line Group Facebook Fanpage	5.00	0.000	มากที่สุด
7. มีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบการติดตามและประเมินผลออนไลน์	4.40	0.548	มาก
8. ตรวจสอบการเข้าเรียนจากการ Log in	5.00	0.000	มากที่สุด
ผลรวม	4.93	0.068	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้านการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.00$) (S.D = 0.000) และด้านการเรียนการสอนแบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.90$) (S.D = 0.068)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคิดเชิงระบบ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนการสอนแบ่งเป็นแบบในชั้นเรียนและแบบออนไลน์ 5) บทบาทของผู้สอนแบบในชั้นเรียนและบทบาทผู้สอนแบบออนไลน์ 6) บทบาทของผู้เรียนแบบในชั้นเรียนและบทบาทผู้เรียนแบบออนไลน์ 7) การวัดและประเมินผล 8) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

2. ตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสมและนำข้อคิดเห็นต่อร่างรูปแบบการเรียนการสอน โดยการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเบื้องต้นก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ได้พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำร่างรูปแบบการเรียนการสอนไปยืนยันความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้ง ด้วยการวิพากษ์รูปแบบการเรียนการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสอบถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.84 มีค่าความยากง่าย (P) 0.46 ค่าอำนาจจำแนก (R) 0.29 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 2) แบบประเมินความสามารถในการคิดเชิงระบบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.95 3) แบบสอบถามเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 1.00 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ ($\bar{X} = 4.90$) (S.D. = 0.913) 5) แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.72 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ ($\bar{X} = 4.61$) (S.D. = 0.475)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ผลพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้ หลักการและเหตุผลของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ บทบาทผู้เรียนแบบในชั้นเรียน บทบาทผู้เรียนแบบออนไลน์ การวัดและประเมินผล สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ภายในรูปแบบดังที่ปรากฏในรูปที่ 1

5.1 การตรวจสอบรูปแบบรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีผลการตรวจสอบดังนี้

1) การตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนปรากฏตามตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
หลักการและเหตุผลของรูปแบบ			
1. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนและแสดงจุดเน้นของรูปแบบ	4.71	0.488	มากที่สุด
2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.71	0.488	มากที่สุด
ผลรวม	4.71	0.488	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ			
1. สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบ	4.57	0.535	มากที่สุด
2. สามารถวัดและประเมินผลได้	4.43	0.535	มาก
3. วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.43	0.535	มาก
ผลรวม	4.48	0.424	มาก
เนื้อหา			
1. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา	4.86	0.378	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหา	4.86	0.378	มากที่สุด
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ	4.14	0.690	มาก
ผลรวม	4.62	0.424	มากที่สุด
กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ			
1. สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.57	0.535	มากที่สุด
2. ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นให้เกิดปัญหาที่มีความเหมาะสม	4.57	0.535	มากที่สุด
3. ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาข้อมูลที่มีความเหมาะสม	4.43	0.535	มาก
4. ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญาที่มีความเหมาะสม	4.57	0.535	มากที่สุด
5. ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอมีความเหมาะสม	4.71	0.488	มากที่สุด
6. ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงานมีความเหมาะสม	4.71	0.488	มากที่สุด
7. ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์ให้ความรู้มีความเหมาะสม	4.43	0.535	มาก
8. ขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอนมีความเป็นลำดับเหมาะสม	4.57	0.535	มากที่สุด
ผลรวม	4.57	0.472	มากที่สุด
บทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียน			
1. บทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียนมีความเหมาะสม	4.43	0.787	มาก
2. บทบาทผู้เรียนแบบในชั้นเรียนมีความเหมาะสม	4.43	0.787	มาก
ผลรวม	4.43	0.787	มาก
บทบาทผู้สอนแบบออนไลน์			
1. บทบาทผู้สอนแบบออนไลน์มีความเหมาะสม	4.29	0.756	มาก
2. บทบาทผู้เรียนแบบออนไลน์มีความเหมาะสม	4.29	0.756	มาก
ผลรวม	4.29	0.756	มาก
การวัดและประเมินผล			
1. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสม	4.43	0.535	มาก
2. การวัดและประเมินผลการคิดเชิงระบบมีความเหมาะสม	4.00	0.577	มาก
ผลรวม	4.21	0.393	มาก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.14	0.690	มาก
1. วิธีการสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.14	0.690	มาก
2. อุปกรณ์และระบบสนับสนุนในการเรียนรู้ การสอนออนไลน์	4.43	0.535	มาก
ผลรวม	4.27	0.567	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) (S.D = 0.568) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักการและรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) (S.D = 0.488) ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) (S.D = 0.424) พบด้านเนื้อหาพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.424) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) (S.D = 0.472) ด้านบทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียนพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) (S.D = 0.756) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) (S.D = 0.393) และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) (S.D = 0.567)

2) การตรวจความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้ พบว่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.552) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) (S.D = 0.559) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) (S.D = 0.523) ด้านสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) (S.D = 0.499) ด้านผลงาน/ชิ้นงานของนักศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) (S.D = 0.467) ด้านวัดผลและประเมินผลพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) (S.D = 0.712)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสานและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบมีผลดังนี้

1. องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสานได้องค์ประกอบดังนี้

1.1 การจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน ดังต่อไปนี้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง การทำงานกลุ่มร่วมกัน การประชุม การอภิปราย ผู้สอนอำนวยความสะดวกในระหว่างเรียน และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาชี้แนะมอบหมายงานและติดตามผล มีการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการวัดความรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน มีการตรวจสอบการเข้าเรียนโดยการเช็คชื่อ

1.2 การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังต่อไปนี้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านโปรแกรมการจัดการชั้นเรียน Google

Classroom ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้บนเครือข่าย Internet ใช้อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต แล็ปท็อป โน้ตบุ๊ก โปรแกรมค้นหา (Search Engines) ในการสืบค้น หาข้อมูล มีการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Chat Email Line Group Facebook Fan page มีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบการติดตามและประเมินผลออนไลน์ ตรวจสอบการเข้าเรียนจากการ Log in

การตรวจสอบ พบว่า ความเหมาะสมของขององค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้านการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.00$) (S.D = 0.000) และด้านการเรียนการสอนแบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.90$) (S.D = 0.068)

2. รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 4.1) กระบวนการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน ใช้การสอนแบบบรรยาย ใช้โจทย์สถานการณ์ปัญหาและการใช้คำถาม กิจกรรมระดมสมอง การนำเสนอผลงาน สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด แผนผังโน้ตส์ หรือรูปแบบต่าง ๆ 4.2) กระบวนการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ใช้ห้องเรียนกัลเกิลคลาสรูม ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการใช้เครื่องมือ ดังนี้ Google Form Google Sites Google Drive Google Document สามารถเชื่อมโยงความรู้และข้อมูลได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น Drive YouTube Google เว็บไซต์ต่าง ๆ แשרให้ครูผู้สอนผ่านทางอีเมล Lawan2513@gmail.com Line Messenger ใช้กระดานสนทนาผ่านห้องแชท และไลน์กรุป กระบวนการเรียนการสอนมี 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นให้เกิดปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาข้อมูล ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 นำเสนอและสรุป ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงาน ขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ 5) บทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียนและบทบาทผู้เรียนแบบในชั้นเรียน 6) บทบาทผู้สอนแบบออนไลน์และบทบาทผู้เรียนออนไลน์ 7) การวัดและประเมินผล 8) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) (S.D = 0.568) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักการและรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) (S.D = 0.488) ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) (S.D = 0.424) ด้านเนื้อหา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.424) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) (S.D = 0.472) ด้านบทบาทผู้สอนแบบในชั้นเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) (S.D = 0.756) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) (S.D = 0.393) และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) (S.D = 0.567)

การตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.62$) (S.D = 0.552) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) (S.D = 0.559) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (

$\bar{X} = 4.69$) (S.D = 0.523) ด้านสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) (S.D = 0.499) ด้านผลงาน/ชิ้นงานของนักศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) (S.D = 0.467) ด้านวัดผลและประเมินผลพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) (S.D = 0.712)

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน มีองค์ประกอบดังนี้ จัดการสอนแบบบรรยาย ผู้สอนกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีการทำงานร่วมกัน ประชุม อภิปราย นำเสนอผลงาน ผู้สอนมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก และชี้แนะเป็นที่ปรึกษา มีการประเมินผลการเรียนรู้โดยการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ตรวจสอบการเข้าเรียนด้วยการเช็คชื่อ 2) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ มีองค์ประกอบดังนี้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านโปรแกรมการจัดการชั้นเรียน Google Classroom ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้บนเครือข่าย Internet ใช้อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต แล็ปท็อป โน้ตบุ๊ก โปรแกรมค้นหา (Search Engines) ในการสืบค้น หาข้อมูล มีการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Chat Email Line Group Facebook Fan page มีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบการติดตามและประเมินผลออนไลน์ ตรวจสอบการเข้าเรียนจากการ Log in สอดคล้องกับผลการวิจัยของเสมอภาณุจันท์ โสภณศิริธัญรักษ์ (2557) พบว่า ปัจจัยและองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการจัดการเรียนซึ่งการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-face) และการเรียนแบบออนไลน์ ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย อาทิ การกำหนดเป้าหมายทางการเรียน (Objectives) กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activities) แหล่งการเรียนรู้ (Learning resources) การให้ผลป้อนกลับ (Feedback) การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน-ผู้เรียน (Learner-Learner interaction) การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน-บทเรียน (Learner-lesson interaction) การประเมินผลการเรียน เป็นต้น

2. รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ มี 8 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) กระบวนการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน โดยใช้การจัดการเรียนแบบการบรรยาย สลับกับการใช้โจทย์สถานการณ์ปัญหาและการใช้คำถาม มีการแบ่งกลุ่ม จัดกิจกรรมระดมสมอง การนำเสนอผลงาน สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด กราฟิก แผนผังมโนทัศน์ หรือรูปแบบต่าง ๆ (2) กระบวนการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ใช้ห้องเรียนกูเกิล คลาสรูม ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการใช้เครื่องมือ ดังนี้ Google Form Google Sites Google Drive Google Document สามารถเชื่อมโยงความรู้และข้อมูลได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น

Drive YouTube Google เว็บไซต์ต่าง ๆ แพร่ให้ครูผู้สอนผ่านทางอีเมล Lawan2513@gmail.com Line Messenger ใช้กระดานสนทนา ผ่านห้องแชทและไลน์กรุป กระบวนการเรียนการสอนมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นให้เกิดปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาข้อมูล ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 นำเสนอและสรุป ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล ขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ 5) บทบาทผู้สอน แบบในชั้นเรียนและบทบาทผู้เรียนแบบในชั้นเรียน 6) บทบาทผู้สอนแบบออนไลน์และบทบาทผู้เรียนออนไลน์ 7) การวัดและประเมินผล 8) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิระศาสตร์ อายุเจริญ (2557) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สมาชิก 2) เทคโนโลยี 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การสะท้อนความคิด ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นกำหนดประเด็นปัญหาร่วมกัน 3) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ขั้นสร้างองค์ความรู้ 5) ขั้นนำเสนอและจัดเก็บองค์ความรู้ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพันธ์ ชาตชัยนานนท์ (2557) พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน 4) บทบาทของผู้สอน 5) บทบาทของผู้เรียน 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการเรียนการสอนแบบผสมผสานสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ตารางที่ 3 รายละเอียดองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน	การเรียนการสอนแบบออนไลน์
1. กิจกรรมการเรียนการสอนการบรรยาย แบ่งกลุ่มระดมสมอง อภิปราย นำเสนอและสรุป	1. กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียนออนไลน์
2. ผู้เรียนผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง	2. ผู้เรียนกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบสื่อสารออนไลน์
3. จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน	3. จัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียน Google Classroom
4. ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกชี้แนะให้คำปรึกษา ติดต่อครูผู้สอนโดยตรง	4. ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกชี้แนะให้คำปรึกษาติดต่อผู้สอนผ่านห้อง Chat Email Line Group

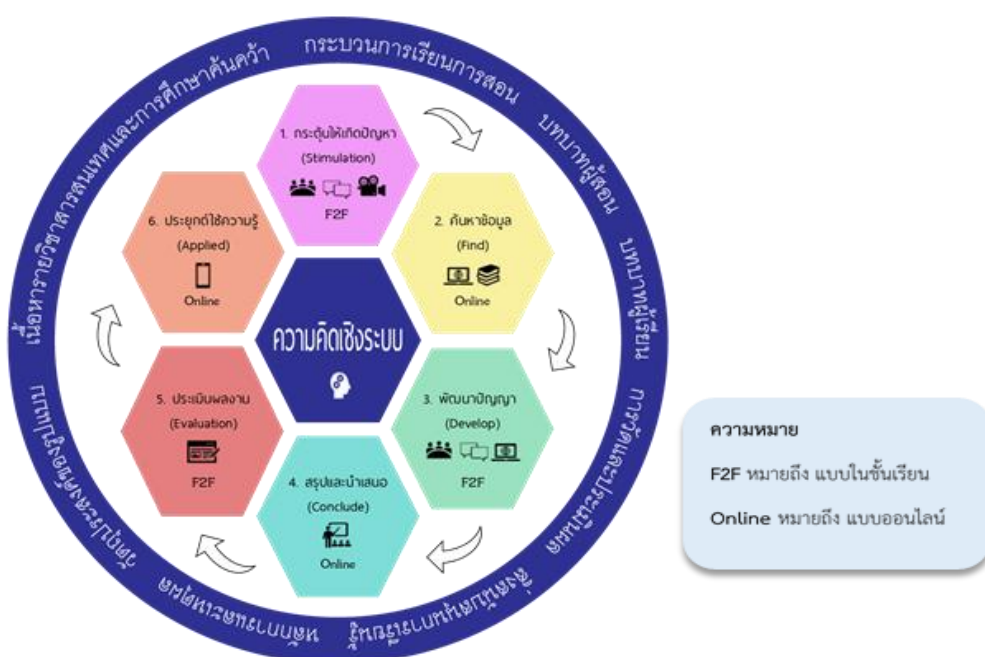
การเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน

- วัดและประเมินผล ทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน ตรวจสอบการเข้าเรียนด้วยการเช็คชื่อ
- สื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสอน เอกสารตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารอื่น ๆ

การเรียนการสอนแบบออนไลน์

- วัดและประเมินผล ทำแบบทดสอบออนไลน์ ตรวจสอบการเข้าเรียนด้วยการเช็คอิน
- สื่อการเรียนการสอนใช้โปรแกรมค้นหา (Search Engines)

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย รองรับการใช้งานจำนวนมาก
- มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการจัดการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานในรายวิชาอื่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- นักศึกษาควรมีวินัยในการเรียนออนไลน์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ที่ได้รับทุนอุดหนุนโครงการพัฒนาอาจารย์ จากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- จิรนนท์ ชาติชัยนันท์. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงระบบของ นักศึกษาสารณสุขศาสตร์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 214-227
- ธีระศาสตร์ อายุเจริญ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีม ตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของนิสิต ปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2564). *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต เพชรบูรณ์ พุทธศักราช 2561-2565 (ฉบับทบทวน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564* (อัดสำเนา).
- ยสระวี วายทองคำ. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบนำ ตนเองบนเว็บ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพัตรา ชาติบัญญัติ. (2548). *กระบวนการเรียนรู้: แนวคิดความหมายและบทเรียนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พิสิษฐไทย ออฟเซต.
- เสมอการณจน์ โสภณศิริรักษ์. (2557). ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและ กระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิง สร้างสรรค์ของนิสิตนักศึกษาศาสตรศึกษาศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- หาญศึก เล็บครุฑและคณะ. (2553). แนวคิดการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิด กระบวนการคิด. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 21(1), 1-9.
- Thorne, S. L. (2003). Artifacts and Cultures-of-Use in Intercultural Communication. *Language Learning & Technology*, 7(2): 38-67.

การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

The Development of Administration Model for being the Professional
Learning Community of Primary Schools under the Regional Education
Office No. 11

ยุทธชัย จริตน้อย¹ วาโร เฟ่งสวัสดิ์² วณิกา ฉลากบาง³ และพรเทพ เสถียรนพเกล้า⁴
Yuttachai Jaritnom, Waro Phengsawat, Wannika Chalakbang and
Pornthep Steannoppakao

Received: January 25, 2021

Revised: March 4, 2021

Accepted: March 8, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.93

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบและขั้นที่ 3 การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย 13 คน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนและการประเมินรูปแบบ จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินรูปแบบ มี 2 ตัวเลือก ได้แก่ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครุ มี 3 ปัจจัย ขอบข่ายการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 4 ด้าน กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน และผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 2 ด้าน 2) ผลการศึกษารูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Sakon Nakorn Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: yuttichai967@gmail.com, Tel: 083-3386866

พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครู มี 4 ปัจจัยของขอบข่ายการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 6 ด้าน กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน และผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 2 ด้าน และ 3) การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาทุกด้านร้อยละ 100

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ
ภาค 11

Abstract

The objective of this research aimed to present the management model to become a professional learning community of primary schools under the Regional Education Office No. 11. The research methodology was divided into 3 steps: step 1 was a study of concepts, theories, documents and research; step 2 was a study of elements and step 3 was evaluating the elements of the model. The 13 target group consisted of an in-depth interview with 3 experts and a model assessment of 10 people selected by purposive sampling. The tools used were a semi-structured interview and a model assessment. There were two options consisted of agree and disagree. The statistics used in the research were frequency, percentage and content analysis. The results of the research were as follows: 1) on the side of the results of the study, concepts, theories, documents and research related to the components of the management model to become a professional learning community, it was found that the components of the model consisted of factors affecting being a professional learning community for teachers including 3 factors, a scope of management for being a professional learning community consisting of 4 aspects, administrative process for being a professional learning community consisting of 5 steps, and the achievement of being a professional learning community consisting of 2 aspects; 2) in the aspect of the results of the study on the components of the management model to become a professional learning community, it was found that the components of the model consisted of factors affecting being a professional learning community for teachers including 4 factors, the administrative scope for being a professional learning community consisted of 6 aspects. The administrative

process for being a professional learning community had 5 steps and the achievement of being a professional learning community had 2 aspects; and 3) on the side of the assessment of the model components of the management for professional learning community of primary schools, it was found that the experts agreed on the elements of the management model for being a professional learning community of primary schools in all aspects for 100%.

Keywords: Model, Administration, Being a Professional Learning Community, Under the Regional Education No.11

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เน้นการพัฒนาคนมาโดยตลอด โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศทั้งระบบ ได้กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายมุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว นั่นคือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ โดยมีแนวทางในการพัฒนาด้านการศึกษาโดยเน้นที่การพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัยและการปฏิรูประบบเพื่อสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัยให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 นั้น คนถือเป็นหัวใจสำคัญเพราะคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ การจะให้คนเป็นผู้ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นจะต้องสร้างพลวัตการเติบโตเพื่อเติมเต็มศักยภาพของคน โดยจะต้องสร้างคนให้มีศักยภาพ สามารถหาเลี้ยงชีพได้และรู้จักที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา รู้จักเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมให้ความสำคัญกับสังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างเต็มศักยภาพที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนอย่างแท้จริง (สุวิทย์ เหมอินทรีย์, 2560)

หัวใจของการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่ยึดหลักและกรอบแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีดุลย

ภาพทั้งด้านสังคมคุณภาพ ด้านสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และด้านสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้มีวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษา 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ พัฒนาคูณภาพของนักเรียนยุคใหม่ให้มีคุณลักษณะเก่งดี มีสุข คงเอกลักษณ์ความเป็นไทยและเท่าทันความเป็นสากล พัฒนาคูณยุคใหม่ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

ผลการประเมินการทดสอบนานาชาติ (Programmer for International Student Assessment : PISA) พบว่า การดำเนินการในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีผลลัพธ์ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ ได้แก่ ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อครูผู้สอน คือ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนถือเป็นพลังการเรียนรู้ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น คือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการสังเกตอย่างสนใจ รวมถึงเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วที่ส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่าพบว่า มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่า มีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืนและผลดีต่อผู้เรียน พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อผู้เรียนคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่าสุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน (วิจารณ์พานิช, 2558)

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมมือรวมพลังกันพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพและการกิจการพัฒนาร่วมกัน สมาชิกรวมพลังเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริงมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่นที่ได้จากภายนอกห้องเรียน ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางบวกแก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เป็นคนคุณภาพซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของประเทศในที่สุด และจากการปฏิรูปสถานศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และความท้าทายตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้สำเร็จชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นชุมชนการพัฒนาที่สมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษารวมตัวกันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง แก่วิชาชีพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน รวมทั้งสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่สมาชิกให้สมกับความเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง จากผลการประเมินการทดสอบนานาชาติ (Programmer for International Student Assessment : PISA) พบว่า การประเมินต่ำกว่ามาตรฐานและมีแนวโน้มลดลง (กระทรวงศึกษาธิการ , 2558) นอกจากนี้ยังพบปัญหาครูขาดเทคนิควิธีสอน และทักษะด้านเทคโนโลยี ควรได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ฝึกทักษะคิดวิเคราะห์และรู้จักตั้งคำถาม จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผลักดันหลักการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในนามาพัฒนาครู ใช้เครือข่ายในสถานศึกษาและชุมชนเรียนรู้ด้วยตนเองและจากเพื่อนครู นำไปสู่ร่วมกันประเมินและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน หลักการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การพัฒนาครูต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยที่ครูผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาควรต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนเป็นผู้นำร่วมกันปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ เป้าหมาย การกิจ การดำเนินการแบบทีมร่วมเรียนรู้ การจัดการความรู้และพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญตามเป้าหมายการจัดการศึกษาและการพัฒนาประเทศที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ชั้นที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 1 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ทางด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปีขึ้นไป เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item congruence : IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อถือว่าใช้ได้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ชั้นที่ 3 การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 กลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ทางด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปีขึ้นไป เครื่องมือเป็นที่ใช้เป็นลักษณะของแบบประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 2 ตัวเลือก ได้แก่ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item congruence:

IOC) เลือกข้อความที่มีค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไปถือว่าข้อความนั้นใช้ได้ ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อถือว่าใช้ได้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เกณฑ์การพิจารณาการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ ของข้อความเห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กร 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 3) การวัดและประเมินผล ของขอบข่ายการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ 3) การจัดการความรู้และ 4) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ขั้นที่ 2 การวางแผน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ และขั้นที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขและผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูมีทักษะ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้าน เก่ง ดี มีสุขและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กร 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การวัดและประเมินผลและ 4) เทคโนโลยีทางการศึกษา ของขอบข่ายการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ 3) การจัดการความรู้ 4) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) วัฒนธรรมองค์กรและ 5) ผู้นำ กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ขั้นที่ 2 การวางแผน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ และขั้นที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขและผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูมีทักษะ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้าน เก่ง ดี มีสุขและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับ

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน
ประถมศึกษาทุกด้านร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของ
รูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มี 3 ปัจจัย ที่
เป็นเช่นนี้เพราะการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีปัจจัยที่
เข้ามาส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้บุคลากรทางการ
ศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเอง
สอดคล้องกับงานวิจัยของคมกัร สุดแท้ (2553), สิริลักษณ์ สามารถ (2554), วรกัญญาพิไล แกระหัน
(2555) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การ
บริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจและการบริหารจัดการองค์กร ขอบข่าย
การบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 4 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินงานของ
สถานศึกษานั้นต้องทำให้สอดคล้องของกับบริบทของชุมชนและตอบสนองต่อการเป็นชุมชนการ
เรียนรู้ของครูและส่งผลต่อนักเรียนเป็นหลัก จึงทำให้ผลการศึกษาออกมาเป็นเช่นนั้น สอดคล้องกับ
งานวิจัยของแก้วเวียง นานาผล (2554), วรลักษณ์ ชูกำเนิดและเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) พบว่า
กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ
ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงขั้นตอน
ดังกล่าว ว่าควรจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละกิจกรรมโดยใช้กระบวนการดังกล่าวขับเคลื่อนการ
ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร เสรีวัลลภ
(2554), วีรศักดิ์ มุ่งคุณ, (2557), วิทิศา สุขทั่วญาติ (2559), บุญธรรม อ้วนกันยา (2562) พบว่า
กระบวนการดำเนินการประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการ การวางแผน
การดำเนินการ การตรวจสอบ และการตรวจสอบและผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ มี 2 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการศึกษาโดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่
มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี
ความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนี้ การรักษาดินศาสนาพระมหากษัตริย์ซื่อสัตย์
สุจริตมีวินัยใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะ สอดคล้อง
กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (2553)

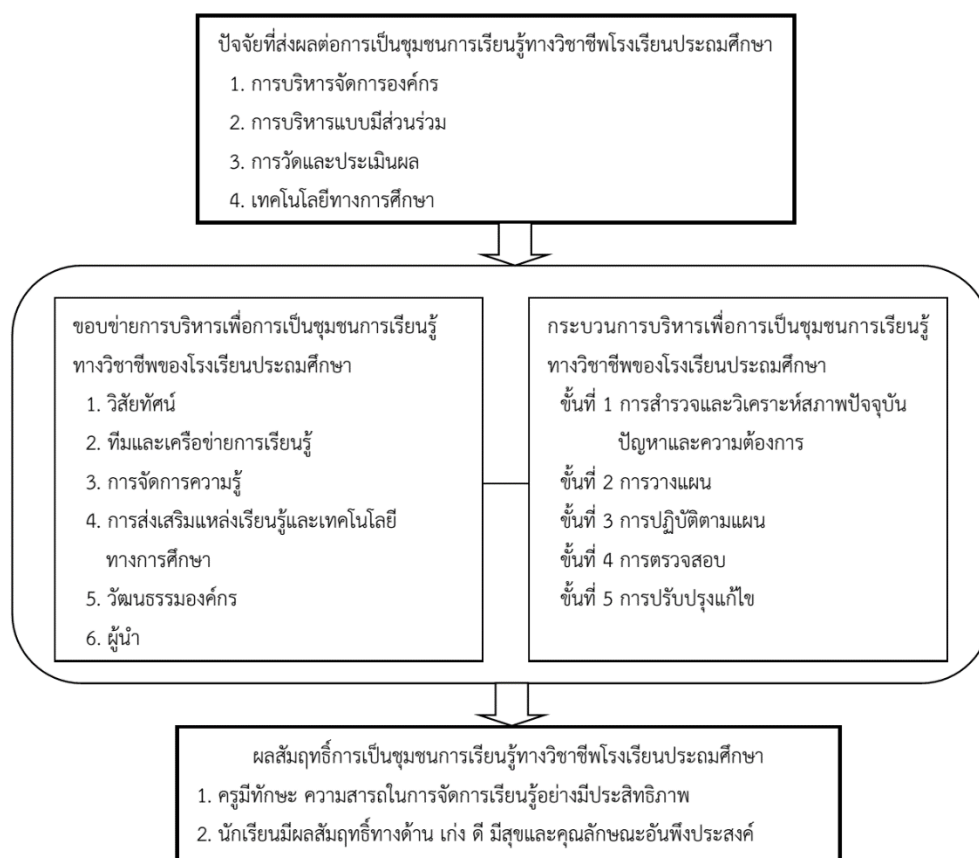
2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็น
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 4 ปัจจัย ของขอบข่ายการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ มี 6 ด้าน กระบวนการบริหารเพื่อการเป็นการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน และ
ผลสัมฤทธิ์การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 2 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผลจากการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามผลสัมฤทธิ์ของครูและนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (2553) สอดคล้องกับงานวิจัยหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียน เช่น เฉลิมชัย อ้อเสถียร (2553), คัมภีร์ สุดแท้ (2553), วิทิศา สุขทั่วญาติ (2559), บุญธรรม อ้วนกันยา (2562) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขอบข่ายการบริหารการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการดำเนินการและผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เกิดขึ้น

3. การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาทุกด้านร้อยละ 100 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบและการประเมินรูปแบบดังกล่าว จึงทำให้ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบทุกด้านเป็นดังข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา การมี (2562) พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันท์นภัส ชัยสงคราม (2561) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่ จากการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบของรูปแบบการบริหารสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 สามารถนำไปเป็นข้อมูลทางด้านสารสนเทศของสถานศึกษา เช่น สกนศร นครพนมและมุกดาหาร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

2. ผลการศึกษาสามารถนำไปจัดทำคู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งในระดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการนำผลศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เสนอให้มีการจัดทำคู่มือฝึกอบรม/ เอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ
2. ควรมีผู้รับผิดชอบในการนำร่องอบรมเชิงปฏิบัติการในแต่ละจังหวัดแล้วมีการติดตาม ตรวจสอบ การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อน/ หลังการฝึกอบรม รวมทั้งนำผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาทบทวน ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *การจัดการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- แก้วเวียง นานาผล. (2554). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เฉลิมชัย อ้อเสถียร. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทน์ภัส ชัยสงคราม. (2561). *การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญธรรม อ้วนกันยา. (2562). *กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรกัญญาพิไล แกระหัน. (2555). *ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิดและเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). *รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบท โรงเรียนในประเทศไทย*. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 12(2), 123-134.

- วิจารณ์ พานิช. (2558). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจิตา สุขทั่วญาติ. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในทศวรรษหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 18(1), 10-21.
- วีรศักดิ์ มุ่งคุณ. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 10(28), 65-80.
- สมพร เสรีวัลลภ. (2554). *แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี พ.ศ. 2554*. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) : ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- สิริลักษณ์ สามารถ. (2554). *โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธิดา การิมิ. (2562). *การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา ตอนที่ 4*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุวิทย์ เหมอินทรีย์. (2560). *ไทยแลนด์ 4.0 กับอนาคตประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Guidelines for Administration of Pracharath School under the Office of
Nakhonsawan Educational Service Area2

ศิรินทร์ทิพย์ วรรณภักตร์¹ สาธกร ทรัพย์รวงทอง² และปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์³
Sirintip Wannaphak, Satorn Subruangthong and Paponsan Potipituk

Received: January 11, 2021

Revised: March 9, 2021

Accepted: March 10, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.94

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ และ 2) หาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 กับ ประชากร คือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพระราชรัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ทั้งหมดโดยวิธีเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น จำนวน 189 คน สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสนทนา กลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกชนิด คำถามปลายเปิดใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการบริหารโรงเรียน ประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยมีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ และ 2) แนวทางการบริหาร โรงเรียนพระราชรัฐ ด้านการบริหารงานวิชาการ ส่งเสริมการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการบริหารงานบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำแผนการพัฒนารายบุคคลของครู ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษา รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน ด้านการบริหาร

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1; Nakhonsawan primary Educational Service Area office 2

²⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University
Corresponding author, e-mail: sirintip785@gmail.com, Tel. 095-6419738

งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา สถานศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อจัดหางบประมาณในการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และรายงานผลให้ทุกฝ่ายรับทราบ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานและด้านการบริหารความเสี่ยง ออกแบบวิธีการแก้ปัญหาความเสี่ยงและเผยแพร่นวัตกรรมของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, โรงเรียนพระราชรัฐ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems of the administration of Pracharath schools and 2) to find the guidelines for the administration of Pracharath schools under the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2. This study was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. A questionnaire was distributed with a confidence value of .97 to the population that were all schools participating in the Pracharath School Project under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 selected by purposive sampling. A total of 189 people were used. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation and a group discussion with 7 experts who attended the meeting. The research instrument was an open-ended questions chart by using content analysis techniques. The results of the research showed that 1) problems of the administration of Pracharath schools Under the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2, in overall, was at a moderate level. As an academic administration was the highest problem; and 2) For Pracharath school administration guidelines, on the side of an academic administration, there should be a promotion of planning and design of teacher learning activities through the process of building a professional learning community. On the side of personnel management, personnel should be encouraged to develop individual development plans for teachers. On the side of general administration, schools should collect information and create an information database systematically. On the side of participatory management, stakeholders should be encouraged to participate in school development in all aspects. On the side of budget management and educational resources, schools

should work with communities to provide budgets for media production, innovation and technology in teaching and learning and report the results to all parties. On the side of building relationships and cooperation with communities, there should be opportunities for communities and schools to exchange learning activities and publicize information on operations and risk management and risk-based solutions should be designed and disseminate school innovations with best practices.

Keywords: Administrative Guidelines, Pracharath School, Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วระบบการจัดการศึกษาของไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้และปฏิรูประบบการบริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาขึ้นใหม่เพื่อนำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติ ได้แก่ โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิตเพื่อพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หลายประการ เช่น การเข้าสู่สังคมสูงวัย โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

โครงการประชารัฐเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลเพื่อใช้ให้เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาตั้งแต่จากระดับท้องถิ่นขึ้นมา โดยมุ่งเน้นให้มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สร้างโอกาส สร้างอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย โครงการประชารัฐทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และมีความยั่งยืนซึ่งจะมีชุมชนเป็นตัวดำเนินการหลักในการขับเคลื่อน หัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ประชารัฐ คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนรัฐบาลจึงได้มีโครงการโรงเรียนประชารัฐขึ้น โครงการโรงเรียนประชารัฐนี้เป็น 1 ใน 12 โครงการประชารัฐ โครงการโรงเรียนประชารัฐ จะผนึกความร่วมมือ สานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำขับเคลื่อนและยกระดับมาตรฐาน การศึกษานำร่องโรงเรียนต้นแบบประชารัฐ 7,424 แห่ง ทุกตำบล ทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาคเอกชน จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม 10 กรอบหลัก 1) ความโปร่งใสของข้อมูลสถานศึกษา (Transparency) 2) กลไกการตลาดและการ

มีส่วนร่วมของชุมชน (Market Mechanism) 3) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน (High Quality Principals and Teachers) 4) การสร้างมาตรการจูงใจด้านสิทธิประโยชน์และการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ (Tax Incentive for Local & International Professor) 5) การพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่ (Young Leadership) 6) ศูนย์กลางการศึกษาเทคโนโลยีแห่งอนาคตในระดับภูมิภาค (Technology Hub R&D) 7) การยกระดับทักษะความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (English Language Capability) 8) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะให้นักเรียน (Health & Heart) 9) หลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Curriculum) และ 10) การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของสถานศึกษา (Digital Infrastructure) (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

โครงการสานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ (E5) และโครงการสานอนาคตการศึกษา CONNEXT ED ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2560 โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณลักษณะ และสมรรถนะความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบ ICT เพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการสื่อ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน (Active Learning, Critical Thinking) พร้อมจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอน และการจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นพัฒนาจิตสาธารณะ เพื่อการบริการชุมชนและสังคม ยกระดับความสามารถด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสู่ระดับนานาชาติ อีกทั้งจัดทำและเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ จากการดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน ได้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามากมาย โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและได้รับการพัฒนาแล้วกว่า 4,781 โรงเรียน โดยในปี พ.ศ. 2563 จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานสู่การจดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี” (CONNEXT ED Foundation) เพื่อรวมพลังบทบาทความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาสู่ความยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศสู่มาตรฐานสากล ที่มุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เสริมสร้างคุณค่า คุณธรรม และความมั่นใจอันจะนำไปสู่การเตรียมพลเมืองไทยในอนาคต รวมถึงเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาและกิจกรรมสาธารณประโยชน์จากทุกภาคส่วนให้มีโอกาสร่วมพัฒนาและจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทัดเทียมทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ด้านขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้มีคุณภาพและเสมอภาค เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้านการพัฒนาบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยสร้างความเข้มแข็ง และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดเข้าร่วม

โครงการโรงเรียนประชารัฐ โดยมี 3 ระยะ คือ โรงเรียนประชารัฐ (โรงเรียนดีประจำตำบล, โรงเรียนดีใกล้บ้าน, โรงเรียนแม่เหล็ก และโรงเรียนขนาดเล็ก) ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐ โดยได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และการร่วมมือในการดำเนินการตามโครงการ จากภาครัฐ และภาคเอกชน ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐ จำนวน 23 โรงเรียน จากผลการดำเนินงานโครงการในปีการศึกษา 2560-2562 พบว่า มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านคุณภาพผู้เรียน มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เผลี่ยแล้วยังไม่ถึงร้อยละ 50 อยู่เป็นจำนวนมากหลายโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจากการดำเนินการของโรงเรียนประชารัฐ ยังประสบปัญหาในการยกระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้การดำเนินงานของโครงการโรงเรียนประชารัฐยังประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม มีสถานศึกษาบางแห่งที่ยังดำเนินการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะยังคงใช้การเรียนการสอนตามปกติแม้ว่าโรงเรียนประชารัฐในสังกัด จะได้รับการสนับสนุนและพัฒนาระบบ ICT ครบทุกแห่ง แต่ยังไม่สามารถบริหารจัดการสื่อเพื่อจัดการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ได้ โรงเรียนยังขาดงบประมาณในการซ่อมแซมเมื่ออุปกรณ์และสื่อล้าสมัยเพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนเมื่อเสียหรือชำรุด ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2562) จากปัญหาและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียนประชารัฐในทุก ๆ ด้านนั้นมีความสำคัญและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประชารัฐสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสู่มาตรฐานอย่างยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ว่ามีปัญหาคืออะไร เพื่อที่จะหาแนวทางการบริหารโรงเรียนให้ก้าวไปสู่โรงเรียนประชารัฐที่มีการบริหารสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ทั้งหมด จำนวน 23 โรงเรียน โดยวิธีเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน ครู จำนวน 138 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 23 คน และผู้ดูแลและสนับสนุนโรงเรียนพระราชรัฐ จำนวน 5 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 189 คน แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุม จำนวน 7 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติดังนี้ 1) อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 3) ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 4) ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 5) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 และ 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านโรงเรียนพระราชรัฐ โดยทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบบันทึกชนิดคำถามปลายเปิด โดยนำปัญหาการดำเนินงานที่สูงที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

ตาราง 1 ปัญหาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ข้อที่	รายการปัญหา	ค่าเฉลี่ย		แปลผล	ลำดับ
		μ	σ		
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.27	1.23	ปานกลาง	1
2	ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา	3.16	1.35	ปานกลาง	5
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	3.22	1.39	ปานกลาง	2
4	ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.21	1.30	ปานกลาง	3
5	ด้านการบริหารความเสี่ยง	3.04	1.23	ปานกลาง	7
6	ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.17	1.32	ปานกลาง	4
7	ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน	3.14	1.18	ปานกลาง	6
รวมเฉลี่ย		3.17	1.29	ปานกลาง	

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีปัญหาสูงสุด คือการส่งเสริมการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) รองลงมา ได้แก่ การกำหนดนโยบายในการพัฒนางานวิชาการ

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา มีปัญหาสูงสุด คือ การสนับสนุนงบประมาณในการผลิตสื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รองลงมา ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรวิชาการ งานอาชีพและกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากองค์กรเอกชน ท้องถิ่นหรือชุมชน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหาสูงสุด คือ การกำหนดขอบเขต มอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน รองลงมาคือ การส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีปัญหาสูงสุด คือ การจัดให้มีระบบสารสนเทศและพัฒนาระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ รองลงมา คือ การส่งเสริมการฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพเพื่อเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยมีส่วนร่วมจากวิทยากรภูมิปัญญา ท้องถิ่น ราษฎรชุมชน ราษฎรชาวบ้านและตัวแทนจากภาคเอกชน

1.5 ด้านการบริหารความเสี่ยง มีปัญหาสูงสุด คือ การเผยแพร่การบริหารโรงเรียนพระราชรัฐที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) รองลงมา คือ การรวบรวม วิเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของโรงเรียน และการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม

1.6 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม ในการกำกับและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน

1.7 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มีปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ ปรากฏชุมชน ปรากฏชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมา คือ การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. การหาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์แสดงความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ในการจัดสนทนากลุ่มในเนื้อหา 7 ด้าน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีแนวทางการบริหาร คือ การส่งเสริมการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กำกับ ติดตามนิเทศและประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการ การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC การพัฒนางานวิชาการ ผู้บริหารศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมายหลักการของบริหารจัดการศึกษา โดยนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา มีแนวทางการบริหาร คือ สำนวจวิเคราะห์ความพร้อมของงบประมาณในการผลิตสื่อ นวัตกรรมและแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน กำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมหรือแหล่งเรียนรู้ ระดมทรัพยากรสนับสนุนในการพัฒนาด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ งานอาชีพและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านอาชีพร่วมกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีรายได้

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางการบริหาร คือ กำหนดขอบเขตมอบหมายอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน วิเคราะห์ความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบายของโรงเรียน วิเคราะห์งานและกำหนดอัตรากำลังอย่างเหมาะสมเพื่อสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความต้องการในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วางแผนและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครู ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร พัฒนาครูตามสมรรถนะที่จำเป็น (Training Needs) ตามแนวทางที่เหมาะสม ครูมีการจัดทำแผนการพัฒนารายบุคคลของตนเอง (ID PLAN) และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตามในหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีแนวทางการบริหาร คือ จัดให้มีระบบสารสนเทศและระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวบรวมสารสนเทศต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้งาน เช่น โปรแกรม DMC, AMSS, B-OBEC, E – Budget กำกับติดตามการใช้สารสนเทศต่าง ๆ และรายงานผลการใช้สารสนเทศ ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพเพื่อเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยมีส่วนร่วมจากวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและตัวแทนจากภาคเอกชน จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

2.5 ด้านการบริหารความเสี่ยง มีแนวทางการบริหาร คือ ระบุสภาพปัญหาความต้องการหรือเหตุผลความจำเป็นของสิ่งที่พัฒนาได้ชัดเจนโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือการพัฒนาโดยใช้หลักการในการออกแบบผลงานที่สัมพันธ์กับปัญหาหรือสิ่งที่พัฒนาและสอดคล้องกับความต้องการ มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมการปฏิบัติที่ปรากฏชัดเจนด้วยวิธีการหรือองค์ความรู้ใหม่ โดยเผยแพร่การบริหารโรงเรียนพระราชัฐที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) รวบรวม วิเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของโรงเรียน สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง ระบุความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยง เป็นการระบุความเสี่ยงและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหาย ประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง คำนวณแนวโน้มที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบของความเสี่ยง จัดทำแผนบริหารความเสี่ยง กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการบริหารความเสี่ยง

2.6 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีแนวทางการบริหาร คือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน โดยร่วมกันเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม ในการกำกับและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน และมีการรายงานผลการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

2.7 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มีแนวทางการบริหาร คือ การส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ ปราชญ์ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์สภาพบริบทของชุมชนและสถานศึกษา วางแผนร่วมกันในการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เสาะหาผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างเครือข่าย

ประชาสัมพันธ์ข้อมูลของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ ส่งเสริมให้เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2” เป็นการสอบถามและเก็บข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ดูแลและสนับสนุนโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารและครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเพียงพอ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และครู กระบวนการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สอดคล้องกับแนวคิดของปีวินา กันถิน (2560) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าถึงการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และสถานศึกษาจัดอุปกรณ์ให้ผู้เรียนมีความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยี ยังสอดคล้องกับภูสุตา ภูเงิน (2561) พบว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการจัดการเรียนการสอน

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า ปัญหาสูงสุดคือการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาทักษะการผลิตสื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอการร่วมระดมทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีอย่างเพียงพอ นั้น อาจไม่เพียงพอกับความต้องการของแต่ละสถานศึกษา บางแห่งอาจมีอย่างจำกัด จึงไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปีวินา กันถิน (2560) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Klipsch, Jake Mueller (2011) พบว่าความร่วมมือระหว่างองค์กรกับองค์กรธุรกิจเอกชนทำให้การศึกษาของภาครัฐได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านการพัฒนาครู ด้านการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของโรงเรียนในการอบรมครู การสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยี ซึ่งช่วยลดช่องว่างด้านทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางกายภาพ และด้านงบประมาณของโรงเรียน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การกำหนดขอบเขต มอบหมาย อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารบุคคลเป็นการบริหารที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์โดยคำนึงถึงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งบุคลากรนั้นว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การจะให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยอาศัยทรัพยากรที่จำเป็น คือ คน เงิน วัสดุ การจัดการ คำนึงถึง 3 หลัก คือ หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิภาพ และหลักประสิทธิผล โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและให้ความรู้แก่ผู้เรียน ในโรงเรียนมีขอบข่าย ปัจจัยหลายอย่างที่ต้องดำเนินงาน ซึ่งทุกภารกิจมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพียงไรย่อมขึ้นกับคนในองค์กร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิมล ศรีขาว (2560) พบว่า การสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความร่วมมือกันในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบ ประเมินผล พัฒนาปรับปรุงและแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีวัฒนธรรมองค์การที่ดีเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน เป็นตัวกำหนดระเบียบ แบบแผน แนวทาง ความเชื่อ ค่านิยม

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การจัดให้มีระบบสารสนเทศ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษานั้นหากขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและผู้เรียนแล้วก็จะไม่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของยงศักดิ์ ก้างยาง (2560) พบว่า การกำหนดกรอบการดำเนินงาน ด้าน ICT เพื่อการศึกษาไทย มีการสร้างคลังความรู้เชื่อมโยงกันระหว่างรัฐและเอกชน และต้องมีการกลั่นกรองข้อมูลคลังความรู้ มีระบบคลังความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการบูรณาการระบบจัดองค์ความรู้ เนื้อหาสาระเข้าถึงทุกช่องทาง สื่อทุกรูปแบบ ทุกอุปกรณ์ และมีการสร้างข้อมูลกลางและสารสนเทศที่เป็นเอกภาพแล้วจึงให้มีการพัฒนาระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบของ ICT

1.5 ด้านการบริหารความเสี่ยง พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การเผยแพร่การบริหารโรงเรียนพระราชรัฐที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการ ปัจจัยและวิธีดำเนินงานจนเกิดผลสำเร็จต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จหรือเป็นที่ยอมรับได้ อาจเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสาวตรี แสงสุก (2563) พบว่า การศึกษาแนวปฏิบัติการบริหารงานของโรงเรียนพระราชรัฐที่ประสบผลสำเร็จ มีแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จัดทำโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีแผนการปฏิบัติการประจำปีการศึกษา มีการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา การวิเคราะห์

กิจกรรมของสถานศึกษา ตลอดจนกำหนดนโยบายของสถานศึกษาของสถานศึกษาในการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องและบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.6 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่าปัญหาสูงสุดคือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้อาจการทำให้ผู้ปกครอง ชุมชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นเป็นไปได้ยากพอสมควร เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่า การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครู ซึ่งผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในชนบทส่วนใหญ่มักขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง บางครอบครัวไม่มีเวลาในการกวาดขันการบ้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวานิตย์ สิมงาม (2561) พบว่า การพัฒนาความร่วมมือโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน โดยโรงเรียนจะเสนอลักษณะการมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ต้องการ กิจกรรมที่จะต้องดำเนินต่อไปของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับผู้ปกครองกับภาคเอกชนหรือราชการไปยังโครงการ โครงการจะหาทางแก้ไขช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ และให้โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

1.7 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ ปรชาญชุมชน ปรชาญชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากโครงการโรงเรียนประชารัฐ มียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธ์และความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมร่วมกันขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาของประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร ว่องวิการณ (2557) พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนงานโครงการ ในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ โดยเสนอของบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือเสนอขอบริจาคจากหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนจำกัด ส่วนโรงเรียนประชารัฐมีผู้ดูแลและผู้สนับสนุนที่มาจากหลายภาคส่วนอยู่แล้ว

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล แนวทางการแก้ไข คือ กำหนดขอบเขต มอบหมายอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ความต้องการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการบริหารโรงเรียน มีการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายบุคคลให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการบริหารโรงเรียน ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ในโรงเรียน มีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครูตามสมรรถนะที่จำเป็น (Training Needs) กำหนดแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการของครู มีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ตามความสามารถและความถนัด สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา กันถิน (2560) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูจัดประชุม เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาท เพื่อสร้างภารกิจในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะและความถนัดของครู ทั้งนี้เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น

และรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรของโรงเรียน และยังมีการจัดการประชุมร่วมกับ ครู เพื่อช่วยกัน กำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาท เพื่อสร้างภารกิจในการปฏิบัติงานตามความสามารถและความถนัดของ และผู้บริหารยังมีการส่งเสริมให้ครูมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกันในการทำงานร่วมกัน

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป แนวทางการแก้ไขคือ การจัดให้มีระบบสารสนเทศและ พัฒนาระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ สถานศึกษารวบรวมสารสนเทศ ต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้งาน เช่น โปรแกรม DMC, AMSS, B-OBEC, E-Budget และมีการกำกับติดตามการใช้สารสนเทศต่าง ๆ และ รายงานผลการใช้สารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมล ศรีขาว (2560) พบว่า ประสิทธิภาพของ โรงเรียนพระราชรัฐ มีการส่งเสริมและพัฒนากิจการกรรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของ โรงเรียน มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมีการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี การวางแผนติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

2.5 ด้านการบริหารความเสี่ยง แนวทางการแก้ไขคือ การเผยแพร่การบริหารโรงเรียน ประชารัฐที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) ระบุสภาพปัญหาความต้องการหรือเหตุผลความ จำเป็นของสิ่งที่จะพัฒนาได้ชัดเจนโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือ การพัฒนาโดยใช้หลักการในการออกแบบผลงานที่สัมพันธ์กับปัญหาหรือสิ่งที่จะพัฒนาและ สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และชุมชน ดำเนินการตามกิจกรรมที่ออกแบบไว้ มีการ ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการหรือองค์ความรู้ใหม่ มีร่องรอยหลักฐานการเผยแพร่ ความเสี่ยงของโรงเรียน มีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการบริหารความเสี่ยง สอดคล้อง กับงานวิจัยของยงศักดิ์ ก้างยาง (2560) พบว่า การบริการจัดการโรงเรียนพระราชรัฐ ให้มีการจัด อบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารความเสี่ยงสำหรับสถานศึกษา และมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาด้านกลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อเตรียม ความพร้อมในตัวผู้บริหารต่อการบริหารให้มีประสิทธิภาพและทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

2.6 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม แนวทางการแก้ไขคือการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและ ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน สถานศึกษาและผู้ปกครอง ร่วมกันเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้าน บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา และส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม ในการ กำกับและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Amenu - Tekaa, Christian E (1988) พบว่า โครงการทางด้านการศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชุมชนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนจะมี ความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ และเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการจัด

การศึกษา จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกฤตภัทร อรุณดี (2561) พบว่า ด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงหลักการบริหารสถานศึกษาโดยมีความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม

2.7 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน แนวทางการแก้ไข คือ การส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกับครูและปราชญ์ท้องถิ่นส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คณะกรรมการเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวิชาการและทักษะอาชีพ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตติมาภรณ์ นาคเจือ (2558) พบว่า หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ รูปแบบหรือกระบวนการที่บุคลากรภายในโรงเรียนใช้ภายในโรงเรียนใช้ในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะต้องมีวิธีการที่หลากหลายและมีความรู้ ความเข้าใจในสภาพและความต้องการของชุมชน รวมทั้งต้องมีทัศนคติที่ดีต่อความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคลากรในโรงเรียนและประชาชนในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนพระราชรัฐ ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรส่งเสริมการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำแผนการพัฒนารายบุคคลของครู (ID PLAN) ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษารวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา สถานศึกษาควรร่วมกับชุมชนเพื่อจัดหางบประมาณในการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และรายงานผลให้ทุกฝ่ายรับทราบ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานและด้านการบริหารความเสี่ยง ควรออกแบบวิธีการแก้ปัญหาความเสี่ยงและเผยแพร่นวัตกรรมของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ (PLC) สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐควรได้รับการสนับสนุนและการดูแลจาก School Partner ครบทุกแห่งและอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ และศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)*.

กรุงเทพฯ: บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กฤตภัทร อรุณดี. (2561). แนวทางการดำเนินงานตามตัวชี้วัดโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 1284-1301.

ฐิติมาภรณ์ นาคเจือ. (2558). การเข้าร่วมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนอนุบาลวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (งานนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปวีณา กันถิ่น. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 1833-1848.

ภูสุตา ภูเงิน. (2560). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดสานพลังประชารัฐในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(1), 90-102.

ยงศักดิ์ ก้างยาง. (2560). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐของโรงเรียนโยนกววิทยา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.*

วานิตย์ สิมงาม. (2561). *ยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการนำนโยบายโรงเรียนประชารัฐสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*

วิจิตร ว่องวิกรณ์. (2557). *แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*

- วิมล ศรีขาว. (2560). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประชารัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สาวิตรี แสงสุก. (2563). กระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนประชารัฐสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 226-239.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). เอกสารการประชุมสานต่อโครงการสานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐาน พร้อมต่อยอดจัดตั้ง “มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี”. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินการโรงเรียนประชารัฐ CONNEXT ED. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- Amenu-Tekaa, Chrition E.K. (1988). Perceptions of Community Participation in Education on Canadian Indian Peeress: A North Central Alberta Case Study. *Dissertation Abstracts International*, 49(7), 1926-A.
- Klipsch, J. M. (2011). *What works in collaboration: a case study of a facilities partnership between a public school district and a nonprofit organization*. (Dissertation of Doctor of Philosophy, Degree Program in Educational Policy and Leadership Studies). University of Iowa.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15

Guidelines for Developing Entrepreneurial Leadership of School
Administrators According to Teachers' perspective under the
Secondary Educational Service Area Office 15

ฮัมดี คอแด๊ะ¹ และเอกรินทร์ สังข์ทอง²

Hamdi Kodae and Ekkarin Sangtong

Received: December 16, 2020

Revised: March 11, 2021

Accepted: March 23, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.95

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ เปรียบเทียบ และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็น ครู จำนวน 318 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟ การเก็บข้อมูลเชิง คุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำมา วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครู อยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครูที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ ทำงานที่แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานที่มีศึกษาขนาดต่างกัน โดยภาพรวม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ 3.1) ผู้บริหารควรพัฒนาประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการ ประอบการ สร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ และคำนึงถึงที่ตั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์

¹⁻² มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; Prince of Songkla University

Corresponding author, e-mail: banyaha@gmail.com, Tel. 087-2933787

3.2) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่าย มีการวิเคราะห์และตัดสินใจ และจัดการความเสี่ยงด้วยหลัก 4 Ms 3.3) ผู้บริหารควรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการคิดแบบสร้างสรรค์ 3.4) ผู้บริหารควรสังเคราะห์บริบทที่ตั้งของสถานศึกษาและให้นักเรียนระบิตความคิดเพื่อสร้างนวัตกรรม และ 3.5) ผู้บริหารควรทำงานเชิงรุกมากขึ้นด้วยการเรียนรู้จากปัญหาที่มีและเปิดใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง อีกทั้งสร้างเครือข่ายในการประกอบการ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the level, compare and study the guidelines for developing entrepreneurial leadership of the school administrators according to the teachers' perspective under the Office of Secondary Education Service Area 15. This study was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. In collecting quantitative data, the samples were 318 teachers by using questionnaire. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-Test, and F-Test. For qualitative data collection, 9 key informants were collected by semi-structured interview and analyzed by inductive data. The results of the research revealed that 1) entrepreneurial leadership of the school administrators according to the teacher's perspective was at high; 2) entrepreneurial leadership of school administrators according to the viewpoints of teachers with different educational qualifications, in overall and each aspect was not different. Entrepreneurial leadership of school administrators according to the viewpoints of teachers with different working experiences, overall and in each aspect was not different. Entrepreneurial leadership of school administrators according to the perspective of teachers working in schools with different sizes, in overall, was significantly different at the .01 level; and 3) in the aspect of guidelines for developing entrepreneurial leadership of school administrators, It can be summarized as follows: 3.1) administrators should develop their experience and knowledge about entrepreneurship, create cooperation from various sectors and take into account the location in setting the vision; 3.2) administrators should listen to opinions from many parties, analyze and decision making; 3.3) administrators should continually learn and create a participatory process to foster creative thinking; 3.4) administrators should synthesize the context of the school's location and allow students to explode their ideas to innovate; and 3.5) administrators should be more proactive by learning from

existing problems and being open-minded to real-world learning as well as create a network in the business.

Keywords: Development Guidelines, Entrepreneurial Leadership, School Administrators

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดแบบแผนในการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือคน ที่ต้องพัฒนาและส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน อีกทั้งการสร้างผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น ซึ่งจะส่งผลต่อทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในประเทศทั่วโลกมีการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคนโดยสนับสนุนให้สถานศึกษาเสริมสร้างศักยภาพด้านการประกอบการแก่นักเรียน โดยรัฐบาลได้มีนโยบายให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาหรือที่เรียกว่า สถานศึกษาร่วมพัฒนา (Partnership School) จึงทำให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีภาวะผู้นำที่เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการในการบริหารจัดการสถานศึกษา ความเป็นผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่สำคัญในโลกยุคปัจจุบัน (JC Sánchez, A Ward, B Hernández, JL Florez, 2017) แต่ความสำคัญของความเป็นผู้ประกอบการไม่สามารถถูกพัฒนาในองค์กรหรือสถานศึกษาได้ หากผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำในการจัดการดังกล่าว ดังนั้นความสำคัญของภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการตามที่ Richard M. Hodgetts and Donald F. Kuratko (1998) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์และสร้างวิสัยทัศน์จากสิ่งที่ไม่มีอะไร มันจะทำให้ผู้นำสถานศึกษาต้องรวบรวมวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้นของทักษะภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ เพื่อจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและไปถึงวิสัยทัศน์ที่วางไว้ตามยุคสมัย (Bradley S. Smith, 2016)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นพื้นฐานในการเผชิญหน้ากับความท้าทายและวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการจะช่วยให้ผู้นำประสบความสำเร็จในการบริหารและแก้ปัญหาองค์กรอย่างมีระบบ โดยเฉพาะสภาวะเศรษฐกิจ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไตรมาส 4 ปี 2561 หดตัวจากไตรมาสเดียวกันปีก่อน โดยราคาสินค้าเกษตรหดตัวต่อเนื่องและมูลค่าการส่งออกของผู้ประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หดตัวต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งอาจมาจากการขาดความรู้ด้านการประกอบการ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการจึงมีอิทธิพลที่สำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการตระหนักถึงโอกาสที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา (Zaidatol Akmaliah Lope Pihie, Soaib Asimiran, Afsaneh Bagherie, 2014)

จากการความท้าทายข้างต้น หากครูและผู้บริหารได้รับการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้ประกอบการ ก็จะมีผลดีต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น (Gautam, Manish Kumar and Singh, Sunil Kumar (2015) ซึ่งจะสอดคล้องกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2559) ที่ได้เสนอไว้ว่า การส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทักษะอาชีพและสามารถสร้างรายได้จากการประกอบการในชุมชนนั้นจะช่วยแก้ปัญหาความไม่สงบได้ ดังนั้น จากการศึกษาถึงความสำคัญ ความจำเป็นและสภาพปัญหาในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในสถานศึกษา อีกทั้งผลการวิจัยนี้ จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ เพื่อยกระดับคุณภาพของผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามแนวคิดของ John W. Creswell and Vicki L. Plano Clark (2011) โดยกำหนดรูปแบบหนึ่งไว้ว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เกี่ยวข้องกันก็ได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำนวน 46 แห่ง จำนวน 1,540 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำนวน 318 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ Yamané (1967 อ้างใน Ajay S. Singh and Micah Masuku, 2014) จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งใช้วิธีจับฉลาก ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษามัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ 5 ด้าน จำนวน 37 ข้อ คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การเผชิญความเสี่ยง 3) การคิดแบบสร้างสรรค์ 4) การสร้างนวัตกรรม 5) การทำงานเชิงรุก โดยคุณภาพเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำไปทดสอบกับครุมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .964 ส่วนเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหาร โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) ขออนุญาตและขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย 2) ผู้วิจัยส่งลิงก์และ QR code แบบสอบถามออนไลน์ ถึงครูที่เป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผ่านหนังสือราชการไปยังสถานศึกษาและทางสังคมออนไลน์ เช่น อีเมล ไลน์ เฟสบุ๊ค เป็นต้น และ 3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ในขณะที่การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพมีการดำเนินการดังนี้ 1) ขออนุญาตและขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย 2) ผู้วิจัยส่งหนังสือยินยอมให้ข้อมูลแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย หลังจากได้รับการยินยอมแล้ว ผู้วิจัยทำการนัดกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า 3 วัน โดยแต่ละคนจะถูกสัมภาษณ์เป็นเวลา 1 ชั่วโมงต่อ 1 คนด้วยตนเอง จำนวน 9 คน จากขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน 3) เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ (Credibility) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์ไปถอดบทสัมภาษณ์และได้ส่งให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบความถูกต้องจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลได้ (John W. Creswell and Vicki L. Plano Clark, 2011) ในขณะที่กำลังสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้จดบันทึกและสามารถนำมาเปรียบเทียบกับบทสัมภาษณ์ที่ถอดเสียงได้ ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลวิจัยจะถูกนำมาเปรียบเทียบและทำการตกลงข้อสรุปเพื่อให้ถูกต้องต่อไป และ 4) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ตอนที่ 1 เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยการแยกข้อมูลตามเพศ ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาโดยวิธีการหาค่าร้อยละและบรรยายประกอบตาราง 2) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขต ที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เพื่อหาระดับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ หาค่าที (t-test) และการหาค่าทดสอบ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำแนกตามตัวแปรคุณวุฒิทางการศึกษา ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2) จำแนกและจัดระบบข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่น่าสนใจมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปรวมของเรื่องนั้นและนำเสนอข้อมูลเป็นแบบบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ในภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ
1	การกำหนดวิสัยทัศน์	3.75	.762	มาก
2	การเผชิญความเสี่ยง	3.62	.853	มาก
3	การคิดแบบสร้างสรรค์	3.69	.823	มาก
4	การสร้างนวัตกรรม	3.64	.807	มาก
5	การทำงานเชิงรุก	3.70	.836	มาก
รวม		3.68	.779	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนคติของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการเผชิญความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยจำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยจำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา

ที่	ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ	คุณวุฒิทางการศึกษา				t	Sig. (1-tailed)
		ปริญญาตรี $\bar{X}$	S.D.	ปริญญาโทหรือสูงกว่า $\bar{X}$	S.D.		
1	การกำหนดวิสัยทัศน์	3.74	.762	3.80	.766	-.596	.276
2	การเผชิญความเสี่ยง	3.62	.844	3.59	.883	.328	.371
3	การคิดแบบสร้างสรรค์	3.69	.828	3.71	.832	-.256	.399
4	การสร้างนวัตกรรม	3.64	.790	3.64	.863	.029	.488
5	การทำงานเชิงรุก	3.71	.821	3.70	.883	.100	.460
รวม		3.68	.771	3.69	.807	-.072	.471

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ที่	ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ	ประสบการณ์ทำงาน						F	Sig.
		ต่ำกว่า 10 ปี		11 – 20 ปี		มากกว่า 21 ปี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
		(1)		(2)		(3)			
1	การกำหนดวิสัยทัศน์	3.77	.674	3.80	.744	3.64	.925	1.026	.360
2	การเผชิญความเสี่ยง	3.63	.763	3.70	.803	3.41	1.052	2.752	.065
3	การคิดแบบสร้างสรรค์	3.69	.709	3.76	.764	3.56	1.095	1.254	.287
4	การสร้างนวัตกรรม	3.63	.739	3.72	.787	3.51	.943	1.483	.229
5	การทำงานเชิงรุก	3.70	.772	3.74	.807	3.65	.993	.273	.761
	รวม	3.68	.685	3.74	.760	3.55	.948	1.338	.264

* p-value < .05, ** p-value < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนคติของครูที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ที่	ภาวะผู้นำเชิง ผู้ประกอบการ	ขนาดสถานศึกษา						F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
		เล็ก		กลาง		ใหญ่				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
		(1)	(2)	(3)						
1	การกำหนดวิสัยทัศน์	3.77	.780	3.86	.633	3.63	.847	2.609	.075	-
2	การเผชิญความเสี่ยง	3.71	.891	3.77	.648	3.36	.942	7.530	.001**	(1,3), (2,3)
3	การคิดแบบสร้างสรรค์	3.76	.852	3.83	.645	3.50	.932	4.778	.009**	(1,3), (2,3)
4	การสร้างนวัตกรรม	3.71	.822	3.82	.634	3.40	.890	8.456	.000**	(1,3), (2,3)
5	การทำงานเชิงรุก	3.78	.870	3.85	.680	3.49	.905	5.779	.003**	(1,3), (2,3)
	รวม	3.75	.805	3.83	.621	3.47	.856	6.216	.002**	(1,3), (2,3)

* p-value < .05, ** p-value < .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางสูงกว่าการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ด้านการเผชิญความเสี่ยง การคิดแบบสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมและด้านการทำงานเชิงรุก ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางสูงกว่าการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ประกอบด้วย

3.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีแนวทางอยู่ 3 แนวทาง คือ 1) ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประกอบการ ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่ ประสบความสำเร็จด้านการประกอบการ และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการประกอบการ 2) ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประกอบการของสถานศึกษา และ 3) ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบริบทที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

3.2 ด้านการจัดการความเสี่ยง มีแนวทางอยู่ 3 แนวทาง คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่ายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการความเสี่ยง 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่จากการเก็บรวบรวมเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความเสี่ยงที่น้อยที่สุด และ 3) จัดการความเสี่ยงด้วยหลักการบริหาร 4 Ms ด้วยความอดทน มีสติและใจเย็น

3.3 ด้านการคิดแบบสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่เกิดจากการที่ผู้บริหารศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต่าง ๆ และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพื่อให้ผู้บริหารได้มีการคิดแบบสร้างสรรค์ อีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการคิดแบบสร้างสรรค์ของผู้นำที่มีภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการ คือ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดแบบสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนจะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ด้านการคิดแบบสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอีกด้วย

3.4 ด้านการสร้างนวัตกรรม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรมควรมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง คือ ผู้บริหารสามารถสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดกำไรจากนวัตกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระบุดความคิดในการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง โดยหลังจากนั้นผู้บริหารจึงนำสิ่งที่นักเรียนสร้างเพื่อให้เกิดการต่อยอดสร้างนวัตกรรมที่เกิดรายได้ต่อไป

3.5 ด้านการทำงานเชิงรุก ผู้บริหารควรทำงานเชิงรุกจากการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยหาข้อมูลในการแก้ปัญหาจากโลกออนไลน์ ซึ่งสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผ่านสภาพจริง จะทำให้ผู้บริหารสามารถทำงานเชิงรุกได้ดีขึ้น และสร้างและใช้เครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ในการทำงานเชิงรุก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 เมื่อจำแนกขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 สูงกว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน แสดงถึงความสอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ตามทัศนะของครู ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง สูงกว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ ตามทัศนะของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ อาจเป็นเพราะครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลา่งนั้นมีความใกล้ชิดมากกว่าครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ เนื่องจากพื้นที่ไม่กว้าง ส่งผลให้ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลางเกิดการสื่อสารที่เข้าใจได้ง่าย และรับรู้ทำงานร่วมกันได้มากกว่า

สถานศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับยุพาพร ทองอินทร์ (2555) พบว่า เมื่อมีคนมาก ย่อมส่งผลต่อการทำงานเพราะความหลากหลายทำให้เกิดปัญหาตามมาจากความแตกต่างกันทางความรู้ ความคิดและประสบการณ์ อีกทั้งการแก้ไขปัญหาล่าช้า ทำให้บรรยากาศในการทำงานไม่ดีและผลที่ตามมาก็จะทำให้ถึงเป้าหมายช้า

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

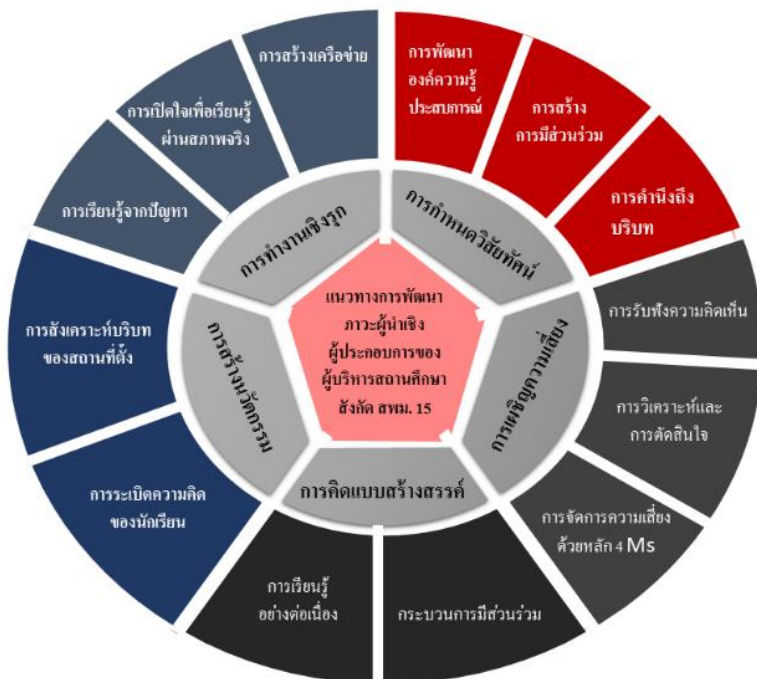
ผู้บริหารควรพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประกอบการ โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการประกอบการ และเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประกอบการมาให้ความรู้แก่ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการประกอบการ อาจเป็นเพราะจากแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้และความชัดเจนในการกำหนดวิสัยทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Zaidatol Akmaliah, Lope Pihie, Afsaneh Bagheri (2011) ได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้โดยการลงมือทำหน้าที่และบทบาทภาวะผู้นำคือกลไกสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ความเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงความรู้ในการมีกระบวนการในการกำหนดวิสัยทัศน์และกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์จากข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรมีศักยภาพในการจัดการความรู้ใหม่หรือความรู้ที่ยังไม่เกิดความเชี่ยวชาญ โดยผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับสถานภาพที่เป็นอยู่ในสถานศึกษาที่ตนเองกำหนด เช่น เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ผู้บริหารสามารถที่เรียนรู้ด้วยตนเองหรือผู้บริหารคนเดียวไปดูงานสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ และนำองค์ความรู้ดังกล่าวถ่ายทอดให้ครูในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องผลการวิจัย Amanda de la Rey (2018) ได้ค้นพบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่มาจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานที่ดูแลการศึกษา ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน เป็นต้น จะช่วยให้การขับเคลื่อนการปฏิบัติเป็นไปตามวิสัยทัศน์ร่วมที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่พบ อาจเนื่องด้วยนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากต้นสังกัดที่สูงกว่า และด้วยเวลาและงบประมาณที่จำกัด ส่งผลให้หลายครั้งผู้บริหารต้องจัดการดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ด้วยข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงทุนที่อาจจะทำให้สถานศึกษาขาดทุน ทำให้ผู้บริหารอาจไม่กล้ากำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวกับการประกอบการได้อย่างชัดเจน แต่จากแนวทางในการพัฒนานั้น หากผู้บริหารสามารถกำหนด การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันจากหลายฝ่าย ซึ่งมีความรู้ด้านการประกอบการช่วยกันระดมความคิด อาจทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์มีความชัดเจนและถูกนำไปใช้อย่างเข้าใจ นอกจากนี้แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการที่ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์เป็นไปตามบริบทอย่างเหมาะสม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกะทันหัน (Disruption) ผู้บริหารจึงควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ที่สอดคล้องกับยุคสมัย

2.2 ด้านการคิดแบบสร้างสรรค์

ผู้บริหารควรหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ ๆ อาจเป็นเพราะผู้บริหารขาดความมั่นใจและกล้าที่จะคิดนอกกรอบ เพราะถูกระเบียบราชการจำกัดกรอบ จึงต้องมีการเพิ่มทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Fatma Köybaşı and Celal Teyyar Uğurlu (2016) ที่พบว่า ผู้บริหารค้นหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบการเพื่อเพิ่มทักษะ โดยการเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาอบรมให้และเป็นโค้ชให้ด้วย จากผลการวิจัย อาจสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารอาจต้องดำเนินการตามนโยบายเบื้องต้นและต้องยึดระเบียบราชการเป็นหลัก เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการในการส่งเสริมให้ผู้บริหารได้มีการคิดแบบสร้างสรรค์มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 1) ผู้บริหารควรพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประกอบการ 2) ควรพัฒนาทักษะการสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และ 3) ควรกำหนดวิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบริบทที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

2. ด้านการจัดการความเสี่ยง 1) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่ายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการความเสี่ยง 2) ควรวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่จากการเก็บรวบรวมเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความเสี่ยงที่น้อยที่สุด และ 3) ควรจัดการความเสี่ยงด้วยหลักการบริหาร 4 Ms ด้วยความอดทน มีสติและใจเย็น

3. ด้านการคิดแบบสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาการคิดแบบสร้างสรรค์ของผู้นำที่มีภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดแบบสร้างสรรค์

4. ด้านการสร้างนวัตกรรม ผู้บริหารควรสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เกิดกำไรจากนวัตกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระบุดความคิดในการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง

5. ด้านการทำงานเชิงรุก 1) ผู้บริหารควรทำงานเชิงรุกจากการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ควรเปิดโอกาสในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผ่านสภาพจริง และ 3) ควรสร้างและใช้เครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ในการทำงานเชิงรุก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ด้านการเผชิญความเสี่ยงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 15 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงควรมีการนำเสนอข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 15 ให้มีพิจารณาจากข้อมูลที่ได้ เพื่อนำไปพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ด้านการเผชิญความเสี่ยงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 15 ด้วยวิธีการอื่นต่อไป

2. เนื่องจากระดับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากตามทัศนะของครู ผู้บริหารจึงควรนำภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อหารายได้และเตรียมความเป็นผู้ประกอบการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ด้านอื่นนอกเหนือจากห้าด้านที่ได้ทำการศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของผู้บริหารในการหารายได้มาพัฒนาสถานศึกษา

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 กับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อนำจุดเด่นมาพัฒนาผู้บริหารในสังกัดของรัฐ

3. ส่งเสริมให้มีการนำผลการศึกษาไปใช้เป็นกรอบในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาให้ผู้บริหารได้มีภาวะผู้นำเชิงประกอบการมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *สรุปภาวะเศรษฐกิจและการเงิน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไตรมาส 4 ปี 2561*. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/Research Paper/3Province_south_Q162.pdf
- ยุพาพร ทองอินทร์. (2555). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศการสื่อสารในองค์กรของพนักงานโรงแรมโมเวนพิก รีสอร์ท แอนด์สปา กระนวนพิช ภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). *นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2560-2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- Andrea Kasper (2019)
- Bagheri, A & Pihie, L. A. Z. (2011). On Becoming an Entrepreneurial Leader: A focus on the impacts of university entrepreneurship programs. *American Journal of Applied Sciences*, 8(9), 884-892.
- Creswell, J. W. & Clark, V. P. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. (2nd ed.). Los Angeles: SAGE Publications
- Gautam, K. M., & Singh, K. S. (2015). Entrepreneurship education: Concept, characteristics and implications for teacher education. *Shaikshik Parisamvad*, 5(1), 21-35.
- Kasper, A. (2019). *Entrepreneurial orientation and its effects in a Jewish day school: A Case Study of a Jewish High School*. (Doctoral Thesis). Boston, Massachusetts: Northeastern University.
- Köybaşı, F. & Uğurlu, C. T. (2016). School principals' opinions about level of their entrepreneurship. *European Journal of Social Sciences*, 3(3), 125-129.
- Kuratko, D. F., & Hodgetts, R. M. (1998). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*. Fort Worth: Dryden Press.

- Pihie, Z A. L., Asimiran, S., & Bagheri, A. (2014). Entrepreneurial leadership practices and school innovativeness. *South African Journal of Education*, 34(1), 1-11.
- Rey L. D. A. (2018). *The role of entrepreneurial leadership of principals in high performing schools*. (Dissertation of Education Management). Faculty Education: University of Pretoria.
- Sanchez, J.C., Ward, A., Hernández, B., & Florez, J. (2017). Entrepreneurship Education: State of the Art. *Propósitos y Representaciones*, 5(2), 401-473.
- Singh, A., & Masuku, M. (2014). Sampling Techniques & Determination of Sample Size in Applied Statistics Research: An Overview. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 2(11), 1-22.
- Smith, B. S. (2016). The Role of Leadership Style in Creating a Great School. *Saskatchewan Educational Leadership Unit Research Review Journal*, 1(1), 65-78.

พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

The Learning Behavior of Students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ¹ และอติพงษ์ เพชรสุทธิ²
Pimolpun Phetsombat and Atipong Phetsute

Received: January 28, 2021

Revised: March 21, 2021

Accepted: March 26, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.96

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตาม เพศ และชั้นปี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .98 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25,518 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน และ 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตามเพศ และชั้นปี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการณ์เรียน, นักศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; Rajamangala University of Technology Thanyaburi

² มหาวิทยาลัยปทุมธานี; Patumthani University

Corresponding author, e-mail: pimolpun_p@rmutt.ac.th, Tel. 089-8255166

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the learning behavior of Rajamangala University of Technology Thanyaburi students; and 2) to compare the learning behavior of Rajamangala University of Technology Thanyaburi students classified by gender and year. This was a quantitative research by distributing valuable questionnaires with confidence .98. Craigsie and Morgan's table was used to determine the sample size. A multi stage sampling was conducted with students in Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani Province, academic Year 2020, consisted of 25,518 students. A sample of 379 students was obtained. The tool was used as a questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, T test and analysis of variance. The results of the research showed that 1) the learning behavior of students of Rajamangala University of Technology Thanyaburi was at a high level both in overall and in each aspect; and 2) comparing the learning behaviors of students of Rajamangala University of Technology Thanyaburi classified by gender and year were not significantly different at the 0.05 level.

Keywords: Learning Behavior, Students, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทนำ

การจัดการศึกษาที่ดีให้กับคนในชาตินั้น เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ และการศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ หากประชากรของประเทศมีคุณภาพจะส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน คนจะมีคุณภาพหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544) ดังนั้น การจัดการศึกษาของชาติจึงเป็นหน้าที่โดยตรงทั้งของรัฐและเอกชนที่จะต้องจัดการและบริหารงานการศึกษาให้ดีและมีประสิทธิภาพ โดยยึดถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้มาพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม และเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุก ๆ ด้าน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพสิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ ในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต ในการพัฒนาคนและคุณภาพของคนให้มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ เพื่อให้คนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ รวมทั้งการวางรากฐานพัฒนาของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงมุ่งพัฒนาการศึกษาให้เป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นแหล่งที่มุ่งพัฒนากำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพ ขั้นสูงในสาขาต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ คือ การผลิตบัณฑิตการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาความรู้ การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม สำหรับการผลิตบัณฑิตซึ่งนับเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาของสถาบันอุดมศึกษา ต้องอาศัยกระบวนการหรือกลวิธีที่มีความสลับซับซ้อนและต้องมีความพร้อมทั้งฝ่ายสถาบันและฝ่ายนักศึกษา เพื่อช่วยให้บัณฑิตพร้อมซึ่งความรู้ ความสามารถ สติปัญญา สังคม อารมณ์ร่างกายและจิตใจ จึงจะเป็นบัณฑิตที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพขั้นสูง เป็นศูนย์รวมแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษย์ รวมไปถึงการพัฒนาคนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งภารกิจที่สำคัญ 4 ประการ คือ การสอนหรือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลลัพธ์ที่สำคัญซึ่งได้จากภารกิจดังกล่าว ล้วนมุ่งเสริมสร้างบัณฑิตที่จะผลิตออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องเป็นคนที่มีคุณภาพดี ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาชีพขั้นสูง สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ การเป็นผู้มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีคุณค่าซึ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศที่กำลังพัฒนาจึงเป็นทั้งการพัฒนาบุคคล และการผลิตบุคคลในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในปีการศึกษา 2562 ได้มีผลการเรียนที่ไม่ผ่าน (คิดเป็นร้อยละ 7) จำแนกได้ดังนี้ นักศึกษาที่ติด F เป็นจำนวน 1,750 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.9) และมีผลการเรียนติด U เป็นจำนวน 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.16) จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 25,324 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาพฤติกรรมผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตาม เพศ และชั้นปี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25,518 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 379 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan (1970) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) คือ ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการแบ่งตามคณะได้ 11 คณะ และ 1 วิทยาลัย เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของคณะและวิทยาลัย ด้วยวิธีจับสลากจนครบ 379 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ เพศ และชั้นปี

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการเรียน 10 ด้าน ได้แก่ 1) ทศคติในการเรียน (Attitude) 2) แรงจูงใจในการเรียน (Motivation) 3) การจัดการกับเวลาในการเรียน (Time Management) 4) ความวิตกกังวลในการเรียน (Anxiety in learning) 5) การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน (Concentration) 6) กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Information Processing) 7) การเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ (Selecting Main Ideas) 8) การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน (Study Aids) 9) การทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน (Self Testing) และ 10) ยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ (Test Strategies)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Five Rating Scale) ดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่เป็นแบบสอบถาม ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในด้านต่าง ๆ
2. กำหนดกรอบเครื่องมือในการวิจัยจากข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความชัดเจนของภาษาเกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถาม โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 คน
6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (Lee Joseph Cronbach, 1990) มีค่าเท่ากับ .98
7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เสนอต่อผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามตามที่กำหนดให้
3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่กำหนดได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 379 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อที่	พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษา	n=379			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.	ทัศนคติในการเรียน (Attitude)	4.03	0.81	มาก	2
2.	แรงจูงใจในการเรียน (Motivation)	4.00	0.82	มาก	4
3.	การจัดการกับเวลาในการเรียน (Time Management)	4.02	0.81	มาก	3
4.	ความวิตกกังวลในการเรียน (Anxiety in learning)	3.97	0.82	มาก	6
5.	การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน (Concentration)	3.99	0.81	มาก	5
6.	กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Information Processing)	4.14	1.1	มาก	1
7.	การเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ (Selecting Main Ideas)	3.69	0.89	มาก	10
8.	การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน (Study Aids)	3.8	0.9	มาก	8
9.	การทดสอบตนเองการทบทวนและการเตรียมตัวในการ เรียน (Self Testing)	3.88	0.9	มาก	7
10.	ยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ (Test Strategies)	3.78	0.83	มาก	9
รวม		3.55	0.78	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D. =0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.14$, S.D. =1.1) รองลงมา ด้านทัศนคติในการเรียน ($\bar{X}=4.03$, S.D. = 0.81) และด้านการเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.69$, S.D. = 0.89)

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตาม เพศ และชั้นปี พบว่า

2.1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์เรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 นักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์เรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีพื้นฐานจากการเรียนระดับมัธยม

ศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ใกล้เคียงกัน เมื่อมาเรียนร่วมกันในรายวิชานักศึกษาจึงมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชำนาญ คำ (2559) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านทัศนคติในการเรียน (Attitude) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความสุขในวิชาที่ได้เรียนและคิดว่าสิ่งที่เรียนนั้นมีประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ด้านทัศนคติ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนาวลัย ตันติเอกรัตน์ (2559) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติ อยู่ในมาก

1.2 ด้านแรงจูงใจในการเรียน (Motivation) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาตั้งใจเป้าหมายในการเรียนไว้อย่างชัดเจนและความพยายามในการค้นคว้าข้อมูลในการเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านแรงจูงใจในการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชำนาญ คำ (2559) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านแรงจูงใจในการเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านการจัดการกับเวลาในการเรียน (Time Management) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามักจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมักจะทบทวนงานทุกชิ้นที่ทำในแต่ละครั้ง หลาย ๆ รอบเพื่อความถูกต้องและ เข้าห้องสมุดเพื่อหาความรู้ เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านการจัดการกับเวลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเวลาในการเรียนของยูริส (Auren Uris, 1970) ได้แบ่งเวลาออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะงานที่ต้องใช้ 1) เวลาที่ต้องใช้อย่างคงที่ (Fixed) ได้แก่ เรื่องที่ต้องปฏิบัติในสัปดาห์ที่มีลักษณะสม่ำเสมอและไม่อาจตัดทอนได้เลย 2) เวลาที่ยืดหยุ่นได้ (Semi Flexible) ได้แก่ เรื่องที่พอจะเพิ่มลดหรือยืดหยุ่นเวลาในการปฏิบัติงานพอสมควร 3) เวลาที่สามารถแปรเปลี่ยนได้ (Variable) ได้แก่ เรื่องที่สามารถจะระงับโดยเปลี่ยนแปลงไปใช้ทางเลือกอื่น อาจจะรอไว้ทำภายหลังหรือสามารถเพิ่มหรือลดเวลาในเรื่องนั้นๆได้

1.4 ด้านความวิตกกังวลในการเรียน (Anxiety in Learning) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษากังวลใจเกี่ยวกับเรื่องการเรียนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผ่องใส เพ็ชรรักษ์ (2555) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านความวิตกกังวลในการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของไรครอฟท์ (Charles Rycroft and George Morrison Carstairs, 1968) กล่าวว่าความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคล ตระหนักว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อตนเอง แต่ยังไม่สามารถกำจัดสิ่งนั้นได้ เนื่องจากยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ หากสิ่งนั้นเกิดขึ้นหรือบุคคลรับรู้อย่างชัดเจนแล้ว ความวิตกกังวลก็จะหมดไปเพราะ ไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหา

1.5 ด้านการมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน (Concentration) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาไม่คุยกันในเวลาเรียนและไม่คอนเล่นโทรศัพท์ในเวลาเรียน ทำให้จิตใจจดจ่อในวิชาที่เรียนซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ด้านสมาธิ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนาวลัย ดันติเออร์ตัน (2559) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสมาธิอยู่ในมาก

1.6 ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล (Information Processing) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ นอกจากตำราเรียนอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ด้านการรวบรวมข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเวนส์เตนและพอลเมอร์ (Claire E. Weinstein and David R. Palmer, 2002) กล่าวถึงการรวบรวมข้อมูลว่าเป็นการที่นักศึกษากระตือรือร้นในการค้นหาความรู้และใช้เหตุผลโดยการทำความเข้าใจกับสิ่งที่เรียนเป็นภาษาตนเอง โดยนำเนื้อหาทั้งหมดมาประมวลเข้ากัน อย่างมีเหตุผล และหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียนกับประสบการณ์เดิม

1.7 ด้านการเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ (Selecting Main Ideas) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาใช้วิธีการสรุปใจความสำคัญให้ได้ ขณะที่ฟังคำบรรยายอยู่เสมอ สามารถเลือกจับใจความสำคัญ ในการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผ่องใส เพ็ชรรักษ์ (2555) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านการเลือกใจความสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.8 ด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน (Study Aids) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความสามารถในการอ่านข้อความที่จดบันทึกไว้หรือข้อความจากหนังสือเรียน อย่างพินิจ พิศาระห์ จะทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผ่องใส เพ็ชรรักษ์ (2555) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.9 ด้านการทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน (Self Testing) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลังจากเรียนเสร็จข้าพเจ้าได้ทบทวนบทเรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาเหล่านั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนก่อนเรียนครั้งต่อไป และก่อนส่งการบ้านแต่ละครั้ง ข้าพเจ้าจะตรวจสอบความถูกต้องก่อนส่งทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.10 ด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ (Test Strategies) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้เตรียมตัวศึกษาเนื้อหาก่อนเรียนและทบทวนเนื้อหาหลังเรียนอยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ด้านการทดสอบตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตาม เพศ และชั้นปี พบว่า นักศึกษาที่มี เพศ และชั้นปีต่างกัน มีพฤติกรรมการเรียน

ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีที่มีชั้นปีที่แตกต่างกัน ต่างก็สามารถเข้าถึง หรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน และมีพฤติกรรมการเรียนในด้านทัศนคติในการเรียน แรงจูงใจในการเรียน การจัดการกับเวลาในการเรียน ความวิตกกังวลในการเรียน การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน กระบวนการรวบรวมข้อมูล การเลือกใจความสำคัญ และจดจำเนื้อหาที่สำคัญ การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน การทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน และยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบเหมือน ๆ กัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำแนกตามสาขาวิชา เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติในการเรียน (Attitude) แรงจูงใจในการเรียน (Motivation) การจัดการกับเวลาในการเรียน (Time Management) ความวิตกกังวลในการเรียน (Anxiety in Learning) การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน (Concentration) กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Information Processing) การเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ (Selecting Main Ideas) การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน (Study Aids) การทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน (Self Testing) และยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ (Test Strategies)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี” ข้อค้นพบที่สำคัญอันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีควรศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อให้ นักศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป
2. อาจารย์ผู้สอนควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารปัจจัยตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่ อย่างไร เพื่อมาประกอบการวางแผนบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ พ ศ 2545-2549*. กรุงเทพฯ: อรรถพลการพิมพ์.
- ชำนาญ ด่านคำ.(2559). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 10(1), 23-31.
- ทัศนาวลัย ดันติเอกรัตน์. (2559). พฤติกรรมการเข้าเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคิด และการตัดสินใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์ต้ง. ใน *รายงานการประชุม หาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7*. (น. 1038). สงขลา: มหาวิทยาลัย หาดใหญ่.
- ผ่องใส เพ็ชรรักษ์และคณะ. (2558). *การศึกษาถึงการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผล ต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. (รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน). มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย์: คณะบริหารธุรกิจ.*
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (สปศ) องค์กรมมหาชนเฉพาะกิจ.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2562). *ข้อมูลผลการเรียนนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี ปีการศึกษา 2562*. (อัดสำเนา).
- อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550). *การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (รายงานการวิจัย). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Rycroft, C. & G. M. Carstairs. (1968). *Anxiety and Neurosis*. London: Routledge.
- Uris, A. (1970). *The Executive Desk Book*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Weinstein, C. E., & Palmer, D. R. (2002). *Learning and Study Strategies Inventory (LASSI): User's manual*. (2nd ed.). Clearwater, FL: H & H Publishing.

การศึกษานโยบายไทยนิยม ยั่งยืน: กลไก กระบวนการ และความสอดคล้อง เชิงนโยบาย กรณีศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

A Study of Sustainable Thai Niyom Policy: Mechanisms, Processes, and
Policy Coherence, Case Study of Mueang Pathum Thani District,
Pathum Thani Province

พานุเดช ชื่นจิตร์¹

Panudet Chuenjid

Received: March 11, 2021

Revised: April 24, 2021

Accepted: April 28, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.97

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไก กระบวนการ และความสอดคล้องกันระหว่างผลการประเมินความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ของนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงเอกสาร มุ่งศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารทางราชการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีที่เข้าร่วมเวทีประชาคมทั้ง 4 ครั้ง และเข้าร่วมประชุมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) จำนวน 7 ตำบล ๆ ละ 3 คน รวม 21 คน และ 2) ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน ระดับตำบล จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ทั้ง 4 ระดับ เป็นการแต่งตั้งจากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ไม่มีการกำหนดบทบาทให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการอย่างแท้จริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะการสั่งการแบบบนลงล่าง ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหา/ความต้องการอย่างแท้จริง และ 3) การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; Faculty of Political Science, Thammasat University
Corresponding author, e-mail: nudet.ch@gmail.com, Tel. 097-1052250

ในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี และไม่ได้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่เป็นเพียงการหวังประโยชน์ในทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกันในเชิงนโยบาย

คำสำคัญ: กลไก, กระบวนการ, ความสอดคล้องกันเชิงนโยบาย, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research were to study the mechanism, process, and coherence between the results of the achievement assessment and the objectives of the Sustainable Thai Popularity Policy (Thai Niyom Yangyuen Policy), a case study of Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. This was a qualitative study. It was a documentary research focusing on studying and researching academic textbooks, official documents, and in-depth interviews using purposive sampling consisting of 1) people in Mueang Pathum Thani area who attended the community forum for 4 times and participated in the project to improve the quality of life to drive the fundamental economy according to the Sustainable Thai Niyom Project (two hundred thousand baht per village/community) for 7 sub-districts, 3 people per one sub-district, total 21 people; and 2) the country's development driving team according to the Sustainable Thai Niyom Project consisted of 7 people in the sub-district level. The results of the research revealed that 1) the mechanisms driving the country's development according to the sustainable Thai Niyom Project at all 4 levels was appointed by government officials or officials in all government agencies. There was no real role for people to participate in the project which was inconsistent with the objectives that wanted people to participate in the development of the country. The process of driving the country's development according to the Sustainable Thai Niyom Project was the implementation of the policy in a top-down manner; and 3) the country's development drive according to the Sustainable Thai Niyom Project had not been successful in solving economic, social and security problems in villages/communities in Mueang Pathum Thani area and did not provide an opportunity for people to participate in the development of the country as stipulated in the policy objectives, but only for political gains which was inconsistent with the policy.

Keywords: Mechanism, Process, Policy Coherence, Policy Implementation, Driving the Country's Development According to the Sustainable Thai Niyom Project

บทนำ

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน เป็นนโยบายหนึ่งของรัฐบาลที่ต้องการมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน มุ่งหวังในการสร้างการรับรู้ให้ประชาชนทราบถึงนโยบายสำคัญต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยให้กระทรวงมหาดไทย (2561) บูรณาการงานร่วมกับหน่วยงานจากกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชน และขับเคลื่อนการปฏิบัติของหน่วยงานในพื้นที่โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งงานด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ผ่านกลไกการใช้ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล เป็นแกนหลักในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยมีกรอบหลักการในดำเนินการเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน จำนวน 10 กรอบ แต่ในทางกลับกัน มีเสียงวิจารณ์ว่า ประชาชนรับรู้ถึงโครงการดังกล่าวน้อยมาก และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตามโครงการด้วยความสมัครใจ หรือตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภนต์ ภูมิมา (2562) ได้วิเคราะห์โครงการไทยนิยม ยั่งยืนไว้ว่า โครงการไทยนิยม ยั่งยืน อาจล้มเหลวในการนำพาความยั่งยืนให้เกิดขึ้น และเป็นเพียงเครื่องมือหาเสียงให้กับรัฐบาลและไม่น่าจะมีพลังเพียงพอในการสร้างความยั่งยืนจริง ๆ ให้กับสังคมไทย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน มีกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนอย่างไร และการขับเคลื่อนดังกล่าวสอดคล้องกันในเชิงนโยบายที่จะทำให้โครงการสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้จริงหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการดำเนินงานของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างผลการประเมินความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ของโครงการไทยนิยม ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ซึ่งจะแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 กลไกการดำเนินงานของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน และประเด็นที่ 2 กระบวนการของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ผู้ศึกษาจะเน้นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าเอกสารทางราชการ ที่รวบรวมข้อมูลจากหนังสือราชการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จังหวัด อำเภอบึงสามพัน หนังสือราชการ

กฎหมาย ระเบียบ ตลอดจนเอกสาร นโยบาย แผนงาน และรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง ส่วนในประเด็นที่ 3 ความสอดคล้องเชิงนโยบาย ผู้ศึกษาจะศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1. สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีที่เข้าร่วมเวทีประชาคมทั้ง 4 ครั้ง และเข้าร่วมประชุมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน จำนวน 7 ตำบล ๆ ละ 3 คน รวม 21 คน

2. สัมภาษณ์ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี จำนวน 7 คน

การแปรผลการศึกษาในส่วนของความสอดคล้องเชิงนโยบาย ผู้ศึกษาได้ใช้การประเมินโครงการแบบ CIPP Model มาอธิบายผลการศึกษา ซึ่งจะประเมินในด้านสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยการนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต และใช้ทฤษฎีของ McConnell มาใช้ประเมินความสำเร็จของนโยบาย ทั้งในมิติด้านกระบวนการ มิติด้านแผนงาน/โครงการ และมิติด้านการเมือง โดยทั้งสองทฤษฎีนี้ นอกจากจะทำให้ทราบว่านโยบายมีอะไรที่ต้องปรับปรุงแล้ว ยังสามารถตรวจสอบได้ว่าการดำเนินนโยบายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างแท้จริงหรือไม่

สรุปผลการวิจัย

1. กลไกการดำเนินงานของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน พบว่า การดำเนินนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน ใช้กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการในรูปแบบคณะกรรมการฯ อยู่ 4 ระดับ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ผู้บัญชาการทหาร ผู้บัญชาการตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 3) คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานทหารในพื้นที่ และ 4) ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล ซึ่งเป็นคณะกรรมการฯ ที่สำคัญที่สุดในกลไกของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน เนื่องจากเป็นหน่วยที่นำนโยบายลงไปปฏิบัติในพื้นที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ เจ้าหน้าที่จากธนาคาร และจิตอาสา

2. กระบวนการของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน พบว่า เน้นไปที่การประชุมมอบนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนแผนงาน รวมทั้งสั่งการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จัดทำคู่มือการลงพื้นที่

ประชาคม 4 ครั้ง เพื่อให้ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล เป็นแนวในการปฏิบัติตาม รวมถึงข้อสั่งการต่าง ๆ ในส่วนของจังหวัดปทุมธานีได้ประชุมถ่ายทอดนโยบายแนวทางขับเคลื่อนและชุดความรู้เกี่ยวกับกรอบการดำเนินงาน 10 เรื่อง แก่คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับอำเภอ และทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล สำหรับอำเภอเมืองปทุมธานี ได้สั่งการให้ทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบระยะเวลาที่รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยกำหนด และนอกจากได้มีการประชุมรับมอบนโยบายจากนายอำเภอแล้ว ได้จัดทำแผนการลงพื้นที่ทั้ง 4 ครั้ง เพื่อนำไปปฏิบัติงาน และดำเนินการโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท)

3. ความสอดคล้องเชิงนโยบายของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน พบว่า

3.1 การประเมินผลโครงการตามแนวคิด CIPP Model

1) การประเมินด้านบริบท

การประเมินด้านบริบทเป็นการตรวจสอบว่าโครงการตอบสนองต่อปัญหาหรือความจำเป็นที่แท้จริงของโครงการหรือไม่ โดยทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี เห็นว่า โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ตรงจุด โดยการไปรับฟังปัญหาของประชาชนและมีความสอดคล้องด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน แต่ในขณะเดียวกันประชาชนอำเภอเมืองปทุมธานีที่เข้าร่วมประชาคมครบทั้ง 4 ครั้ง มีความเห็นแตกต่างกันอย่างชัดเจนในอัตราส่วนที่เกือบเท่ากัน โดยเห็นว่า การพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาให้หมู่บ้าน/ชุมชน เพราะเป็นโครงการที่ไม่ต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดโครงการก็ไม่มีดำเนินการใด ๆ ต่อ แต่ประชาชนบางส่วนมองว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชนได้ เนื่องจากรัฐบาลมีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) เป็นเม็ดเงินที่ลงมาถึงชุมชน

2) การประเมินด้านปัจจัยการนำเข้า

การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเพียงพอของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ โดยทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี กล่าวว่า ในด้านแผนงานและเป้าหมายในการทำงาน ได้ดำเนินการตามคู่มือที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ แต่มีปัญหาในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ไม่ค่อยพร้อม เช่น ไมโครโฟนไม่เพียงพอ ไม่มีเครื่องฉายภาพ และไม่มีลำโพง หรือสถานที่คับแคบ และกรอบระยะเวลาสั้นเกินไป ทำให้ดำเนินการไม่ทันในบางตำบล

3) การประเมินด้านกระบวนการ

การประเมินในส่วนนี้ จะเป็นการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการไทยนิยม ยั่งยืน มีการดำเนินการเป็นไปตามกระบวนการที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี ได้ดำเนินการตามขั้นตอนในคู่มือที่กำหนดไว้ ในส่วนของประชาชนอำเภอเมืองปทุมธานีที่เข้าร่วมเวทีประชาคมครบทั้ง 4 ครั้งส่วนใหญ่กล่าวว่า มารับฟังวิทยากรบรรยาย เพียงอย่างเดียวและบางคนกล่าวว่าผู้นำชุมชนให้มาร่วมฟังการบรรยาย มีส่วนน้อยเท่านั้นที่กล่าวว่า ตนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและเสนอโครงการ

4) การประเมินด้านผลลัพธ์ ผลผลิต

การประเมินในส่วนนี้ จะเป็นการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการไทยนิยม ยั่งยืน มีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดกรอบความคิดในแต่ละเวทีประชาคม มากน้อยเพียงใด โดยทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี เห็นว่าการดำเนินการให้ ความรู้เพื่อให้ประชาชนตามกรอบ 10 เรื่อง ไม่ประสบความสำเร็จหมดทั้ง 10 เรื่อง บางเรื่องอาจทำ ให้เกิดเป็นรูปธรรม แต่บางเรื่องเป็นการวางรากฐานไว้ และหากไม่มีงบประมาณก็ไม่เกิดความ ต่อเนื่องของโครงการ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหัวข้อที่วิทยากรบรรยาย แต่ก็มีประชาชนอีก บางส่วนก็พอเข้าใจเรื่องที่บรรยายบ้างแต่รับรู้เพียงเล็กน้อยและไม่มีการนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันแต่อย่างใด

3.2 การประเมินผลความสำเร็จของโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ตามทฤษฎีของ McConnell

1) การประเมินในมิติด้านกระบวนการ

การประเมินด้านกระบวนการของทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี มีความสำเร็จในระดับที่พอรับได้ กล่าวคือ โครงการสามารถยืดหยุ่นได้ ไม่จำเป็นต้องสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ผลการประเมินของประชาชนที่เข้าร่วมเวทีประชาคมทั้ง 4 ครั้ง มีความสำเร็จในระดับที่ชัดเจน เนื่องด้วยประชาชนเองยังมีความ คิดเห็นต่อโครงการที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเพียง การนั่งฟังการบรรยาย หรือการเข้ามาร่วมเพราะผู้นำชุมชนให้มาช่วย ซึ่งโครงการอาจจะผ่านไป ด้วยดีเพราะการทำให้แล้วเสร็จตามกระบวนการ แต่ประชาชนเองยังไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง จากโครงการนี้

2) การประเมินในมิติด้านแผนงาน/โครงการ

การประเมินในมิติแผนงาน/โครงการ เป็นการประเมินความสำเร็จของ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) มีความสำเร็จในระดับที่มีความชัดเจน กล่าวคือ กล่าวคือ ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เพราะโครงการส่วนมากเน้นการจ้างเหมา มากกว่าการจ้าง แรงงานในชุมชน

3) การประเมินในมิติด้านการเมือง

การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายว่า หวังประโยชน์ในทางการเมืองหรือไม่ ซึ่งผลการประเมินความสำเร็จของนโยบายมิติด้านการเมืองอยู่ในระดับที่พอรับได้ เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นยังมีโอกาสในการได้รับเลือกตั้งและเป็นรัฐบาลในสมัยหน้า/สร้างชื่อเสียงของคณะรัฐบาลและกลุ่มผู้นำ และมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่พอใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษา การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน ในด้านกลไกการขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวใช้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนฯ และการขับเคลื่อนฯ เป็นไปในลักษณะการถ่ายทอดนโยบายจากส่วนกลางลงสู่ภูมิภาคตามลำดับชั้น ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวอย่างแท้จริง เพราะคณะทำงานตั้งแต่คณะกรรมการอำนวยการฯ คณะกรรมการฯ ของจังหวัดปทุมธานี คณะกรรมการของอำเภอเมืองปทุมธานี และทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี ไม่มีประชาชนที่ได้รับการแต่งตั้งในคณะกรรมการอำนวยการฯ คณะกรรมการในแต่ละระดับ และทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยอดชาย วิถีพานิช (ยอดชาย วิถีพานิช, 2549) ที่กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นโดยภาครัฐ และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายจะประกอบด้วยฝ่ายการเมือง ที่มีความสำคัญในการกำหนดขอบเขตของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นฝ่ายที่เริ่มกำหนดหรือเสนอนโยบาย พิจารณาเลือกหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสม และกำกับควบคุมติดตามผลการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าลงมือปฏิบัตินโยบายโดยตรง อีกส่วนหนึ่งคือระบบราชการ และข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีบทบาทหน้าที่คล้ายกับฟันเฟืองหรือกลไกที่จะเชื่อมประสานระหว่างสิ่งที่ฝ่ายการเมืองตัดสินใจกับการสนองต่อปัญหา และความต้องการของประชาชน และบุคคลากรในระบบราชการเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการนำนโยบายไปปฏิบัติในเกิดเป็นรูปธรรมในพื้นที่ และส่วนสุดท้ายคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ได้รับผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นตัวแปรในการชี้วัดผลความสำเร็จของนโยบาย (วรเดช จันทรศร, 2548) แต่ประชาชนซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกลับไม่ได้รับผลจากการดำเนินนโยบายอย่างแท้จริง สะท้อนเห็นว่า รัฐไทยยังคงใช้ระบบราชการเป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา ประชาชนจึงไม่ได้มีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายนี้ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น

ในด้านกระบวนการขับเคลื่อนนโยบาย รัฐไทยได้ใช้กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการในรูปแบบคณะกรรมการฯ อยู่ 3 ระดับ และทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล โดยเป็นไปในลักษณะการมอบหมายงาน ถ่ายทอด และสั่งการนโยบายลงไปในระดับกระทรวงในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค คือ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ตามลำดับ ซึ่งเป็นการบริหารงานแบบดั้งเดิมตามทฤษฎีการบริหารราชการ (Bureaucracy) ของ Max Weber (ธัญวรรณ์ แจ่มใส, 2558) ที่มีหลักการว่าระบบราชการเป็นรูปแบบโครงสร้างขององค์กรขนาดใหญ่ที่สามารถนำไปใช้เป็นวิธีการจัดองค์การ

และการบริหารได้ทั้งองค์การภาครัฐและเอกชน มีองค์ประกอบ 7 ประการ สำหรับนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน เป็นไปในลักษณะตามหลักลำดับขั้น เพราะกระบวนการมีการสั่งการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากหน่วยงานส่วนกลางจนมาสู่หน่วยงานส่วนภูมิภาค และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ต้องปฏิบัติตามคู่มือการทำงานและข้อสั่งการอย่างเคร่งครัด หรือเป็นไปในลักษณะการสั่งการแบบบนสู่ล่าง (Top-down) (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2551) กล่าวคือ เป็นนโยบายที่เกิดจากผู้นำคิด และให้ผู้ปฏิบัตินำไปทำแผนงาน โครงการออกมา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการแปลงนโยบายสู่แผนงานโครงการที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ที่เริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะทำงานฯ การถ่ายทอดและสั่งการนโยบายเป็นลำดับขั้นตอนจากส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาค ทำให้การดำเนินนโยบายแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ที่ประชาชนเป็นคนเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชนจึงไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของทีมขับเคลื่อนฯ ระดับตำบล ของอำเภอเมืองปทุมธานี ในการนำนโยบายไทยนิยม ยั่งยืนมาสู่การปฏิบัติของทีมขับเคลื่อนฯ ในอำเภอเมืองปทุมธานีนั้น เป็นไปตามขั้นตอนการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติเป็นไปตามแนวคิดของจุมพล นิธิพานิช (2547) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะกับการวางแผนมี 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ในแนวดิ่งและความสัมพันธ์ในแนวราบ แต่กระบวนการของนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน เป็นนโยบายที่มีความสัมพันธ์ในแนวดิ่งเพียงอย่างเดียว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและแผน เป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์ตามลำดับขั้น ซึ่งผู้ศึกษาก็ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่านโยบายดังกล่าวเป็นไปในลักษณะการสั่งการแบบชัดเจน ไม่มีพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายอย่างแท้จริง

การประเมินผลความสำเร็จของนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน ตามแบบ CIPP Model และตามการประเมินของ McConnell ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐใช้กลไกราชการแบบรวมศูนย์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งรัฐไทยมีความต้องการให้นโยบายดำเนินการไปอย่างราบรื่น แต่กลับขาดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาขับเคลื่อนนโยบาย ในมิติด้านการเมือง ผู้ศึกษาพบว่าความนิยมของรัฐบาลที่ประชาชนส่วนมากอยากเลือกรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองเป็นรัฐบาลต่อ ไม่ได้เกิดจากความเข้าใจในตัวนโยบายตามแบบประชาธิปไตยที่รัฐบาลกำหนด แต่เป็นเพราะรัฐบาลได้นำเงินมาให้แต่ละบุคคลผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการพัฒนา/แก้ไขปัญหาในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง รวมทั้งความต้องการของรัฐบาลในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเพื่อให้เป็นไปตามลักษณะของประชาธิปไตย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยในเรื่องนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการดำเนินนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาล รัฐบาลราชการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีแนวทางในการแต่งตั้งภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้าไปเป็นกรรมการตั้งแต่คณะอำนวยการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ในการร่วมกำหนด

นโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ก่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในส่วนขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติก็ต้องแต่งตั้งภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้าไปเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เพื่อร่วมวางแผนกับจังหวัดและอำเภอก่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพราะประชาชนเป็นผู้ที่อาศัยในพื้นที่มานาน จึงรู้ว่าหมู่บ้าน/ชุมชนของตนต้องปฏิบัติอย่างไรให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน รวมถึงขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ที่ต้องแต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นทีมขับเคลื่อนฯ ให้มากที่สุด เพราะการสื่อสาร การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน หรือการสร้างความร่วมมือของชาวบ้าน จะต้องสร้างให้ประชาชนเป็นผู้เสนอปัญหา คิดแก้ไขปัญหา และลงมือปฏิบัติเอง ภาครัฐมีหน้าที่ในการสนับสนุนงบประมาณ ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางตามความจำเป็น นโยบายไทยนิยม ยั่งยืนจึงจะเกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง เป็นไปวัตถุประสงค์ของผู้ที่ออกนโยบายอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้กำหนดนโยบายควรแต่งตั้งประชาชนหรือภาคส่วนเอกชน ภาคประชาสังคมเข้าไปเป็นคณะทำงานในทุกระดับ เพราะจะได้ช่วยกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่
2. ทีมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นความคิดของประชาชนในการแก้ปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชนด้วยตนเอง มากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว
3. การดำเนินนโยบายควรให้ประชาชนเกิดความต้องการอยากจะทำแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชนด้วยตนเอง หน่วยงานราชการเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาครัฐควรเปลี่ยนวิธีคิดหรือละทิ้งวัฒนธรรมการรวมศูนย์อำนาจโดยระบบราชการเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ เพราะจะทำให้นโยบายที่รัฐบาลจะนำไปปฏิบัติในพื้นที่ก็ยังคงเป็นข้าราชการที่เป็นคนคิดให้หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นคนสั่งให้หมู่บ้าน/ชุมชน ปฏิบัติตามขั้นตอนของหนังสือสั่งการ ไม่ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของพื้นที่ ทั้งนี้ หน่วยงานรัฐตระหนักถึงการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน จะทำให้นโยบายที่จะลงไปสู่พื้นที่มีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง
2. ภาครัฐไทยควรใช้การจัดการภาครัฐแนวใหม่มาขับเคลื่อนนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน ให้เกิดรูปธรรมอย่างแท้จริง เพราะจะเกิดการบูรณาการการขับเคลื่อนงาน/โครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายลงพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกันตามแนวทางประชารัฐโดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ พัฒนาและแก้ไขปัญหาในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือการการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม
ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธัญวรรณ์ แจ่มใส. (2558). การศึกษาวิเคราะห์นโยบายสาธารณะและการนำนโยบายรับจำนำข้าว
ของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรไปปฏิบัติในจังหวัดสุรินทร์. วารสารรัฐศาสตร์และ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5(1), 121-141.
- นภนต์ ภูมมา. (2562). ไทยนิยม ยั่งยืน. เศรษฐสาร, 33(11), 6.
- ยอดชาย วิถีพานิช. (2549). นโยบายสาธารณะ: นโยบายของรัฐจากฝ่ายการเมืองสู่ฝ่ายบริหาร.
รัฐสภาสาร, 54(2), 78-79.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด.
- วรเดช จันทรศร. (2548). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและ
การพิมพ์.

“ทุนทางสังคม” ทรัพยากรมนุษย์ทางวัฒนธรรม: ว่าด้วยเครือข่ายช่างทำเรือยาว จังหวัดพิจิตร

"Social Capital" Cultural Human Resources: On a Long Boat Network
Pichit Province

พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท)¹ และพระมหาสุเมธ สมานิติ²
Phrakhru Pichitworawet (Manas Junthasirilo) and Phramahasumek Samahito

Received: January 14, 2020

Revised: May 15, 2020

Accepted: May 27, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.98

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ต้องการศึกษาทุนทางสังคมผ่านทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ ช่างทำเรือยาว (การเพิ่มมูลค่าในคน) ที่เชื่อมโยงทุนทางสังคม บวกเครือข่ายของรัฐ และประชาสังคม กับจารีต วัฒนธรรม สายน้ำ เรือ งานบุญแข่งเรือยาว กลายเป็นสังคมคนพิจิตร และการยกระดับฐานของชุมชนจากช่างทำเรือ โดยใช้แนวคิด การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย การบริหารแบบมีส่วนร่วมแบบเครือข่าย (กพร.) การวิพากษ์งานผ่านคำถามเหล่านี้ เช่น ช่างทำเรือรับอิทธิพลอะไรไปจากรัฐ ช่างทำเรือมีอิทธิพลต่อรัฐหรือไม่อย่างไร การผันตัวจากช่างมารับใช้รัฐ (ข้าราชการ) ทำอย่างไร ทำไมช่างทำเรือ/รัฐ อยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ ใครเป็นคนจัดประเพณีการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตร และการโยกย้ายที่ดีในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างไร เป็นต้น

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, ทรัพยากรมนุษย์, เครือข่าย, ช่างทำเรือยาว, จังหวัดพิจิตร

Abstracts

This academic article requires the study of social capital. Through human resources, the key is a long boat maker. (Adding value in people) that link social capital Plus the state network And civil society and cultural tradition, river boat, boat

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: maryathmanas33@gmail.com, Tel. 089-5656448

race, long boat Became a Phichit people society And upgrading the base of the community from a boat maker using the concept of human capital development (National Economic and Social Development Plan No. 12) 20-year national strategy, network- based public administration Collaborative network management (Khor) Critique of work through these questions, such as what a boatmaker is influenced by the state Does the boat maker influence the state? Dreaming from a technician to serve the state (civil servants). How to do? Not a boatmaker/ state. Can't be alone who organized the long boat race in Phichit province? And longing for the past in today's society

Keywords: Social Capital, Human Resource, Network, Long Boat Maker

Pichit Province

บทนำ

จังหวัดพิจิตรมีการแข่งเรือประเพณี มาเป็นเวลานานแล้วเพราะมีธรรมเนียมว่า วัดใดถ้าจัดงานปิดทองไหว้พระแล้วก็ต้องจัดงานแข่งเรือควบคู่กันไปด้วย จัดขึ้นในเดือนกันยายนของทุกปี ในงานมีการแข่งเรือประเพณี การประกวดขบวน แห่เรือ การประดับประดาเรือขบวนต่าง ๆ สวยงาม น่าชมบริเวณแม่น้ำน่านหน้าวัดท่าหลวงโดยมีการริเริ่มในสมัยท่านเจ้าคุณพระธรรมทัตตมุนีวงศ์ (เอี่ยม) เจ้าอาวาสวัดท่าหลวง และเจ้าคณะจังหวัดพิจิตร เมื่อ ประมาณ พ.ศ. 2450 ได้กำหนดงานจัดงานแข่งขันเรือตามกำหนดวัน คือ วันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ภายหลังน้ำในแม่น้ำน่านลดลงเร็วเกินไปไม่เหมาะสมจะแข่งขันเรือยาว จึงเปลี่ยนมาเป็นวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 10 โดยได้จัดนำผ้าห่มหลวงพ่อเพชรมอบให้เป็นรางวัลสำหรับเรือยาวที่ชนะเลิศ และรองชนะเลิศ ต่อมาได้เปลี่ยนรางวัลเป็นธงที่มีรูปหลวงพ่อเพชรแทน ต่อมาในปี 2532 ได้กำหนดการแข่งขันเรือยาวประเพณีตรงกับวันเสาร์ อาทิตย์ ของต้นเดือนกันยายนของทุกปีโดยจัดแบ่งประเภทเรือเพื่อทำการแข่งขันเป็น 3 ประเภท 1) ขนาดเล็ก ฝีพายไม่เกิน 28 คน 2) ขนาดกลาง ฝีพายไม่เกิน 40 คน และ 3) ขนาดใหญ่ ฝีพายไม่เกิน 55 คน โดยในขณะที่เรือที่แข่งขันในวันแรก และชนะเลิศอยู่ในประเภท ก 1, ข 1 และเรือที่แข่งขันในวันแรกและแพ้ จัดอยู่ในประเภท ก 2, ข 2 (Super User, 2555)

ประวัติความเป็นมาของข่งทำเรือยาว และการแข่งขันเรือยาว

ชุมชนจะมีวัฒนธรรมประเพณีที่มำตั้งแต่บรรพบุรุษทำต่อ ๆ กันจากรุ่นสู่รุ่น โดยเป็นการแข่งเรือยาว ซึ่งจะเป็นกีฬาที่มีสำหรับคนในชุมชนมาแข่งขันกัน เขาจะใช้เวลารว่างจากการทำการเกษตรของชาวบ้านมาแข่งกีฬา กัน ซึ่งทางจังหวัดพิจิตรได้ร่วมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมร่วมกันมา โดยการนำไม้มาทำเป็นเรือเพื่อที่จะมาแข่งกันระหว่างหมู่บ้านระหว่างชุมชน โดยให้สมาชิกได้เกิดความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียว แล้วมีความอดทนในการฝึกฝนการพายเรือให้ชำนาญคล่องแคล่ว

ยิ่งขึ้น ซึ่งการเล่นเรือเป็นเกมที่ท้าทายที่สุดของชุมชนของจังหวัดพิจิตร และเป็นพื้นที่ที่ใหญ่ที่สุดในการแข่งเรือระดับประเทศ

ช่างต่อเรือ ช่างทำเรือ ซึ่งเรียกได้ทั้งสองอย่าง แต่ส่วนมากในปัจจุบันจะเรียกว่าช่างประกอบเรือยาว ถ้าเกิดจะมีข้อมูลลงในเรื่องของ 5 ฝีพาย 7 ฝีพาย 12 ฝีพาย 30 ฝีพาย 40 ฝีพาย 55 ฝีพาย ตัวเรือจะมี 5 ฝีพาย ที่นี้เรียกว่าบ้านหนองตะเคียนหมู่ 3 ตำบลคลองทราย อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร เมื่อก่อนเมื่อประมาณปี 2540 ก็ประสบความสำเร็จและปีพ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2545 ฝึกให้กับยุทธการนาวา หรือประชากรสงครามพิเศษทางเรือ (หน่วยซีล) จึงเรียกกันว่าโค้ช เพราะผลงานดีจึงนับถือเป็นโค้ช ในประเทศไทยก็จะเรียกกันโค้ชอย่างเดียว เมื่อก่อนได้ไปฝึกที่เจดีย์หอย เมื่อก่อนที่ฝึกฝีพายไปเป็นทีมชาติหรือในจังหวัดต่าง ๆ ก็เลยดัง หน่วยซีลก็ได้ติดต่อมาแต่ก็ปฏิเสธก็ไปไม่ได้ อดีตก็เป็นคนรับจ้างทำเกษตร ด้วยการเล่นเรือเป็นสิ่งที่รัก เวลาไปฝึกคนก็จะมี ความเชื่อมั่นสูงกว่า หน้าที่ไปฝึกลงเรือก็เหนื่อยก็โหด ลดลงจากเรือก็เดินคุยกันซึ่งเป็นกิจกรรม ลักษณะมีความเป็นผู้นำถ้าใครไม่ตั้งใจหรืออุ้มองด้วยสายตาจะรู้ทันที อยู่เช่น 55 คนก็จะเข้าไปพูดว่าจะเล่น ไม่เล่น จะซ่อมไปซ่อม ถ้าไม่ซ่อมก็ต้องลงมา เพราะจะทำให้ไปถ่วงคนอื่น ยังหน่วยซีล สงครามพิเศษจะมีความฝึกยาก เพราะเป็นฝีพายราชการ และไม่ใช้บุคคลธรรมดา ถ้ารับไม่ได้ก็จะมี ความยากมาก จึงเกิดความภูมิใจว่าสามารถทำตรงนั้นได้ด้วยความจริงจังและดูแล เพราะสถานะไปเป็น ครูฝึกก็ต้องยอมแต่ก็ไม่ได้เรียกเงินเรียกทองอะไร ตัวอย่างคนทั่วไปวันละ 1,000 บาท ซึ่งไปตาม สนามก็จะได้รับรางวัลจากสนาม จังหวัดบึงกาฬได้มา 400,000 บาท ก็จะได้เกือบทั้งหมด การที่ช่าง เกิดมาจากการโมโหช่างที่ทำมาแบบบิดๆเบี้ยว ๆ ไม่สวยไม่วัง ก็เลยเกิดความคิดว่าน่าจะทำเองดีกว่า จากความคิดและที่มีประสบการณ์ทำเรือมามากสามารถเอาเกมได้ ช่วงที่ไปฝึกกับกองทัพเรือ ยุทธการนาวาที่อ่างเก็บน้ำก็ไม่เห็นทีมชาติไปดูลักษณะตัวเรือตามมาตรฐาน ท้องเรือเป็นยังงี้ แล้ว วังอย่างไร เอามาเป็นข้อคิด นำแบบมาจากเรือพายักษ์กับเรือแคนู ซึ่งทรงเรือเหยียดน้ำจะเป็น ระดับประเทศไทย ซึ่งทำเรือสูงกว่า 3 นิ้ว ไม้พายจะสูงกว่า 3 นิ้ว คิดดูแล้วถ้า 55 คน เวลาพายเรือ จะลอยอยู่นานน้ำ ได้ขอให้ช่างที่เคยทำให้ มาทำด้วยกัน และเป็นคนออกแบบทุกอย่าง ให้ช่างมา ประกอบให้ เอาความรู้จากทางมา เอาของช่างมาใช้ เพราะยังไม่เป็นงาน ซึ่งตอนนี้ลงมือทำเองแค่ 50 % เขาก็จะมีช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างไม้ ช่างประกอบ ช่างอีบล็อกซี่ ช่างสี แล้วก็เป็นคนควบคุมดูแล แต่ฉันพรุ่งนี้จะมีฝีมือในการทำงานแต่ไม่มีมันสมองในการคิดว่าจะต้องเป็นยังงี้ แล้วตอนนี้ทำจริงๆ ต้องเน้นความสวยงามเป็นหลักด้วย ถ้าเอาความสวยและความไวของเรือด้วยจะดีมาก ถ้าวังแล้วไม่ สวย คนก็ยังไม่ชอบ ต้องให้สวยสะดุดตาก่อน ประวัติการทำรายการแข่งเรือจังหวัดพิจิตรมีมา นานเคยมาตั้งแต่ปี 2529 มาพายเรือตอนปีพ.ศ. 2542 พอตีมีผู้หญิงมาชอบจึงได้ย้ายมาอยู่ที่นี้ ซึ่งเป็นมนต์ขลังโดยมีคนจำนวนมากและมีเรือจำนวนมากเข้ามาแข่งขัน แล้วเกิดความสุขจนเกิดความ รักในการแข่งขันเรือ จึงเริ่มเข้ามาเล่นในปี พ.ศ. 2530 จึงได้มาทำทีมสีพนวนกัได้มีแชมป์ ที่ศร พรหมมาศก็ได้แชมป์ การเล่นเรือเป็นเกมที่ท้าทายที่สุดคนในกลุ่มหลายคนระบอบหลายคนรอบครัว ที่ ศรพรหมมาศแต่บางครั้งก็อยากทานอะไรมาบ้านมารวมกัน ฝึกจากคนที่ทะเลาะเบาะแว้งกันก็ กลายเป็นคนที่สามัคคีกันกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียว ขนาดคนแก่ๆขึ้นมาจากอะไรก็มือไหวยังขมว่า

เก่ง เอาฝีมืออยู่ได้ ซึ่งเป็นความภูมิใจด้วย ฝึกให้กับฝีมือมาก่อนการเป็นช่างทำเรือ ซึ่งการฝึกเรือก็ไม่มีที่มาที่ไปอยู่ ๆ ประมาณปี 2539 จังหวัดมุกดาหารก็โทรมาหาอยากได้โค้ช ก็ได้เป็นโค้ชมาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ทุนทางสังคม

วิธีการและกระบวนการทำเรือและการพายเรือ กฎกติกาข้อบังคับในการแข่งพายเรือ โดยใช้กฎกติกาที่เป็นสากลที่ใช้กันทุกที่ ซึ่งในสมัยก่อนจะแข่งเพื่อความสนุกสนาน แต่ในปัจจุบันแข่งเพื่อเอารางวัล เพื่อความเป็นเอาตาย โดยประเด็นสำคัญก็คือแต่ละทีมต้องเกิดความรักความสามัคคีต้องไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกันเพราะจะทำให้เรือสามารถไปถึงเส้นชัยได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในการแข่งแต่ละครั้งก็ต้องใช้ทุนซึ่งในบางพื้นที่ที่ไม่มีทุนสำรองอยู่จึงเกิดปัญหาเล็กน้อย ซึ่งในการทำเรือผู้ที่ทำหรือช่างต้องมีวิสัยทัศน์เป็นของตัวเอง ต้องมีใจรักและให้ความสำคัญกับการทำเรือ มีมาตรฐานทำเรือที่ได้คุณภาพ และการทำเรือไม่ควรทำเป็นธุรกิจแต่ควรจะทำเพื่อสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนหรือจังหวัดพิจิตรเท่านั้นเพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดได้

ช่างทำเรือ (การเพิ่มมูลค่าในคน)

การเพิ่มมูลค่าในตัวคุณก็คือ ทีมไหนดัง ทีมไหนวิ่งดีทำจากช่างคนไหน ก็จะมีการถามๆ กัน เพราะถ้ายังดังก็ต้องยิ่งเพิ่มมูลค่าเพิ่มเงิน สำหรับช่างทำเรือก็ต้องมีลูกทีม ถ้าทำเรือและไม่มีฝีมือจ้างก็อยู่ไม่ได้เพราะฝีมือต้องมี 80 เปอร์เซนต์ที่ขายได้ ก็เหมือนกับว่าเอาฝีมือมาจ้างขายเรือเพื่อที่จะได้ขายเรือได้ต่อไป ของทางชุมชนจะติด 1 ใน 4 ของจังหวัด จะไม่ทำให้ธุรกิจอะไร ซึ่งช่างมี 2 ส่วนหลักๆ ก็คือช่างที่ทำเป็นอาชีพ กับช่างที่ทำโดยไม่ได้ยึดเป็นอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำต่อเป็นธุรกิจ ซึ่งราคาเรือ 1 ลำ 40 ฝีพาย ก็ราคาประมาณ 320,000 บาท ค่าวัสดุค่าแรงก็จะประมาณนี้ ถ้าฝีพาย 55 คนก็จะราคา 440,000 บาท

การทำเรือก็มีมูลค่าในตัวเพราะถ้าช่างทำเรือออกมาแล้วแข่งชนะหลายๆ ครั้งก็จะทำให้มีคนมาติดต่อทำเรือเพื่อเป็นการจ้างช่างไปในตัว เพื่อที่จะไปลารางวัล รูปลักษณ์ของเรือต้องมีความสวยงาม มองแล้วโดดเด่นสะดุดตา โดยสมัยก่อนจะใช้แบบเรือขุด ซึ่งในปัจจุบันหายากมากเพราะในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นตัวประกอบมิใช่เรือขุด ช่างที่ทำเรือต้องความจริงจังจริงใจต่อการทำเรือให้ออกมาสมบูรณ์แบบโดยไม่มีที่ติ และสามารถนำฝีพายไปสู่เส้นชัยได้ง่าย มีความรู้เร็ว มีลักษณะเบาเหมาะที่จะนำชัยชนะมาสู่ผู้แข่ง

จาริต วัฒนธรรม สายน้ำ เรือ งานบุญแข่งเรือยาว

ประเพณีวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตรถือได้ว่าเป็นทรัพย์ทรัพยากรสินทางปัญญา (หรือเรียกอีกอย่างว่าภูมิปัญญาในการละเล่นทางน้ำ ที่ว่างเว้นจากการทำการเกษตร หรือวัดมีงานบุญในวัดก็จะมีแข่งเรือขึ้น) มาจากบรรพบุรุษโดยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งจะมีผู้ให้ความรู้เป็นผู้สอนในการพายเรือ โดยที่ฝีพายต้องมีความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันไปถึงเส้นชัย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของแต่ละเรือและมาตรฐานของแต่ละลำ และขึ้นกับชื่อเสียงของช่างว่าสามารถ

ทำให้เรือเข้าสู่ซัยชนะหรือรับรางวัลได้มากน้อยแค่ไหน ก็จะทำให้มีคนเข้ามาสนใจ และมูลค่าของลำเรือก็จะมากขึ้น ว่าจะทำเพื่อธุรกิจหรือจะทำเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเอาไว้เท่านั้น โดยช่างส่วนใหญ่ก็ไปยึดถือเงินเป็นมูลค่าหลักในการทำเรือโดยไม่ได้ยึดถือคุณภาพหรือสิ่งสำคัญในการทำเรือ

การรับอิทธิพล/มีอิทธิพลต่อรัฐ ของช่างทำเรือ

ช่างทำเรือส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการดูแลบริการ ซึ่งส่วนใหญ่จะสนับสนุนดูแลในเรื่องของเป็นคณะกรรมการเข้ามาช่วยในเรื่องของการดูแลในด้านของบุคคล ซึ่งท่านก็จะได้รับอิทธิพลมาจากหน่วยงานราชการโดยที่เชิญตัวไปเป็นครูฝึก โดยที่เสริมสร้างประสบการณ์และสร้างชัยชนะให้กับหลายที่จนมีชื่อเสียงโด่งดัง และทำให้ประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ระดับ และทุกคนยังให้เกียรติและให้ความสำคัญเพื่อเป็นความภาคภูมิใจสำหรับช่าง

การผันตัวจากช่างมารับใช้รัฐ (ข้าราชการ) ช่างทำเรือ/รัฐ อยู่โดดเดี่ยวไม่ได้

สำหรับการแข่งระดับชาวบ้านหรือชุมชน ส่วนใหญ่ฝีพายก็จะเป็นส่วนใหญ่จะเป็นช่างเป็นชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของการทำเรือ แต่ก็จะมีในส่วนของช่างที่ไปสอนให้กับข้าราชการในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ เพื่อไปฝึก ไปบอกกระบวนการความถูกต้องมาตรฐาน ซึ่งทำหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือก็ได้รับรางวัลได้แชมป์ในหลาย ๆ รายการ ซึ่งทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้โดยที่ถึงแม้ว่าจะห่างไกลกันแล้วก็ยังสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อยู่

การจัดประเพณีการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตร

ส่วนใหญ่ผู้ที่จัดประเพณีแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตรมาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยมีงบประมาณซึ่งบางครั้งก็จะเกิดปัญหาขัดข้องชาวบ้านจึงต้องรวมกันเพื่อที่จะจัดกิจกรรมประเพณีนี้ให้ได้ลง แต่ปัจจุบันทางวัดท่าหลวงก็ได้เป็นผู้ที่จัดพิธีการแข่งขันเรือยาวโดยที่ทุกคนร่วมมือกันทำหน้าที่ช่วยกันจัดงาน จัดตั้งทีมงานจัดตั้งคณะกรรมการ ร่วมกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

การโยกหาอดีตในสังคมปัจจุบันเมื่อพูดถึงการแข่งขันเรือยาว

ในอดีตและปัจจุบันก็จะมีแตกต่างกันในเรื่องของเงิน ทุกระดับ การบริหารจัดการ ซึ่งในปัจจุบันเงินเป็นส่วนสำคัญในการใช้จ่ายต่าง ๆ และกฎกติกาของสนามเมื่อก่อนจะแข่งขันกันแบบเรียบง่ายโดยไม่ได้ชิงดีชิงเด่นชิงแชมป์อะไรมากมาย แต่ในปัจจุบันจะแข่งขันเอาเป็นเอาตายเพื่อเอารางวัลเอาเงินรางวัล โดยที่ไม่สนใจถึงการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ในปัจจุบันจะจ้างอแกนไช้มาโดยอแกนไช้จะหักค่าจ้างเป็นเงินจำนวนมาก เพราะชาวบ้าน วัด ห้างที่จะสบายโดยไม่ต้องจัดอะไรเลย แล้วก็จะถูกหักเงินในส่วนที่เป็นของอแกนไช้ ซ้ำเงินจำนวนมาก ในการแข่งขันเรือยาวให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีต่อไปโดยไม่ให้เลือนหายไปหรือสูญหายไป แล้วจะมีพวกที่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยการคอร์รัปชั่น โดยที่หาข้ออ้างในการแข่งเรือเพื่อนำเงินจากที่ได้รับ ไปใช้ในทางที่ไม่ควรไม่ควร

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมจะเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในหลายมิติ เช่น มิติที่เป็นเรื่องของระบบความคิด มิติของค่านิยมทางวัฒนธรรมประเพณี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความมีจิตสำนึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของ ความเป็นชุมชนหรือครอบครัวเดียวกัน มีจารีต รวมถึงการมีค่านิยมต่างตอบแทนซึ่งกัน และกันความไว้วางใจทางสังคมที่ได้อำนวยความสะดวกให้เกิดการประสานงาน และการร่วมมือร่วมใจเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ร่วมกัน ไมตรีจิตที่มีต่อกันที่เกิดจากโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นต้นทุนที่สำคัญของสังคมที่ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง เพราะความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในสังคมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีลักษณะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความโอปอ้ออารี ความเอื้ออาทร เปรียบเสมือนเป็นสมบัติสาธารณะของประชาชนในท้องถิ่นที่ทุกคนสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา การที่ชุมชนมีทุนทางสังคมเช่นนี้ย่อมเป็นการเกื้อกูลต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะทุนทางสังคมจะส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการสร้างทุนทางปัญญา (บุญทัน ดอกไธสง, 2551) หรือความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านการประมง ความรู้ด้านการเพาะปลูก ความรู้ในการใช้สมุนไพร ความผูกพันในครอบครัว หรือชุมชนทุนที่กล่าวมาทั้งหมดนี้รวมกันแล้วเรียกว่าทุนทางสังคม ซึ่งเป็นมรดกที่สืบทอดและสืบทอดมาช้านานในสังคมไทย ขณะที่การศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทาง หรือรูปแบบในการแก้ไขปัญหาทางสังคมยังคงดำเนินต่อไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ รวมถึงบทบาทของประชาชนทุกคนที่จะหันหน้าเข้าหากันและร่วมกันแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (ไมตรี อินทรีย์, 2560)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณภาพ โดยประชาชนชาวไทยมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบตนเอง บุคคลอื่น และสังคมรู้จักอดออม มัธยัสถ์ รักษาศีลธรรม มีวินัย โอปอ้ออารี และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 รวมถึงการอนุรักษ์ภาษาของท้องถิ่น รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นประชาชนชาวไทยที่มีทักษะสูง เป็นนักคิดเพื่อสร้างนวัตกรรม เป็นผู้ประกอบการ เป็นเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามที่ตนเองมีความถนัด ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศไทย พบว่า ประสพปัญหาในด้านคุณภาพของประชาชนในแต่ละช่วงวัยซึ่งเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากผลลัพธ์ของคุณภาพทางการศึกษาของประชาชนในวัยเรียนค่อนข้างต่ำ รวมถึงการพัฒนาในด้านความรู้และทักษะของแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการตลาดงาน ในขณะเดียวกันประชาชนจำนวนมากยังขาดทักษะในการใช้วิจารณ์ญาณโดยไม่สามารถคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมจากถิ่นอื่นที่หลั่งไหลเข้ามาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤต การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานในการพัฒนาประชาชนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนไทยมีทัศนคติรวมถึงพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงเป็นไปตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น ประชาชนในทุกช่วงวัยมีทักษะ มีความรู้ และมีความสามารถเพิ่มขึ้นรวมทั้งสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนให้มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ รวมถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น การส่งเสริมให้มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่มีการสอดแทรกความมีระเบียบวินัย จิตสาธารณะ และคุณธรรม จริยธรรม (2) พัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ภายในสังคมอย่างมีคุณค่า เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในระดับปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสม เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นส่งเสริมให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น (3) ยกระดับการศึกษาอย่างมีคุณภาพเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างสอดคล้องกับขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ (4) ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพอาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสุขภาพและพัฒนาโภชนาการที่มีความเหมาะสมกับวัย ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลร้ายต่อสุขภาพของประชาชน (5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับปรุงด้านระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรที่ต้องใช้ร่วมกันระหว่างสถานพยาบาลทุกสังกัดในเขตพื้นที่สุขภาพ (6) พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมสูงวัย เช่น การผลักดันให้มีกฎหมายในการการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ (7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง อาทิ กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวที่เปราะบาง และส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็น

แหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนเข้าถึงได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2560)

การปรากฏตัวของเครือข่ายการดำเนินงานภาครัฐ

ภูมิทัศน์ของภาครัฐได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ภาครัฐกำลังเปลี่ยนจากรูปแบบการให้บริการแบบมีลำดับขั้นไปเป็นระบบเครือข่ายซึ่ง วิธีนี้ภาครัฐจะใช้เครือข่ายผู้บริการจ้างเหมาภาคเอกชน หน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อให้บริการและบรรลุ เป้าหมายทางนโยบายในเวลาเดียวกันวิธีการที่รัฐใช้บุคคลที่ 3 ในการให้บริการมีความซับซ้อนขึ้น ไม่ใช่แค่การจ้างหน่วยงานภายนอกให้ดำเนินการเทียบกับการดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐซึ่งต้องยึดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางการบริหาร แต่เป็นเรื่อง ของการบริหารจัดการเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่า ในขณะที่รัฐต้องเผชิญปัญหาที่มีความซับซ้อน มากยิ่งขึ้น และการที่เทคโนโลยีทำให้เกิดการตอบสนองที่ดีการจัดการสัญญาแบบทวิภาคีง่าย ๆ กำลังให้แนวทางแก่เครือข่ายข้าม องค์กรต่าง ๆ การบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชนภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่เช่นนี้จำเป็นต้องมีวิธีการจัดการใหม่ทั้งหมด นั่นคือ วิธีใหม่ ๆ ในการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมต่อกับสมาชิกในเครือข่าย วิธีใหม่ ๆ ในการทำให้เกิดความรับผิดชอบ วิธีใหม่ ๆ ในการวัดผลและ การติดตามตรวจสอบผลงานและวิธีใหม่ ๆ ในการคิดเรื่องความจำเป็นของทุนมนุษย์ในการศึกษานี้เราพยายามให้เห็นกรอบการ ทำงานเพื่อผลักดันรัฐให้เข้าไปสู่ทิศทางนี้ในขณะที่แนวโน้มรัฐที่ใช้ระบบเครือข่ายคงดำเนินต่อไป หน่วยงานภาครัฐที่มีความชำนาญในการจัดการระบบเครือข่ายจะเติบโต ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ขาดความชำนาญในการจัดการระบบเครือข่ายจะต้องเผชิญกับปัญหาภายในองค์กรและปัญหาการให้บริการเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560)

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เป็นหลักการในการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งจะนำไปสู่ระบบราชการที่มีความสุจริตโปร่งใส เปิดเผยข้อมูล เที่ยงธรรม และมีการบริหารงานที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งมุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญโดยที่หน่วยงานภาครัฐจะมีกลไกการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องและสร้างสรรค์เป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้ (Accessibility) มีการติดต่อสื่อสารสองทางกับประชาชน (Dialogue) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อคิดเห็นของประชาชนมาประกอบ การตัดสินใจขององค์กร พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล รวมไปถึงการจัดกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงที่ ถูกต้อง โปร่งใส และจริงใจ

ในการขับเคลื่อนการเปิดระบบราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. ใช้กลยุทธ์ การพัฒนาใน 2 ส่วนพร้อม ๆ กัน คือ การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside-out Approach) โดยการส่งเสริมให้ส่วนราชการ ปรับปรุงระบบหรือวิธีบริหารงานให้เอื้อต่อ การสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้กับข้าราชการในระดับต่าง ๆ และ

ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การทำงานแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้เป็นหน่วยงานตัวอย่างและเผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่ดีแก่ส่วนราชการอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป การมีส่วนร่วม และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างกว้างขวาง (Inclusive) โดยผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และที่สำคัญความจริงใจ เปิดเผย ซื่อสัตย์ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดังนั้นเราจึงควรทำความเข้าใจกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมต่อไปนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในที่นี้ใช้ตัวแบบของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (International Association for Public Participation - IAP2) ที่เรียกว่า Public Participation Spectrum ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ คือ ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) ระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) ระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง (To Involve) ระดับความร่วมมือ (To Collaborate) และระดับเสริมอำนาจประชาชน (Empower) ซึ่งเป็นระดับที่บทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด

ความสำเร็จของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ นำไปสู่การยอมรับ ซึ่งกันและกันในผลของ การพัฒนาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน อันเป็นการสร้างพลังความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการไปสู่เป้าหมาย คือ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน และตอบสนองความต้องการ ของประชาชนได้อย่างแท้จริง รวมทั้ง ผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2561)

ประชาสังคม

จากการที่คำว่า "ชุมชน" ได้ขยายขอบเขตของความหมายเรื่อยมานั้น ในช่วง พ.ศ. 2538-2539 นักวิชาการกลุ่มหนึ่งได้เสนอคำว่า "ประชาสังคม" ขึ้นอีกคำหนึ่ง โดยหมายถึง "civil society" ในภาษาอังกฤษ เพื่อให้ครอบคลุมความหมายของชุมชน ที่ขยายมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน คำนี้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย และในความหมายที่หลากหลายอีกเช่นกัน ความหมายเดิมของ "civil society" นั้น ชาวยุโรปได้เป็นผู้กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการตอบโต้อำนาจของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากในคริสต์ศตวรรษที่ 15 เมื่อรัฐก่อรูปอย่างชัดเจน และพยายามผูกขาดอำนาจ ในการประกอบกิจกรรมสาธารณะต่างๆ แทนชุมชน กลุ่มสถาบันทางศาสนา และองค์กรวิชาชีพต่างๆ ได้รวมตัวกันต่อต้านการครอบงำของรัฐ แต่ในขณะเดียวกัน เป้าหมายของการรวมกลุ่ม เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อตัวเอง หรืออาจสรุปได้ว่า ประชาสังคมในความหมายนี้ หมายถึง "ส่วนรวมที่ไม่ใช่รัฐ"

นอกจากความหมายข้างต้น ก็ยังมีระดับความแตกต่าง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของกลุ่ม ของบุคคล และของส่วนรวม ซึ่งกลายเป็นที่มาของสำนักคิด 4 สำนัก ที่อธิบายคำว่า "Civil Society" แตกต่างกันไป คือ สำนักด็อกวีล สำนักเพนสำนักล็อก และสำนักเฮเกล (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2538)

โครงการศึกษาการพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี

ปัจจุบันความนิยมในการใช้เรือในการสัญจร หรือบรรทุกสินค้าต่าง ๆ เกือบจะสูญสิ้นไป เพราะมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเครื่องจักรเครื่องยนต์เพื่อใช้กับรถยนต์พร้อม ๆ กับการสร้างถนนเพื่อใช้ในการสัญจรที่มีความสะดวกสบายมากกว่าการสัญจรทางน้ำ เพราะการสัญจรทางน้ำมีความจำกัดที่ไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ต้องเดินทางไปตามสายน้ำเท่านั้น การแข่งขันเรือยาวในปัจจุบันเป็นการจัดขึ้นเพื่อเป็นการรักษาซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามโดยในการจัดการแข่งขันมีการสร้างแรงจูงใจโดยการมอบรางวัล และพัฒนาเป็นถ้วยรางวัล ถ้วยเกียรติยศและเงินสด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจึงส่งผลให้การจัดการแข่งขันเรือยาวได้รับการพัฒนาตามด้วยโดยพัฒนาจากการละเล่นพื้นบ้านไปสู่เกมส์กีฬาระดับจังหวัดและระดับประเทศซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดงานแข่งขันเรือยาวในปัจจุบัน คือ เพื่อการอนุรักษ์ประเพณี และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

ประเพณีการแข่งขันเรือยาว มีการพัฒนามาจากวิถีชีวิตของคนไทยในการใช้เรือเพื่อการสัญจร การค้าขาย การทำประมงโดยเมื่อถึงฤดูน้ำหลากชาวบ้านไม่สามารถที่จะปลูกข้าว หรือพืชไร่ พืชสวนได้ผนวกกับความรักสนุกของคนไทยจึงได้นำเรือที่ใช้กันมาทำการแข่งขัน โดยส่วนใหญ่จะทำการแข่งขันในช่วงเทศกาลงานบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และได้จัดให้มีการแข่งขันสืบทอดกันเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันโดยมีวิวัฒนาการสืบทอดมาโดยลำดับทั้งในด้านของเรือที่ใช้ในการแข่งขันซึ่งได้รับการพัฒนาจากเรือที่ใช้ในการสัญจร หรือใช้ในการบรรทุกข้าวของเครื่องใช้มาเป็นเรือที่ใช้ในการประลองความเร็วเหนือผิวน้ำ การแข่งขันเรือยาวเป็นกลไกในการสร้างให้คนในชุมชนเกิดความรัก และความสามัคคีขึ้นภายในหมู่บ้าน เพราะการที่จะพายเรือให้โลดแล่นเหนือผิวน้ำ และเข้าสู่เส้นชัยชนะคู่แข่งได้นั้น ต้องอาศัยความสามัคคี ความพร้อมเพรียงมีหัวใจที่เป็นดวงหนึ่งดวงเดียวกัน การแข่งเรือยาวประเพณีเมื่อพัฒนามาอยู่ในรูปแบบของเกมส์กีฬา รูปแบบ หรือกระบวนการในการจัดงานก็เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ จากเดิมเป็นเพียงการละเล่นพื้นบ้านวัดโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือจะชักชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานโดยการมอบหมายให้ดำเนินการทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง เช่น มอบหมายให้เป็นคณะกรรมการประชาสัมพันธ์การจัดงาน มอบหมายให้เป็นคณะกรรมการหุงข้าว ทำกับข้าว เป็นต้น ซึ่งประชาชนที่ได้รับการมอบหมายหน้าที่จะมีความภาคภูมิใจว่าตนได้รับบุญใหญ่ในการดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในขณะที่เมื่อพัฒนามาเป็นรูปแบบเกมส์การแข่งขัน การจัดงานก็มีลักษณะที่ใหญ่ขึ้น งบประมาณที่ใช้ในการจัดงานก็ต้องมีจำนวนมากขึ้นดังนั้นอาศัยเพียงกำลังของชาวบ้านจึงไม่เพียงพอ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงาน และเจ้าภาพก็ร่วมกันสนับสนุน “งบประมาณ” เมื่อจัดงานในลักษณะเดียวกันในหลายพื้นที่ จึงส่งผลให้

เกิดการทำงานในลักษณะทีมงาน (Work Team) ซึ่งก่อเกิดรูปแบบการทำงานในระบบความสัมพันธ์แบบใหม่เรียกว่า “โปรโมเตอร์” (Promoter) ได้กลายมาเป็นกลไกสำคัญของการจัดงานแข่งเรือยาวประเพณี ในฐานะที่เป็น “เกมส์กีฬา” และสิ่งที่ติดตามมาคือ กฎกติการวมทั้งเงื่อนไขในการแข่งขัน รวมทั้งรูปแบบของเรือ และฝีพายที่จะเข้าทำการแข่งขันมีความเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้นรวมทั้งสนามแข่งเรือยาวก็เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเงินทุนที่ต้องใช้จ่ายก็มีจำนวนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน เมื่อมีการแข่งขันเรือยาวอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดงานแบ่งออกเป็นหลายสนามตามวัดสถานที่ราชการในจังหวัดต่าง ๆ จึงเกิดมีการลงทุนในการพัฒนาทีมงานฝีพายเรือ พัฒนากลยุทธ์เพื่อหวังผลชนะการแข่งขัน การพัฒนาตัวเรือ และเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานแข่งขันรวมทั้งรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดงาน เช่น การถ่ายทอดสดผ่านสถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ และ Facebooks รูปแบบการจัดงานผู้จัดได้มีการเพิ่มเซตมีการจัดโซนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในการชมการแข่งขันในจุดที่อยู่ใกล้เส้นชัยให้กับกลุ่มผู้เล่นเรือได้ลุ้นทายผลการแข่งขันโดยการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมดเป็นการพัฒนา และการก่อเกิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแข่งขัน ซึ่งนำมาสู่รูปแบบการเล่นเรือมีความซับซ้อนปริมาณความถี่ และวงเงินพนันจึงเพิ่มมากขึ้น (Supanee Kluanklad, 2556)

บทวิเคราะห์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้างประกอบเรือการพัฒนาตัวเองจากเป็นฝีพาย คนที่รักเรือ หรือคนที่ผูกฝืนอยู่กับแม่น้ำ เรือ คนที่พอมีความรู้ด้านช่างไม้ หรือไม่มีความรู้เลยเข้าสู่กระบวนการทำเรือจากลูกจ้าง ลูกน้องช่าง เริ่มจากสิ่งเหล่านี้จนกลายเป็นช่างที่ทำเป็นอาชีพ และช่างตามบ้านหรือวัดนั้น ๆ พอเก็บประสบการณ์ได้ทำเรือลงแข่งขันพอชนะเริ่มมีชื่อเสียง คน วัด ชุมชน ก็จะตามหาช่างว่าเรือลำนี้ช่างไหนทำ (ประกอบเรือยาว) เริ่มจากการแข่งขันเพื่อเอาชนะช่างในแต่ละคน ทีม ก็จะมีเทคนิค หรือเคล็ดลับเป็นของตัวเอง ในหัวเรือจะมีสัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นตัวตนของเจ้าของเรือหรือช่างนั้น ๆ ศักยภาพ มูลค่า ของทรัพยากรมนุษย์จะเพิ่มจากการทำเรือชนะและมีชื่อเสียงคนในวงการจะรู้จักกันว่าเรือใคร หน่วยงาน องค์กรไหน ช่างไหนทำ เป็นต้น

การปรากฏตัวของเครือข่ายการดำเนินงานภาครัฐ เริ่มจากการจัดการแข่งขันเรือยาวระดับชุมชน วัด จัดการแข่งขันองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล โรงเรียน อนามัย อำเภอ สถานีตำรวจ ส่งบุคลากรมาสนับสนุนในการจัดงาน เครือข่ายองค์กรที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาในนามที่เป็นทางการคือบุคลากรช่วยงาน และไม่เป็นทางการคือ ของสนับสนุนงาน เช่น ของรางวัลต่าง ๆ ในระดับจังหวัดจะใช้พื้นที่ของวัดท่าหลวงในการจัดงาน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณให้กับวัดท่าหลวง (พระอารามหลวง) ได้จึงได้รับมอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร เป็นหน่วยดำเนินการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร เพราะติดขัดข้อกฎหมาย และเกี่ยวพันกับการจัดซื้อจัดจ้าง งบประมาณอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน

วัฒนธรรมจังหวัดพิจิตรจึงได้จัดทำโครงการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดพิจิตร ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประจำปี 2561) และเป็นการขอสนับสนุนงบประมาณ โดยมีวัดท่าหลวง (พระอารามหลวง) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ขอสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิจิตร ดังนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1,000,000 บาท เทศบาลเมือง 3 แห่ง (แห่งละ 200,000 บาท) เทศบาลตำบล 25 แห่ง (แห่งละ 50,000 บาท) องค์การบริหารส่วนตำบล 73 แห่ง (แห่งละ 10,000 บาท) รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,580,000 บาท (สามล้านห้าแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

การบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองและภาคประชาสังคมที่จะได้กล่าวถึงในข้างหน้า โครงการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดพิจิตร ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประจำปี 2561 จังหวัดพิจิตร โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ร่วมกับวัดท่าหลวง (พระอารามหลวง) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ประชาสังคมคณะกรรมการจัดงานประเพณีแข่งเรือยาวจังหวัดพิจิตร เรือยาวกลาง เรือยาวเล็ก การจัดนิทรรศการ การออกร้าน ของส่วนต่าง ๆ การจำหน่ายสินค้าราคาถูก ผลิตภัณฑ์ OTOP การแข่งขันกีฬา นักเรียน นักศึกษา การแสดงดนตรี มหรสพต่าง ๆ ล้วนได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและนอกจังหวัด จนกลายเป็นประชาสังคม ในแบบฉบับจังหวัดพิจิตร ผ่านช่วงประกอบเรือ กลายเป็นประเพณีการแข่งขันเรือยาวจังหวัดพิจิตร

ช่างทำเรือไม่จำเป็นต้องมีความรู้ แต่จะมีหลายอย่าง เช่น วิสัยทัศน์ของตนเอง สิ่งแรกที่ควรรู้คือรู้เรื่องตัวเรือ สนามการแข่งขัน เช่น ไปแข่งที่น้ำโขงน้ำเชี่ยวตัวเรือต้องไปอีก 1 ใบ ต้องรู้ว่าตัวเรือแบบไหนที่จะไปสู้กับคนน้ำโขง พอน้ำนิ่งก็ต้องไปอีกแบบหนึ่ง เรือต้องเบา ต้องนอนน้ำ เรือสมัยก่อนจะค่อนข้างสูงมาก เนื้อไม้ที่เพิ่มอีก 2 นิ้วความยาว 36 เมตร 2 ข้างซ้ายขวาเพิ่มมาเท่าไร และจะทำให้คนพายยากเพราะค่อนข้างสูง พอนั่งสูงเรือจะโคลง เพราะนั่งสูงกว่าน้ำ นั่นคือเรือโบราณ แต่ตอนหลังจะลักษณะดูที่มีลักษณะเบามาก่อนพระรูปทรงที่ท้องมีความมนสวย องค์ความรู้เหล่านี้ได้มาจากการสังเกตการณ์ การเรียนรู้อย่างจริงจัง ความต่อเนื่องความจริงจังตั้งใจที่อยู่ ทำเรือ 30 บล็อกจะเป็นแบบนี้ 40 คาน 55 แบบนี้เรือจะวิ่งทุกลำ ซึ่งมาตรฐานจะไม่เหมือนกัน เรือไม่ได้ทำยากแต่ทำบล็อกจะยากกว่า ถ้าเป็นชาวบ้านถ้าทำลำหนึ่งก็ต้องใช้เวลา 2 ปี ต้องสร้างบล็อกสร้างแบบ สร้างมาตรฐาน ประสบการณ์มาจากความคิดต่าง ๆ ถ้าว่างเมื่อไหร่ก็ใส่ความคิดว่าจะทำอย่างไร กระบวนการต้องรัดไม้ จัดหาไม้ ไม้ประดู่ ความหนาความกว้างเท่าไร ไม้ประกอบความหนาความกว้างเท่าไร ใช้ตุ้มน้ำหนักให้เท่ากันหมดทุกแผ่น บางที่ไม่มีก็จะใช้กบไส เพราะไม้จะไม่เท่ากัน พอไม้เท่ากันหรือวิ่งจะบิดเบี้ยว ซึ่งจะใช้ไม้สักโรงเลื่อยผ่าไม้จะไม่เท่ากันแต่ไม้จากชาวบ้านผ่าไม่ค่อยเท่ากัน ไม้จากโรงเลื่อยหาได้มาตรฐานมากกว่า สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ 1.2 ซม. ก็ต้อง 1.2 ซม. 1.8 ซม. ก็ต้องเป็น 1.8 ซม. ถ้า 2 ซม. ก็ต้องเป็น 2 ซม. สิ่งสำคัญที่สุดคืออุปกรณ์ที่สร้างไป ซึ่งมีความแตกต่างจากอดีตและปัจจุบันก็ไม่ได้แตกต่างกันเท่าไร เครื่องมือก็คือเครื่องมือเดิม ๆ รูปทรงก็อยู่ที่ว่าแต่ละปีจะ

ทำในลักษณะใด วางโปรแกรมให้เหมือน Toyota 3 ปี ก็ทำการเปลี่ยนรุ่น ปีที่แล้วหัวสูงก็วิ่งดีแล้ว ใจก็ชอบ ซึ่งจะทำให้หัวสูงอีกก็จะเป็นความธรรมดา ก็จะลดหัวลง ให้เหยียดน้ำสววยขึ้น จากที่ใหญ่ก็ลดขนาดให้เล็กลงตามความสววยงาม ซึ่งจะได้มีแบบตายตัว “ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะคิดเพียงคนเดียววางแผนเอง ก็คือเราต้องสววย ต้องวิ่ง หลักการก็คือต้องทำให้ชาวบ้านพายได้” ถ้าเกิดเรือข้างอื่นและฝีพายของชาวบ้านเรือต้องสู้ได้ ถ้าเป็นทีมชาติก็จะยิ่งดี การทำเรือไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาเกี่ยวข้องหรือให้การสนับสนุน ทำจากทุนของตนเอง

บทสรุป

“ทุนทางสังคม” ในจังหวัดพิจิตรแบ่งออกเป็นทุนที่เป็นรูปธรรม ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม และแม่น้ำพิจิตร พื้นที่ซึ่งเหมาะแก่การทำการเกษตรและยังเป็นเส้นทางการคมนาคมในสมัยอดีต และนามธรรม ได้แก่ ประเพณีการแข่งขันเรือยาว ที่อยู่คู่กับสายน้ำ และเป็นจุดเด่นของจังหวัดพิจิตร คือ มีแม่น้ำสำคัญสามสายไหลผ่าน บริเวณแม่น้ำจะมีวัดที่สำคัญๆ และที่ชาวมิได้วัดที่อยู่บริเวณแม่น้ำจะมี “เรือ” เป็นสมบัติส่วนรวมของวัด เพื่อเอาไว้ใช้แข่งขันเพื่อความสนุกสนานและความสามัคคีของคนในชุมชน วัดใดที่มีเจ้าอาวาสที่มีชื่อเสียงและคนในและนอกชุมชนให้ความนับถือและใช้พื้นที่ของวัดในการจัดแข่งขันเรือยาว และทุนที่เป็นนามธรรม คือ ประเพณีการแข่งขันเรือยาว ความรู้ วิถีปฏิบัติ กระบวนการ ของช่างประกอบเรือยาวพิจิตร ที่ได้กล่าวถึงเป็นลำดับต่อไป

ทรัพยากรมนุษย์ทางวัฒนธรรม (ช่างประกอบเรือ) ในการจัดการแข่งขันย่อมมีการ “ขุดเรือ” ที่ใช้ไม้ทั้งต้นในการขุด ส่วนมากจะนิยมใช้ไม้ตะเคียน เพราะมีขนาดที่เหมาะสม แข็งแรงและมีความสววยงามทนทาน และยังแฝงและผูกติดกับเรื่องของความเชื่อในชุมชนว่าต้นไม้มีแม่ย่านางในความเชื่อในพระพุทธศาสนาองว่ามีเทพ หรือรุกเทวดาคุ้มครองต้นไม้อยู่” จึงนิยมใช้ไม้ชนิดนี้มาทำเรือขุด การขุดเรือได้เลือนหายไปเพราะต้นไม้หายาก บวกกับข้อจำกัดในการกฎหมายที่จะตัดหรือโค่น และระยะเวลาในการทำใช้เวลานาน ใช้แรงงานมาก และมีการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น จึงเปลี่ยนจากช่างขุดเรือ มาเป็น (ช่างประกอบเรือ) ในระยะแรกเริ่มมีการนำเข้าเรือเก่าจากประเทศลาว เพราะประเทศลาวใช้เรือไม่นานก็เปลี่ยนเพราะทรัพยากร (ต้นไม้) ยังหาได้ง่ายช่างในไทยจึงนิยมไปซื้อมาจากลาวและประกอบ ซ่อมแซม ปรับปรุง ให้ใช้การได้ และบางส่วนก็นำเรือที่มีอยู่แล้วมาซ่อมแซมใช้ เรือเก่าปัจจุบันไม่นิยมใช้เพราะมีความยุ่งยาก เช่น เรือนี้เป็นตำนานในการแข่งขัน คนอื่น หรือชุมชนอื่นมาขอยืม เช่า ไปแข่งขันก็มีความยุ่งยาก เพราะคณะกรรมการวัด บางส่วนก็เห็นด้วย บางส่วนก็ไม่เห็นด้วย บางส่วนยากใช้งาน บางส่วนจะอนุรักษ์ จึงเกิดปัญหาขึ้น และอีกประการเมื่อการแข่งขันมีเงินรางวัลมาก แรงจูงใจมาก บวกกับนักการเมืองท้องถิ่น ระดับชาติ บริษัทเอกชน ส่วนราชการ มหาวิทยาลัย ต้องการมีเรือเป็นของตนเองเพื่อใช้ในการแข่งขัน หรือประกอบขบวนแห่ จึงเกิดช่างประกอบเรือขึ้น ซึ่งจำแนกได้ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) มีโรงงานขนาดย่อม มีหัวหน้าช่าง ช่างไม้ ช่างสี ช่างอัดกราว อัดอีฟอกซี แบบครบวงจร แบบนี้จะเป็นธุรกิจเพื่อรักษาประเพณี และอาชีพช่างไว้ และมีการออกแบบ การทำงานแบบเป็นขั้นเป็นตอน

กำหนดขนาดเรือ วงเงิน และระยะเวลาได้ ช่างแบบนี้จะนิยมใช้ไม้สักในการประกอบ และเป็นไม้สักที่ออกมาจากโรงงานเพราะสามารถควบคุมขนาดของไม้ได้ตามความต้องการของช่าง และไม้สักเป็นไม้ที่ทน แข็งแรง สวยงาม และมีขนาดเบา 2) เป็นแบบช่างตามบ้าน หรือคนที่อยากประกอบเรือ ที่มีความผูกพันกับเรือ หรือมีวิชาชีพช่างไม้อยู่บ้าง เป็นการตกลงกันระหว่างวัดกับช่างในการจ้างประกอบเรือขึ้นในแต่ละลำ ไม้ที่ใช้ประกอบจะมีความหลากหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นความรู้ ภูมิปัญญา กระบวนการ ของกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ช่างประกอบเรือยาว”

เครือข่ายช่างประกอบเรือยาวกลุ่มแรกผ่นตัวจากคนชอบเรือยาว เป็นฝีพาย มาเป็นผู้ฝึกสอน (โค้ช) สามารถฝึกฝีพายให้ได้รับรางวัลในการแข่งขันในพื้นที่ และติดทีมชาติได้แล้วพัฒนาไปฝึกให้หน่วยสงครามพิเศษในการแข่งขันเรือยาวจนมีประสบการณ์ จึงมาเป็นช่างประกอบเรือ โดยการออกแบบเรือ (จากเรือแคนู เรือคายัค) จากการสังเกตในการฝึกทหารแล้วเห็นคนซ้อมดั่งกล่าวแล้วให้ช่างที่เคยทำเรือมาทำและสอนไปในตัวจนได้รับรางวัลชนะเลิศจึงมีชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบัน คนในวงการไม่ว่าจะเป็นช่างด้วยกันเอง ฝีพาย วัด หน่วยงาน องค์กรภาครัฐ ให้การยอมรับ ส่งผลถึงระดับประเทศ ถึงต่างประเทศก็มีการติดต่อซื้อขายกัน แต่ต้องมาคุยเองที่บ้านช่าง เรื่องขนาด ราคา และการบริการหลังการขายในการประกอบเรือในแต่ละลำ กลุ่มที่สองเป็นคนที่อยู่ในชุมชนหรือวัดนั้น ๆ วัดจะมีการประกอบเรือยาวขึ้น หรือซ่อมแซมเรือก็มีการพูดคุยกับช่าง ตกลงราคา โดยวัดเป็นผู้เสาะแสวงหาช่างที่มีฝีมือ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ส่วนมากเป็นของวัด เครือข่าย ชื่อเสียง การยอมรับ และราคา ขึ้นอยู่กับ ช่าง ทีมช่าง ที่เคยประกอบเรือยาวแล้วได้รับรางวัลก็สนาม หรือเคยชนะเรือที่มีชื่อเสียงมากน้อยแค่ไหน จะเป็นตัวการันตีฝีมือช่าง และสามารถเพิ่มมูลค่าของตัวช่างอีกด้วย องค์ประกอบในการแข่งขันเรือยาว ฝีพาย 60 เปอร์เซนต์ เรือ 30 เปอร์เซนต์ อีก 10 เปอร์เซนต์ เป็นเรื่องของโชคหรือดวง เช่น แม่น้ำ ล่องน้ำที่แข่งขัน ในการแข่งขันยังได้ใช้กฎ กติกาที่มีความเป็นสากลมากขึ้นจากสมาคมกีฬาเรือพายแห่งประเทศไทย การจัดงานส่วนมากใช้ทีมอแอกในเซอร์ในการจัดการแข่งขัน มีการลงทุน มีผลประโยชน์ ทางธุรกิจที่เข้ามาเกี่ยวเนื่องจากประเพณีการแข่งขันเรือยาว เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณี สิ่งเหล่านี้ที่ทำให้ความสัมพันธ์ บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน หายไป การแข่งขันเพื่อความสุข สนุกสนาน กติกาชาวบ้าน รางวัลชาวบ้านก็หายไปเพราะทุกกล้าวันแต่ต้องการเอาชนะเพื่อชื่อเสียง และเงินรางวัล มีฝีพายทีมชาติ ทหาร เข้ามาร่วมแข่งขันและได้แทนที่ฝีพายพื้นบ้าน ความสามัคคีของในชุมและนอกชุมชนไป หลงเหลือไว้แต่ผลประโยชน์ทางธุรกิจจากการทำประเพณีให้เป็นสินค้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ไมตรี อินทรีย์. (2560). ทูทางสังคม. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 9(2), 14-25.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2551). *การจัดการทุนมนุษย์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ตะวัน.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2562). *ประชาสังคม*. เข้าถึงได้จาก <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=26&chap=3&page=t26-3-infodetail02.html>.

- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct 2018.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdb.go.th/download/plan12/pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *เวทีนวัตกรรม*. เข้าถึงได้จาก https://www.2.opdc.go.th/oldweb/thai/inno_web/William%20D.Eggers/Governing_by_network.pdf.
- Supanee Kluanklad. (2556). โครงการศึกษาการพ่นกับการแข่งเรือยาวประเพณี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 2(2), 79-96.
- Super User. (2555). *แข่งเรือยาวประเพณี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.phichit.go.th/phichit/index.php/about/campaign/12-campaign/12-boat-race>.

สังคหวัตถุ: แนวทางป้องกันความขัดแย้งวิถีพุทธ

Sangahavatthu: Prevention conflict in the Buddhist way

พระครูพิสุทธิปัญญากวีวัฒน์ (นพณัฐ กิตติปัญญา)¹ และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต²
Phrakhruphisutthipanyaphiwat (Noppanat Kittipanyo) and Phramahasumek Samahito

Received: January 8, 2020

Revised: May 17, 2020

Accepted: May 27, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.99

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางป้องกันความขัดแย้งวิถีพุทธ เพราะมนุษย์ไม่สามารถอาศัยอยู่ในโลกนี้เพียงลำพังคนเดียวได้ต้องอยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปและขยายเป็นสังคมที่กว้างใหญ่ขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นสังคมมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดี คือ มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีกำลังใจในการทำงานที่เกินกว่าคนเดียวจะกระทำได้ มีพลังทางความคิดที่สร้างสรรค์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ย่อมมีผลเสียด้วยเช่นเดียวกัน คือ ความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งภายในครอบครัว ความขัดแย้งในชุมชน ความขัดแย้งในสถานที่ทำงานตลอดจนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม และประเทศชาติซึ่งเกิดจากสาเหตุและปัจจัยหลายด้าน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาแล้วนั้นแม้ว่าจะมีกระบวนการในการระงับ หรือแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแต่สิ่งที่คงอยู่ทั้งฝ่ายที่ถูกต้องหรือฝ่ายที่ผิด คือ ความพยายามที่เกิดขึ้นและเกาะกินให้เกิดเป็นบาดแผลภายในจิตใจซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ดังนั้น การป้องกันความขัดแย้งจึงเป็นวิธีที่ดีโดยนำหลักสังคหวัตถุมานำประยุกต์ใช้ คือ 1. โอบอ้อมอารี 2. วจีไพเราะ 3. สงเคราะห์ผู้คน และ 4. วางตนเหมาะสมเป็นแนวทางในการป้องกันสาเหตุของความขัดแย้ง 5 ประการ คือ ความต้องการ การรับรู้ อำนาจ ค่านิยม ความรู้สึกและอารมณ์

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง, วิถีพุทธ, สังคหวัตถุ

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: kitnoppanat2563@gmail.com, Tel. 094-6593599

Abstract

This academic article aims to propose guidelines capacity building prevention conflict in the Buddhist way because humans cannot live in this world alone. They must be together from two or more people and expand into a wider society. The impact of social integration is both good and bad. The good is safe for life. There is more morale that one person can do. Have the power of creative ideas resulting from the exchange of ideas with each other etc. At the same time, it also has a disadvantage as well. Conflicts in various dimensions. Such as conflicts within the family Conflict in the community Workplace conflicts as well as conflicts in society and the nation caused by many causes and factors. The conflict that arose, even if there is a process to suppress or resolve conflicts that arise, but what remains either the right or the wrong party is a vengeful occurrence and the island to make a wound within the mind that causes suffering. Therefore, prevention of conflict is a good way to apply the Sangahavatthu. 1. Bountiful 2. Virtuous 3. Supporting the people and 4. Putting oneself appropriately as a way to prevent the causes of the 5 conflicts Needs Perceptions Power Values Feelings and Emotions.

Keywords: Conflict, Buddhist way, Sangahavatthu

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม โดยสภาพธรรมชาติจะต้องดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่บุคคลเดียวได้ ด้วยเหตุผลสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความจำเป็นในการรักษาชีวิต มนุษย์มีช่วงเวลานับแต่วัยทารก วัยเด็กซึ่งต้องพึ่งพาและเป็นภาระของพ่อแม่ยาวนานกว่าสัตว์อื่น ๆ จึงทำให้มนุษย์ต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นระบบครอบครัว และขยายความสัมพันธ์ไปสู่ภายนอก เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนที่ทำงาน และเป็นสังคมชุมชนในที่สุด

2. ความจำเป็นในการดำรงชีวิต การดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องอาศัยปัจจัย 4 ประการ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคซึ่งบางครั้งไม่สามารถดำเนินการหาได้โดยลำพังเช่น การล่าสัตว์เป็นอาหารต้องอาศัยความสามัคคีในการทำงานกันเป็นทีม หรือการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับเผ่าพันธุ์อื่นที่อาจจะมาทำลายเผ่าพันธุ์ของตน

3. ความจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ

ความต้องการเหล่านี้ ทำให้มนุษย์ไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและเมื่อนุษย์อยู่กันเป็นสังคมไม่ว่าสังคมขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ แต่ละคนที่มาอยู่ร่วมกันนั้นต่างก็มีความแตกต่างกัน (Individual) ความแตกต่างกันในเรื่อง ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพศ นอกจากนี้ยังแตกต่างกันในเรื่องของ ประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม และความเชื่ออีกด้วย หากทุกคนสามารถร่วมใจกันมีความสามัคคีบนพื้นฐานของความแตกต่างแล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีและเป็นประโยชน์ก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติ เพราะความคิดเกิดจากองค์ความรู้ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เก็บสะสมไว้ของแต่ละบุคคลย่อมจะรอบคอบกว่า และมีโอกาสผิดพลาดมีน้อยกว่าการคิดคนเดียว

สาเหตุความขัดแย้ง

การที่มนุษย์มารวมกันเพื่อการดำรงชีวิตเป็นสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมขนาดเล็ก เช่น สังคมครอบครัว และขยายออกไปเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น กล่าวคือ เป็นสังคมในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ ผลกระทบที่ติดตามมาซึ่งไม่อาจสามารถหลีกเลี่ยงได้คือ ความขัดแย้งโดยสามารถแบ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ใครควรจะได้สัดส่วนเท่าไร มากน้อยเพียงใด จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งในเบื้องต้นก็มักจะตัดสินกันโดยใช้พลังกำลัง ผู้แข็งแรงที่สุดจะได้ผลประโยชน์มากที่สุด

2. ความขัดแย้งในเรื่องสถานะทางสังคม เมื่อรวมเป็นสังคมแล้วจะมีความแตกต่างด้านความคิด เกียรติและศักดิ์ศรี ผู้ซึ่งอยู่ในฐานะได้เปรียบก็จะตั้งตนเองเป็นผู้อยู่ในฐานะสูงกว่า มีโอกาสได้อาศัยอยู่ในถ้ำที่ใหญ่โตกว่า และสะดวกสบายกว่า เป็นต้น

3. ความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจ ใครเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการกับทรัพยากร ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (ลิซิท ซีรเวคิน, 2553)

ความขัดแย้งเมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องมีการหาข้อยุติ ซึ่งในอดีตอาจจะใช้กำลังเข้าต่อสู้กันฝ่ายชนะก็จะเป็นผู้ควบคุมอำนาจ และเริ่มออกระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และกฎหมายเพื่อเป็นการจัดระเบียบให้เกิดขึ้นในสังคมซึ่งสมาชิกในสังคมจะต้องปฏิบัติตามเพราะหากไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษก่อให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมโดยการบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นการแก้ไขปัญหานั้นนิยมใช้ในปัจจุบันซึ่งหากพิจารณาแล้วจะทราบว่า เป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ เพราะในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต เพราะไม่ว่าฝ่ายใดจะผิดหรือถูกก็ย่อมเกิดการผูกพยาบาทกันทั้งสองฝ่าย ความขัดแย้งเกิดขึ้นเพราะมนุษย์นั้นมีความคิด ทัศนคติ และความต้องการที่มีความแตกต่างกันซึ่งสามารถแบ่งสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยจำแนกเป็น 5 ประการ (ชัยเสกสรรค์ พรหมศรี, 2550) ได้แก่

1. ความต้องการ (Needs) ความต้องการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทุกคนที่เกิดมามีความต้องการด้วยกันทั้งสิ้น แต่ความต้องการของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันตามภาพภูมิหลัง หรือสถานะความเป็นอยู่ของตนเอง
2. การรับรู้ (Perceptions) เป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่จะมองเห็นแต่ละสิ่งในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งความขัดแย้งจะเกิดขึ้น เนื่องจากแต่ละคนแต่ละฝ่ายมีมุมมองหรือการรับรู้ต่อสาเหตุของปัญหา และผลลัพธ์ของปัญหาที่แตกต่างกัน
3. อำนาจ (Power) ขอบเขตของอำนาจ และการใช้อำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่ระบุดึงประเภทหรือจำนวนของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะอำนาจเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความขัดแย้งจะถูกจัดการอย่างไร ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อแต่ละฝ่ายพยายามที่จะทำให้อีกฝ่ายเปลี่ยนการกระทำหรือพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ ซึ่งฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีอำนาจมากกว่า โอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากอีกฝ่ายก็สูงขึ้น และสามารถควบคุมความขัดแย้งได้มากกว่า
4. ค่านิยม (Values) ค่านิยมคือ ความเชื่อหรือหลักเกณฑ์ที่เราพิจารณาว่าเป็นสิ่งสำคัญ ความขัดแย้งที่รุนแรงนั้นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีค่านิยมที่แตกต่างกันหรือไม่เท่าเทียมกัน หรือเมื่อค่านิยมไม่มีความชัดเจน ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับค่านิยมหรือสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติของอีกฝ่ายหนึ่ง
5. ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) มีบุคคลจำนวนไม่น้อยปล่อยให้ความรู้สึกและอารมณ์มีอิทธิพลเหนือตนในการรับมือกับความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้งเกิดขึ้นเพราะบุคคลไม่ให้ความสนใจต่อความรู้สึก และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

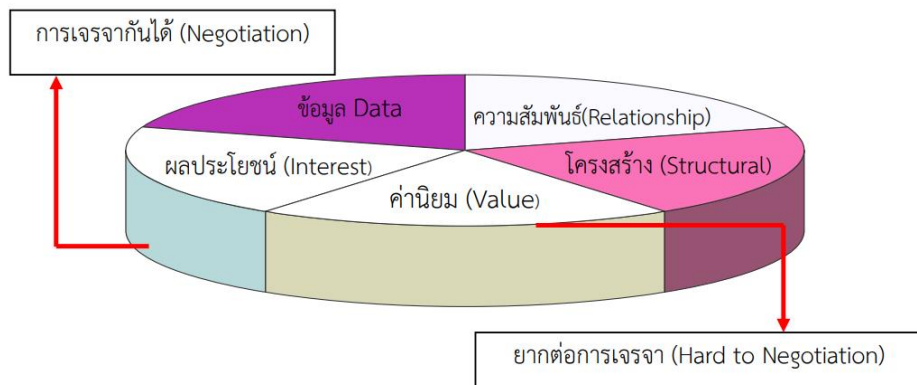
ประเภทของความขัดแย้ง

สาเหตุของความขัดแย้งทั้ง 5 ประการ คือ ความต้องการ การรับรู้ อำนาจ ค่านิยม และความรู้สึกและอารมณ์จึงนำไปสู่ความขัดแย้งในลักษณะต่าง ๆ โดยมีนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกความขัดแย้งออกเป็น 2 ประเภทหลัก (พระเทพปริยัติเมธี, 2553) คือความขัดแย้งภายใน (Internal Conflict) อันได้แก่ ความขัดแย้งในแง่ความคิด ความรู้สึก คุณค่าและรสนิยมที่แตกต่าง และความขัดแย้งภายนอก (External Conflict) อันได้แก่ความขัดแย้งที่เกิดจากความสัมพันธ์ผลประโยชน์ข้อมูล โครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกัน ในขณะที่นักวิชาการได้เสนอว่าความขัดแย้งสามารถจำแนกออกไปเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) ได้แก่ ข้อมูลขัดกัน ขาดข้อมูล เข้าใจผิดขาดการสื่อสาร หรือสื่อสารไม่ถูกต้อง สับสนเรื่องหน้าที่ มุมมองต่างกันในเรื่องของข้อมูล
2. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflict) ได้แก่ ขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรทางด้านธรรมชาติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ปรารถนาและต้องการ เช่น อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่
3. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) ได้แก่ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่ต่างกัน พฤติกรรมทางลบที่เกิดขึ้นซ้ำซาก และวิธีการในการทำสิ่งต่าง ๆ แตกต่าง กันเช่นวิธีการทำงานต่างกัน การตัดสินใจต่างกัน

๔. ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์เดิมด้วย ขัดแย้งเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขัดแย้งเนื่องจากขาดความยุติธรรม

๕. ความขัดแย้งด้านคุณค่าหรือค่านิยม (Value Conflict) ได้แก่ ศาสนา โลกทัศน์ หรือความเชื่อต่างกัน การให้ความสำคัญที่ต่างกัน เกณฑ์ประเมินต่างกัน ภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกัน ภูมิหลังส่วนบุคคลต่างกัน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ต่างกัน

ภาพที่ 1 วงกลมของความขัดแย้ง (วันชัย วัฒนศัพท์, 2537)

วงกลมของความขัดแย้ง ได้แสดงถึงประเภทของความขัดแย้ง และทำให้สามารถแยกแยะประเภทว่ามืองค์ประกอบอย่างไร และนำเสนอไปสู่การจัดการได้ง่ายขึ้นในขณะเดียวกันยังมีนักวิชาการทางด้านจิตวิทยาบางท่านได้แบ่งย่อยความขัดแย้งออกเป็น 4 ประเภท (Alan B. Henkin, et.al, 2000) ประกอบด้วย

1. ความขัดแย้งด้านเป้าหมาย คือความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งมีความต้องการต่อสิ่งที่จะได้รับแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่ง
2. ความขัดแย้งด้านความคิด คือความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการที่แต่ละฝ่ายมีความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกัน
3. ความขัดแย้งด้านความรู้สึก คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาเมื่อบุคคลหนึ่งมีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ขัดแย้งกับอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างความขัดแย้งแบบนี้สามารถพบเห็นได้จากบุคคล 2 คนที่มีความชอบและรสนิยมไม่เหมือนกัน
4. ความขัดแย้งด้านพฤติกรรม คือความขัดแย้งเนื่องมาจากการที่บุคคลหนึ่งกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น พุดจาหยาบคายหรือดูหมิ่น เหยียดหยาม

พัฒนาการของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งในประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุต่าง ๆ กันโดยนักวิชาการได้พยายามทำการศึกษาและพบว่าความขัดแย้งมีพัฒนาการ ดังนี้

1. ความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่ หรือความขัดแย้งแฝง (Latent Conflict) หมายถึง สถานการณ์ ของความขัดแย้งที่มีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้ง หรือความขัดแย้งที่ซ่อนตัว และคุกรุ่นอยู่ภายในจิตใจ หรือภายนอกของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งชนิดนี้ไม่มีลักษณะที่ปรากฏอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่ตระหนัก หรือให้ความสนใจต่อความขัดแย้งชนิดนี้สถานการณ์ความขัดแย้งก็จะเริ่มส่อแวบและปรากฏออกมาภายนอก ให้เราได้เห็นอย่างชัดเจน

2. ความขัดแย้งที่ปรากฏขึ้น หรือความขัดแย้งกำลังก่อตัวเกิดขึ้น (Emerging Conflict) หมายถึง สถานการณ์ที่คู่กรณีหรือประเด็นที่คู่กรณีมีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็น และรับรู้ร่วมกันแล้วว่าความขัดแย้งได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งคู่กรณีอาจจะมีความตึงเครียดที่เห็นได้อย่างชัดเจน แต่อาจจะยังไม่จำเป็นต้องมีการโต้เถียงกัน การเจรจา หรือการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

3. ความขัดแย้งที่ปรากฏชัดเจน หรือความขัดแย้งที่ปรากฏออกมาแล้ว (Manifest Conflict) หมายถึง สถานการณ์ที่คู่กรณีต่างก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมรู้เห็นในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว จนพบกับสภาพความขัดแย้งที่ไม่มีทางออก บางครั้งความขัดแย้งที่เห็นได้ชัดก็อาจเป็นผลมาจากความขัดแย้งที่ยังแฝงตัวอยู่ไม่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน เช่น กรณีเพื่อนบ้านใกล้เคียงมีเรื่องขัดแย้งกัน โดยมีการโต้เถียงกันในประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดินหรือนโยบายสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญ ตัวคู่กรณีอาจไม่ได้ตระหนักว่า แท้จริงแล้วมีความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นด้านนโยบายอยู่ ด้วยเขาไม่ได้คิดถึง คำนึงถึงนโยบาย หรือข้อกฎหมายใด ๆ

การจัดกรอบเกี่ยวกับการนำเสนอพัฒนาการ หรือวัฏจักรของความขัดแย้ง ย่อมถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือบุคคล หรือกลุ่มบุคคล เพื่อที่จะเข้าไปจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์เพราะหากเราไม่สามารถวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจนว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะนั้นอยู่ในขั้นตอนใด หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร จะทำให้เกิดความยุ่งยากในการแก้ไข และการแก้ไขอาจจะลุกลามไปสู่ความขัดแย้งในมิติอื่น ๆ ได้ เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคมโดยย่อมส่งผลให้เกิดความเสียหาย และทำให้สังคมนั้นล่มสลายได้ การที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น ต้องพยายามหลีกเลี่ยงหรือรีบหาข้อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุดโดยต้องอาศัยปัจจัยหลายมิติร่วมกันเป็นองค์ประกอบโดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน สิ่งสำคัญที่สุดไม่ใช่การแก้ไขความขัดแย้ง แต่เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งโดยการสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคมซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งสร้างให้เกิดความสงบสุขโดยแท้จริงและยั่งยืนโดยผู้เขียนได้นำเอาหลักฆราวาสธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความอดกลั้น ความอดทน และความเสียสละ เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางป้องกันความขัดแย้งตามวิถีพุทธสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

แนวทางป้องกันความขัดแย้งวิถีพุทธ

พัฒนาการของความขัดแย้งทำให้ทราบถึงจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง คือ ความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่ หรือความขัดแย้งแฝง (Latent Conflict) ซึ่งเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมทุกวันนี้มีสาเหตุหลัก 5 ประการ คือ ความต้องการ (Needs) การรับรู้ (Perceptions) อำนาจ (Power) ค่านิยม (Values) ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) ดังนั้นไม่ว่าจะมีกระบวนการใด ๆ ที่จะสามารถระงับ หรือแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้วนั้นได้ แต่สุดท้ายจะพบว่าความขัดแย้งต่าง ๆ จะยุติลงเพียงความขัดแย้งที่ปรากฏขึ้นเท่านั้น ส่วนความขัดแย้งที่ยังซ่อนอยู่ภายในจิตใจ ยังคงแอบแฝงเป็นเงามืดอยู่ ซึ่งในพระพุทธศาสนาเรียกว่า ความพยาบาท เปรียบเสมือนการตอกตะปูลงบนแผ่นไม้ แม้ว่าจะถอนตะปูออกจากแผ่นไม้แล้ว แต่รูที่ตะปูทะลุผ่านแผ่นไม้อย่างคงปรากอยู่ไม่เลือนหายไป

ความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งหอมหวานสำหรับสังคมของมนุษย์ นับแต่จะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้น เพราะหากขัดแย้งกันต่อไปก็มีแต่เสียกับเสีย การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ลดปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ ไม่ใช่การแก้ไขปัญหามาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ ดังสุภาษิตไทยที่กล่าวว่า “วัวหายแล้วจึงล้อมคอก” แต่ควรป้องกันเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ ดังสุภาษิตไทยที่กล่าวว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” ซึ่งแนวทางในการป้องกันความขัดแย้งนั้นในพระพุทธศาสนามีหลากหลายหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี แต่ในที่นี้ผู้เขียนขอนำเสนอหลักสังคหวัตถุธรรม เพราะเป็นหลักธรรมที่สามารถป้องกันความขัดแย้งได้อย่างยั่งยืนซึ่งสังคหวัตถุ หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หรือหลักในการสงเคราะห์ ประกอบด้วย 1) ทาน หมายถึง การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ การแบ่งปัน การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของและหมายรวมถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2) ปิยวาจา หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี 3) อตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4) สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2558) แนวทางป้องกันความขัดแย้งตามวิถีพุทธโดยการนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรมเพื่อป้องกันความขัดแย้งสามารถดำเนินการ ดังนี้

1. การป้องกันสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดจากความต้องการ (Needs) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ ๑ คือ ทาน กล่าวคือ มีความโอปปาติกะ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันช่วยเหลือเจือจานแก่บุคคลอื่นซึ่งการให้ทานเป็นการแสดงออกถึงความโอปปาติกะซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความรัก ความผูกพันซึ่งกันและกันของมนุษย์ในสังคม เช่น ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (COVID-19) หลายภาคส่วน รวมถึงประชาชนด้วยกันได้ออกมาแสดงถึงพลังในความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยจัดตั้งโรงงานเพื่อบริจาคทรัพย์ บริจาคอาหารแห้ง น้ำดื่มให้แก่ผู้ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน หรือผู้ประสบปัญหาจากภัยพิบัติ การบริจาคผ้าห่ม เสื้อกันหนาวให้แก่ประชาชนทางภาคเหนือ การมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน รวมถึงการไม่เอาใจเอาเปรียบบุคคลอื่นในด้านต่าง ๆ เป็นต้น เป็นการแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และการแบ่งปันนั้นเป็นการป้องกันสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดจากความต้องการ (Needs) เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความต้องการปัจจัยที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตเบื้องต้นทั้ง 4 ประการ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของต่าง ๆ ให้แก่บุคคลอื่นนั้นเป็นการแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจไมตรีต่อกันซึ่งส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เช่น เกิดความรัก เกิดความปรารถนาดีต่อกันรวมทั้งยังเป็นการการยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันไว้ได้ ซึ่งทางการบริหารนับได้ว่าเป็นวิธีในการครองใจของบุคคลอื่น ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตร และบริวารไว้ได้ซึ่งในการให้ทานนี้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมาย เช่น “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก” “ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้” เป็นต้น การให้ทานนั้นไม่ได้จำกัดเพียงสิ่งของเท่านั้นยังหมายถึงการให้อภัยซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “อภัยทาน” หมายถึง การไม่พยาบาทจองเวรกันและกัน แม้แต่การให้อภัยศัตรูที่มุ่งร้าย และยังหมายถึงการแนะนำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ที่เรียกว่า “ธรรมทาน” ซึ่งธรรมทานข้อนี้ถือว่ามืผลมากกว่าทานอื่น ๆ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรับรองว่า “การให้ธรรมะเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง” เพราะเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก ความปรารถนาดีต่อกันโดยให้ข้อคิด หรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมที่จะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริง เมื่อมนุษย์ในสังคมมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันดังกล่าวย่อมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นอีกประการหนึ่ง

2. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุที่เกิดจากการรับรู้ (Perceptions) และความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ ๒ คือ ปิยวาจา กล่าวคือ การมีวจีไพเราะ การมีคำพูด หรือการสื่อสารที่ไพเราะ อ่อนหวานน่าฟังเป็นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันทำให้เกิดความนิยมชมชอบ เกิดความสามัคคี เช่น การพูดด้วยความสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน สร้างกำลังใจ สร้างความสามัคคี โดยเริ่มต้นจากบุคคลใกล้ตัว คือ คนในครอบครัว เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นการแสดงออกทางคำพูดนับแต่อดีตคำพูดนับได้ว่าเป็นอาวุธที่ทรงพลังอย่างหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ (Perceptions) ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) หมายถึง จะพูดให้เกิดความรัก ความสามัคคี หรือจะพูดให้เกิดความเกลียดชัง ความขัดแย้งให้เกิดความแตกแยกก็ย่อมได้ และคำพูดยังสื่อถึงความคิด ทัศนคติภายในจิตใจของผู้พูดได้อีกด้วย ในทุกศาสนา หรือในแต่ละสังคมให้ความสำคัญต่อคำพูดเป็นอย่างมาก เช่น สุนทรภู่ได้ประพันธ์เกี่ยวกับคำพูดใน “นิราศภูเขาทอง” ไว้ว่า “ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสรรถ้อยร้อยจิต แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา” ซึ่งแสดงออกถึงอำนาจของคำพูด ดังนั้น การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุที่เกิดจากการ

รับรู้ (Perceptions) ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) ต้องใช้คำพูดหรือการสื่อสารที่เป็นไปในทิศทางที่ดี การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวานชวนฟัง สมานสามัคคี หรือคำพูดที่กระตุ้นความคิดให้เป็นไปในทิศทางที่ดี ก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่กัน ถลอดถึงคำพูดที่แสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี การมีปัญญานี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร ซึ่งจะต้องหลีกเลี่ยงหรือดื้อใช้คำพูดที่สื่อสารออกไปใน 4 ลักษณะ กล่าวคือ คำพูดเท็จ คำพูดส่อเสียด คำพูดที่หยาบคาย ช่มชู้ คุกคาม สิทธิและเสรีภาพ และคำพูดที่เพ้อเจ้อหาสาระแก่นสารไม่ได้

3. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากค่านิยม (Values) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ ๓ คือ อตถจริยา กล่าวคือ การสงเคราะห์ผู้คน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นการแสดงออกถึงพลังแห่งความสามัคคี ความเป็นกลุ่มเป็นก้อนเดียวกัน หรือเป็นการยอมรับในความเป็นสมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” การให้ความช่วยเหลือ หรือการให้การสนับสนุนกิจกรรมส่วนรวมที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ยึดหลักสุจริต 3 ประการคือ ประการแรก กายสุจริต เว้นจากความพยาบาท ความอาฆาตมุ่งการทำลายชีวิตของบุคคลอื่น เว้นจากการลักทรัพย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ประการที่สอง วาจสุจริต มีความประพฤติชอบทางวาจา เว้นจากการพูดเท็จเพื่อให้ร้ายบุคคลอื่น เว้นจากการพูดส่อเสียดให้เจ็บช้ำใจ เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อไร้สาระไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ประการที่สาม มโนสุจริต มีความประพฤติชอบทางใจ ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดอาฆาต คิดวางแผนปองร้ายผู้อื่น แต่คิดไปในวิถีที่เป็นไปในทางที่ชอบประกอบด้วยธรรม เห็นชอบในสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์ เป็นการแสดงออกซึ่งน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกันในการให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมต่างที่เป็นสาธารณะ หรือการช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่เป็นจำเป็นไม่เป็นคนนิ่งดูดาในยามที่ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ การทำ ตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมู่คณะ และสังคม และประเทศชาติมีความก้าวหน้า ได้รับความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี การสงเคราะห์ผู้คนในที่นี้ต้องเริ่มจากสังคมใกล้ตัวมากที่สุดก่อน กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน แล้วจึงขยายออกไปในสังคม และนอกจากจะบำเพ็ญตนให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นแล้วนั้น ในทางกลับกันก็ต้องไม่ทำตนให้เป็นที่เดือดร้อนแก่บุคคลอื่นด้วยซึ่งเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากค่านิยม (Values) ที่แตกต่างกัน หรือไม่เท่าเทียมกัน

4. ความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากอำนาจ (Power) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ ๔ คือ สมานัตตตา กล่าวคือ วางตนเหมาะสม การวางตนให้มีความเหมาะสมในภาระหน้าที่ หรือในฐานะของตนเองภายในสังคม เช่น การวางตัว หรือการประพฤติตนให้เหมาะสมในสถานะต่าง ๆ ของตนเอง เช่น การวางตัวในสังคมครอบครัว การวางตัวในสังคมเป็นต้น และยังเป็นการประพฤติตนอยู่ในความเสมอภาค เช่น ไม่ถือตัว ไม่ถือตน ปฏิบัติต่อทุกคนเสมอ

กัน ไม่ทำตนอยู่เหนือระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ การไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน ไม่เอนเอียงด้วยอคติ คือ ลำเอียงด้วยความรักความพอใจ ลำเอียงด้วยความโกรธ ความขุนเคืองเพราะทัศนคติไม่ตรงกัน ลำเอียงด้วยความลุ่มหลงในมานะทิฐิของตนเอง ปิดใจไม่ยอมรับฟังความคิดของบุคคลอื่น และลำเอียงด้วยความกลัว ความหวาดหวั่นจากภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองความมีตนเสมอต้นเสมอปลายเป็นการปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะของแต่ละบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี การไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามีมิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหินหรือเลิกคบไป การคบหามิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจ และมีความเสมอต้นเสมอปลายในยามที่มิตรรุ่งเรืองและคราวตกต่ำซึ่งเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากอำนาจ (Power) โดยแต่ละฝ่ายพยายามที่จะทำให้อีกฝ่ายเปลี่ยนการกระทำหรือพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ ซึ่งฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีอำนาจมากกว่า โอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากอีกฝ่ายก็สูงขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นเหมือนป้อมปราการที่ขวางกันป้องกันความขัดแย้งเป็นหลักที่สร้างให้เกิดความรัก ความสามัคคีในสังคมให้ไปสู่ความสงบสุข และลดการย่ำยีบีฑากันและกัน มองเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นสิ่งมีชีวิตที่จะคอยดำรงช่วยเหลือ ไม่มองเพื่อนมนุษย์ด้วยกันคือเหยื่อที่จะคอยเอาัดเอาเปรียบกัน

บทสรุป

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจระหว่างมนุษย์ในสังคมให้เกิดความรัก ความผูกพัน และความสามัคคีซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการป้องกันความขัดแย้ง ดังนี้

1. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากความต้องการ (Needs) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ 1 คือ โอบอ้อมอารี (ทาน) การให้ด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งมีลักษณะเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เช่น การให้ทรัพย์สิน การแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือกัน และในลักษณะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน การให้อภัยทาน และการให้ธรรมทานซึ่งการให้ดังกล่าวนี้เป็นการสร้างความรัก ความผูกพันให้เกิดขึ้นภายในสังคมเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากความต้องการ (Needs)

2. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากการรับรู้ (Perceptions) ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ 2 คือ วจีไพเราะ (ปิยวาจา) การพูดด้วยความสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน สร้างกำลังใจ สร้างความสามัคคี โดยเริ่มต้นจากคนในครอบครัว เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนร่วมงานเป็นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากการรับรู้ (Perceptions) ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions)

3. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากค่านิยม (Values) สามารถป้องกันได้หากมนุษย์ในสังคมนำหลักสังคหวัตถุข้อที่ 3 คือ สงเคราะห์ผู้คน (อตถจริยา) การประพฤติประโยชน์ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมการให้ความช่วยเหลือ หรือการให้การสนับสนุน

กิจกรรมส่วนรวมที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านโดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อตนเองเป็นที่ตั้ง แต่มุ่งหวังผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลในสังคมเป็นที่ตั้งซึ่งเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน และเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากค่านิยม (Values) ที่แตกต่างกัน หรือไม่เท่าเทียมกัน

4. การป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากอำนาจ (Power) วางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) เป็นการวางตัว หรือการประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ฐานะของตนในสังคม เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของตนที่รับผิดชอบ ไม่ทำตนอยู่เหนือกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ การไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อนเพื่อนร่วมงาน ไม่เอนเอียงด้วยอคติเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่มีสาเหตุเกิดจากอำนาจ (Power)

เอกสารอ้างอิง

- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กร*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- พระเทพปริยัติเมธี (สฤณี สิริธโร). (2553). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์.
- ลิขิต อีระเวทิน. (2553). ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 8(1), 5-15.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2537). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภณท์ออฟเซ็ท.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- Henkin, A.B. et.al. (2000). Conflict management strategies of principals in site-based managed schools. *Journal of Educational Administration*, 38(2), 142–158.

การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ กรณีศึกษาสถานการณ์ COVID 19

New Public Service by using Area Health's Charter a Case Study of
COVID 19

พฤกษา สิ้นลือนาม¹ และกรฤทธิ ชุมนุรักษ์²
Phruksa Sinluenam and Korarit Chumnoorak

Received: February 08, 2021

Revised: March 30, 2021

Accepted: April 01, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.100

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนให้เห็นแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิรูประบบสุขภาพของพลเมืองไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ฯลฯ และสิ่งสำคัญที่สุดคือตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านสุขภาพและการสาธารณสุขที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง บทความฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งพัฒนาการของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ ส่วนที่สองแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ส่วนที่สามธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ทำโดยพื้นที่ เพื่อพื้นที่ และส่วนที่สี่ความท้าทายของการบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ ในฐานะผู้ให้บริการทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญของการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ COVID 19 โดยส่งเสริม สนับสนุน เอื้ออำนวยความสะดวก เปิดพื้นที่ให้มีวงพูดคุยถกแถลงร่วมกันของทุกภาคส่วน ขณะเดียวกันภาคประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมปฏิบัติ และติดตามผล ซึ่งก่อให้เกิดการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ร่วมขับเคลื่อน “สังคมสุขภาวะ”

^{1,2} สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ; National Health Commission Office

Corresponding author, e-mail: phruksa@nationalhealth.or.th, Tel. 089-4532626

คำสำคัญ: การบริการสาธารณะแนวใหม่, ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่, COVID 19

Abstract

This academic paper aimed to reflect a new concept of public service by using the Area Health's Charter as a tool to improve the health of local people. This was the result of reforming the health system of Thai citizens in accordance with the social situation that had changed in terms of lifestyle, environment, economy, technology, etc., and most importantly, to meet people's needs in health and public health caused by real public participation. This article consisted of four parts: part 1 was the development of concepts related to public administration; part 2 was a new concept of public service; part 3 was the Area Health's Charter made by area for area; and part 4 was the challenge of a new approach to public service by using the Area Health's Charter in the situation of emerging COVID-19. The National Health Commission Office (NHSO), an organization of state, as a service provider, it drove participatory health public policy processes. It saw the importance of new public services by using the Area Health's Charter as a tool to drive work in the epidemic situation of the emerging COVID-19 disease by promoting, supporting, facilitating, opening space for discussion groups from all sectors. At the same time, the local people's sectors had participated in thinking, defining, planning, co-executing, co-executing, and monitoring, which in turn raised awareness of people's participation and leads to an awakened citizenship. "Health Society".

Keywords: New Public Service, Local Health Constitution, COVID 19

บทนำ

ด้วยบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ภาครัฐพยายามนำค่านิยมของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้ จนกระทั่ง พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจค่าเงินบาทและมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ภาครัฐจึงได้รับค่านิยมจากการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เข้ามาผสมผสานกับ NPM เพื่อเพิ่มความ เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมในการจัดการประโยชน์ สาธารณะร่วมกันมากยิ่งขึ้น (ปกรณ์ ศิริประกอบ, 2562) ดังปรากฏในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ขณะเดียวกันประชาชนต่างต้องการความมั่นคงด้านสุขภาพ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการปฏิรูประบบสุขภาพของไทย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

(สช.) (2563) เป็นองค์กรของรัฐในรูปแบบใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ “สังคมสุขภาวะ” การทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามภารกิจของ สช. ใช้หลักการ “การสานพลัง” เพื่อเชื่อมโยง ประสาน ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้ใช้เครื่องมือ และกลไกต่าง ๆ ภายใต้ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมที่เน้น “สร้างนำซ่อม” ซึ่งธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือการทำงานของ สช.

พัฒนาการของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ

ด้วยยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้แนวคิดการบริหารงานภาครัฐเปลี่ยนแปลงตาม โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

ยุครัฐประศาสนศาสตร์แนวคิดดั้งเดิม นักรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคนี้ได้แก่ Woodrow Wilson (รัฐบุรุษ นักกฎหมาย และนักวิชาการชาวอเมริกัน และดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีคนที่ 28 ของสหรัฐอเมริกา) กล่าวถึง Politics Administration Dichotomy ในปี ค.ศ. 1887 เสนอให้แยกการเมืองและการบริหารออกจากกัน เช่นเดียวกับ Frank J. Goodnow และ Leonard D. White (นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์) เสนอผลงานที่สนับสนุนแนวคิดให้มีการแยกการบริหารออกจากการเมืองอย่างเด็ดขาด ในช่วงปี ค.ศ. 1911 Max Weber เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การขนาดใหญ่ หรือ “ระบบราชการ” (Bureaucracy) ขึ้น ซึ่งต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1920 Frederick W. Taylor เสนอแนวคิดการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ที่เน้นค้นหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One Best Way) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการอีกกลุ่ม เช่น Luther Gulick เสนอหลักการ POSDCoRB ซึ่งเชื่อว่าความสำเร็จขององค์การขึ้นอยู่กับการทำงานของฝ่ายจัดการหรือฝ่ายบริหาร (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, 2558) อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดยุคแรกมุ่งเน้นเรื่องการแยกการบริหารออกจากการเมืองอย่างเด็ดขาด และพยายามสร้างเทคนิคการบริหารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพิ่มผลผลิตให้ได้มากที่สุด

ยุคที่สองรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (New Public Administrator: NPA) เกิดขึ้นจากการประชุม Minnowbrook ณ มหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1968 ของกลุ่มเครือข่ายนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ โดยมีการเพิ่มจุดเน้นเรื่องความเท่าเทียมกันในสังคม (Social Equity) นั้นหมายถึงการสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยในสังคมเกิดพลังอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดย Frank Marini, H.George Frederickson และ W. Henry Lambright เสนอแนวคิดสำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง (Change) ซึ่งนักบริหารต้องริเริ่มรวมถึงหารูปแบบที่มีความยืดหยุ่นและส่งเสริมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยยึดค่านิยมการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ตามแนวทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioralism) ที่เน้นข้อเท็จจริงตามหลักการบริหารของรัฐประศาสนศาสตร์ดั้งเดิม แต่ทั้งนี้รัฐประศาสนศาสตร์

แนวใหม่ได้เสนอให้มีการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ที่สอดคล้องกับบริบทสังคม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม (Social Equity) (George Frederickson, 1991)

ยุคที่สามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) Christopher Hood (1991) มองถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากต้องการปรับลดขนาดองค์กรภาครัฐ และลดบทบาทหน้าที่บางส่วนซึ่งสามารถให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการได้ เพื่อปรับปรุงกระบวนการให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวภาคเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, 2558) ผู้เขียนหนังสือ Reinventing Government ระบุว่า การประติษฐ์รัฐบาลและการปกครองขึ้นมาใหม่ (Reinventing-Government) คือ “การให้อำนาจแก่ประชาชน” (Empowerment) นั้นหมายถึงการเปลี่ยนประชาชนผู้รับบริการให้กลายเป็นพลเมืองผู้มีโอกาสที่จะพึ่งตนเอง และร่วมกันดูแลปัญหาส่วนรวมหรือปัญหาของบ้านเมืองได้อย่างสร้างสรรค์ แต่ยังมีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวแนวการแปรรูปเป็นเอกชนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อค่านิยมประชาธิปไตย ผลประโยชน์สาธารณะ และการปกครองโดยรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน

ยุคที่สี่การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย (Value of democracy) ความเป็นพลเมือง (Citizenship) และผลประโยชน์สาธารณะ (Public interest) โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่นวัตกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ (Immeasurable) แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (นราธิป ศรีราม และคณะ, 2556)

แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่

“ภาครัฐไม่ได้ส่งมอบบริการสู่ลูกค้า แต่เขาส่งมอบบริการแก่ประชาชน” เป็นสิ่งที่ Robert B. Denhardt และ Janet Vinzant Denhardt ให้เหตุผลโต้แย้งแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ว่าภาครัฐไม่ควรมองประชาชนในฐานะลูกค้า (Customer) เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชน แต่ควรมองประชาชนผ่านค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตยว่าประชาชนเป็นพลเมือง (Citizen) ซึ่งแนวคิดที่เป็นรากฐานของการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt และ Janet Vinzant Denhardt (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2559) ประกอบด้วย

1) ทฤษฎีประชาธิปไตยพลเมือง (Theories of Democratic Citizenship) ความเป็นพลเมืองเป็นเรื่องของความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง โดยมีความตื่นตัวที่

จะรวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนระบบการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองอยู่บนพื้นฐานของการที่รัฐมีหลักประกันว่าพลเมืองต้องสามารถกำหนดทางเลือกให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเองได้ โดยผ่านวิธีการต่าง ๆ และสามารถเข้าร่วมในการบริหารปกครอง (Governance) ประเทศได้ พลเมืองต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน (Self-interest)

2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Models of Community and Civil Society) ชุมชนเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของพลเมือง โดยชุมชนอยู่บนพื้นฐานของการดูแลซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ ทำงานร่วมกันเป็นทีม ชุมชนย่อมมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและมีระบบการติดต่อสื่อสาร การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นชุมชนจึงเป็นหนทางหนึ่งในการทำให้เกิดความสมานฉันท์ การบริหารรัฐกิจต้องเข้ามาช่วยสร้างและสนับสนุนชุมชน โดยส่งเสริมการเกิดและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันในชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐกับพลเมือง สถาบันในชุมชน เมื่อพลเมืองและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งย่อมนำมาซึ่งสิ่งที่เรียกว่า “ประชาสังคม” (Civil Society) โดยประชาสังคมเป็นพลเมืองที่มีความผูกพันกันเข้ามาร่วมสนทนาและถกเถียงเพื่อการดำเนินงานและพัฒนาชุมชน ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่แค่การสร้างความเป็นชุมชนเท่านั้นแต่มันคือการสร้างความเป็นประชาธิปไตย

3) มนุษยนิยมองค์การและทฤษฎีวาทกรรม (Organizational Humanism and Discourse Theory) มนุษยนิยมองค์การไม่เห็นด้วยกับตัวแบบเหตุผลและทางเลือกสาธารณะ เพราะมนุษย์มีข้อจำกัดในการใช้เหตุผล เนื่องจากแต่ละคนมีทักษะในการตระหนักรู้ที่แตกต่างกัน มนุษย์ต้องการความอิสระ ต้องการเปลี่ยนแปลงจากผู้ถูกกระทำไปเป็นผู้กระทำ และไม่เสมอไปที่มนุษย์จะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ตนเองได้ประโยชน์สูงสุด ในการปฏิบัติงานตามแนวคิดมนุษยนิยมองค์การจึงต้องไม่เน้นอำนาจหน้าที่และการควบคุม แต่จะเน้นการขยายพื้นที่ความเป็นอิสระให้แก่บุคคลเพิ่มมากขึ้น การดำเนินงานต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงองค์การต้องเป็นไปอย่างมีแผน

จากเนื้อหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ให้คุณค่ากับความเป็นประชาธิปไตยเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน ดังนั้นการบริการสาธารณะแนวใหม่จึงขับเคลื่อนบนพื้นฐานของผลประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทุกคน ในสังคมมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active citizenship) การดำเนินกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ จึงต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง บทบาทของภาครัฐเปลี่ยนจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เปิดพื้นที่ให้มีวงพูดคุยถกเถียงร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างมีเหตุมีผลและเป็นประชาธิปไตยเพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมของชุมชนหรือสังคม

ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ทำโดยพื้นที่ เพื่อพื้นที่

“ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่” หมายความว่า กรอบทิศทาง หรือข้อตกลงร่วม หรือกรอบกติการ่วมที่คนในชุมชนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสุขภาพในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นประเด็นทาง

สุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเป็นประเด็นทางสุขภาพในภาพรวมของแต่ละพื้นที่ โดยหัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบ พัฒนา ขับเคลื่อน และทบทวนธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ร่วมกัน

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายของคำว่า “สุขภาพ” หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

ทั้งนี้ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 หมวดธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ข้อความในหมวดนี้แสดงให้เห็นหลักการสำคัญว่า “ชุมชนสามารถจัดทำธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่สุขภาพของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับวิถีชีวิต และทุนทางสังคมของชุมชน และการจัดการระบบสุขภาพอย่างยั่งยืน” โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งภาพพึงประสงค์ในอนาคต คือทุกภาคส่วนในชุมชนสามารถนำธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติไปปรับใช้ในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพพื้นที่อย่างสอดคล้องกับวิถีชุมชน เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในชุมชน รวมถึงเกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ธรรมนูญสุขภาพข้ามพื้นที่เพื่อต่อยอดและขยายผลการจัดการระบบสุขภาพชุมชนไปยังพื้นที่อื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

การทำธรรมนูญสุขภาพพื้นที่มีประโยชน์ต่อ (1) ประชาชนซึ่งได้รับรู้และร่วมจัดการกับสุขภาพของตนเอง (2) ภาคประชาสังคมและพื้นที่ที่สามารถพัฒนาระบบสุขภาพตามความจำเป็นของตนเองได้ (3) ชุมชน ชุมชน นำกรอบธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ไปแปลงเป็นแผนกิจกรรม หรือโครงการเพื่อของบสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ และ (4) ภาครัฐซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาระบบสุขภาพตรงตามความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม

ความท้าทายของการบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ COVID 19 เป็นวิกฤตสุขภาพของโลกและของประเทศไทยซึ่งไม่เคยมีใครมีประสบการณ์ และเตรียมการรองรับมาก่อน ส่งผลกระทบในด้านสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตที่ประชาชนต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้งนี้รัฐบาลไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 และมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกัน รักษา เยียวยาและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน วิกฤต COVID 19 สามารถป้องกันควบคุมได้ด้วยพฤติกรรมที่ถูกต้องของประชาชนทุกคน ดังนั้นการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลตนเองและสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

การขับเคลื่อนรวมพลังพลเมืองต้นรู้ สู้ภัย COVID 19 จึงเกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้เกิดการสานพลังของภาคีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุข สังคม องค์กรการปกครอง องค์กรศาสนา วิชาการ และภาคประชาสังคม โดยมีการบูรณาการภารกิจของทุกภาคส่วนทั้งระดับชาติและ

ระดับพื้นที่ มีการตั้งศูนย์ประสานปฏิบัติการรวมพลังพลเมืองตื่นรู้ช่วยชาติสู้ภัยโควิด-19 (ศรค.) โดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เป็นหน่วยประสานงานกลาง ร่วมกับ 25 องค์กรภาคี ยุทธศาสตร์ สนับสนุนให้ชุมชนทบทวนทุนที่มีอยู่ในบริบท และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และเครื่องมืออื่น ๆ ของทุกหน่วยงานเพื่อรวมพลังในการกำหนดมาตรการทางสังคม ข้อตกลงร่วมหรือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ เพื่อใช้พลังชุมชนป้องกัน ควบคุม และฟื้นฟู สู้ภัย COVID 19 หนังสือเรื่องเล่าพลังชุมชน สู้ภัยโควิด-19 ได้สรุปจำนวนธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างเดือนมีนาคม-กรกฎาคม 2563 ไว้จำนวน 32 พื้นที่ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2563) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) ไปใช้ผ่านเครื่องมือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ โดยภาครัฐให้อำนาจแก่พลเมือง และกระตุ้นให้เกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizenship) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยหน่วยงานรัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ต่อการดำเนินงาน การรวมพลังพลเมืองตื่นรู้ สู้ภัย COVID 19 เป็นการสานพลังเพื่อทำงานแนวราบ (พลังทางสังคม) หนุนเสริมการทำงานแนวดิ่ง (พลังกลไกรัฐ) และมีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของแต่ละระดับ ให้เกิดการส่งต่อข้อมูล ความรู้ การสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน เป็นไปตามลักษณะของการบริการสาธารณะแนวใหม่ที่ Robert B. Denhardt และ Janet Vinzant Denhardt (2000) เสนอไว้ประกอบด้วย

1) เน้นให้บริการ มากกว่าคุมทิศทางหรือนำทาง (Serve, rather than steer) บทบาทสำคัญของภาครัฐคือการให้บริการ หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพลเมืองและสร้างให้เกิดการสนทนาประชาธิปไตย (Democratic dialogue) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพลเมืองและการแบ่งปันผลประโยชน์ของพลเมือง

2) ประโยชน์สาธารณะคือเป้าหมาย มิใช่แค่ผลพลอยได้ (The Public Interest is the Aim, not the by-Product) ผู้บริหารงานภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือ และแนวคิดการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการใช้ประโยชน์สาธารณะร่วมกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผ่านการสนทนา ถกแถลงหรือปรึกษาหารือและกำหนดร่วมกัน

3) คิดอย่างมีกลยุทธ์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและโครงการที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะสามารถสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของส่วนรวมได้ แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากการคิดอย่างมีกลยุทธ์โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาท และขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยภาครัฐต้องเปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมด้วย

4) รับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, not Customers) ประชาชนต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ภาครัฐต้องดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรม ในการให้บริการ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจ (Trust) และความร่วมมือ (Collaboration) ให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และระหว่างพลเมืองด้วยกัน

5) ตระหนักว่าความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย (Accountability isn't Simple) เจ้าหน้าที่รัฐเอาใจใส่เพียงงานบริการในส่วนของตนเองนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ยังต้องใส่ใจให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง และตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในระบอบอภิบาลประชาธิปไตย

6) ให้คุณค่ากับประชาชน ไม่ใช่แค่เพียงผลิตภาพ (Value People, not just Productivity) องค์กรภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วม และคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว ดังนั้นจึงต้องดำเนินการผ่านความร่วมมือบนฐานของการเคารพและให้เกียรติกับประชาชน ขณะเดียวกันผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐจะต้องยอมรับนับถือความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย

7) ให้คุณค่าความเป็นพลเมือง และบริการสาธารณะอยู่เหนือความเป็นผู้ประกอบการ (Value Citizenship and Public Service above Entrepreneurship) ผลประโยชน์สาธารณะ คือ สิ่งที่มีค่าสูงสุด ที่ภาครัฐและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนด พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ผู้บริหารงานภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้นผู้บริหารงานภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษาทรัพยากร ปกป้องรักษาองค์กรภาครัฐ อำนวยความสะดวกให้พลเมืองเกิดวสันตนาอย่างเป็นประชาธิปไตย

ตัวอย่างธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 เช่น ข้อตกลงร่วมชุมชนเกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่, ธรรมนูญประชาคมคนหนองหิน จัดการโควิด-19 อ.เมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด, ธรรมนูญชุมชนบ้านหูกวางหมู่ที่ 2 ว่าด้วยมาตรการป้องกันไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) พ.ศ. 2563 อ.บรรพตพิสัย จ.นครสวรรค์, ธรรมนูญสุขภาพเทศบาลตำบลโคกคราม ว่าด้วยมาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) พ.ศ. 2563 ฯลฯ

เมื่อเกิดสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 เจ้าหน้าที่รัฐ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) ได้ประสานแกนนำในพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ครู ผู้นำชุมชน ฯลฯ เสนอแนวทางการกำหนดมาตรการทางสังคม ข้อตกลงร่วม หรือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ โดยใช้พลังชุมชนป้องกัน ควบคุม และฟื้นฟู สู้ภัย COVID 19 ซึ่งแกนนำในพื้นที่ให้ความสนใจ และขอหารือกับประชาชนในพื้นที่ เมื่อประชาชนทุกคนในพื้นที่เกิดความตระหนักร่วม จึงเริ่มดำเนินการ ดังนี้

1) แกนนำในพื้นที่ ชักชวนให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าว ภาพฝันร่วม หรือเป้าหมายร่วมของทุกพื้นที่ คือ “ปลอดภัยจาก COVID 19”

2) ประชาชนทุกคนในพื้นที่ร่วมให้ข้อมูลตามบริบท ต้นทุน ข้อจำกัด ปัจจัยหนุนเสริมอื่น ๆ ความต้องการร่วม และข้อตกลงร่วม ผ่านการพูดคุย ถกแถลงทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นการ

3) ผู้นำ หรืออาสาสมัครรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการพูดคุย ถกแถลงในขั้นตอนที่สองและแปลงไปสู่สัญลักษณ์อักษรที่เรียกว่า “ร่างธรรมนูญสุขภาพพื้นที่”

- 4) มีการสื่อสารให้คนในพื้นที่รับรู้และเข้าใจร่างธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ซึ่งได้จากขั้นตอนที่สาม ช่วยกันปรับแก้กระทั่งประชาชนทุกคนพึงพอใจ
- 5) ผู้นำ หรืออาสาสมัครนำร่างธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ไปปรับแก้
- 6) ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่โดยทุกคนในชุมชนรับรู้รับทราบร่วมกัน
- 7) ทุกคนในพื้นที่ปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ที่ตนเองเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมกำหนดขึ้น

ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวอาจใช้ระยะเวลาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ ระหว่างการดำเนินการในทุก ๆ ขั้นตอนจะมีการสื่อสารข้อมูลระหว่างประชาชนในพื้นที่ และระหว่างพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้วย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการ เช่น ให้ข้อมูลเชิงวิชาการ เจรจาไกล่เกลี่ย สร้างให้เกิดบรรยากาศการมีส่วนร่วม เป็นต้น กระบวนการข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งขับเคลื่อนบนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง และผลประโยชน์สาธารณะ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะร่วมกันของทุกคนในสังคม มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizenship) ผ่านการร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลโดยใช้เครื่องมือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ แม้ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 จะทำให้คนไทยเผชิญกับความทุกข์จากวิกฤตสุขภาพครั้งใหญ่ แต่ถือเป็นความท้าทายที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะร่วมมือกันผ่านอุปสรรคนี้ไปได้ ดังเช่นการร่วมกันขับเคลื่อนรวมพลังพลเมืองตื่นรู้ สู้ภัย COVID 19 โดยใช้เครื่องมือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ดังที่กล่าวมาข้างต้น นายแพทย์ประทีป ธนกิจเจริญ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2563) กล่าวว่า “สถานการณ์เหล่านี้มีผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นตั้งแต่ประชาชนตื่นตัวเริ่มมีการกำหนดมาตรการของตนเอง รวมทั้งสังคมเห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจ อาจจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศในอนาคตได้ ในส่วนของธรรมนูญของประชาชนในการสู้ภัย COVID 19 โดยประชาชนได้มีการออกมาตรการของตนเองในการจัดการกับโรคระบาดที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งการถือตามมาตรการของรัฐ และการทำมาตรการของตนเองในชุมชน ซึ่งธรรมนูญเหล่านี้สามารถยกระดับเป็นธรรมนูญรับมือภัยพิบัติและป้องกันโรคระบาดอื่น ๆ ได้ ถือเป็นพัฒนาการของชุมชนที่สำคัญยิ่ง”

จากปรากฏการณ์การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 แสดงให้เห็นว่าภาครัฐได้ตระหนักถึงการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มาใช้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงบทบาทการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active citizenship) เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ร่วมกัน มองข้ามผลประโยชน์ส่วนตนไปสู่ประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐก็ช่วยอำนวยความสะดวกในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการแก้ปัญหาของสังคมหรือชุมชน ขณะเดียวกันภาคประชาชนก็เกิดความตระหนักรู้ในสิทธิ หน้าที่ของตนเอง รู้คุณค่าทรัพยากรของส่วนรวม ซึ่งความตระหนักนี้ก็จะเสริมสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนสู่ความเป็นพลเมืองผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการร่วม

ขับเคลื่อนสังคมไปสู่ “สังคมสุขภาวะ” ซึ่งสอดคล้องกับ Mark Robinson (2015) ได้กล่าวไว้ใน From Old Public Administration to the New Public Service Implications for Public Sector Reform in Developing Countries การจัดให้มีเวทีเพื่อแสดงออกทางความคิดเห็น การถกแถลง การตัดสินใจสาธารณะล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สาธารณะ ที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิด ตลอดจนทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้าใจความหมายร่วมกันซึ่งนำไปสู่การเป็นพลเมืองตื่นรู้ได้ ตามที่ Stivers กล่าวไว้ใน Active Citizenship and Public Administration (ชิตาพร สุริยา, 2558 อ้างถึง Stivers 1990) อาจกล่าวได้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมณูสุขภาพพื้นที่ ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 ประสบความสำเร็จแม้จะเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ จำนวนไม่กี่พื้นที่ที่นำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปสู่การปฏิบัติและเรียนรู้จริงในพื้นที่ แต่หากความสำเร็จนี้ถูกนำไปขยายผลต่อยังพื้นที่อื่น ๆ ผู้เขียนเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมของการบริการสาธารณะแนวใหม่ในประเทศไทยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ยังคงมีข้อห่วงกังวลในการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปปฏิบัติคือเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่แทรกแซง หรือชี้นำความคิดของประชาชน พึงระลึกเสมอว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐควรยึดมั่นในหลักการมีส่วนร่วม และสร้างความเท่าเทียมทางสังคม ตามเจตนารมณ์ของอุดมการณ์ประชาธิปไตย โดยเจ้าหน้าที่รัฐต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่พลเมืองอีกทั้งยังมีหน้าที่ต้องรับใช้พลเมืองซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมณูสุขภาพพื้นที่

จากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่สู่การปฏิบัติจริงโดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ COVID 19 ตามภาพที่ 1 การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่า สุข ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐในฐานะผู้ให้บริการทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญของการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ COVID 19 บนพื้นฐานของผลประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทุกคนในสังคม มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active citizenship) โดยภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ส่งเสริมสนับสนุน เอื้ออำนวยความสะดวก เปิดพื้นที่ให้มีวงพูดคุยถกแถลงร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างมีเหตุมีผลและเป็นประชาธิปไตยเพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมของชุมชนหรือสังคมผ่านการใช้เครื่องมือธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ ขณะเดียวกันภาคประชาชนในพื้นที่ก็ร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ และติดตามผล ซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ในสิทธิ หน้าที่ของตนเอง รู้คุณค่าทรัพยากรของส่วนรวม ซึ่งความตระหนักรู้นี้จะเสริมสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนสังคมไปสู่ “สังคมสุขภาวะ”

เอกสารอ้างอิง

- นราธิป ศรีธรรม และคณะ. (2556). *การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2558). การบริหารงานสาธารณะ: จากภาครัฐสู่ภาคพลเมือง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 161-179.
- ปกรณ ศิริประกอบ. (2562). 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทีป ธนกิจเจริญ. (2563). *ส่องสังคมไทยหลังโควิด 19 ตอกย้ำความสำคัญการกระจายอำนาจสู่การปฏิรูปประเทศ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nationalhealth.or.th/node/3096>.
- ชิตาพร สุริยา. (2558). กระแสการปฏิรูประบบสุขภาพบนฐานแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 182-199.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). *ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอ ครีเอทีฟส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). *เรื่องเล่าหลังชุมชนสู้ภัยโควิด-19*. เข้าถึงได้จาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/28177>.

- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). รู้จัก สช. เข้าถึงได้จาก <https://www.Nationalhealth.or.th/it-is-all-about-us>.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). *การบริหารงานภาครัฐ: จากคำประกาศแห่งเมืองแบล็คเบิร์ก (Blacksburg Manifesto) สู่การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)*. เข้าถึงได้จาก https://reru.ac.th/articles/images/vijai_13_09_59_2.pdf.
- Frederickson, G. (1991). Toward a New Public Administration. *Administration & Society* 22(4), 395-417.
- Hood, C. (1991). A Public Management for All Seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- Denhardt, R. B. and Denhardt, J. V. (2000). The New Public Service: Serving Rather than Steering. *Public Administration Review*, 60(1), 549-559.
- Robinson, Mark. (2015). *From Old Public Administration to the New Public Service Implications for Public Sector Reform in Developing Countries*. Retrieved from www.undp.org/publicservice

หลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข

Buddhist Principles for Improving the Quality of Work Life to be Happy

กัลยา ทองนุช¹

Kanlaya Thongnuch

Received: July 9, 2020

Revised: August 26, 2020

Accepted: August 30, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.101

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข พบว่ามี 5 หลักพุทธธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ เกิดความสุขในการทำงานและช่วยทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1. อิทธิบาท 4 คือทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา 2. สังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา 3. พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม คือ ผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา 4. สัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ประกอบด้วย อัมมัญญตา อัตถัญญตา อตตัญญตา 4.4 มัตตัญญตา กาลัญญตา ปริสสัญญตา ปุคคัลลัญญตา และ 5. กัลยาณมิตร 7 คือ องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ประกอบด้วย ปิโย ครุ ภาวนีโย วตฺตา จ วจนฺทโม คมฺภีรฺณจ ภฺนํ กตฺตา โน จญฺฐาเน นิโยชเย

คำสำคัญ: พุทธธรรม, คุณภาพชีวิตในการทำงาน, การทำงานให้มีความสุข

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: Kanlaya.thong2554@gmail.com, Tel 086-932-4662

Abstract

This academic article the objective is to study the principles of Buddhism for quality of life development. In working happily, it is found that there are 5 principles of Dhamma leading to success, happiness in work and helping to make the quality of life at work to be effective and effective, including; 1. Ithibat 4 is the path to success, consisting of Chantha Viriya Chitta Vimangsee 2. Sangahavatthu 4 is a virtue that is an anchor Uniting people and harmonizing people to have unity Is a principle that makes people loved Is pleasing to the general public Is a kind of friendship Adding kindness to each other Make the society happy, consisting of Review Piyawaja Atariya Samatta 3. Phromviharn 4 is a virtue for being the dwelling place of the mind of the Brahma, namely an adult or a noble person. It is a fair place, which has both good and happiness. 4. The Sappuris Dharma 7 is the Dharma of the faithful. Dharma that makes a faithful Qualities of good and fair people include Dhammanyuta Atthanyuta Atthanyuta Mattanyuta Ananyuta Parinya Pook Khalagna. And 5. Kalyanamitta 7 is a virtuous person of Kalyanamitta. The qualities of a good friend or true friend are those who have already been approached or will cause virtue and prosperity, including Piyo Khru Phawani Yo Wt. Wan Kor Kor Mo. Khamyaraj from October Noojtathananiyochye.

Keywords: Buddhism, Quality of Work Life, Work Life to be Happy

บทนำ

หากมีคำถามว่า “ทำอะไร จึงจะมีความสุขในการทำงาน” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทำอย่างไรจึงจะสร้างบรรยากาศในการทำงาน ให้คนทำงานมีความสุข มีความพึงพอใจในการทำงาน และผลงานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ในฐานะเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แนวคิดที่ถูกนำเสนอ หรือหยิบยกขึ้นมาพูดกันมากก็คือ การนำ “ธรรมะ” หรือหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และในการทำงาน เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่พึงประสงค์ มีความสุขในการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับหลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่อยู่ในหน่วยงาน หรือองค์กร คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ชีวิตของผู้คนในหน่วยงานหรือองค์กรก็就会有ความหมาย บรรยากาศในองค์กรก็จะเป็นมิตรและร่มเย็นเป็นสุข ทุกคนในหน่วยงานหรือองค์กรพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน (สมควร ทรัพย์บำรุง, 2554)

หลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข

หลักพุทธธรรม คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นที่พิสูจน์กันมาหลายยุค หลายสมัยแล้วว่าเป็นสัจธรรมที่แท้จริง ทั้งยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความสุข ความเจริญ เป็นธรรมที่สามารถน้อมนำมาปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน ในการปฏิบัติงาน และช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้นำ 5 หลักพุทธธรรมมาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสุขกับการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม หน่วยงานและองค์กรได้อย่างมีความสุข ดังนี้

1. หลักพุทธธรรมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

ผู้ปฏิบัติงาน หรือคนทำงานคือ ผู้ที่ถูกมอบหมายให้ทำงานจากผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งผู้ปฏิบัติงาน หรือคนทำงานทุกคน ต่างก็ปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยกันทุกคน ดังนั้น หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุข คือ **อิทธิบาท 4** ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ โดยหลักธรรมในอิทธิบาท 4 (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ประกอบด้วย

ฉันทะ คือ ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องชอบ หรือศรัทธางานที่ทำอยู่ จะต้องพอใจที่จะทำและมีความสุขที่ได้ทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือคือความพึงพอใจในงานหรือกิจที่ทำ ซึ่งงานหรือกิจนั้น เมื่อเป็นสิ่งที่ตนชอบก็ย่อมจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดขึ้น

วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึง ขยันหมั่นเพียรกับงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้ง หมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือคือ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน วิริยะจะเกิดจะขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับฉันทะ ถ้ามีฉันทะน้อยก็จะเกิดวิริยะน้อย ถ้ามีฉันทะมากก็จะเกิดวิริยะมาก เพราะฉะนั้นการจะขยันหมั่นเพียรทำงานให้สำเร็จได้ จึงต้องสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นเสียก่อน

จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจ หรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง คือความเอาใจใส่ในการทำงาน หมั่นตรวจดูว่างานทำไปแล้วเท่าไร และยังคงเหลืออยู่เท่าไร จึงจะสำเร็จ การที่บุคคลจะมีจิตตะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฉันทะและวิริยะด้วย ถ้าเกิดความพอใจในงานนั้นมาก ก็จะทำให้เกิดความขยันหมั่นเพียรต่องานมาก และเกิดความเอาใจใส่ต่องานมากด้วย

วิมังสา คือ ความสอดส่องในเหตุและผล หมายถึง การพิจารณาพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด รวมถึงการมีความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง ทั้งในแง่ขั้นตอนและผลสำเร็จ/ผลสัมฤทธิ์ของงาน คือการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผล และติดตามกระบวนการทำงาน วิมังสาเป็นผลมาจากจิตตะ กล่าวคือ เมื่อตรวจตราดูแล้วว่าการทำงานบกพร่อง ก็จัดการแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นให้ดีขึ้น

จะเห็นว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนทำงานประสบความสำเร็จ เป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจ ชื่นหมั่นเพียร เอาใจใส่ใคร่ครวญกับการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ การทำงานย่อมเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้คนทำงานมีความพึงพอใจ และมีความสุขในการทำงาน

2. หลักพุทธธรรมสำหรับการทำงานร่วมกัน

“งาน” ทุกอย่าง ไม่สามารถทำสำเร็จได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการทำงานร่วมกัน คือ **หลักสังคหวัตถุ 4** ซึ่งหมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี และเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับเป็นศิลปะในการครองใจคน เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้คนรักใคร่นับถือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยหลักธรรมในสังคหวัตถุ 4 (สมควร ทรัพย์บำรุง, 2554) ประกอบด้วย

ทาน คือ เกื้อกูลกันด้วยการให้ หมายถึง การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว และการให้ที่ยิ่งใหญ่เสมอคือ **“การให้อภัย”** ดังนั้นการทำงานจะต้องช่วยเหลือแบ่งปันกัน ไม่เห็นแก่ตัว รวมถึงการมีน้ำใจที่ดีต่อกัน

ปิยวาจา คือ ใช้วาจาประสานไมตรี หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องพูด หรือปรึกษาหารือกัน โดยยึดถือหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ 2.1) เว้นจากการพูดเท็จ 2.2) เว้นจากการพูดส่อเสียด 2.3) เว้นจากการพูดคำหยาบ และ 2.4) เว้นจากการเพ้อเจ้อ และเหนือสิ่งอื่นใดที่สำคัญอย่างยิ่งคือ จะต้องพูดหรือเจรจากันด้วยไมตรี และความปรารถนาดีต่อกัน

อัตถจริยา คือ ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังงาน (กาย) กำลังความคิด และกำลังทรัพย์

สมานัตตา คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกคราว หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ดังนั้น การทำงานร่วมกัน จะต้องยึดคติที่ว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข” และผู้ร่วมงานทำงานทุกคนจะต้องไม่ถือตัว มีความเสมอภาค วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ทำตนให้เป็นที่น่ารัก ที่เคารพนับถือ และนำให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมถึงการทำตนให้คงเส้นคงวา มีความมั่นคงในอารมณ์ (Maturity) หรือการที่ EQ (Emotional Quotient) หรือความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี

จะเห็นว่า หลักสังคหวัตถุ 4 นั้นเป็นหลักธรรมที่ประกอบไปด้วยหัวข้อธรรมสำคัญที่เป็นคุณธรรมที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจคน ให้มีความรัก ความสามัคคีต่อกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. ทาน คือการให้ เสียสละต่อกันทั้งด้านวัตถุสิ่งของและวิชาความรู้ 2. ปิยวาจา คือการเจรจาสันทนาต่อกันด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้วยการบอกกล่าว

ตกเดือนอย่างเป็นกัลยาณมิตร 3. อตถจริยา คือการประพฤติที่เป็นประโยชน์ เช่น ทำตนเองให้เกิดประโยชน์และสร้างงานที่ก่อประโยชน์แก่ผู้อื่น 4. สมานัตตตา คือการรู้จักการวางตัว ประพฤติตนอย่างมีความถูกต้องและเหมาะสมกับสถานะของตนเองและสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้อย่างไม่มีอคติ

3. หลักพุทธธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ

พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหม เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตมีความสุข เป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้เกิดการผูกมิตร การพิจารณาชีวิตอย่างมีเหตุผลและการมีจิตใจเอื้ออารีต่อกัน ซึ่งมีผลทำให้สังคมทุกระดับมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีสันติสุขและมีความยุติธรรม โดยหลักธรรมนี้มี 4 ประการ ได้แก่ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2543)

เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข อาจจะเป็นความสุขทางกายหรือทางวาจา เช่น การจูงคนตาบอดเดินข้ามถนน การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน การไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น และการปรับความคิดของเราให้สอดคล้องกับผู้อื่น

กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์คือสิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายและไม่สบายใจ

มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี โดยคำว่า “ดี” ในที่นี้หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า เช่น เห็นเพื่อนเรียนดีก็แสดงความยินดีกับเพื่อน

อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย หรือการวางใจเป็นกลาง ปราศจากอคติ เช่น เราทราบว่าเพื่อนสอบตก ก็ไม่แสดงความดีใจหรือเสียใจหรือรังเกียจเพื่อน แม้เพื่อนคนนั้นจะทำตัวเองก็ตาม ถ้าเขามีความขยันก็ยังไม่สอบตก ดังนั้นเราจึงควรช่วยเหลือเขาโดยการกวดวิชาหรือให้คำแนะนำในการเรียน เป็นต้น

จะเห็นว่า พรหมวิหารธรรม 4 เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ หลักธรรมข้อนี้จำเป็นว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติให้เป็นไปโดยชอบ ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ

4. หลักพุทธธรรมสำหรับคนดีที่สมบูรณ์

คุณธรรม คือ คุณงามความดี เป็นตัวคอยบ่งบอกหรือคอยกำหนดให้คนประพฤติปฏิบัติดี หลักธรรมด้วยธรรม 7 ประการของสัปบุริสธรรม ซึ่งทุกคนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ และถือปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้ที่เป็หน้าหัวหน้า ต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา สมควรต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนอื่น และจะต้องบังคับใจตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งจะส่งผล

ต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ คือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2554)

ธัมมัญญตา คือ การรู้จักเหตุพระธรรมปิฎก ให้ความหมายของการรู้จักเหตุในเชิงที่ว่า คือ การรู้จัก และเข้าใจในหลักการ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต โดยรู้ว่าตนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่มีอยู่อย่างใด สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำภายใต้เหตุและผลอันถูกต้อง

อัตถัญญตา คือ การเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน เช่น รู้ว่าประพฤติ ปฏิบัติตามธรรมข้อนี้แล้ว จะได้รับผลอย่างนี้ และรู้จักที่จะแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง และผู้อื่น เพราะเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการลงมือปฏิบัติจริง

อัตตัญญตา คือ การรู้จักตน คือ ความรู้จักประมาณตนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งฐานะทางการเงิน และความเป็นอยู่ ฐานะหรือตำแหน่งในหน้าที่การงาน รวมไปถึงรู้จักสภาพความคิด และจิตใจของตน เมื่อรู้ว่าตนมีกำลัง มีความคิดอย่างไร มีอุปนิสัยอย่างไร เมื่อนั้น ย่อมที่จะสามารถวางตัวหรือปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมในสังคม

มัตตัญญตา คือ การรู้จักประมาณ คือการเป็นคนรู้จักความพอดี หรือความพอเพียงในทุก ๆ ด้าน ทั้งความพอดีในตน ความพอเพียงในชีวิต รู้จักความพอดีในการพูด พอดีในการทำงาน พอดีในการหาทรัพย์ และพอดีในการจ่ายทรัพย์ ด้วยการรู้จักประมาณกำลังตนเอง

กาลัญญตา คือ การรู้จักเวลา คือการเข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจการอันใด ๆ และพึงใช้กาลเวลานั้นให้เหมาะสม เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรเวลาไหนไม่ควรทำ รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง ด้วยการจัดลำดับของงาน และเวลาให้สัมพันธ์กัน รวมถึงรู้จักประมาณเวลาขณะทำสิ่งๆนั้นให้เหมาะสม

ปริสสัญญตา คือ การรู้จักชุมชน คือการเป็นผู้รู้จักชุมชน ถิ่นอาศัย หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้ว่าชุมชนเหล่านั้น มีความต้องการอะไร มีความเห็นหรือข้อตกลงอย่างไรเมื่อทราบเช่นนั้นแล้ว ย่อมทำให้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข และเกิดความร่วมมือจากชุมชนอย่างแท้จริง

บุคคัลลัญญตา คือ การรู้จักบุคคล คือการเป็นผู้รู้จักเลือกคบคน ใครควรคบหรือไม่ควรคบ และรู้ว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน มีคุณธรรมต่างกัน มีความประพฤติต่างกัน มีหน้าที่การงานต่างกัน ดังนั้น จึงควรรู้จักเลือกคบหาคนที่ควรคบ ทำให้ได้คนดี คนทำงานเก่ง และเหมาะสมกับงาน

จะเห็นว่า สัปปริสธรรม คือหลักธรรมของสัตบุรุษหรือผู้ประพฤติดี ผู้ที่ได้ยึดถือและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต จักถือได้ว่า ผู้นั้นเป็นคนดีมีคุณธรรม และเป็นคนเก่ง สัปปริสธรรม มี 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญตา คือความรู้จักเหตุ และรู้จักหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ 2. อัตถัญญตา คือความรู้จักความมุ่งหมายและรู้จักผลของการกระทำในเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างชัดเจน 3. อัตตัญญตา คือความรู้จักตน 4. มัตตัญญตา คือ ความรู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา

คือความรู้จักกาล 6. ปริสัญญูตา คือความรู้จักบริษัท ชุมชน และ 7. ปุคคลัญญูตา หรือปุคคลปโรปริญญูตา คือความรู้จักบุคคล

5. หลักพุทธธรรมสำหรับกัลยาณมิตร

การทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้มีคุณสมบัติตามคุณธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการ เพื่อให้การทำหน้าที่กัลยาณมิตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดกำลังใจในการสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ กัลยาณมิตรถึงจะมีกำลังน้อยแต่ดำรงอยู่ในมิตรธรรม ก็นับได้ว่าเป็นทั้งญาติ เป็นทั้งพวกพ้อง และเป็นทั้งเพื่อนของเรา การดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มิตรสหายและพวกพ้องบริวารมีส่วนอย่างสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนชีวิตของเราให้มีความราบรื่น และสามารถสร้างความดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น เราจึงควรผูกมิตรไว้กับทุก ๆ คนให้มีความรู้สึกว่า เมื่อหันไปรอบทิศ ก็มีแต่กัลยาณมิตรรอบตัว มิตรที่ดีจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เจริญก้าวหน้า เราจะต้องรู้จักคบหาสมาคมเพื่อประคับประคองกันในการทำความดี เพื่อให้มีชีวิตที่รุ่งโรจน์ถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย การดำรงตนบนฐานะของความเป็นกัลยาณมิตรนั้น เป็นสิ่งสำคัญมาก บางคนมักพร่ำสอนคนอื่นแต่ลืมหันกลับมาพิจารณาดูตัวเอง ว่ามีคุณสมบัติพอที่จะแนะนำคนอื่นเพียงใด ดังนั้น คุณธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการนี้ เป็นสิ่งที่เราควรศึกษาเอาไว้ หากมีใครมาคบหาสมาคม ก็จักคบหาด้วยน้ำใสใจจริงและตัวเราเองก็จะได้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรโดยไม่ก่อเขิน ได้แก่

ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง เป็นที่สบายใจของผู้คนเมื่อเข้าใกล้ คือเมื่อได้พบเจอครั้งใดก็มีความสุข มีแต่ความสดชื่น แจ่มใสร่าเริงเบิกบานใจอยู่เป็นนิตย์ ใครยังได้เข้าใกล้ ได้สนทนาพูดคุยด้วยแล้วยิ่งสบายใจ ชวนให้ปรึกษาได้ถาม

ครุ แปลว่า น่าเคารพ หมายถึง เป็นผู้ที่อุดมไปด้วยคุณธรรมความดี จนเป็นที่ทราบโดยทั่วไป เมื่อหมู่ญาติได้พบเห็น ก็อดไม่ได้ที่จะแสดงความเคารพด้วยความชื่นชอบ ชื่นชม นอกจากนี้แล้ว กัลยาณมิตรยังเป็นผู้วางตนได้อย่างเหมาะสมตลอดเส้นทางการทำหน้าที่กัลยาณมิตร จนทำให้หมู่ญาติทั้งหลายเกิดความมั่นใจอบอุ่นใจ เชื่อมโยงอย่างสนิทใจว่า กัลยาณมิตรจะเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาได้อย่างแน่นอน

ภาวนีโย แปลว่า น่าเทิดทูน หมายถึง ความรู้สึกชื่นชมที่เกิดขึ้นภายในและอดไม่ได้ที่จะเอาคุณธรรมความดี ของกัลยาณมิตรมากล่าวเล่าขานให้หมู่ญาติทั้งหลายได้รับฟังอย่างไม่รู้เบื่อ อยากจะชักชวนหมู่ญาติทั้งหลายให้ได้ไปพบเจอ ได้ไปฟังธรรมจากกัลยาณมิตร เพราะเชื่อมั่นว่าไม่ว่าหมู่ญาติจะมีปัญหายุ่งยาก หนักหนาเพียงใด กัลยาณมิตรย่อมแก้ไขให้ได้หมดทั้งสิ้น

วัตตัจจะ แปลว่า ฉลาดพร่ำสอนให้ได้ผล หมายถึง มีความสามารถพูดโน้มน้าวให้หมู่ญาติหรือคนรอบข้าง ทำตามในสิ่งที่ดีงาม ชี้แจงพร่ำสอนด้วยความกรุณาปรารถนาดีอย่างจริงใจ และต่อเนื่อง จนทำให้หมู่ญาติระลึกรู้ถึง ในฐานะของผู้มีหัวใจของการเป็นกัลยาณมิตรที่แท้จริงที่คอยประคับประคองหมู่ญาติ และคนรอบข้างให้อยู่ในเส้นทางบุญ แม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ง่ายต่อการชักจูงไปสู่หนทางอันเป็นอกุศล กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องได้รับการถ่ายทอด

และหล่อหลอม จากการเลี้ยงดูโดยมีคุณพ่อคุณแม่หรือบุพการีหรือครูอาจารย์ เป็นกัลยาณมิตรช่วยชี้แนะ อบรม ถ่ายทอด จนกระทั่งติดเป็นนิสัย

วณักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำของหมู่ญาติหรือคนรอบข้าง หมายถึง พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ซักถามอยู่เสมอ อดทนฟังได้ แม้เรื่องการระบายความทุกข์ ความคับแค้นใจจากสภาพครอบครัว การทำงาน หรือการดำเนินชีวิต หรือคำก้าวร้าว หยาดคายของคนที่ไม่เข้าใจความปรารถนาดี โดยไม่ตอบโต้กลับ ด้วยความฉุนเฉียวโกรธเคือง กัลยาณมิตรที่จะมีลักษณะอย่างนี้ได้จะต้องตระหนักถึง สถานะของกัลยาณมิตรที่ตนเองดำรงอยู่ หากขาดความอดทนโดยแสดงอาการโกรธฉุนเฉียวออกไปเสียแล้ว ก็ย่อมทำให้ตนเองต้องเหน่งใจในการทำหน้าที่กัลยาณมิตรที่ไม่สมบูรณ์บนเส้นทางของกัลยาณมิตร

คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แปลว่า สามารถแถลงเรื่องที่ลึกล้ำ หมายถึง สามารถนำเรื่องที่ยาก มาอธิบายให้เห็นภาพพจน์เข้าใจได้ง่าย ทำให้หมู่ญาติทั้งหลายสิ้นความเคลือบแคลงสงสัยในปัญหาเรื่องโลกและชีวิต หรือหัวข้อธรรมะต่าง ๆ มีความเข้าใจ จนสามารถนำไปแก้ไข ปัญหาที่ประสบอยู่ให้คลายทุกข์ความกังวลไปสู่ความสุขได้โดยง่าย

โน จัฏฐาเน นิโยชะเย แปลว่า ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม หมายถึง ประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ยอมทำเรื่องที่เป็นความเสื่อม ทั้งในเรื่องการงานครอบครัว และการทำหน้าที่กัลยาณมิตร จนหมู่ญาติทั้งหลาย ถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้ กัลยาณมิตรจะมีลักษณะอย่างนี้ได้ จะต้องมิปฏิบัติที่จะแยกแยะออกได้ ว่าสิ่งใดถูกผิด สิ่งใดชั่ว สิ่งใดดี สิ่งใดควรไม่ควร และเต็มเปี่ยมไปด้วยหิริโอตตปปะ คือความละอายบาป กลัวบาป ไม่ยอมกระทำความชั่ว แม้มีโอกาสหรือในที่ลับตาคน กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติข้อนี้ อุปมาเหมือนช้างตวงวัดที่มีมาตรฐานคงเส้นคงวา ไม่มีนอก ไม่มีใน ไม่มีเบื้องหน้า ไม่มีเบื้องหลัง

จะเห็นว่า คุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ หากมีอยู่ในบุคคลใด ย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ทรงคุณประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่ชาวโลก เป็นคนศรัทธาที่มีอำนาจเหนี่ยวนำธรรมชาติ ทำให้คนทั้งโลกรู้สึกเย็นใจ แม้อยู่ท่ามกลางแสงแดดอันแผดกล้า ทำให้เห็นความสว่างได้ทั้ง ๆ หลับตา ผู้ที่จะสามารถทรงคุณสมบัติเหล่านี้ได้จำเป็นต้องมีคุณธรรมพื้นฐาน 3 ประการคือ มีปัญญา มีความกรุณา และมีความบริสุทธิ์รองรับอยู่ การจะได้ปัญญา กรุณา และบริสุทธิ์อย่างครบถ้วน นอกจากจะต้องศึกษาธรรมะให้แตกฉานแล้ว ยังจะต้องหมั่นทำทาน รักษาศีล และฝึกสมาธิภาวนาเป็นประจำ ไม่ยอมว่างเว้น แม้จะมีภารกิจหนักหนาเหนียวอ่อนเพียงใดก็ตาม ทำอย่างนี้ได้จึงจะสมกับเป็น “กัลยาณมิตรผู้นำสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลก” อย่างแท้จริง

บทสรุป

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (QWL: Quality of Work Life) มีความสำคัญยิ่งในการทำงาน เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ในปัจจุบันคนเราทำงานเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ และตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ดังนั้น สถานที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมคือ ทำให้เกิดความสุข ความมั่นคง หากเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานจะส่งผลดีต่อทั้งตัวบุคคล หน่วยงานและองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะช่วยส่งผลต่อหน่วยงานหรือองค์กร ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มผลผลิตของหน่วยงานหรือองค์กร
2. ช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ทำงาน
3. ช่วยเพิ่มขวัญ และกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจในการทำงาน

ดังนั้น คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง หน่วยงานหรือองค์กรทุกภาคส่วนพยายามที่หันมาใส่ใจ เรื่องคนกันมากขึ้น ยิ่งในช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอย ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีพของพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน่วยงานหรือองค์กรเองคงจะไม่มุ่งเน้นที่คุณภาพของผลิตภัณฑ์ของหน่วยงานหรือองค์กรเพียงอย่างเดียว ควรจะให้มาใส่ใจเรื่องคุณภาพชีวิตของพนักงานควบคู่ไปด้วย เพราะสภาพเศรษฐกิจตกต่ำเช่นนี้มีส่วนกระทบต่อการดำเนินชีวิตของพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานอย่างแน่นอน หน่วยงานหรือองค์กรจะมีส่วนช่วยผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานอย่างไร ผู้เขียนพยายามหาข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และพยายามศึกษาหาวิธีการ เพื่อที่จะมาปรับปรุงการทำงานให้ประสบความสำเร็จไปพร้อมกันโดยใช้หลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติเป็นหลัก จะเห็นว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้มีความสุขที่กล่าวมาทั้งหมด 5 หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 และกัลยาณมิตร 7 ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัวเรา ที่ปฏิบัติกันอยู่แล้ว ในฐานะปัจเจกชน (Individualism) แต่ยังคงขาดความเอาใจจริงเอาใจกัน หากทุกคนสามารถปฏิบัติพร้อมกันรู้ซึ่งถึงบทบาทหน้าที่ของตน ปฏิบัติด้วยความเต็มกำลังความสามารถอย่างสมบูรณ์ เชื่อว่าบรรยากาศในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทุกคนมีความพึงพอใจในการทำงาน คงเกิดขึ้นได้ไม่ยาก โดยเฉพาะการรักงานที่ทำ ขยันทำงาน รับผิดชอบงาน และรู้จักไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน รวมถึงการให้ การเกื้อกูลกัน และการปฏิบัติต่อคนอื่น เหมือนกับการปฏิบัติต่อตนเอง (เอาใจเขามาใส่ใจเรา) ซึ่งทุกคนสามารถทำได้ เพราะทุกอย่างอยู่ที่ “ใจ” ใจที่จะเริ่มต้นทำในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป (สมควร ทรัพย์บำรุง, 2554)

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก

สมควร ทรัพย์บำรุง. (2554). *ธรรมะกับการทำงาน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.Learntrepitaka.com/>

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2543). *รวมธรรมะ*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.

ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีล

Creative Drama for Developing Soft Skills

ราเชล แยมสุนทร¹

Rachell Yaemsunthorn

Received: December 15, 2020

Revised: January 04, 2021

Accepted: January 09, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.102

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมงานวิจัยและสังเคราะห์การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เอกสารที่ทำการทบทวนเป็นงานวิจัยที่ได้เน้นการพัฒนา จรณทักษะ (ซอร์ฟสกีล) ในตัวบุคคลที่ควรมี ระหว่างปีพ.ศ. 2545-2560 พบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 เรื่อง ผลการศึกษา พบว่า งานวิจัยที่มีการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ได้แก่ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังขาดการพัฒนาทักษะการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะจะต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: ซอร์ฟสกีล, เด็กและเยาวชน, ละครสร้างสรรค์

Abstract

This academic paper synthesized research through a systematic review of the literature. The aim was to collect research and synthesis of creative drama activities to develop skills of children and youth in Thailand. The review paper was a research paper that focused on the development of skills (soft skills) in people who should have. During the year 2002-2017, 6 related research papers was found. The results of the study revealed that the research with organizing creative drama

¹ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; Srinakharinwirot University

Corresponding author, e-mail: rachel.stc@sg.swu.ac.th, Tel. 094-4831680

activities to develop skills in children and youths consisted of self-help on the side of side of daily life, self-esteem, self-confidence, creative side and gesture communication. The organization of creative drama activities still lacked skills in working with others that was an important skill because it must be used in interaction with each other.

Keywords: Soft Skills, Children and Youth, Creative Drama

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันได้เน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) เพราะเป็นกระบวนการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านความสามารถ ทักษะ ที่สำคัญมีการพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความรู้ไม่ใช่สิ่งเดียวที่สำคัญที่สุดในยุคศตวรรษที่ 21 ทุกวันนี้ ความรู้สามารถค้นคว้าและเข้าถึงได้ง่ายจากทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว ความรู้ยังมีอายุสั้นลงและล้าสมัยได้อย่างรวดเร็ว เพราะการเปลี่ยนแปลงที่ถูกสร้างขึ้นมาฉับพลัน จึงทำให้มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่ และยังมีสิ่งอื่นที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้ นั่นก็คือ “ทักษะ” (Skill) ซึ่งเป็นความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติเพื่อประยุกต์ใช้ในเรื่องที่รู้มากับการทำงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และใช้ในการประกอบอาชีพในชีวิตจริงได้ ทักษะที่สำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ปรากฏให้เห็นว่าทุกคนควรมีทักษะที่ชื่อว่า Soft Skill ซึ่งจะแตกต่างจากทักษะการเรียนรู้ที่เรียกว่า Hard Skill เพราะ Hard Skill เป็นการใช้ทักษะหรือความสามารถที่ใช้ในการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา มีเครื่องมือวัดประเมินผล ทดสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนกว่า ในขณะที่จรรยาวัช (Soft Skill) เป็นการใช้ทักษะหรือความสามารถเฉพาะบุคคลที่ใช้การวัดระดับคะแนนได้ยาก มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ (Personality) การใช้จึงจำเป็นต้องเข้าใจบริบทและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นภาวะผู้นำ การบริหารเวลา มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ในส่วนของ Hard Skills นอกจากทักษะความรู้เฉพาะทางสายงานแล้ว ทักษะในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ก็เป็นทักษะที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างมาก ในขณะที่ส่วนของ Soft Skills จะเน้นในเรื่องของการทำงานเป็นทีมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ

จรรยาวัช (Soft Skill) มีความสำคัญมากในการทำงาน หากองค์กรใดมีพนักงานที่มีทักษะด้านฮาร์ดสกีลจำนวนมาก จะเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็วแม้จะมีจำนวนพนักงานที่น้อยก็ตาม แต่ผลงานที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพสูง และลดปัญหาเรื่องความสัมพันธ์

ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทำให้มีอัตราการลาออกลดลง และองค์กรไม่ต้องสูญเสียเวลา สูญเสียเงิน ในการพัฒนาบุคลากรใหม่อยู่เรื่อย ๆ Hard Skill หรือทักษะความรู้ทางวิชาชีพ ทำให้คุณได้รับการพิจารณาจากองค์กรในการเรียกสัมภาษณ์ แต่ Soft Skill จะทำให้คุณได้งานและรักษาตำแหน่งงานของคุณไว้ได้ สิ่งเหล่านี้จึงควรมีการพัฒนาในเยาวชนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เนื่องจากจรรยาบรรณ (Soft Skill) ต้องทำบ่อย ๆ ให้เกิดความเคยชินและสร้างเป็นนิสัยให้กับพวกเขาได้ การพัฒนาจรรยาบรรณ (Soft Skill) มี 4 ด้าน ได้แก่ Communication (ทักษะในการสื่อสาร) ทักษะในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมไปถึงทักษะด้าน Public Speaking, Collaboration (ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น) ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับเป็น Leadership คือ ทักษะในการเป็นผู้นำ รู้ว่าสถานการณ์ไหนต้องปฏิบัติอย่างไรและ Teamwork ทักษะในการทำงานเป็นทีมกับผู้อื่น, Critical thinking (ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา) ทักษะในการคิดวิเคราะห์และทักษะในการแก้ปัญหา Problem Solving, Creativity (ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะเอามาใช้ในการทำงานและการคิดแก้ปัญหา ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นทักษะเบื้องต้นที่พึงมี ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมผู้เรียนในเรื่องของ Hard Skills และ Soft Skills ได้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เน้นให้นักเรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ และเน้นให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมทั้งปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 เรื่องของ Hard Skills และ Soft Skills ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงและให้ความสำคัญอย่างมากในแวดวงของการทำงานยุคใหม่ ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทั้ง Hard Skills ที่แม่นยำและใช้ได้จริง และ Soft Skills ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก และควรทำให้ได้แต่เนิ่น ๆ ตั้งแต่วัยเรียนเลยทีเดียว โดยใช้กิจกรรมการแสดงละครสร้างสรรค์เข้ามาแก้ไขปัญหา เนื่องจากการแสดงละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น ขยายขอบเขตของการรู้จักและเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักต่อสังคม เป็นต้น (Robin Schroeter, 2018) ซึ่งพบว่านักวิชาการสามารถนำละครสร้างสรรค์มาใช้เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีลได้ ผู้เขียนจึงสนใจเรื่องละครสร้างสรรค์และจรรยาบรรณ (Soft Skill) โดยพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2560 จำนวน 6 เรื่อง ประกอบไปด้วย

สุจิตรา แก้วสินวล (2545) ประสิทธิภาพของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม

สมบุญรณ ทาทอง (2552) การส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่

ธนากร สุขยิ่ง (2553) ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ถลันนัท ชัยนเรศ (2558) ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง

วริสา จิรัตกิตวงศ์ (2558) ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

โกมล ศรีทองสุข (2560) กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้

หลักการขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

กิจกรรมในละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการ (Process) ที่มีขั้นตอนทำกิจกรรม โดยผู้ร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลางนั้น มักจะเริ่มต้นจากสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้ หรือคุ้นเคยอยู่แล้ว จากนั้นผู้นำจึงจะจัดประสบการณ์เชื่อมโยงจากสิ่งที่ ผู้ร่วมกิจกรรมรู้จักอยู่แล้วไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่กว้างขึ้น และลึกซึ้งขึ้น และมุ่งหวังที่จะพัฒนาการทำงานของสมองทั้งสองซีกไปอย่างสมดุล โดยภาพรวมละครสร้างสรรค์มักจะเริ่มด้วยการใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Recall) การใช้ความทรงจำ (Memory Recall) นำไปสู่จินตนาการ (Imagination) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งนำไปสู่การสวมบทบาทสมมติ (Role Play) ภายใต้สถานการณ์และกติกาก่อนที่ตกลงร่วมกัน ก่อให้เกิดการแสดงในแบบต้นสด ซึ่งต้องใช้จินตนาการผนวกกับการใช้ปฏิภาณ จนกระทั่งนำไปสู่ความเข้าใจในสถานการณ์นั้น ๆ มากขึ้น ในที่สุดกระบวนการการประเมินผลในตอนท้ายนั้นก็จะช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และไม่ว่าเป้าหมายในการจัดกิจกรรมและละครสร้างสรรค์ในแต่ละครั้งจะเป็นอย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผู้นำกิจกรรมควรจะต้องทำก่อนเริ่มกิจกรรมมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายและสมาธิให้กับผู้ร่วมกิจกรรม (Warm-up) การเตรียมร่างกายและจิตใจเป็นขั้นตอนสำคัญมาก ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมหลักอื่น ๆ ผู้นำไม่ควรมองข้ามความสำคัญของขั้นตอนนี้ ตัวอย่างกิจกรรมการเตรียมความพร้อม เช่น การเดิน การวิ่งเบา ๆ การยืดเส้นยืดสายแบบง่าย ๆ หรือเป็นการเล่นเกมต่าง ๆ เมื่อเตรียมความพร้อมอบอุ่นร่างกายเสร็จแล้วจะตามด้วยกระบวนการต่อไปนี้ คือ กิจกรรมจูงใจ (Motivation) กิจกรรมเตรียมทักษะละคร (Pre-drama) และกิจกรรมละคร การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมจูงใจ (Motivation) หมายถึงการใช้คำถามหรือสื่อประเภทต่าง ๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความความต้องการที่จะเรียนรู้ หรือทำความเข้าใจกับประเด็นที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้อาจจะเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่เราปฏิบัติมาตอบสนอง เพื่อตั้งให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมเริ่มมีส่วนเริ่มตั้งแต่แรกเริ่ม จากนั้นผู้นำกิจกรรมอาจจะนำเสนอข้อมูลที่จะจำเป็นต่อการแสดงในช่วงท้าย “ข้อมูล” ที่ว่านี้หมายถึง สื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่จะนำไปสู่การอภิปรายหรือการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้ สื่อที่ว่านี้มีหลายรูปแบบ เช่น เกมนิทาน บทกวี บทเพลง วิดีทัศน์ บทสัมภาษณ์ ข่าวสาร บทความ เรื่องสั้น ภาพจำลองแผนผัง เป็นต้น ผู้นำต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเองว่าจะใช้

ข้อมูลใด เวลาเท่าไร และอย่างไร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานและสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบให้กับผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

กิจกรรมจูงใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) การเคลื่อนไหว (Movement and Game) ได้แก่ ท่าใบ้ (Pantomime) การทำท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง (Movement with music and song)

2) การใช้ภาษา (Language or Word Games) ได้แก่ การถามคำถาม การเล่านิทาน (Story Telling) ด้วยเทคนิคต่าง ๆ การร้องเพลง การอ่านบทกลอน คำสุภาษิต คำร้องในการละเล่น และการไขปริศนาคำทาย (Riddles)

3) การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ใช้หุ่น สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพถ่ายแผ่นพับ เป็นต้น

2. กิจกรรมเตรียมทักษะละคร (Pre-drama) ก่อนที่จะไปถึงขั้นตอนการแสดงละครนั้น ผู้นำกิจกรรมควรวางแผนไว้ว่าจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมเตรียมตัวในเรื่องใดบ้าง เช่น เตรียมพร้อมร่างกาย การทำความเข้าใจกับละครที่จะแสดง การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับแสดง การคัดเลือกนักแสดงตลอดจนฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น การที่ผู้นำกิจกรรมจัดเตรียมความพร้อมกับผู้ร่วมกิจกรรมอย่างไรบ้างนั้น จำเป็นต้องจินตนาการไปล่วงหน้า ให้เห็นภาพของการแสดงละครในห้องทำกิจกรรมนั้นภายในระยะเวลา และองค์ประกอบทางเทคนิคที่จำกัด เพื่อที่จะได้แสดงละครที่ใช้ต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์

3. กิจกรรมละคร (Drama Playing) เมื่อมีการเตรียมความพร้อมอาหารครแล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมก็จะมี ความมั่นใจและความพร้อมที่จะแสดง ผู้นำกิจกรรมควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมซึ่งเป็นผู้มาร่วมด้วยกันนั้น สามารถทุ่มเทสมาธิให้กับละครที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในห้องทำกิจกรรม ในการแสดงละครสร้างสรรค์ผู้นำกิจกรรมควรมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการแสดงละครสร้างสรรค์นั้น ไม่ใช่การแสดงละครเวที ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องกังวลเกี่ยวกับความสมบูรณ์แบบของการแสดง แต่จำเป็นต้องเข้าใจว่าการแสดงแต่ละครั้งจะนำไปสู่เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งได้อย่างไร ตัวอย่างเช่นการนำเรื่องหน้อยหมวกแดงมาเป็นแรงจูงใจในการทำละคร ผู้นำกิจกรรมอาจต้องให้ผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดอย่างมีเหตุผลโดยกระทำภายใต้โครงเรื่องที่ง่าย และตัวละครที่ไม่ซับซ้อน ในการแสดงละครจึงอาจให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงโดยตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้เป็นการฝึกฝนทักษะการตัดสินใจ แต่ถ้าหากเรื่องหรือนิทานที่นำมาใช้เป็นแรงจูงใจที่มีความยาวมาก และอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการแสดงภายในเวลาที่จำกัดได้ ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมอาจจะเลือกแสดงเฉพาะบางตอนโดยเฉพาะตอนที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจที่นำไปสู่ประเด็นการพูดคุยอภิปรายในช่วงต่อไปได้ จะเห็นได้ว่าผู้นำกิจกรรมจะต้องรู้จักจินตนาการ และเลือกเฟ้นว่าจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงละครเรื่องอะไร ตอนไหนเพื่อที่จะนำไปสู่การประเมินผลที่มีคุณภาพ แต่ในการแสดงออกอย่างใดนั้นผู้นำกิจกรรมควรจะปล่อยให้ผู้แสดงมีอิสระภาพในการแสดงโดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปกำกับการแสดงมากเกินไปจนเกินความจำเป็น แต่อาจจะทำหน้าที่คล้ายกับกรรมการการแสดงละครมากกว่า เพื่อที่จะดูว่าผู้ร่วมกิจกรรมได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมนั้นตามกติกาที่ตกลงกันไว้หรือไม่

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ คือ

- 1) การใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 2) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์
- 3) การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4) การใช้ท่าใบ้
- 5) การพูดต้นสด
- 6) การแสดงละครแบบพูดต้นสด

องค์ประกอบการจัดละครสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1) ท่าทางเป็นพื้นฐานของการแสดงทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมละคร ควรฝึกให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ และเคลื่อนไหวตามคำสั่ง ในการเคลื่อนไหวจะต้องให้รู้จักหลักพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อเด็กอยู่ร่วมกันในแห่งใดแห่งหนึ่ง

2) การไวต่อการรับรู้การละครเน้นความสำคัญของการฝึกให้เด็กมีประสาทไวต่อการรับรู้ครูจะต้องแนะนำให้เด็กมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบข้าง โดยการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ความรู้สึกทางอารมณ์และการแสดงออก ก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงออกด้วยท่าทาง หรือคำพูดได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์และตัวละคร ไม่เช่นนั้นเด็กจะแสดงละครได้ไม่ดีเท่าที่ควรครูควรจะนำเรื่องราวและลักษณะของตัวละครมาสนทนากับเด็กก่อน

3) การใช้ถ้อยคำสนทนา นอกจากการสื่อสารด้วยท่าทางแล้วการละครยังประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความเข้าใจในเหตุการณ์ เด็กจะต้องใช้คำพูดในลักษณะต่าง ๆ ครูควรให้ได้มีการใช้คำพูด และบทสนทนาในกิจกรรมละครประเภทต่าง ๆ ยกเว้นการแสดงท่าใบ้และละครใบ้

ขั้นตอนการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีดังนี้

1) การเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถทำได้เด็กจะมีความรู้สึว่าการเคลื่อนไหวด้วยการวิ่ง กระโดด ถือเป็นการสร้างความพร้อมที่จะทำกิจกรรมอย่างอื่นต่อไป

2) การแสดงท่าใบ้เป็นกิจกรรมที่ผู้แสดงไม่ต้องกังวลถึงเรื่องการคิดคำพูด การแสดงกิจกรรมท่าใบ้ควรแสดงเป็นกลุ่มก่อน โดยใช้จินตนาการง่าย ๆ เช่น เล่นฟุตบอล วิ่งขึ้นรถเมล์ หายของที่หล่นบนพื้นถ้าให้ทำทั้งกลุ่ม (ไม่เกิน 20 คน) จะทำให้ความรู้สึกไม่กล้าแสดงออกหรือขี้อายลดน้อยลง การจัดกิจกรรมประเภทนี้ควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

3) การแสดงโดยมีการซักซ้อม ควรเริ่มต้นจากสถานการณ์ง่ายๆจะเป็นเรื่องราวที่นำมาจากการแสดงท่าใบ้มาก่อนก็ได้ ส่วนเด็กที่ยังขาดความมั่นใจครูไม่ควรจะเร่งรัดให้มีการแสดงออกด้วยคำพูดในระยะแรก ครูต้องคิดว่าครูจะฝึกให้เด็กใช้คำพูดมากกว่าที่จะจดจำคำพูด

4) พื้นฐานความเข้าใจในโครงสร้างละคร เริ่มให้เด็กเข้าใจว่าเรื่องราวที่จะเป็นละครจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ เช่น ตัวละคร การดำเนินเรื่อง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเรื่อง จุดสำคัญของเรื่อง ครูอาจยกตัวอย่างนิทานง่ายๆ ขึ้นมาเรื่องหนึ่ง แล้วให้กลุ่มเด็กอธิบายในหัวข้อเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรื่องและให้สมมติเป็นตัวละครของเรื่องและลองแสดง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ละครสร้างสรรค์มีหลักการในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และได้ฝึกการเคลื่อนไหวและการใช้จินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และได้เรียนรู้ในการใช้ทำใบเพื่อการสื่อสารในอีกรูปแบบหนึ่ง และมีการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกทางอารมณ์และอยากเรียนรู้กับกิจกรรมมากยิ่งขึ้นและเด็กยังเกิดความตระหนักและเข้าใจในตนเองร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และได้รับความรู้จากบทเรียนที่ถูกสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมอีกด้วย

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา Soft Skill

ละครสร้างสรรค์เป็นละครที่ใช้ในการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นความบันเทิง แต่มุ่งเน้นด้านกระบวนการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีที่สุดวิธีหนึ่ง อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าด้วยเรื่องของการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมไปถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในมาตรา 24 ที่ว่าด้วยเรื่องของการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องตามความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการปัญหา กล้าเผชิญกับสถานการณ์ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จัดบรรยากาศการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพอย่างสม่ำเสมอส่วนการวัดและประเมินผล ยังสอดคล้องกับมาตรา 26 ที่ว่าด้วยเรื่องของการประเมินผู้เรียนนั้น ควรพิจารณาถึงพัฒนาการ ความประพฤติพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และทดลองการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

โกมล ศรีทองสุข (2560) กล่าวถึงเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้หลายครอบครัวต้องช่วยกันทำงานเพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น พ่อและแม่จึงไม่มีเวลาเลี้ยงลูกปล่อยให้อยู่กับญาติพี่เลี้ยงหรือนำไปฝากตามสถานรับเลี้ยงเด็กต่าง ๆ บางกลุ่มเลี้ยงลูกแบบเอาใจใส่มากจนเกินไป คอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตนเองและส่งผลกระทบต่อตัวเองเด็กในอนาคต หลังจากดำเนินการวิจัย พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม ร้อยละ 100 และเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่าเด็กสามารถเข้าใจเรียนรู้ในเรื่องของด้านความสะอาดได้ดีที่สุดรองลงมาคือด้านการแต่งตัว และสุดท้ายด้านการรับประทานอาหารและด้านการขับถ่าย

2. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุจิตรา แก้วสินวล (2545) กล่าวถึงทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม มีเด็กจำนวนมากที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ และตกเป็นเหยื่อของการถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ผลกระทบของเด็กถูกทารุณกรรมนั้นก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสุขภาพของเด็ก รวมถึงผลต่อพัฒนาการ การเรียน ในรายที่รุนแรงอาจทำให้เด็กเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่าเด็กที่ถูกทารุณกรรมจะมองว่าตนเองไม่มีคุณค่า จะไม่ค่อยเชื่อมั่นในตนเอง มองว่าตนเองเป็นคนไม่ดีไม่มีความสามารถ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เนื่องจากสภาพจิตวิทยาของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและรูปแบบการดำรงชีวิตจึงเป็นส่วนสำคัญที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งจากการทำแบบประเมินการมองเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท พบว่า เด็ก 12 คนที่มีการเปลี่ยนแปลงการมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น และมีเด็ก 7 คนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

ถลันันท์ ชัยนเรศ (2554) กล่าวถึงปัญหาการทารุณกรรมที่รุนแรงขึ้นทุกช่วงเวลาการทารุณกรรมทางกาย การทารุณกรรมทางเพศ และการปล่อยปละละเลยไม่ดูแลเอาใจใส่เด็ก ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและอารมณ์ เด็กมีปัญหาพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม หรือการเรียนรู้ ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า ปัญหาในเรื่องความเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า เด็กที่ถูกทารุณกรรมนั้นรู้สึกว่าคุณค่าในตนเองต่ำ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า ผู้นำกิจกรรมและรูปแบบของกิจกรรมละครสร้างสรรค์นั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กถูกระงับการทารุณกรรมในกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น เพราะละครสร้างสรรค์ให้เสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่แก่เด็กที่ถูกกระทำ และผู้นำกิจกรรมก็มีการสื่อสารในเชิงบวกไม่ว่าความคิดเห็นของเด็กจะเป็นไปในลักษณะใดก็ไม่มีถูกไม่มีผิด ผู้นำกิจกรรมรับฟังและยอมรับรวมทั้งให้การสะท้อนกลับในเชิงบวก ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกดีและมีความสุข มั่นใจและกล้าแสดงออก รู้สึกว่าตัวเองเป็นที่ยอมรับ และมีมุมมองต่อความสามารถในแง่ของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่การสื่อสารในเชิงลบระหว่างเด็ก ๆ ด้วยกันเอง เช่น การตำหนิตีดียนด้วยคำพูดที่ทำร้ายความรู้สึก ประกอบกับการขาดการสื่อสารในเชิงบวก เช่น การชื่นชมกันและกันส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมต่ำลง ทั้งในแง่ของอารมณ์และความสุข ความภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความกล้าแสดงออก และความรู้สึกเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน แต่ในเรื่องของการปรับตัวและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้น แม้พบว่ายังกังวลอย่างมาก แต่สุดท้ายเด็ก ๆ ก็ช่วยกันทำละครให้สำเร็จลงได้จึงนับว่าอยู่ในระดับที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม

3. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

ธนากร สุขยิ่ง (2553) กล่าวถึงความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ ที่ส่งผลให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากเด็กไทยส่วนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู และบรรยากาศของการเรียนรู้ซึ่งครุมีบทบาทมากที่สุด ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า เด็กถูกบังคับ ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาควรจัดเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

4. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์

วลีสา จิรติกิตวงศ์ (2558) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และการค้นคว้า จึงทำให้ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพด้านการคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะช่วยวัยแรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นช่วงสำคัญมากต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นตามประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง และเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นตามประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างควบคู่การเสริมแรงทางสังคม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการตั้งคำถามเป็นส่วนที่สำคัญในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้มีเครื่องมือกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 3 รูปแบบ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบหลังการทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบควบคู่การเสริมแรงโดยใช้เบียร์รถรถ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว และเด็กปฐมวัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง

สมบูรณ์ ทาทอง (2552) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ เสริมสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณภาพของผลการเรียนที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มักพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องท่าทางตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทย เลียนแบบท่าทางจากคน สัตว์ และสิ่งอื่น ๆ หลังจากดำเนินการวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางสูงกว่าเกณฑ์การผ่านสาระการเรียนรู้ศิลปะของโรงเรียนซึ่งตั้งไว้ที่ ร้อยละ 50 และระดับคุณภาพทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในฐานะที่สามารถช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์ ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกาย สังคมและปัญญา เรียนรู้ที่จะคิดและแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดทักษะการพึ่งตนเองโดยเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 3 - 4 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 12 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที

2) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 5 - 6 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 24 แผน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที และ ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมใช้เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 60 นาที

3) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 7 - 8 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 6 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ แผนละ 2 ชั่วโมง

4) เด็กที่ถูกละเลยทางอารมณ์ ประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมทั้งหมด 7 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง และ ประกอบไปด้วยระยะเวลา 1 เดือน เป็นการบำบัดโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีการจัดขั้นตอนในการทำกิจกรรมที่เหมือนกัน ขั้นตอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อมและสร้างแรงจูงใจ จะใช้กิจกรรมที่สามารถละลายพฤติกรรม สร้างความคุ้นเคย ความรู้จักให้กับผู้ร่วมกิจกรรมได้ ขั้นดำเนินกิจกรรม จะใช้กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะผู้ร่วมกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และขั้นสรุปการทำกิจกรรม สามารถประเมินผู้ร่วมกิจกรรม ในส่วนการจัดกิจกรรมมี 4 เรื่องที่เหมือนกัน และ 2 เรื่องที่ต่างกัน การจัดกิจกรรมที่เหมือนกันนั้นมีการใช้องค์ประกอบดังนี้

- 1) การใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 2) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์
- 3) การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4) การใช้ทำใบ้
- 5) การพูดต้นสด
- 6) การแสดงละครแบบพูดต้นสด

องค์ประกอบเบื้องต้นนี้เป็นแค่หัวข้อในการสร้างกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ หรือจะสอดแทรกกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับวัตถุประสงค์ที่เราวางไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่ต้องการ การจัดกิจกรรมที่ต่างกันั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นไปทางการแสดงละคร สอดแทรกวัตถุประสงค์ที่ต้องการผ่านเรื่องราวละคร ที่ให้ผู้ร่วมทำกิจกรรมแสดงออกตามเนื้อเรื่องที่ต้งไว้ โดยมีการสร้างเนื้อเรื่องไว้แล้ว หรือการนำนิทานที่มีเรื่องราว ข้อคิด ตามที่ผู้สร้างกิจกรรมเห็นว่าเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ที่ศึกษา สามารถสำเร็จตามความตั้งใจทั้งหมดทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน เรื่องประสิทธิภาพของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กถูกละเลยทางอารมณ์ เรื่องการส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรม ที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง

เรื่องผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เรื่องของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มาพัฒนาเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 3 - 18 ปี คือ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องที่ซ้ำ ๆ บ่อยครั้งนั้น ไม่ได้ทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ความใกล้ชิด หรือสิ่ง ๆ รอบตัวเรา ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ของคนในครอบครัว การช่วยเหลือลูกมากเกินไป จนทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ ที่กดดันแล้วมากระทบกับเด็ก ทำให้เด็กไม่เห็นค่าในตนเอง มีปมด้อย การถูกบังคับ การให้ทำตาม ไม่ได้คิดด้วยตัวเอง ไม่กล้าที่จะแสดงออกจนเด็กเกิดความเคยชิน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ขาดการส่งเสริม การสร้างรูปแบบใหม่ๆในการเรียนการสอน ทำให้เด็กขาดการฝึกฝน ความคิดใหม่ๆ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาตัวเด็กให้ตรงกับหลักสูตรมาตรฐานที่วางไว้เนื่องจากรายวิชานาฏศิลป์มีการแสดงท่าทางเลียนแบบคน สัตว์ หรืออื่น ๆ จึงต้องคิดหาวิธีการสอนที่พัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา สาเหตุดังกล่าวมานี้ ได้แก่ ปัญหาด้วยละครสร้างสรรค์ที่นำกระบวนการของละครสร้างสรรค์เข้ามาใช้ร่วมกับการศึกษาทำให้ละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมตามกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และยังเกิดประโยชน์ที่แฝงอีกมากมายจากการทำกิจกรรมนี้

กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา Soft Skill ในเด็กและเยาวชน มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ Communication (ทักษะในการสื่อสาร) Collaboration (ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น) Critical Thinking (ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา) Creativity (ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์) ซึ่งเป็นทักษะเบื้องต้นที่พึงมี

องค์ความรู้ใหม่

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังขาดการพัฒนาในเรื่องทักษะในการทำงานกับผู้อื่น เนื่องจาก Soft Skills คือ ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งสุดท้ายแล้วไม่ว่าเยาวชนจะออกไปทำงานหรือทำอะไรก็ตาม ทักษะกับความเป็นผู้นำสำคัญ ไม่ว่าจะทำงานเล็กหรืองานใหญ่ ดังนั้นการที่เยาวชนสามารถปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้ รู้ว่าควรเป็นผู้ตามยังหรือเป็นผู้นำที่ดีอย่างไร ต้องเป็นผู้นำแบบไหนในสถานการณ์ต่าง ๆ การทำงานกับผู้อื่นนี่คือสิ่งที่เด็กควรจะต้องรู้ตั้งแต่ต้น อีกอย่างทักษะนี้เราสามารถสร้างกันได้ตั้งแต่เล็ก ๆ เพียงแต่ว่ามันไม่มีโอกาสที่จะให้เยาวชนได้เรียนรู้เท่านั้นเอง มันไม่เหมือนอย่างอื่นที่จะต้องมีความรู้บางอย่างก่อนถึงจะทำความเข้าใจได้ ซึ่งการทำงานกับผู้อื่นเหมาะสมที่จะพัฒนากับเด็กในช่วงอายุ 11-12 ปี โดยมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์

สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที เนื่องจากเป็นวัยเด็กตอนกลาง เป็นช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลาย เด็กวัยนี้จะมีเพื่อนวัยเดียวกัน มีการเล่นเป็นกลุ่ม บางคนจะเริ่มแสดงความสนใจในเพศตรงข้าม สนใจกีฬาที่เล่นเป็นทีม กิจกรรมกลางแจ้ง สัตว์เลี้ยง งานอดิเรก หนังสือ การ์ตูน และจะมีลักษณะ เป็นคนที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ อาจกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ และชอบการวิพากษ์วิจารณ์ จะเห็นว่าการ คิดเห็นของกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าความคิดเห็นของผู้ใหญ่ และจะมีความกังวล เริ่ม เอาใจใส่การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของตน ด้วย (เบญจรัตน์ นุชนาฏ และคณะ, 2555) ช่วงวัยนี้จึงเหมาะที่จะได้เรียนรู้ผ่านตัวกลางกิจกรรม ละครสร้างสรรค์ เนื่องจากการแสดงละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ในหลายๆด้าน เช่น ขยายขอบเขตของการรู้จักและเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและ ความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักต่อสังคม เป็นต้น (Robin Schroeter, 2018)

เอกสารอ้างอิง

- โกมล ศรีทองสุข. (2560). กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตร ประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 18(2), 187-200.
- ถลันนันท ชัยนเรศ. (2558). *ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและ เยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรม ที่มีลัทธิคตินิยมพิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต). คณะแพทยศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร สุขยิ่ง. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ปฐมวัย*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจรัตน์ นุชนาฏ และคณะ (2555). พัฒนาการของเด็กวัยเรียน 6-12 ปี. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/305078>
- วลิสา จิรติกิจวงศ์. (2558). *ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์ ทาทอง. (2552). *การส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการละครสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่1 โรงเรียนบ้านหนองมะจิบ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สุจิตรา แก้วสินวล. (2545). *ประสิทธิผลของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Schroeter, Robin. (2018). การแสดงละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กที่กรุงเทพ. เข้าถึงได้จาก <http://robinschroeter.de/th/2018/12/24>

บทวิจารณ์หนังสือ อานาปานสติสมบูรณ์แบบ

เพ็ญแข คงเพชรศักดิ์¹

Penkhae Kongpetsak

Received: September 05, 2020

Revised: March 12, 2021

Accepted: March 22, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.103

ผู้เขียน: พุทธทาสภิกขุ

จำนวนหน้า: 289 หน้า

ปีที่พิมพ์: 2563

ครั้งที่พิมพ์: -

สถานที่พิมพ์: ธรรมสภา

บทคัดย่อ

หนังสืออานาปานสติสมบูรณ์แบบ ผู้แต่งคือ ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นการจัดพิมพ์ขึ้นจากคำบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุ ในการอบรมพระนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่บวชภาคฤดูร้อน ที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้ตั้งแต่วันที่ 10-25 พฤษภาคม 2512 รวม 16 วัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติ 16 ขั้น แบบละเอียดทุกขั้นตอน ด้วยสำนวนการเขียนที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย เป็นวิทยาศาสตร์ที่ผู้สนใจสามารถปฏิบัติตามได้จริง เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอนวิธีการนั่งสมาธิและไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

คำสำคัญ: อานาปานสติ, สมบูรณ์แบบ, สมาธิ

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: pkkd123@hotmail.com, Tel 056-219999

Abstract

The book of Anapanasati is perfect. The author is Buddhadasa Bhikkhu. It is published from the description of Buddhadasa Phikkhu. In the training of King Chulalongkorn University students That ordained in summer At Suan Mokkhok Phalaram, Chaiya District, Surat Thani Province Which Buddhadasa Phikkhu described from 10 - 25 May 1969, totaling 16 days. There is a detailed step-by-step guide to the Anapasti 16 steps. With easy-to-understand expressions Is a science that those who are interested can actually follow. It is a book that teaches you how to meditate and there are no stories about miracles.

Keywords: Anapanasati, Perfect, Meditation

บทนำ

หนังสืออานาปานสติสมบูรณ์แบบ เป็นการจัดพิมพ์ขึ้นด้วยการถอดเทปจากคำบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุในการอบรมพระนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่บวชภาคฤดูร้อนที่สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้บรรยายไว้ตั้งแต่วันที่ 10-25 พฤษภาคม 2512 รวม 16 วัน โดยได้ระบุวันที่ไว้ตอนต้นก่อนเริ่มเนื้อหาในการบรรยายในแต่ละวันไว้ด้วย หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเป็นความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติครบทั้ง 16 ขั้นตอน มีจำนวน 272 หน้า มีการจัดพิมพ์ทั้งหมด 8 ครั้ง รวม 18,400 เล่ม ซึ่งเล่มที่ผู้เขียนนำมาวิจารณ์นี้เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 8 ปีพุทธศักราช 2548 จำนวน 3,000 เล่ม โดยสำนักพิมพ์ธรรมสภา เลขที่ 1/4 ถึง 5 ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนากรุงเทพฯ 10171 จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่และสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เลข ISBN 974-453-934-8

เนื้อเรื่อง

ในส่วนแรก เป็นคำอนุโมทนาซึ่งอยู่หน้าแรกถัดจากปกใน เป็นลายมือเขียนของท่านพุทธทาสภิกขุให้ไว้ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พุทธศักราช 2513 มีเนื้อหาประมาณ 1 หน้าครึ่ง สรุปความได้ว่า มนุษย์ทั้งหลายจะเป็นมนุษย์ได้ต้องยึดหลักบรมธรรม เป็นจุดหมายของชีวิต ตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อความสุขและสันติภาพของมนุษย์และโลก คำนำโดย กองตำราคณะธรรมทานไชยา ให้ไว้เมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2514 ได้ให้คำนำไว้ว่าหนังสืออานาปานสติสมบูรณ์แบบเล่มนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับอานาปานสติอย่างครบถ้วนกว่าเล่มอื่นที่เคยจัดพิมพ์ก่อนหน้านี้ จึงเหมาะกับผู้สนใจปฏิบัติเพื่อฝึกจิต

คณะเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ ได้ให้คำนำไว้สรุปได้ว่า เนื่องจากเราทุกคนเกิดมาหรือมีชีวิตเพื่อ “ความไม่มีทุกข์” จิตเดิมแท้นั้นเป็นจิตว่าง แต่เราเกิดความทุกข์เมื่อเกิดผัสสะมากระทบ แต่เราเพลินสติจึงเกิดการปรุงแต่งทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็นทุกข์ การฝึกอานาปานสติเป็นการฝึกสติ

อย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดทุกข์ทรมานใจอีก จึงจำเป็นต้องจัดพิมพ์หนังสืออานาปานสติสมบูรณ์แบบเล่มนี้

สารบัญ ประกอบด้วย 12 หัวข้อ ได้แก่ อานาปานสติที่เป็นไปเพื่อบรมธรรม, ความลับและอุบายในอานาปานสติ, การฝึกอานาปานสติหมวดที่ 1, การฝึกอานาปานสติ ขั้นที่ 1-2, การฝึกอานาปานสติ ขั้นที่ 3, การฝึกอานาปานสติ ขั้นที่ 4, การฝึกอานาปานสติ หมวดที่ 2 ขั้นที่ 5-8, การฝึกอานาปานสติ หมวดที่ 3 ขั้นที่ 9-12, การฝึกอานาปานสติ หมวดที่ 4, ขั้นที่ 13-16, อานาปานสติประยุกต์, การบังคับจิต นอกไปจากพุทธศาสนา, ปัญหาที่โลกนี้ไม่ได้บังคับจิตเพื่อบรมธรรม

รายละเอียดของอานาปานสติสมบูรณ์แบบนี้ท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายถึงเป็นการกล่าวถึง ขั้นตอนการฝึกอานาปานสติ ซึ่งมีทั้งหมด 16 ขั้นในแต่ละขั้นมีลักษณะเฉพาะและความเกี่ยวเนื่องกันในระหว่างขั้นทุก ๆ ขั้น ซึ่งแบ่งเป็นหลักสติปัฏฐาน 4 หมวด ได้แก่ หมวดกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมวดเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมวดจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และหมวดธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ในแต่ละหมวดมี 4 ขั้นตอน

เนื้อหา

เนื้อหาส่วนแรก คือ พุทธภาษิตในอานาปานสติสูตร มี 4 หน้า หน้า 1 ถึงหน้า 4 บทสวดอานาปานสติแบบแปล มี 12 บท ซึ่งก็คือคำสอนซึ่งเป็นภาษาบาลีพร้อมคำแปล เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติอานาปานสติ ทั้ง 16 ขั้น เรื่อง อานาปานสติที่เป็นไปเพื่อบรมธรรม ได้กล่าวถึงแนวสังเขปของอานาปานสติที่เป็นไปเพื่อบรมธรรมโดยเฉพาะแบบตลอดสาย ซึ่งท่านกล่าวว่า มีกล่าวไว้ในรูปของพระพุทธภาษิตในพระบาลีอานาปานสติสูตรแห่งคัมภีร์มัชฌิมนิกาย สุตตันตปิฎก ท่านกล่าวว่าอานาปานสติแบบอื่นหรือที่กล่าวไว้ที่อื่นนั้นยังมีเนื้อหาไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเท่ากับอานาปานสติสูตรนี้ ในส่วนนี้ได้กล่าวถึงอานาปานสติทั้ง 16 ขั้น ในภาพรวมแบบสังเขปก่อน และต่อจากนั้นได้อธิบายถึงขั้นตอนวิธีปฏิบัติในแต่ละขั้นอย่างละเอียด และมีความเกี่ยวเนื่อง ต่อเนื่องกันอย่างชัดเจน ต่อจากนั้นได้อธิบายถึงความเกี่ยวเนื่องของทั้ง 4 หมวดของสติปัฏฐานสูตร

เรื่องความลับและอุบายในอานาปานสติสมบูรณ์แบบ ได้กล่าวถึงว่าอุบายในพระพุทธศาสนานั้นล้วนเป็นอุบายที่ทำให้พ้นทุกข์ทั้งสิ้น เคล็ดลับและอุบายในอานาปานสติก็คือขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้เรามีสติปัญญาอยู่กับตัว อย่างสมบูรณ์พร้อมอยู่ตลอดเวลาทุกลมหายใจเข้าออก ทำให้การเคลื่อนไหวของชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้องตลอดทั้งวันทั้งคืน การดำเนินชีวิตจึงถูกต้องหมด จึงทำให้ไม่เกิดความทุกข์ ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ แต่กลับไม่มีใครสนใจ และเรื่องนี้ก็ไม่มีสอนในมหาวิทยาลัยใดในโลก

การฝึกอานาปานสติหมวดที่ 1 เทคนิคและการเตรียมฝึกอานาปานสติ บทนี้ได้ อธิบายถึงการเตรียมเพื่อฝึกอานาปานสติ ได้แก่ การเตรียมตัว เตรียมสถานที่ เตรียมสิ่งของ อาหาร รวมทั้งการเตรียมเฉพาะส่วนของร่างกายเพื่อให้มีความเหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ ที่เหมาะกับแต่ละบุคคล ทั้งฆราวาส และผู้ครองเรือน

การฝึกอานาปานสติขั้นที่ 1-2 การสังเกตธรรมชาติของลมหายใจ บทนี้ได้บรรยายไว้เมื่อ วันที่ 13 พฤษภาคม 2512 โดยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการอธิบายถึงการสังเกตลมหายใจยาว ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตลมหายใจสั้น เป็นการฝึกให้มีสติรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาทั้งลมหายใจเข้า-ออก และให้สังเกตอารมณ์ขณะหายใจยาวและหายใจสั้นว่าขณะนั้นมีอารมณ์ดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยปกติถ้าลมหายใจยาวจะอารมณ์ดี มีความรู้สึกที่ดี ซึ่งการหายใจยาวเป็นภาวะปกติของร่างกาย แต่การหายใจสั้นนั้น ขณะนั้นจะอารมณ์ไม่ค่อยดี ทั้งสองขั้นตอนนี้ให้สังเกตธรรมชาติของลมหายใจยาวและสั้น โดยให้มีความรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา ทุกขณะ ท่านได้อธิบายถึงการฝึกการควบคุมลมหายใจให้สั้น-ยาวได้ ตามที่ต้องการ ซึ่งหากทำได้ก็จะทำให้สามารถควบคุมอารมณ์ได้

การฝึกอานาปานสติขั้นที่ 3 ข้อเท็จจริงของลมหายใจเป็นเครื่องปรุงแต่งกาย ขั้นตอนนี้ได้อธิบายว่าในขั้นที่ 1 และ 2 นั้นเป็นเพียงการสังเกตลมหายใจ แต่ขั้นที่ 3 เป็นการรู้ในกายทั้งปวงคือกายเนื้อและกายลมหายใจ จึงเรียกว่าการรู้กายในกาย กล่าวคือการกำหนดรู้ลมหายใจว่าเป็นเครื่องปรุงแต่งร่างกายอยู่ ให้เข้าไปทำความเข้าใจเกี่ยวกับลมหายใจ ว่าเกี่ยวเนื่องและปรุงแต่งหรือรักษาสภาพร่างกายหรือชีวิตให้คงอยู่ได้อย่างไร แบบขาดกันไม่ได้ และในการปฏิบัติขั้นที่ 3 นั้นทุกครั้งต้องเริ่มตั้งต้นมาจากขั้นที่ 1 และที่ 2 ตามลำดับเสมอจึงจะถูกต้อง

การฝึกอานาปานสติขั้นที่ 4 การทำกายสังขารให้ระงับจนจิตเป็นสมาธิ ได้อธิบายถึงการฝึกทำกายสังขารให้สงบระงับลงไปตามลำดับ จนเกิดผลเป็น “กายปัสสัทธิ” ความสงบระงับแห่งกายหมายถึง เจตสิก ธรรมที่เป็นส่วนจิตรวมอยู่ด้วย ท่านกล่าวว่า หมายถึงมีการระงับของจิตไปด้วย มีความละเอียดประณีตจนถึงขั้นฌานทั้ง 4 ซึ่งมีปิติและสุขเป็นอารมณ์ของสมาธิด้วย ท่านกล่าวว่า ขั้นตอนนี้ควรศึกษาซ้ำ ๆ จนเข้าใจเป็นอย่างดีก็จะมีประโยชน์กับชีวิตไปตลอด

การฝึกอานาปานสติหมวดที่ 2 ขั้นที่ 5-8 การใช้ปิติและสุขเป็นอารมณ์ของการปฏิบัติ บทนี้ท่านบรรยายไว้เมื่อ วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2512 กล่าวว่าในขั้นที่ 5 นี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักธรรมชาติอันแท้จริงของปิติ รวมถึงข้อเท็จจริงทุกอย่างที่เกี่ยวกับปิติว่า คืออะไร จากอะไร เพื่ออะไร โดยวิธีใด โดยการกำหนดจากความรู้สึกที่ปิตินั้นในขณะที่เกิดขึ้นจริง ๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร ขั้นที่ 6 อธิบายขั้นตอนนี้ว่า ต่างจากขั้นที่ 5 คือเปลี่ยนจากปิติเป็นสุข สุขนั้นคือสุขใจนอกนั้นการปฏิบัติเหมือนกันหมด แต่ท่านว่าจะรู้สึกสงบ สบายกว่า เย็นกว่า ในขั้นปิติ ขั้นที่ 7) กล่าวถึงการทำการศึกษาในบทนี้ว่า “เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งจิตตสังขาร หายใจออกอยู่ หายใจเข้าอยู่” ซึ่งท่านอธิบายว่า คำว่า “จิตตสังขาร” หมายถึงสิ่งที่ปรุงแต่งจิต ในที่นี้ก็คือปิติและสุข แต่เรียกรวมทั้งสิ่งนี้ว่า “เวทนา” ซึ่งในที่นี้มีความหมายต่างจากเวทนาโดยทั่วไปว่าหมายถึงทั้งความรู้สึกที่เป็นทุกข์และสุข เพราะความเป็นสุขทำให้เกิดความยึดมั่นจึงต้องนำเอาสุขมาพิจารณา ขั้นที่ 8 นั้นได้อธิบายว่า ในหัวข้อนี้ว่าเป็นการทำความเข้าใจในบทศึกษาว่า “เราเป็นผู้ทำจิตตสังขารให้รำงับอยู่ หายใจออก หายใจเข้า” ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า ในขั้นนี้คือทำการควบคุมจิตตสังขาร คือคุมที่ต้นเหตุที่มาคือคุมที่เวทนาซึ่งเป็นสิ่งที่ปรุงแต่งจิต

การฝึกอานาปานสติหมวดที่ 3 ขั้นที่ 9-12 การบังคับกายสังขาร และจิตตสังขาร ได้บรรยายไว้ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2512 หมวดที่ 3 ในขั้นที่ 9 นี้ เป็นอธิบายถึงการดูลักษณะต่าง ๆ ของจิตอย่างทั่วถึง โดยการย้อนไปดูลักษณะของจิตตั้งแต่ขั้นที่ 1 เรื่อยมาจนถึงขั้นที่ 9 อย่างละเอียด

การฝึกอานาปานสติหมวดที่ 4 ขั้นที่ 13-16 การพิจารณาเพื่อความเห็นแจ้ง คือ **วิธีของวิปัสสนา** บรรยายถึงการปฏิบัติหมวด อัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นการตั้งจิตไว้เพื่อพิจารณาเห็น หรือการเห็นซึ่งธรรม คือความจริงหรือภาวะที่เป็นอยู่จริง

อานาปานสติประยุกต์ การบังคับจิตเพื่อใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ได้บรรยายถึงการประยุกต์หลักอานาปานสติให้เข้ากับปัญหาของมนุษย์ในชีวิตประจำวันว่าจะทำอะไร ในทุกระดับ และขนาดของปัญหา ท่านกล่าวว่า ปัญหาที่โลกนี้ขึ้นอยู่กับจิตเพียงสิ่งเดียว ดังนั้นการรู้เรื่องจิตจนสามารถควบคุมมันได้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

อานาปานสติประยุกต์ (ต่อ) การบังคับตัวได้ อยู่กับการบังคับจิตได้ ได้กล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น เรื่องการทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ การเมือง เศรษฐกิจในโลก การปกครอง กระบวนการยุติธรรมของประเทศ การค้นคว้าหรือความก้าวหน้าของโลก โรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์ทั้งโลก ซึ่งท่านกล่าวว่าโรคทางกายนี้เนื่องมาจากโรคทางจิต โรคทางวิญญาณ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนอาหาร เรื่องการไม่รู้หนังสือ การกีฬา งานศิลปะ การทำมาหากิน และการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก ท่านกล่าวว่าปัญหาและความทุกข์ร้อน และความยุ่งยากต่าง ๆ เกิดจากการบังคับจิตไม่ได้ ถ้าบังคับจิตได้ปัญหาทุกอย่างก็หมดไป ทุกคนจึงควรให้ความสำคัญกับการฝึกจิตเป็นอย่างยิ่ง

การบังคับจิตระบบอื่น นอกไปจากพุทธศาสนา กล่าวไว้ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่มิตัวตน การปฏิบัติต่าง ๆ เป็นไปในรูปแบบของวิทยาศาสตร์ ไม่มีพระเจ้า แต่มีระบบการจัดการจิต และมีทางสายกลางเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และท่านได้กล่าวถึงศาสนาอื่นซึ่งไม่มีพระเจ้าเป็นบุคคล แต่มีสิ่งที่เป็นสมมุติอย่างหนึ่งว่ามีอำนาจ เป็นสิ่งทั้งหมดและเป็นสิ่งสูงสุดของทุกสิ่ง เช่น ศาสนาฮินดูแขนงหนึ่ง เรียกสิ่งสูงสุดว่าเป็น พรมาตมัน ซึ่งท่านเปรียบเทียบว่าคล้ายกับนิพพานในพุทธศาสนา ต่างกันตรงที่มีอัตตาหรือตนใหญ่ ตนจักรวาล, ศาสนาเวทานตะของฮินดู ท่านพุทธทาสกล่าวว่าศาสนาเวทานตะของฮินดูมีอะไรคล้าย ๆ กับพุทธสาณามาก คือการดับตัวตนแล้วไปมิตัวตนที่บริสุทธิ์เช่นเดียวกับนิพพาน, ศาสนาโซณะหรือนิครนธ์ ก็มีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลย์ คล้ายกับพรมาตมัน โดยสรุปก็คือไม่ว่าศาสนาใด ๆ ย่อมสอนให้ละตัวตนไปสู่สิ่งที่บริสุทธิ์

ปัญหาที่โลกนี้ไม่ได้บังคับจิตเพื่อบรมธรรม หัวข้อนี้ได้กล่าวว่า เหตุที่ไม่มีการบังคับจิตเพราะปัจจุบันนี้มีความเจริญทางวัตถุมาก ทำให้คนเราทำอะไรตามความอยากของตนเอง ตามใจตนเองไม่มีการบังคับ เพราะคนเราต้องการกินกามเกียรติ และท่านได้ให้แนวทางว่าเมื่อจะรู้อะไรให้ตั้งอย่างน้อย 4 หัวข้อว่า 1. สิ่งนั้นคืออะไร 2. เสน่ห์ของสิ่งนั้นมีอยู่อย่างไร 3. โทษหรือความเลวของมันมีอยู่อย่างไร 4. อุบายที่จะกำจัดส่วนที่เป็นโทษ เหลืออยู่แต่ส่วนที่เป็นประโยชน์นั้นคืออย่างไร ท่านกล่าวว่าหลักเกณฑ์นี้ใช้ได้ทั้งทุกสิ่ง ทั้งทางวัตถุ จิตใจ และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

บทวิจารณ์

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสืออานาปานสติสมบูรณแบบเล่มนี้ ตามทัศนะของผู้วิจารณ์ มี 5 ประเด็น ดังนี้

1. ในส่วนของคำ “อนุโมทนา” ซึ่งอยู่หน้าแรกถัดจากปกในนั้นของท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นลายมือเขียนของท่าน ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ช่วยเพิ่มเสน่ห์และความน่าเชื่อถือให้กับหนังสือเล่มนี้ เนื่องจากเป็นข้อเขียนโดยลายมือแท้ ๆ ของท่านตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2513 แต่เนื้อความยังทันสมัยและเป็นที่ยอมรับจนถึงปัจจุบัน
2. ในหน้าก่อนหน้าสารบัญนั้นมีการแยกเนื้อหาขั้นตอนการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติไว้เป็นหมวด ๆ เป็นขั้นตอนทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและปฏิบัติตาม
3. การเริ่มเนื้อหาส่วนแรกด้วยการยก “พุทธภาษิต ในอานาปานสติสูตร” ซึ่งเป็นคำสวดในบทสวดอานาปานสติ ซึ่งเป็นภาษาบาลี เขียนด้วยอักษรไทยและแปลยกศัพท์ ทำให้ง่ายต่อการอ่านสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านการอ่านภาษาบาลี และสะดวกต่อการตรวจสอบเพื่อทำความเข้าใจ ทำให้เพิ่มความน่าเชื่อถือ เพราะเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้มีที่มาจากบทสวดภาษาบาลีแบบแปลยกศัพท์
4. การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเป็นขั้นตอน และสิ่งที่แตกต่างจากการอธิบายเรื่องการทำสมาธิในที่อื่น ๆ คือ ท่านได้อธิบายภาษาบาลีที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย หรือที่ผ่านมามีอาจเข้าใจภาษาบาลีกันคลุมเครือ ยังไม่กระจ่างแจ้งชัดเจน แต่ท่านสามารถอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น และท่านอธิบายควบคู่กับขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งนั้น ๆ ได้ เป็นการอธิบายแบบแจ่มแจ้งโดยละเอียด และสามารถปฏิบัติตามจนมีความเป็นไปได้ว่าจะมีผลสำเร็จได้ ไม่ใช่เรื่องไกลตัว และท่านกล่าวว่า เป็นสิ่งจำเป็นกับทุกคนทุกระดับควรรู้ หนังสืออานาปานสติสมบูรณแบบจึงนับได้ว่าเป็นคู่มือปฏิบัติแบบละเอียดที่ผู้สนใจในการปฏิบัติควรศึกษา เพื่อเป็นความรู้ที่สามารถนำไปไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงการนั่งสมาธิหลับตานิ่งเพียงอย่างเดียว อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้มีรายละเอียดที่หนังสือเกี่ยวกับสมาธิเล่มอื่น ๆ ไม่มี
5. เนื้อหาหลักเป็นการอธิบายหลักการปฏิบัติตามหลักอานาปานสติ ที่เป็นแบบวิทยาศาสตร์คือมุ่งในการปฏิบัติตามได้จริง พิสูจน์ได้ โดยบุคคลทั่วไปที่สนใจจริงจัง ซึ่งนับว่ามีความเป็นหลักสากลและมีความทันสมัยอยู่เสมอ ไม่ใช่เรื่องลึกลับหรือไสยศาสตร์ที่เน้นด้านความศักดิ์สิทธิ์หรืออิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์แต่อย่างใด

จุดด้อย

สำหรับจุดด้อยของหนังสืออานาปานสติสมบูรณแบบเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ขอเสนอไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ตลอดทั้งเนื้อหาของหนังสืออานาปานสติสมบูรณแบบเล่มนี้ ไม่มีการอ้างอิงที่มาของข้อมูล เช่น อยู่ในพระไตรปิฎกฉบับใด เล่มใด หมวดใด หน้าใด และข้อใด ไม่มีเชิงอรรถเพื่อการ

สืบค้นหรือการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจ เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าเพื่อต่อยอดความรู้ และการถ่ายทอดทางวิชาการต่อไป เช่น การยกบท “พุทธภาษิตในอานาปานสติสูตร” ซึ่งเป็นบทสวดบาลี ในหน้า 1-4 นั้นควรมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย เช่น ม.อ. (ไทย) 14/187/148. เป็นต้น

2. เนื่องจากเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้เป็นการพิมพ์จากคำบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุ ไม่ใช่งานเขียนหนังสือโดยตรง ขาดเนื้อหาส่วนสรุป ซึ่งเป็นหลักทั่วไปของงานเขียนหนังสือ จึงควรมีข้อสรุปเนื้อความช่วงท้ายของเรื่องด้วย

3. ขาดส่วนของ “บรรณานุกรม” ในการอ้างอิงที่มาของข้อมูล สำหรับผู้สนใจในการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

แนวคิดที่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีแนวคิดที่เห็นด้วยกับผู้เขียน ใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับผู้เขียนในเรื่องที่ว่าอานาปานสติเป็นระบบวิธีการปฏิบัติที่มีพื้นฐานที่สะดวกกว่าระบบหรือวิธีอื่น ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านก็ทรงใช้วิธีการนี้ เพราะเป็นการพิจารณาที่ลมหายใจซึ่งทุกคนต่างมีลมหายใจอยู่กับตัวกันทุกที่ตลอดเวลาอยู่แล้ว จึงไม่ต้องยุ่งยากในการหาอุปกรณ์อื่นเพิ่มเติมเหมือนกับการพิจารณาภาวนาแบบอื่น

2. ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับผู้เขียนในเรื่องการเมือง ที่ควรยึดความถูกต้องขึ้นเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะเมื่อยึดหลักความถูกต้องแล้วก็จะเกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ซึ่งจะได้รับประโยชน์กันตามสมควรที่จะได้รับ บ้านเมืองก็เกิดความสงบ ไม่มีความขัดแย้ง

3. เรื่องการทหารที่ท่านกล่าวว่า “Spirit ของทหารต้องเล็งถึงการรักษาความเป็นธรรม หรืออย่างถูกต้อง มิฉะนั้นก็เป็นการทำคนตายอย่างทารุณ โหดร้ายที่สุด เว้นแต่ในใจนั้นจะมีความจริง มีความบริสุทธิ์เพื่อความถูกต้อง เพื่อความเป็นธรรม ยุติธรรม ที่จะมีอยู่ในโลก” ผู้วิจารณ์เห็นด้วยและขอชื่นชมกับการแสดงทัศนะแนวคิดของท่าน เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาเรียนรู้ของคนทั่วไป และเป็นคำตอบว่าการฆ่าเข้าศึกศัตรูของประเทศของทหารนั้น อย่างไรก็ตามเป็นกุศลอย่างไรเป็นบาปหรืออกุศล

4. เรื่องการปกครอง ที่ผู้เขียนกล่าวว่า “ระบบการปกครองของมนุษย์กำลังมีปัญหายุ่งไปหมด จนมองไม่เห็นว่ารระบบไหนมันจะดีได้ หรือควรยึดเป็นสรณะได้ นี่ยาไปโทษระบบการปกครอง ต้องไปโทษคนที่ใช้ระบบการปกครองนั้นต่างหากเป็นคนไม่ดี ถ้าเป็นคนดีแล้ว ระบบการปกครองชนิดไหนก็ใช้ได้” ผู้วิจารณ์เห็นด้วยเพราะถ้าผู้ปกครองเป็นคนดี คือคิดดี ทำดีแล้ว ย่อมเกิดผลดีที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคมบ้านเมืองย่อมเกิดความสงบสุข แต่ถ้าผู้ปกครองเป็นคนไม่ดี ไม่มีคุณธรรม ไม่ว่าการปกครองจะใช้ชื่ออย่างไร การกระทำที่ไม่ดีของผู้ปกครองคนนั้นย่อมไม่เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม

แนวคิดที่ไม่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีแนวคิดที่ขัดแย้งกับผู้เขียน ใน 1 ประเด็น คือ ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวถึงเรื่องการไม่รู้หนังสือว่า “ผมว่าเรื่องจิตสำคัญกว่ามนุษย์รู้เรื่องจิต บังคับจิตให้ได้จำเป็นก่อนการรู้หนังสือ ยังไม่ต้องรู้หนังสือแต่บังคับจิตให้ได้นี้ปลอดภัยกว่า ฯ..... แล้วก็ไม่เห็นว่โลกนี้มันจะดีขึ้นเพราะการรู้หนังสือ” ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วยในบางส่วน เพราะการรู้หนังสือ หรืออ่านหนังสือออกทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้ไม่รู้หนังสือ เช่น จากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ รวมถึงข้อความจากสื่ออื่น ๆ ซึ่งทำให้สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลความรู้เรื่องวิธีการบังคับจิต และการพัฒนาฝึกฝนจิตด้วย ผู้เขียนจึงน่าจะชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการรู้หนังสือด้วยอีกด้านหนึ่ง

สรุปผล

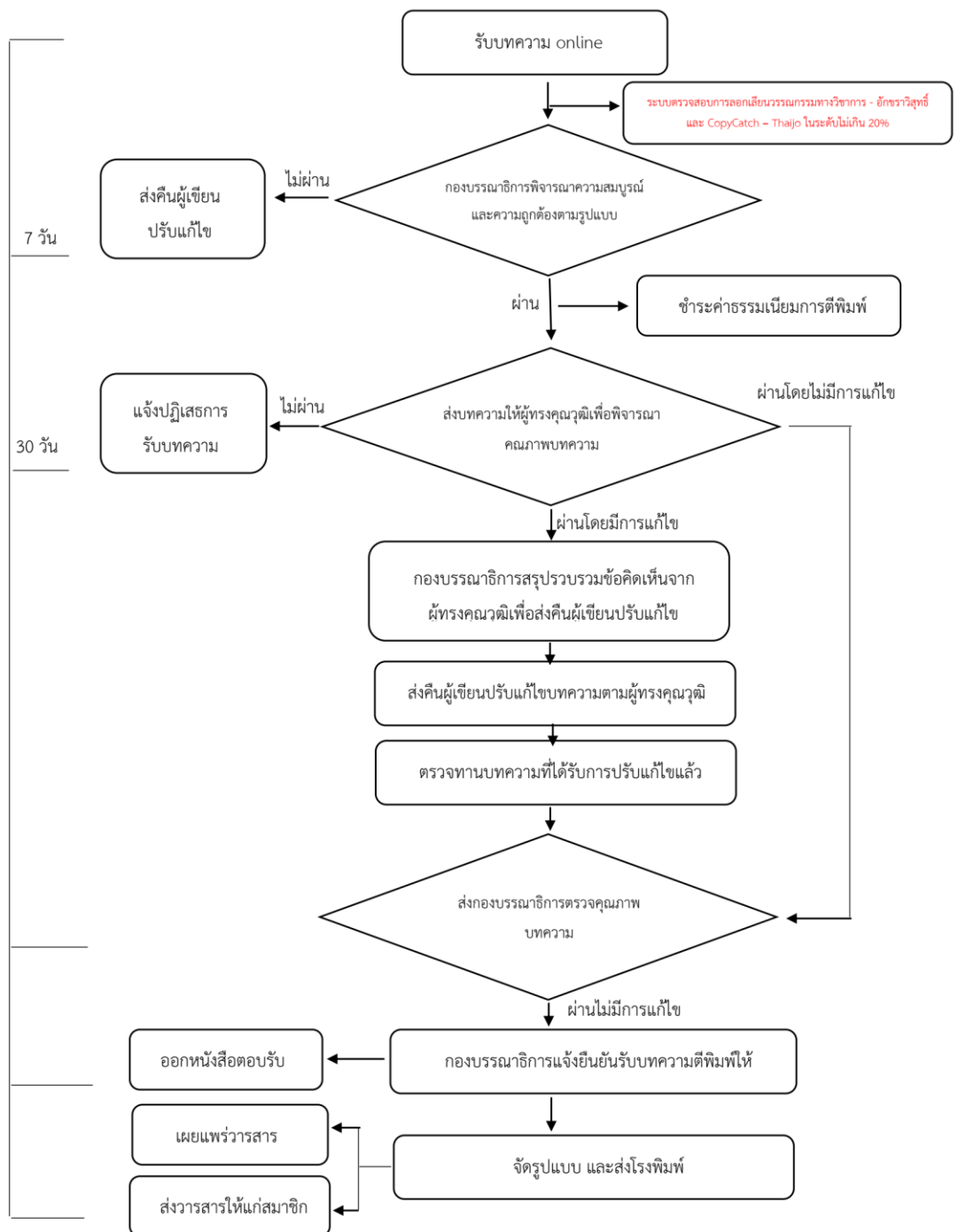
เนื้อหาของหนังสืออานาปานสติสมบูรณ์แบบนี้ ได้อธิบายถึงหลักปฏิบัติอานาปานสติโดยละเอียด ครบทั้ง 4 หมวด 16 ขั้น สำหรับผู้ที่เริ่มสนใจปฏิบัติและผู้ที่อยากปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งนักบวช และฆราวาส ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมตัวปฏิบัติ จนถึงขั้นสุดท้าย มีการอธิบายแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด ชัดเจน เข้าใจง่าย และมีความทันสมัยอยู่เสมอ แม้มีภาษาบาลีแต่เป็นการเขียนบาลีอักษรไทย และมีการแปลแบบยกศัพท์ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ สะดวกต่อการศึกษา เนื้อหามีความเป็นวิทยาศาสตร์ ที่คนทั่วไปสามารถพิสูจน์หรือปฏิบัติตามได้ด้วยตนเอง และไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ที่ยากต่อการพิสูจน์

เอกสารอ้างอิง

- พุทธทาสภิกขุ. (2563). *อานาปานสติสมบูรณ์แบบ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *เทคนิคการจัดทำเอกสารทางวิชาการ*. เอกสารทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (อัสสำเนา).

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิจัยวิชาการ

การส่งบทความต้องจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่กำหนด และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จึงจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับผ่านทาง Online โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra> การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

1. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 วารสารวิจัยวิชาการตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล บทความวิชาการมีหลายลักษณะ เช่น บทความแสดงความคิดเห็นที่วิเคราะห์ผลงานใหม่ ๆ ที่มีความสำคัญในสาขาวิชาของวารสารนั้น บทความจากบรรณาธิการที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง บทความวิจารณ์ที่อาจเป็นการแสดงข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งเชิงเหตุผลโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.1.2 บทความวิจัย (Research Article) หมายถึง บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม โดยมีข้อมูลและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นสามารถศึกษาในลักษณะเดียวกันและสามารถตัดสินใจได้ว่าบทความนั้นมีความสำคัญต่อสาขาวิชาเพียงใด บทความวิจัยมีลักษณะเด่นตรงที่เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ

1.1.3 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระคุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานด้านศิลปะ เช่น นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

1.2 การตรวจสอบบทความ และพิสูจน์อักษร

วารสารวิจัยวิชาการได้กำหนดการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักษราวิสุทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ

CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์บทความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

2. การเตรียมบทความ

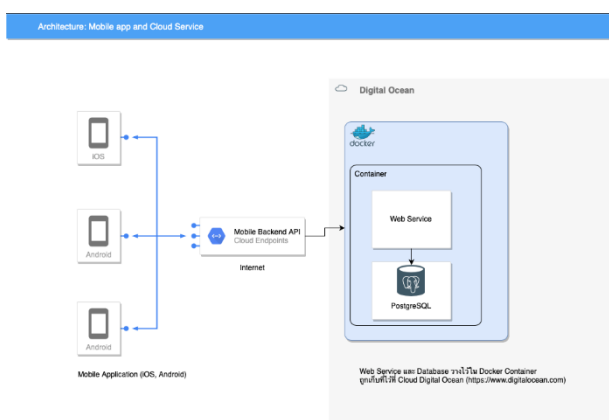
รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสารวิจัยวิชาการ ประกอบด้วย

2.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK)

2.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

2.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย ให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา ให้ระบุคำว่า “**ภาพที่**” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “**ตารางที่**” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

ตัวอย่างการเขียน "ภาพที่"

ตัวอย่างการเขียน "ตารางที่"

ตารางที่ 1 ตัวแปร ตัวชี้วัด และตัวชี้วัด สำหรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์		
ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิง สร้างสรรค์	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้าม วัฒนธรรม (Reciprocating)	1. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม 3. ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิธีคิดทำงาน ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 4. ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน 5. มีระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการเรียนรู้
	การมีประสบการณ์ตรงใน พื้นที่ท่องเที่ยว (Experiencing)	1. ประสบการณ์การสัมผัส (ประสาทสัมผัส) 2. ประสบการณ์ทางอารมณ์ (ความรู้สึก) 3. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 4. ประสบการณ์ทางกายภาพ พฤติกรรม และวิถี ชีวิต (การปฏิบัติ) 5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (สังคม)
	การชื่นชมเข้าใจจิต วิญญาณของพื้นที่ (Appreciating)	1. เข้าใจคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม 2. เข้าใจสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยว 3. มีความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง 4. ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน และวิถีชีวิต 5. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจ ทำ ให้จดจำและเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
	การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Lifelong Education)	1. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการ สร้างสรรค์ของตนเอง 3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าของพื้นที่ 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม 5. การแสวงหาประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

2.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สีขนาดบีห้า (B5) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 14 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรม ระหว่าง 8-15 หน้า

2.5 การตั้งค่าน้ำกระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว

2.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

2.6.1 ชื่อบทความภาษาไทย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

2.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.6.4 หัวข้อหลัก ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.5 หัวข้อย่อย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

2.6.6 เนื้อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกชิดขวาหน้ากระดาษ

2.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ให้ครบทุกคน แต่ไม่เกิน 5 รูปหรือคน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ จัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นคณะสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด ให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคั่นด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและขึ้นบรรทัดใหม่เพื่อระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel. ของผู้เขียนหลัก

2.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษ ควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) ผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 500 คำ และคำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

2.10 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ตั้งระยะย่อหน้า 0.7” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 และหัวข้อย่อยถัดไปตั้งระยะย่อหน้า 1.1” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 16 เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

3. ส่วนประกอบของบทความ

3.1 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การวิจัย หรือโจทย์วิจัย

3.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์ การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.6 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย (ปรับปรุงและกำหนดใช้กับวารสารปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2563) เป็นต้นไป)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณ ต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุน วิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อ บทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

3.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้ แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการ อ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการ อ้างอิงทั้งหมด

ตั้งคำหน้ากระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อ TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

2. เพื่อ

3. เพื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ว่ามีความ

สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของใคร

เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

องค์ความรู้ใหม่

นำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอ

รูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 3

ข้อเสนอแนะ

ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะใน
การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย
รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณี
ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย
วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological
Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้
นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิง
ทั้งหมด

3.2 บทความวิชาการและบทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.2.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างดี

3.2.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

3.2.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

3.2.4 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับโดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้ชัดเจน เช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หรือข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (.)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

เนื้อเรื่อง

สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้อย่างชัดเจนจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

สรุปผล

การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้

นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาน้ำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาน้ำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด 16 point ตัวปกติ) ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ไม่ต้องระบุค่าน้ำหน้าชื่อ (ชิดขวาน้ำกระดาษ) ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

ภาพหน้าปกหนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางน้ำกระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุ: บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์. (Objective). สรุปให้สั้นกะทัดรัด. หรือไม่เกิน .300-350 คำ.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (.)

Abstract

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางน้ำกระดาษ)

วารสารวิจัยวิชาการขอแจ้งให้ผู้มีสิทธิ์ทราบว่า.....ยังไม่ต้องแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จนกว่าจะ
มีการประเมินและแก้ไขบทความเสร็จเรียบร้อย เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทางวารสารฯ
ขอสงวนสิทธิ์ในการจัดหาผู้แปลภาษาอังกฤษ ในอัตราบทคัดย่อละ 500.-บาท (ผู้มีสิทธิ์
รับผิดชอบชำระเอง)
.....

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

Keywords: 3-5 Words

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เนื้อเรื่อง

บทวิจารณ์

สรุปผล

.....การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ทั่วย่อหน้า หรืออาจให้วิธีการบอก
.....ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้น่าสนใจ หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ
.....อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนา
.....เรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

.....รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมให้แบบ APA (American Psychological
.....Association). ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6. และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา. ซึ่งผู้
.....นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิง
.....ทั้งหมด

4. การเขียนหนังสืออ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารวิจัยวิชาการถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักขราวิสุทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับ ราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้นโดย เว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย

5. การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทยประเภทพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงย่อ คัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เช่น ขุ.ชา. (บาลี) 27/87/53, ขุ.ชา. (ไทย) 27/87/87. และให้เขียนอ้างอิงไว้ท้ายบทความตามพระไตรปิฎกฉบับที่อ้างอิงถึง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คู่มือการอ้างอิงแบบ American Psychological Association 6th edition

อ้างอิงมาจาก Publication Manual of the American Psychological Association (American Psychological Association, 2010)

(สำหรับบทความตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ)

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
หนังสือ	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์)	ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	(อัครเดช พรหมกัลป์, 2559) (Driscoll, M., 2002)	อัครเดช พรหมกัลป์. (2559). <i>ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์</i> . นครสวรรค์: นครสวรรค์ บรอดแคสติ้งซิสเต็ม. Driscoll, M. (2002). <i>Web-Based Training: creation e-learning experience</i> . (2 nd ed). San Francisco: John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(กาญจนา แก้วเทพ และที่พิมพ์ เอี่ยมเรไร, 2554) (Cohen, J.M. and Uphoff, N.T., 1977)	กาญจนา แก้วเทพ และที่พิมพ์ เอี่ยมเรไร. (2554). <i>การสื่อสาร ศาสนา กิฬา</i> . กรุงเทพฯ: โครงการเนอีวิจัยอาวุโส Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1977). <i>Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific</i> . New York : Cornell University.

2 | The Journal of Research and Academics, Graduate Programme, MCU Nakhonsawan Campus

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ผู้แต่ง 3-6 คน		ผู้แต่ง1/ผู้แต่ง2./และผู้แต่ง3./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์. กรณีที่มีผู้แต่ง 6 คนหรือมากกว่า 6 คนขึ้นไปลงเฉพาะผู้แต่งคนแรกตามด้วยคำว่า et al. หรือ และคณะ
ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์เหมือนกัน แต่ต่างชื่อเรื่อง	(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ก) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ข) กรณีภาษาต่างประเทศใช้ a, b ตามหลัง ค.ศ.	สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ก). <i>ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ข). <i>สังคมวิทยาองค์การ</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
หนังสือแปล ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือทั่วไป	(คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์, 2557)	คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์. (2557). <i>การบริหารการตลาด [Harvard business review on reinventing your marketing]</i> (ณัฐยา สันตะการผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท
การอ้างอิงเอกสาร ทุติยภูมิ (อ้างถึงใน)	(Bazzano, 2011 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) (Bennett, 2000 as cited in Stone, 2013)	วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาควรระงับที่ 21</i> . กรุงเทพฯ: ทัพยาวิสุทธิ. Stone, R. J. (2013). <i>Managing human resources</i> . (4 th ed.). Milton, Australia: Wiley.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
วิทยานิพนธ์/ คุณูปนิพนธ์	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์, 2557) (Johnson, M. D., 2004)	ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา. อัครเดช พรหมกัลป์. (2557). การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาคัดแยกตามหลักพุทธธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย. Johnson, M. D. (2004). A methodology for determining engineering costs and their effects on the development of product families. (Dissertation Doctor of Philosophy. Mechanical Engineering Department of Mechanical Engineering). Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
รายงานการวิจัย	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, 2559)	ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)/สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์. อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. (2559). การจัดการชุมชนพื้นที่กลางน้ำเชิงกลยุทธ์กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกทกภัย. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา ลาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
	(Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G., 2015)	Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through Third Grade. (Research Report). Nashville, TN: Vanderbilt University, Peabody Research Institute.
บทความวารสาร	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (พระมหาสุติภัก อภินันโท (แหม ทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ, 2562, หน้า 1-17) (Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki, 2011, pp. 172-206).	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า. พระมหาสุติภัก อภินันโท (แหมทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ. (2562). การจัดการเครือข่าย วัฒนธรรมเชิงพุทธของคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรมกับประชาคมอาเซียน. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(3), 1-17. Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki. (2011). Antecedents and performance impacts of product versus process innovation. European Journal of Innovation Management, 14(2), 172-206.
หนังสือพิมพ์	(ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ปีที่พิมพ์) (สมหมาย จันทร์เรือง, 2559) (Erllich, 1994)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์, วัน เดือน)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./หน้า. สมหมาย จันทร์เรือง. (2559, 21 ธันวาคม). กฎมนเฑียรบาล. มติชน. น. 15. Erllich, R.S. (1994, June 28). Chain a paradise for counterfeit CDs. Bangkok Post, p. 4.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ราชกิจจานุเบกษา	(ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์) (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559, 2559)	ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/.../ตอนที่/.../หน้า... พระราชบัญญัติ มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559. (2559, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 38 ก, หน้า 39-48.
การสัมภาษณ์	(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือนที่สัมภาษณ์)	ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีที่พิมพ์, วัน เดือน./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ชื่อผู้สัมภาษณ์
การสัมภาษณ์	(ปกาวี พงษ์จตุรา, 2562, 17 กุมภาพันธ์)	ปกาวี พงษ์จตุรา. (2562, 17 กุมภาพันธ์). กระบวนการและเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าไม้. (นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ, ผู้สัมภาษณ์).
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	(ชื่อผู้แต่ง./ปีที่จัดทำ)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxxx (ใช้คำว่า เข้าถึงได้จากสำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)
	(กระทรวงพาณิชย์, 2559)	กระทรวงพาณิชย์. (2559). สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. เข้าถึงได้จาก http://www2.ops3.moc.go.th
	(World Health Organization, 2014)	World Health Organization. (2014). <i>Pneumonia</i> . Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs331/en/

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
เอกสารการประชุมทางวิชาการ	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า)	ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์
	(พระมหาสุติภัก อภินนโท, อัครเดช พรหมกลัป และรัตติยา พรหมกลัป, 2561, น. 1892)	พระมหาสุติภัก อภินนโท, อัครเดช พรหมกลัป และรัตติยา พรหมกลัป. (2561). คณะสงฆ์กับการจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมเชิงพุทธในอนุภูมิภาคสุโขทัย. ใน <i>การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 INC2019</i> (น. 1892). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาลาญาลงกรณราชวิทยาลัย.
	(Soutar & Mazzarol, 1995, pp. 85-110)	Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. from [https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American Psychological Association \(APA\) 6th edition style Examples](https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American%20Psychological%20Association%20(APA)%206th%20edition%20style%20Examples). from www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

5. ลิขสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ลงพิมพ์กับวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นข้อคิดเห็น และความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรงซึ่งกองบรรณาธิการวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใด ๆ บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิจัยวิชาการ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่ง ส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อการกระทำการใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวารสารวิจัยวิชาการก่อนเท่านั้น

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ” กรุณาติดต่อสำนักงานวารสารวิจัยวิชาการ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 056-219999, 099-2969229 โทรสาร 056-219998 E-mail journal.jra@gmail.com

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 250 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย:

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ:

ชื่อผู้เขียน (ทุกคน): 1. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

2. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

3. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:

ระบุประเภทของต้นฉบับ

☐ บทความทางวิชาการ (Academic Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

☐ บทความวิจัย (Research Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

☐ จำนวนหน้าต่อบทความ

คำรับรองของผู้เขียน: ผู้เขียนทุกคน ขอรับรองว่า

☒ บทความที่เสนอมานี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

☒ หากผู้เขียนต้องการถอนบทความไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เขียนยินดีชดใช้ค่าดำเนินการพิจารณาบทความ

☒ ผู้เขียนยินดีให้กองบรรณาธิการสรรหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาบทความนี้ และสามารถตรวจแก้ไขบทความดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

☒ ลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ ตัดแปลง หรือนำออกโฆษณา ไม่ว่าในรูปลักษณะอย่างไร หรือวิธีใด เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ลายมือชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

วันที่.....

☐ กองบรรณาธิการวารสารตรวจสอบความ
สมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับ

ลงชื่อ.....กองบรรณาธิการ
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ ยินดีรับบทความเพื่อเสนอให้ Peer Review

พิจารณาก่อนการตอบรับให้ตีพิมพ์บทความลงวารสาร

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กราบพนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารวิจัยวิชาการ

ข้าพเจ้า ชื่อ-ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:.....

มีความประสงค์จะขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ

☐ สมาชิกประเภทรายปี 750 บาท (จำนวน 3 เล่ม)

☐ เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

☐ เงินสด

☐ ธนาณัติ สั่งจ่าย.....

☐

โปรดนำส่งวารสารวิจัยวิชาการ

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....